

บทที่ ๑ โครงสร้างของความตลก

นิยามความหมายของ ความตลก มุขตลก และอารมณ์ขัน

ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้ให้คำจำกัดความแบ่งแยก ความตลก (comic) กับมุขตลก (joke) ออกจากกันว่า

" ... A joke is made, the comic is found - ... " ¹

ในทัศนะของฟรอยด์ ความตลกอาจเกิดโดยเจตนาหรือไม่ก็ได้ และความตลกเป็นความรู้สึกของผู้พบเห็น ส่วนมุขตลกเกิดโดยเจตนา และมุขตลกมีเจตจำนงในการแสดงออกของผู้เล่นมุขตลก ดังนั้น ความตลกเป็นแง่มุมมองพิจารณาที่ตัวผู้รับชม ส่วนมุขตลกเป็นแง่มุมมองพิจารณาที่ตัวผู้ล้อสารแสดงออก

กว่าความตลกและมุขตลกอย่างไรจึงถือว่าเป็นอารมณ์ขัน ม.ล. ต้อย ชุ่มสาย ได้เรียกอารมณ์ขันนี้ว่า " อารมณ์ล้อสาร " และการรู้ได้ว่า เกิดอารมณ์ขันหรืออารมณ์ล้อสารนั้นสามารถพิจารณาได้จากดังนี้

" พฤติกรรมล้อสารของคนๆหนึ่งที่ปรากฏให้คนอื่นเห็นได้ มีปรากฏอยู่ในดวงตาริมเขี้ยว เป็นประกาย อย่างที่เรียกว่ายิ้มที่ดวงตา. พฤติกรรมล้อสารที่ปริมาณเพิ่มขึ้นอีกนิดหนึ่ง คือมุมปากทั้งสองข้างขยายกว้างขึ้นหน่อยหนึ่ง อย่างที่

¹ Freud, Sigmund. Jokes and Their Relation to the Unconscious.(1905); Translated from the German and Edited by James Strachey: The present edition revised by Angela Richards; London: Penguin Books, 1976 p. 239.

เรียกว่าอัมมัทมุปาก. เมื่อระยะระหว่างมุมปากขยายกว้างขึ้น อารมณ์สำ
 รวลก็มากขึ้น จนเมื่อระยะระหว่างมุมปากขยายต่อไปไม่ได้อีกแล้ว เราก็จะอ้า
 ปากขึ้น แล้วก็มีเสียงระเบิดออกมาจากลำคอ, เป็นเสียงของอาการหัว
 เราะ. ต่อไปปริมาณของอารมณ์สำรวลก็วัดได้คร่าวๆจากความดังของเสียงหัว
 เราะ; นั่นคือยิ่งหัวเราะดังอารมณ์สำรวลก็ยิ่งมาก, ทั้งนี้อาจไม่ต้องอดกลั้นให้
 เป็นเพียงเสียง 'คึกๆ.' " ²

คัมภีร์สุภชาลังการ ฉบับแปล โดย แยม ประภัสร์ทอง ก็มีกล่าวไว้เช่นกันแต่ละ
 เอ็ดดกว่าและเรียกว่า ลักษณะอาการของหิสสรส ๖ อย่าง เป็นดังนี้ ³

หนึ่ง สลิตะ มีนิยน์ตาบาน น่าจะตรงกับ อัม
 สอง หลสิตะ มีพีนปรากฏนิตหน้อย น่าจะตรงกับ แยม
 สาม วิหสิตะ มีเสียงไพเราะ น่าจะตรงกับ หัวเราะ
 สี่ อูปหสิตะ มีไทลแลศึระหวิไทว น่าจะตรงกับ เซฮา
 ห้า ออหสิตะ มีน้ำตาไหล น่าจะตรงกับ หัวร้องนองหงาย
 หก วติหลิตะ มีอวัทวะโศกโคลง น่าจะตรงกับ ร้องคึดก้องแข็ง

อัมกับแยม นี้ ใช้โดยเทียบกับคำไทยที่ระบุอาการอัมกับแยมไว้ว่า อัมเห็นแก้ม แยม
 เห็นไรพีน

² ดุ้ย ชุ่มสาย, หม่อมหลวง. วรรณกรรมพินิจเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2524 หน้า 138.

³ พระสังฆปริณายกมหาเถรสมาคม. คัมภีร์สุภชาลังการ. ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย (แปลโดย แยม ประภัสร์ทอง) พระนคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
 2504 หน้า 239.

จากทั้งหมดที่กล่าวมา ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า ความตลก มุขตลก และอารมณ์ขันมีลักษณะเป็นดังนี้

ความตลก คือ *ปรากฏการณ์* ที่ได้พบเห็นและรู้สึกเกิดอารมณ์ขัน โดยปรากฏการณ์นั้น อาจเป็นบุคคล สัตว์ สิ่งของ เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ ฯลฯ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างพร้อมๆกันก็ได้

มุขตลก คือ *การนำเสนอปรากฏการณ์* และเป็น*การแสดงรูปแบบหนึ่ง* ซึ่งต้องการให้เป็นปรากฏการณ์ตลก แต่การนำเสนอและการแสดงอาจจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ได้ ถ้าไม่สำเร็จมักจะถูกเรียกว่า (มุข) ตลกผี

อารมณ์ขัน คือ *ความรู้สึกที่แสดงออก* ที่ได้รับเห็นว่า ปรากฏการณ์ที่พบเห็นนั้นเป็นปรากฏการณ์ตลกสำหรับเขา การแสดงออกนี้ปรากฏในกิริยาการ ยิ้ม แยม หัวเราะ เฮฮา หัวเราะจ้องหงาย และหัวเราะที่ขบคิดท้อแท้ อย่างใดก็ได้ แต่มักจะเรียกรวมกันว่า หัวเราะ

ทว่าจากคำจำกัดความที่ให้นี้ ได้ให้ไว้เพียงว่า ความตลก มุขตลก และอารมณ์ขันคืออะไร ซึ่งคำจำกัดความดังกล่าวไม่ได้ทำให้เข้าใจว่า ความรู้สึกที่เกิดต่อปรากฏการณ์ตลก ซึ่งแสดงออกในรู้อารมณ์ขันด้วยกิริยาการ ยิ้ม แยม หัวเราะ เฮฮา หัวเราะจ้องหงาย และหัวเราะที่ขบคิดท้อแท้ นั้น ความรู้สึกและการแสดงออกเช่นนี้เป็นเพราะสาเหตุใด

ที่มาของการหัวเราะ *

ซิกมุนด์ ฟรอยด์ ได้อธิบายถึงที่มาของการหัวเราะไว้ ซึ่งการอธิบายของเขามีคำสำคัญอยู่ ๒ คำ ได้แก่ พลังงานของจิต (psychical energy) และการปลดปล่อย (discharge) ⁴ ซึ่งอาจจะกล่าวเหลื่อมรวมเพียงคำเดียวได้ว่า การกักกั้นของจิต (psychical damming-up) ซึ่งเป็นวลีของลิปส์ (Lipps) ⁵

คำอธิบายของฟรอยด์นั้น มีที่มาจาก *The Physiology of Laughter.* (1860) ของ เฮอริเบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) ซึ่งฟรอยด์เองก็ได้คัดลอกข้อความบางตอนที่สเปนเซอร์ได้เขียนไว้ (ปรากฏในหนังสือ Jokes and Their Relation to the Unconscious. ของเขา หน้า 198) ว่า

" Laughter naturally results only when consciousness is unaware transfered from great to small --- only when there is what we may call a *aesending* incongruity. "

ดังนั้น สำหรับสเปนเซอร์ การหัวเราะ คือ ผลของการที่จิตสำนึกคาดหมายถึงเรื่องหรือสิ่งใหญ่โต ทว่าผลปรากฏออกมากลับกลายเป็นเรื่องหรือสิ่งเล็กน้อยอย่างคาดไม่ถึง ซึ่งเขา

* คำ การหัวเราะ ที่ใช้นี้ ขอใช้เป็นความหมายรวมถึงกิริยาการแสดงออกถึงการเกิดอารมณ์ขัน ทั้ง ๖ อย่าง คือ ฮัม แอ้ม หัวเราะ เฮฮา หัวเราะจนเอหงาย และหัวเราะท้องคัดท้องแข็ง ดังนั้น การหัวเราะในทีนี้จึงไม่ได้หมายถึงเฉพาะหัวเราะตามที่เข้าใจกันตามปกติทั่วไป การหัวเราะเป็นคำพิเศษใช้เฉพาะในทีนี้เท่านั้น ซึ่งหมายรวมถึงกิริยาการทั้ง ๖.

⁴ Freud, Sigmund. Jokes and Their Relation to the Unconscious. p.199. ดูวิธีอธิบายการใช้คำหน้า ๕.

⁵ Ibid., note p.166.

เองเสนอให้เรียกว่า ความไม่เข้ากัน (incongruity) ⁶ ซึ่งจากชื่อของบทความของเขาเอง (*The Physiology of Laughter*) * จะเห็นได้ถึงทรรศนะของเขาสำหรับการหัวเราะว่าเป็นเรื่องอธิบายได้ในเชิงกลไกสรีรวิทยา (physiology)

จากข้อเสนอคำอธิบายของสเปนเซอร์ในเชิงกลไกสรีระดังกล่าว ซึ่งลิฟส์ได้พัฒนาสมมติฐานต่อมาว่า น่าจะอธิบายในเชิงกลไกของจิตมากกว่า และลิฟส์เรียกกลไกของจิตนี้ว่า การกักกันของจิต (psychical damming-up) จากคำอธิบายของทั้งสองบุคคลนั้น ฟรอยด์ได้สร้างคำอธิบายของตนเองในรูปของจิตไร้สำนึกขึ้น

คำอธิบายของฟรอยด์ ⁷ มีอยู่ว่า การหัวเราะ คือ การปลดปล่อยพลังงานของจิตที่ถูกเก็บกดสะสมไว้ เช่น สัญชาตญาณเพศ ความก้าวร้าวและเป็นปฏิปักษ์ ฯลฯ ประการนั้นแรงขับต่างๆ เหล่านี้เป็นแรงหรือพลังงานของจิตที่ถูกเก็บกดอยู่ภายในไม่ให้เห็นแสดงออก นอกจากนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่ซ่อนเร้น ซึ่งฟรอยด์เรียกว่า ความจริงแท้ของมนุษย์ หรือ จิตไร้สำนึก

⁶ คูอิน สุธา ศาสตรี. รายงานการวิจัยโครงการสร้างความคิดไทยในแต่ละคนออก. ธันวาคม 2526. หน้า 21.

* บทความดังกล่าวตีพิมพ์ใน Macmillian's Magazine, 1860, 1, หน้า 395 - 402 ซึ่งมีการกล่าวอ้างถึงใน Encyclopaedia Britannica. Vol.9 Macropaedia. Chicago : Encyclopaedia Britannica Inc., 1981, p.7 ภายใต้หัวข้อบทความว่า *Humour and Wit* ว่า " ' Emotions and sensations tend to generate bodily movement... When consciousness is unawares transfered from great to small,' the 'liberated nerve force' will expend itself along channels of least resistance --- the bodily movements of laughter. "

⁷ Freud, Sigmund. Jokes and Their Relation to the Unconscious. p.166-199.

เมื่อได้พบเห็นปรากฏการณ์แปลก อารมณ์ฉุนเฉียวเกิดขึ้น ผลของอารมณ์ฉุนเฉียวคือการหัวเราะ และการหัวเราะคือพลังงานที่ถูกเก็บกักหมดความจำเป็นต้องเก็บกักชั่วขณะหนึ่ง หรือการหัวเราะคือการแสดงออกของพลังงานส่วนที่ถูกเก็บกักไว้

หากสำหรับ ม.ล. ค็อย ชุ่มสาย เขาได้อธิบายการหัวเราะโดยเน้นทั้งเชิงกลไกสรีระ และเชิงกลไกของจิตสัมพันธ์กัน ซึ่งปรากฏอยู่ในรวมบทความของเขาชุด จิตวิทยาพาเลน. (2536) ในบทที่ 8 ชื่อว่า บทแปลกและอารมณ์ฉุน ทรศนะของเขาที่ปรากฏนี้เน้นใจความสำคัญอยู่หน้า 316-321 สามารถสรุปได้ดังนี้

อารมณ์ฉุนเกิดขึ้นจากการชมปรากฏการณ์แปลก ซึ่งต้องไม่ตั้งข้อสงสัย ไม่หาเหตุผลมาอธิบายว่าเป็นไปได้หรือไม่ และไม่พิจารณาไตร่ตรองลึกซึ้งเกินจำเป็น ในขณะที่ชมนั้น ผู้ชมจะเกิด เอ็มพาธี (empathy) หรือความรู้สึกร่วมตนเด่นตาม ทั้งๆที่ไม่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้อง ขณะเกิดความรู้สึกดังกล่าวขึ้นใน กล้ามเนื้อของผู้ชมจะเกร็งเกือบครบชุดเช่นเดียวกับกล้ามเนื้อผู้เล่าแก่เข้าคั้งนั้น การหัวเราะ คือ การเกร็งและผ่อนคลายกล้ามเนื้อโดยอัตโนมัติ ที่สำคัญคือการผ่อนคลายกล้ามเนื้อหมายถึงการเกร็งให้แน่นกึ่งขดลุด แล้วจึงผ่อนคลาย แต่การเกร็งกล้ามเนื้อดังกล่าวเป็นเรื่องสัมพันธ์กับจิต ด้วยเหตุดังกล่าวการหัวเราะจึงเป็นเรื่องความสัมพันธ์ของจิตและสรีระอย่างแยกออกจากกันไม่ได้

แม้คำอธิบายของฟรอยด์ สเปนเซอร์ และ ม.ล. ค็อย จะต่างกัน แต่ก็ดูน่าจะเป็นไปได้ทั้งสามคำอธิบาย ทว่าคำอธิบายของสเปนเซอร์และฟรอยด์ไม่สามารถพิสูจน์ด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์ได้ เพราะวิธีการวิทยาศาสตร์หมายถึงการชั่งตวงวัดออกมาในรูปปริมาณเชิงกายภาพของปรากฏการณ์ ที่สามารถรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าได้ คำอธิบายของสเปนเซอร์และฟรอยด์เป็นการอธิบายผ่านเหตุผลของจินตนาการ ส่วนคำอธิบายของ ม.ล. ค็อย เข้าใกล้วิธีการวิทยาศาสตร์มากกว่า เพราะเป็นเหตุผลของปรากฏการณ์ทดสอบได้ระดับหนึ่ง ไม่ใช่เหตุผลของจินตนาการซึ่งตรวจสอบได้แต่ระบบตรรก หากกลับไม่สามารถทดสอบในรูประบบปรากฏการณ์ ที่รับรู้ผ่านธรรมชาติของประสาทสัมผัสทั้งห้าได้

ดังนั้น ที่มาของการหัวเราะสามารถพิสูจน์ด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์เพียงว่า เจื่อนไซ เบองตันควรจะประกอบด้วยอะไรและเป็นอย่างไร แต่ถึงที่สุดก็ไม่สามารถยืนยันชัดเจน เพราะแท้

แล้วการหิวเรานั้นก็มาสำคัญอยู่ที่จุด แต่การหิวเรานั้นเป็นเรื่องที่วิธีการวิทยาศาสตร์ทดสอบหิวเรานั้นไม่ได้ถึงระดับเหตุผลว่าทำไม เช่นในคำอธิบายของสเปนเซอร์และพรอยด์ วิทยาศาสตร์หิวเรานั้นได้เพียงสสารหรือกายภาพเท่านั้น หรือถึงระดับแค่เป็นอย่างไร เช่นในคำอธิบายของค็อย ที่สำคัญคือการหิวเรานั้น วิทยาศาสตร์ไม่สามารถแยกออกได้ว่า เป็นการหิวเราระเทียมหรือไม่¹⁰ การหิวเราระที่แท้ต้องเกิดจากอารมณ์ขั้น ไม่ใช่เพราะหิวเราระ ผืนหิวเราระ เค็มหิวเราระ หรือหิวเราระด้วยความโกรธหรือแค้น หิวเราระลักษณะหลังนี้เรียกว่า หิวเราระเทียม

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การหิวเราระไม่อาจตัดสินด้วยวิทยาศาสตร์ได้ การหิวเราระจึงเป็นเรื่องของการตีความและเป็นอัตวิสัย เมื่อเป็นการตีความและอัตวิสัย แท้และเทียมแห่งการหิวเราระจึงไม่สามารถมีเส้นแบ่งชัดเจนตายตัว แท้และเทียมเป็นเพียงแง่มุมมองมีตรรกะเป็นไปได้หรือไม่เท่านั้น แท้และเทียมตัดสินเด็ดขาดไม่ได้เสมอไป แต่แท้และเทียมเลือกนำเสนอให้พิจารณาตีความได้ ดังนั้น การศึกษาทั้งหมดในที่นี้จึงเป็นศาสตร์แห่งการตีความ

เมื่อการศึกษาเรื่องการหิวเราระเป็นการตีความ ลำดับขั้นตอนการศึกษาในที่นี้จึงเป็นดังนี้ คือ หนึ่ง โครงสร้างของปรากฏการณ์ตลก สอง ทำที่ที่นำเสนอปรากฏการณ์ตลก สาม ทัศนะวิจารณ์จากปรากฏการณ์ตลก โดยแต่ละหัวข้อคือหนึ่งบท บท ๑ และ ๒ เป็นการค้นหาโครงสร้างการนำเสนอของนักเขียนที่ศึกษาครั้งนั้น ส่วนบท ๓ เป็นการวิเคราะห์งานเขียนของนักเขียนผ่านรูปแบบโครงสร้างการนำเสนอของนักเขียนเองว่า นักเขียนเขียนขึ้นมาด้วยท่าทีที่ต้องการแสดงออกอย่างไร และควรจะตีความเป็นทฤษฎีวิจารณ์ได้อย่างไร ซึ่งรูปแบบโครงสร้างการนำเสนอของนักเขียนเอง น่าจะเป็นหนทางในการตีความได้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งบางครั้งการตีความที่ได้ อาจจะเป็นการแสดงจุดยืนของผู้เขียนโดยไม่รู้ตัวก็ได้

¹⁰ ค็อย ชุ่มสาธ. วรรณกรรมนิเวศเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2516 หน้า 139.

กระบวนการเปรียบเทียบกับการสร้างความตกลง

ความตกลงเป็นการรับรู้อย่างหนึ่ง และสิ่งที่เรารับรู้ในอนาคตเรียกได้ว่าเป็นความรู้ ความตกลงจึงย่อหมายถึงมโนทัศน์หรือความรู้รูปแบบหนึ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าว การเข้าใจ ความตกลงได้จึงควรเริ่มต้นที่ธรรมชาติของมโนทัศน์และการรับรู้ ซึ่ง Jennifer Trusted. กล่าวไว้ใน Physics and Metaphysics. หน้า x. อธิบายสรุปได้ว่า ข้อเท็จจริง (fact) คือ ข้อสันนิษฐานหรือทฤษฎี (theory) ที่สร้างขึ้นจากข้อมูลปรากฏการณ์ (the raw data delivered to the senses) และข้อมูลปรากฏการณ์นี้เป็นข้อมูลที่จัดระเบียบหา โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้น (organization of that data)

" All facts emerge from theories, ... "

" ... Theory precedes facts and it is important to appreciate that what we call facts are the raw data delivered to the senses; facts emerge as a result of complex, though largely unconscious, organization of that data. ... "

อาจกล่าวได้ว่า ปรากฏการณ์เป็นข้อมูลซึ่งไม่มีค่าและความหมาย การหาค่าและความหมายเป็นเรื่องของจินตนาการ จินตนาการเป็นการนำปรากฏการณ์ข้อมูลมาพิจารณาหาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ความสัมพันธ์ที่ปรากฏสำเร็จขึ้นนี้คือค่าและความหมาย และค่าและความหมายที่ปรากฏสำเร็จคือมโนทัศน์ มโนทัศน์ก็คือความรู้ โดยความรู้มักถูกเรียกว่า ข้อสันนิษฐานหรือทฤษฎี หรือข้อเท็จจริง แต่ไม่ว่าจะเรียกว่าอย่างไรก็ตาม ค่าและความหมายนี้คือ มโนทัศน์หรือ ความรู้

ขณะเดียวกัน ความรู้ของมนุษย์เกิดจากองค์ประกอบ ๔ ประการด้วยกัน คือ
หนึ่ง การรับรู้ (perception) สอง ความจำ (memory) สาม การอนุมาน (inference)
และ สี่ ความน่าเชื่อถือ (authority) ^๑

ถ้าพิจารณาจากองค์ประกอบทั้ง ๔ นี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หนึ่ง การรับรู้ คือ ชั้น
แรกของการรับข้อมูล สอง ความจำ คือ ข้อมูลที่เคยรับรู้มาก่อนสำหรับ *เปรียบเทียบ* และการ
เปรียบเทียบคือการหาความเหมือนความต่างของข้อมูลดั้งเดิมกับข้อมูลใหม่ โดยความเหมือน
ความต่างระหว่างข้อมูลคือค่าและความหมายของความสัมพันธ์แห่งข้อมูล สาม การอนุมาน คือ
การสรุปค่าและความหมายของทั้งหมดจากการรับรู้เพียงบางส่วน อันมักเรียกกันว่าการสรุปหาข้อ
เท็จจริงจากกระบวนการเหตุผล และกระบวนการเหตุผลคือมโนทัศน์ที่เกิดจากการรับรู้และความจำ
*เปรียบเทียบ*ตามแบบแผนจินตนาการแบบฉบับ มโนทัศน์ดังกล่าวสามารถสร้างภาพของทั้งหมด
จากเพียงบางส่วนของข้อมูลได้ สี่ ความน่าเชื่อถือ คือ การยอมรับว่าความสัมพันธ์แห่งข้อมูลควรจะเป็น
ไปอย่างที่มีผู้แนะนำเสนอ ด้วยผู้แนะนำเสนอมีความน่าเชื่อถือจากภาพลักษณ์ของตนเอง และ
ภาพลักษณ์ก็คือค่าและความหมายซึ่งเกิดจากการ *เปรียบเทียบ* ทำให้เห็นถึงการไม่พิจารณาผลของ
การแนะนำเสนอก่อนหน้านี้ อันใช้ทำให้เกิดความรู้สึกว่า การแนะนำเสนอของผู้เอยไปนี้มีผิดพลาด

ดังนั้น การ *เปรียบเทียบ* คือ แกนหลักของความรู้ หรือมโนทัศน์ หรือค่าและ
ความหมาย ด้วยเหตุดังกล่าว เราจะเข้าใจหรือรู้สิ่งใดได้ต้องผ่านการเปรียบเทียบ ความคลงก
เช่นกัน วิธีการเข้าใจตลกลได้วิธีหนึ่งก็ต้องเข้าใจผ่านการเปรียบเทียบ และสิ่งสำคัญของการเปรียบเทียบ
เทียบคือตัวเทียบ สำหรับการศึกษาแนวทฤษฎีอารมณ์ขันเชิงจิตวิทยาซึ่งเป็นหลักในที่นี้ การ
ศึกษาก็มีแนวหลักอยู่ที่ตัวเทียบและการเปรียบเทียบเช่นกัน

แนวทฤษฎีอารมณ์ขันที่ศึกษาในที่นี้ เพื่อเป็นแนวทางในการหาระเบียบวิธีศึกษาที่ส
นิตายชุลลามาเถลล ของ ป.อินทรปาลิต นั้น แนวทางเหล่านี้เป็นทฤษฎี ของ

^{๑๑} Maclachlan, D. L. C.. Philosophy of Perception.
Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1989, p.1-6.

๑. ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)
๒. อองรี แบร์กซง (Henri Bergson)
๓. แมกซ์ อีสต์แมน (Max Eastman)
๔. วิลเลียม เอช. มาร์ตีโน (William H. Martineau)
๕. พอล อี. แม็กกี (Paul E. McGhee)

แม้ว่า แบร์กซง และ อีสต์แมน จะไม่ได้ถูกจัดว่าเป็นนักจิตวิทยาโดยตรง แต่งานเขียนของทั้งสองในชั้นที่นำมาเป็นหลักศึกษาหาระเบียบวิธีการศึกษาอารมณ์ชั้นนี้ ต่างจัดเป็นการเขียนที่วิเคราะห์อารมณ์ชั้นในเชิงจิตวิทยาได้ เพราะเป็นการวิเคราะห์อารมณ์ชั้นผ่านประสบการณ์และงานวรรณกรรมโดยตรง วิธีการวิเคราะห์แบบนี้จัดเป็นวิธีการประจักษ์ (empirically) ซึ่งปัจจุบันเห็นจิตวิทยาหมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ การคิด และการเรียนรู้ของมนุษย์ผ่านวิธีการประจักษ์ (empirically) โดยมากการปฏิบัติเช่นนี้บางครั้งไม่ได้ถูกเรียกว่า การศึกษาจิตวิทยา แต่ถูกเรียกว่า การศึกษาปรัชญา ¹⁰

ดังนั้น งานเขียนของแบร์กซงและอีสต์แมนที่นำมาใช้นี้ จึงจัดเป็นงานเขียนเชิงจิตวิทยา

แนวทฤษฎีอารมณ์ชั้นทั้งห้า ต่างจำกัดความความผลกโคขมอาศัยตัวเทียบ ตัวเทียบของแนวทฤษฎีทั้งห้าเป็นดังนี้

๑. แนวทฤษฎีของฟรอยด์ ตัวเทียบ คือ ลักษณะเด็ก ¹¹

¹⁰ Leahey, Thomas Hardy. A History of Modern Psychology. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1994. p.2.

¹¹ Freud, Sigmund. Jokes and Their Relation to the Unconscious. p.290.

๖. แนวทฤษฎีของแบร์กซัง ตัวเทียบ คือ กลจักร (mechanically) ซึ่งไม่เข้าพวก (unsociability) ¹²

๗. แนวทฤษฎีของอีสต์แมน ตัวเทียบ คือ สัตว์ชาติตฤณว่าด้วยการเล่น (playfulness) ¹³

๘. แนวทฤษฎีของมาร์ติโน ตัวเทียบ คือ หน้าที่ในสังคม (social functions) ¹⁴

๙. แนวทฤษฎีของแม็กกี้ ตัวเทียบ คือ ระบบโครงสร้างตรรกหรือสติปัญญา (cognition) ¹⁵

ถ้าวิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานของตัวเทียบแห่งตลกตามแนวทฤษฎีทั้งห้านี้ จะได้ดังนี้

๑. ฟรอยด์ เทียบ ลักษณะของสิ่งสิ่งหนึ่ง
๒. แบร์กซัง เทียบ โครงสร้างของลักษณะร่วมในทุกสิ่ง
๓. อีสต์แมน เทียบ เจตจำนง

¹² Bergson, Henri. *Laughter. (1900) Comedy : An Essay on Comedy : George Meredith ; Laughter : Henri Bergson.* New York : Doubleday Anchor Books, 1956. p.66,150.

¹³ Eastman, Max. *Enjoyment of Laughter.* (1936) New York : Simon and Schuster, 1970. p.3, 26.

¹⁴ Martineau, William H.. *A Model of the Social Functions of Humor,* in *The Psychology of Humor.* Edited by Jeffrey H. Goldstien and Paul E. McGhee, New York : Academic Press, 1972. p.103.

¹⁵ McGhee, Paul E.. *On the Cognitive Origins of Incongruity Humor : Fantasy Assimilation versus Reality Assimilation,* in *The Psychology of Humor.* p.64-70

๔. มาร์ติน เทียบ โครงสร้างของความสัมพันธ์

๕. แม็กกี เทียบ โครงสร้างของความคิด

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างพื้นฐานของตัวเทียบแห่งตกลงตามแนวทฤษฎีทั้งห้า จะเห็นได้ว่า ทั้งแนวคิดล้วนอิงอยู่กับตรรกในการอธิบาย ซึ่งด้วยตรรกเองก็สามารถเชื่อมโยงทั้งห้าตัวเทียบเข้าด้วยกันได้ ดังเช่น

๑. สำหรับฟรอยด์ ตัวเทียบ"เด็ก"คือการมีวุฒิภาวะคืออกว่าหรือไม่เข้าพวก เช่น ทำทางเดินตั้งไข่ หรือล้มๆลุกๆสลับ การพูดจาผิดหรือไม่ชัดหรือไม่เข้ากระสวนแบบแผน ฯลฯ ซึ่งไม่เข้าพวกกับปรกติ คือผู้ใหญ่หรือผู้มีวุฒิภาวะ ดังนั้น ลักษณะของสิ่งหรือเด็กก็คือ โครงสร้างของลักษณะ"ไม่เข้าพวก" ซึ่งการจะรู้ได้เด่นชัดหรือมองได้เข้าถึง มักผ่านการเข้าๆออกเป็น"กลจักร" และกลจักรไม่เข้าพวก คือ ตัวเทียบสำหรับแบร์กซิง ด้วยเหตุดังกล่าว ตัวเทียบ"เด็ก"ของฟรอยด์ก็คือสิ่งเดียวกับ"กลจักรไม่เข้าพวก"ของแบร์กซิง

๒. สำหรับแบร์กซิง ตัวเทียบตกลงคือ"กลจักรไม่เข้าพวก" และการไม่เข้าพวกก็คือลักษณะของความสัมพันธ์ ดังนั้น โครงสร้างของลักษณะที่แท้ก็คือโครงสร้างของความสัมพันธ์ ด้วยเหตุที่ตัวเทียบของมาร์ตินคือการสังคumlahุ่มพวกหรือโครงสร้างของความสัมพันธ์ เพราะฉะนั้น ตัวเทียบ"กลจักรไม่เข้าพวก"ของแบร์กซิง สอดมีความหมายไม่ต่างจากตัวเทียบ"หน้าที่ในสังคม"ของมาร์ติน

๓. สำหรับมาร์ติน ตัวเทียบตกลงคือ"หน้าที่ในสังคม" หรือโครงสร้างของความสัมพันธ์ เมื่อพิจารณาจะพบว่า โครงสร้างของความสัมพันธ์คือโครงสร้างของความคิด ดังนั้นต้นของหัวข้อ"กระบวนการเปรียบเทียบกับการสร้างความตกลง"นี้ได้เคยกล่าวอ้างมาแล้วว่า โครงสร้างของความสัมพันธ์นั้นเกิดจากจินตนาการ และผลของโครงสร้างความสัมพันธ์คือมโนทัศน์ ดังนั้น ความคิดย่อมเป็นผลของความสัมพันธ์ที่เป็นแบบแผนตรรก ด้วยเหตุดังกล่าว ตัวเทียบ"หน้าที่ในสังคม"ของมาร์ติน จึงมีความหมายเชิงเดียวกันกับตัวเทียบ"ระบบโครงสร้างตรรกหรือสติปัญญา"ของแม็กกี

๔. สำหรับแม็กกี ตัวเทียบตกลง คือ"ระบบโครงสร้างตรรกหรือสติปัญญา"หรือ

โครงสร้างของความคิด และด้วยความคิดคือการเปรียบเทียบเพื่อแยกแยะ ทั้งการแยกแยะคือ เจตจำนงอย่างหนึ่ง ดังนั้น ความคิดจึงหมายถึงเจตจำนงด้วย ข้าเจตจำนงเพื่อการเล่นก็คือเจตจำนงเพื่อแยกแยะจริงออกมาอย่างผ่องคลาย¹⁶ และได้เรียนรู้¹⁷ ด้วยเหตุดังกล่าว ตัวเทียบ"ระบบโครงสร้างตรรกของพหุปัญญา"ของแม็กก็ จึงตรงกับตัวเทียบ"สัญชาตญาณว่าด้วยการเล่น"ของอีสต์แมน

๕. ตัวอีสต์แมนมีตัวเทียบคลคือ"สัญชาตญาณว่าด้วยการเล่น" หรือการเล่น และการเล่นคือสัญชาตญาณของเด็ก¹⁸ ทั้งท่าทางประหลาดๆของเด็กๆซึ่งยังไม่พร้อมวุฒิภาวะนี้ มักถูกมองด้วยมุมมองเป็นเรื่องเล่นๆน่าสนุกจากผู้ใหญ่ก็มี ดังนั้น ตัวเทียบ"สัญชาตญาณว่าด้วยการเล่น"ของอีสต์แมน จึงเหมือนกันกับตัวเทียบ"เด็ก"ของฟรอยด์

ฯลฯ

จากตัวอย่างสำเนา ๕ ประการที่กล่าวอ้างมา จะเห็นได้ว่า ที่แท้ความตลกเป็นเรื่องของตรรกและการตีความเป็นสำคัญ ความแตกต่างของทั้งห้าทฤษฎีเป็นเพียงแง่มุมประเด็นที่สนใจเท่านั้น เช่น ฟรอยด์สนใจด้านจิตวิเคราะห์บำบัด แม็กก็สนใจด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับสติปัญญามาร์ตินสนใจด้านสังคมวิทยา แบร์กซิงและอีสต์แมนสนใจด้านเรขาคณิตหรือการรับรู้ ด้วยเหตุดังกล่าวความตลกย่อมสามารถศึกษาแสดงแง่มุมแตกต่างได้ตามประเด็นที่สนใจศึกษา ทฤษฎีตลกจึงเป็นเรื่องของศาสตร์แห่งการตีความ

อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์สำหรับการศึกษาค้นคว้าตามลำดับคือ ปรากฏการณ์ใดเป็นปรากฏการณ์ตลกหรือไม่นั้น คุ้ได้จากกาเกิดอารมณ์ขัน ซึ่งจะแสดงออกผ่านการหัวเราะด้วยกิริยาการทั้ง ๖ คือ ฮัม แอ้ม หัวเราะ เฮฮา หัวร้องงอหงาย และหัวเราะท้องคัดท้องแข็ง

¹⁶ Eastman, Max. Enjoyment of Laughter. p.9.

¹⁷, ¹⁸ Ibid., p.28-29.

ดังนั้น ในการศึกษาหัตถ์นิยายชุดสามเกลอ ของ ป.อินทรปาลิต ครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาเพื่อหาตัวเทียบสำหรับความตลกในตัวหัตถ์นิยายเอง โดยศึกษาหาสิ่งที่มีประพันธ์เสมือนวางเป็นกฎเกณฑ์แห่งความตลกของตน และการศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์จากกาเหวเราะของตัวละครในเรื่อง เพราะการปล่อยจังหวะหัวเราะของตัวละครย่อมเป็นตัวบทเมโนทัศน์ที่ผู้เขียนมีต่อความตลก และที่สำคัญคือผู้เขียนพอใจและมีความเห็นว่าตลก หรือสมควรตลกอย่างมีอารมณ์ขันและให้ตัวละครหัวเราะอย่างแท้จริง ไม่ใช่หัวเราะเทียมด้วย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาด้านวรรณกรรม ซึ่งเป็นศาสตร์แห่งการตีความแบบหนึ่ง โดยพิจารณาที่ประเด็นความหมายของรูปแบบและเนื้อหา เมื่อพิจารณาที่ความหมายดังกล่าว ประกอบกับผลจากการสำรวจอ่านหัตถ์นิยายชุดนี้เบื้องต้นนี้ ทำให้เกิดสมมุติฐานเบื้องต้นว่า กลไกการสร้างอารมณ์ขัน หรือลักษณะความตลก ใน ผล นิกร กิมหงวน ของ ป.อินทรปาลิต ชุดวัยหนุ่ม คือ การแสดงความไร้สาระที่ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวหรือสงสาร ประเด็นความหมายเช่นนี้อาจเรียกได้ว่า เป็นเมโนทัศน์ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับสติปัญญาที่ไม่ผลิต เพราะความไร้สาระดังกล่าวย่อมหมายถึงร่องหรือยวทางสติปัญญา ที่ไม่ทำให้เกิดกลัวหรือสงสารเกิดขึ้น

โดยสมมุติฐานนี้เกิดจากการพิจารณาตัวงาน ประกอบกับการสังเคราะห์จากงานเขียนเชิงทฤษฎีของอีสต์แมนและแบร์กซิง โดยความไร้สาระเป็นคำของอีสต์แมน¹⁰ (foolishness) ส่วนที่ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวหรือสงสารเป็นคำของแบร์กซิง²⁰ (absence of feeling) ที่ตีความโดย เจตนา นาควัชระ²¹ แต่ควรเลือกใช้คำอย่างที่เหมาะสมเป็นของผู้วิจัยเอง

ทั้งนี้สมมุติฐานที่ว่า ลักษณะตลกในหัตถ์นิยายชุดสามเกลอนั้น คือ การแสดงความไร้สาระ

¹⁰ Eastman, Max. Enjoyment of Laughter. p.10.

²⁰ Bergson, Henri. Laughter. p.63.

²¹ เจตนา นาควัชระ. ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัย

ที่ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวหรือสงสาร จะถูกต้องในแง่ความหมายหรือสติปัญญาทั้งชุดให้สหายที่
ศึกษาหรือไม่ หรือมีพัฒนาการละเอียดเปลี่ยนแปลงอย่างไรนี้ สุ่มชั้นอยู่กับการสำรวจศึกษา
โดยละเอียด ดังจะได้นำเสนอต่อไป

โครงสร้างความตลก ใน พล นิกร กิมหงวน ของ ป.อินทรมานสิริ

ใน พล นิกร กิมหงวน ของ ป.อินทรมานสิริ ที่นำมาศึกษา มีลักษณะความตลกที่
ปรากฏสามารถจำแนกได้ใน ๕ ลักษณะ คือ

- ก. บุคลิก
- ข. อากัปกริยา
- ค. พฤติกรรม
- ง. สถานการณ์
- จ. คำพูด

สำหรับความตลกทั้ง ๕ ลักษณะ ใน พล นิกร กิมหงวน ของ ป.อินทรมานสิริ นั้น เป็น
ดังนี้

- ก. บุคลิก

บุคลิก คือ ลักษณะจำเพาะตัวของแต่ละคน ที่ปรากฏเด่นเป็นลักษณะความตลกในหิ-
นยาชวีคตินั้น สามารถจำแนกประเภทเป็นชนวนทั่วไปได้ ๓ ประเภท คือ รูปร่าง การแต่งกาย และ
นิสัย

๑. วูป/ว้าง อันเป็นที่ขบขันในที่นี้ เป็นเพราะแสดง *ความไว้สวาระ* ด้วยมีลักษณะ ผิดไปจาก "มาตรฐาน" ²² ปรากฏอยู่ในลักษณะ ๕ จำพวกด้วยกัน คือ หัวล้าน ภายเปลือย เนื้อ ตัวเปื้อน ผิดขนาด และแนวประเมินค่า

๑.๑. *หัวล้าน* โคตเฉพาะของเจ้าคุณปัจจนิกฯ ได้พบเห็นที่ไร ก็รู้สึกขำทุกครั้ง ดัง ปรากฏใน คุณลงไก่อ้นา (๙) หน้า ๑๐๙ และ หน้า ๑๑๐

เจ้าคุณ(ปัจจนิกฯ)จื้อปากจำใจลุกขึ้น แล้วเปิดหมวกคำนับชง ศีรษะ ของท่านต้องแสงอาทิตย์แดงแจ๋ เป็นมันแลล็บ ผู้ที่ยืนอยู่รอบๆพากันหัวเราะคิก คัก ลุงเซี่ยม้น้อยยิ้มใหญ่

(หน้า ๑๐๙)

เจ้าคุณ(ปัจจนิกฯ)ถอนหายใจทุกครั้งที่เปิดหมวกคำนับชงชัยเฉลิมพล คนดูที่ยืนอยู่ข้างๆก็หัวเราะทุกครั้งที่เปิดหมวก

(หน้า ๑๑๐)

บางครั้งแค่นี้ก็ถึงและกล่าวถึงเท่านั้น ก็ชำเสี่ยแล้ว ดังปรากฏใน สามเกลอจอม แก๊ง (๓๗) หน้า ๓๖ และ แม่งามสี่ (๕๕) หน้า ๓๐ ตามลำดับ

" พุดถึงเจ้าคุณปัจจนิกฯ เลขพาลได้กลิ่นเหม็นเขียวจริงๆ อ้าก-แหมคลิ่น ไล่รากับแพ่ทองเขียวแก "

นางขี้พรากรมหัวเราะลั่น

²² ไกลรุ่ง อามระดิษ. ร้อยแก้วแนวขนบขันของไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถึง รัชกาลที่ 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชา-
ลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. หน้า 16.

" หัวล้านผิดแปลกกว่าคนอื่น มันแฉับแล้วก็มันแดงๆ เลียนราวกับลูกแก้วใสๆ แกลองนิกดูซิวะ เจ้าคุณปัจจนิกฯ อยู่ในลักษณะจำพวกไหนกันแน่ "

(หน้า ๓๖)

นั่นทว่า " เจ้าคุณปัจจนิกฯ นะ ทำไมหัวล้านอย่างนั้นละคะพล แดงแจ๋น่าเกลียดน่าเกลียด "

" นั่นซิ เหมือนเขี้ยวเสียด้วย กลิ่นตุๆชอบกิล อยู่ห่างตั้งสามวา ยังได้กลิ่นจนเวียนหัว อ้า-คุณพ่อของพี่ถึงหัวล้าน แต่ก็ไม่ยักเหม็นเขี้ยวนะเฒะ "

นั่นทว่าหัวเราะงอหาย ...

(หน้า ๓๐)

จากตัวอย่างทั้งสองนี้ ทำให้เห็นว่า ลักษณะหัวล้านของเจ้าคุณปัจจนิกฯ เป็นที่ขบขันเห็นเป็นเพราะแดงมันแฉับเลี่ยนราวกับลูกแก้ว แถมยังมีกลิ่นตุๆ เหม็นเขี้ยวรุนแรง ซึ่งจัดเป็นของแปลก ยิ่งทำให้บางคนเอฮากเห็นบ่อยๆ อย่างเช่นเสมีฮ่มเฒ่าใน พ่อแสนงอน (๕๑) หน้า ๖๑

เจ้าคุณ(ปัจจนิกฯ) จ้อหน้าเสมีฮ่มห่างคณเริง " เอ๊ะ-ลื้อไหว้อวสิท้เข้านี้แล้วนี้หว่า ? "

" คร้าบ-กระผมเฒ่าถือได้เท่ามรก "

เจ้าคุณฮ่มแป้น " ังนี้เรอะ ขอบใจน้องชาย "

เสมีฮ่มเฒ่ากระพุ่มมือไหว้ท่านอีกครั้งหนึ่ง พอเจ้าคุณขยับหมวกขึ้น เขาก็หัวเราะคึกๆ คราวนี้เจ้าคุณรู้ทันทีว่า ที่อายเปรตคนเฒ่าไหว้ท่านบ่อยๆ ก็เพราะฮยากคุณหัวล้าน

(หน้า ๖๑)

ดังนั้น หัวล้านอันเป็นที่ขบขันเห็น เป็นเพราะหัวล้านมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากหัวล้านอื่นๆ

๑.๒. กายเปลือย มีปรากฏเป็นที่ขบขันใน ล่องหนผู้หญิง (๑๙) หน้า ๕๒ โดยภรรยาของสี่สหาย พล นิกร กิมหงวน และศิเรก ต้องการล่องหนเพื่อจับผิดสามี ทว่าการล่องหนนั้นทำให้

เฉพาะร่างกายเท่านั้นโปรงใส ส่วนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายไม่ได้โปรงใสด้วย ด้วยเหตุดังกล่าว ล่องหนผู้หญิงทั้งสองจึงจำต้องแก้ผ้า โดยนวลละออภรรยาของกิมหงวนตัดสินใจแก้ผ้าเป็นคนแรก

นวลละออข่มกะเรียกะราด รับแก้กางเกงในออกโดยเร็ว แม่"ล่อง
หน"สามคนแลเห็นนวลละอออย่างถนัดชัดเจน ต่างพากันหัวเราะงอกราช ทรวดตัว
นึ่งเอามือกุมท้องไปตามกัน

(หน้า ๕๖)

คลกลักษณะเปลือยในที่นั้น อยู่ในรูปแบบการกล่าวอย่างลดละตัดทอนว่า เห็นอะไร (คำภาษาอังกฤษเรียกวิธีกล่าวเช่นนี้ คือ understatement) เพราะกล่าวเพียง "แก้กางเกงในออก" และ "เห็น... ถนัดชัดเจน " ซึ่งผู้อ่านจะต้องใช้จินตนาการวาดภาพลักษณะเอาเอง ผู้เขียน (ป. อินทรปาลิต) กล่าวบรรยายเหตุการณ์ตอนนี้อย่างละเอียดลออ เริ่มคาบเกี่ยวระหว่าง ศิลป์กับอนาจารหรือลามกอยู่ อาจเรียกได้ว่า เป็นภาพกล่าวที่สร้างจินตนาการเกินเลขได้มากที่สุด เพราะใช้ความเงิบหรือให้อ่านเติมช่องว่างระหว่างบรรทัดเอาเองว่า "เห็น" อะไร ด้วยเหตุ ผลดังกล่าว คลกนั้นอ่านได้ว่า เป็นหนึ่งในลักษณะเปลือยนั่นเอง โดย การเปลือย ของนวลละออ คงจะมีบางอย่างภาคเกินมากน้อยผิดปรกติจากที่คาดหมายกันไว้

ดังนั้น เปลือยอันเป็นที่ขยั้นนั้น เป็นเพราะมีลักษณะแตกต่างผิดธรรมดาในเชิงชาติ เกินมากน้อยของรูปร่าง

๑.๓. เนื้อตัวเปลือย เป็นคลกเกี่ยวกับรูปร่าง ที่ปรากฏอยู่ใน ๖ ชนิด คือ เลอะ เช่น เลอะน้ำหมาก เลอะแป้ง เลอะโคลน ฯลฯ และ ฟกซ้ำคำเชียว

เนื้อตัวเปลือยชนิดเลอะ ที่ขอยกเป็นตัวอย่าง คือ เลอะน้ำหมาก และเลอะโคลน อันปรากฏใน คุณลุงโก๋นา (๙) หน้า ๖๘ และ พ่อแสนงอน (๕๑) หน้า ๑๖๘ ตามลำดับ

พล นิกร กิมหงวน ฮ่าครั้น คำว่า 'สับค๊ะ' ทำให้น้ำหมากในถ้วยตาล กระ
เด็นเลอะใบหน้าลุงเชยไม่ต่ำกว่า ๕-๖ แห่ง ช่ายชราเงยหน้ามองดูท้องฟ้า

" เอ๊ะ-นี่ฝนตกหรือไงนี่ ? "

คุณหญิงประสิทธิ์หันหน้าชี้ค ทำปากจ้ำม่ำหน้าโต ยกมือขวาทาบอก มองดูหน้าเจ้า
คุณอย่างเกรงๆ เจ้าคุณประสิทธิ์ถอนหายใจเฮือกใหญ่

" พี่ชาย-ไม่ใช่นักเดกหรือพี่ "

(หน้า ๓๘)

เจ้าคุณปัจฉิมกษัตริย์ถอนหายใจเฮือกใหญ่ ยกมือป้ายโคลนบนหัวล้านสลัดทิ้ง เพื่อดู
โคลนที่มือกระเด็นไปติดกลางศีรษะเจ้าคุณประสิทธิ์ดังแปะ

เสียงหัวเราะอย่างครั้นเคร่งคังขึ้น เจ้าคุณประสิทธิ์ทำหน้าที่ชอบกล เจ้า
แหว่รีบยกมือบอกด้วยความหวังดี

" รับประทานโคลนติดหัวล้านครับ "

เจ้าคุณประสิทธิ์แยกเขี้ยว ยกเท้าเตะเจ้าแหว่ดังบัก

" นี่แน่ะทะเล้งเดี่ยวพ่อด มึงจะบอกว่าโคลนติดหัวไม่ได้รี ? "

(หน้า ๑๘๖)

เนื้อตัวเปื้อนโคลนฟกช้ำเจ้าแหว่ปรากฏใน อายุสี่หญิง (๓๘) หน้า ๑๑๐

" ทา ! เกิดเรื่องอะไรขึ้นล่ะ ? "

" ทะเลาะกับคุณนั้นทาค่ะ "

" อ้อ.... " พลพริกหน้าซำๆ ...

:

:

พลเดินชนันไปช้านบน เขาผิวปากเบาๆแสดงความสุขกายสบายใจ เลี้ยว
ขวามือมาตามเจ็ลียงสักครู่ถึงห้องของนายการุณวงศ์ เขาแลเห็นนิกรนั่งเครื่องขรม
อยู่ตามลำพัง ใบหน้าบอกบุญไม่รับ และใบตาข้างขวามือรอยฟกช้ำ

พลหัวเราะเมื่อนิกรสบตาเขา

(หน้า ๑๑๐)

เนื้อตัวเปื้อนโคลนที่นี้เป็นที่ขบขัน เพราะทำให้เห็นหน้าตามีลักษณะผิดแปลกไปจากปกติ
ทั่วไป อันบางครั้งอาจทำให้หัวเราะจากภาพหน้าตาเนื้อตัว หรือรูปร่างรวมทั้งหมด หรือบางครั้ง

อาจทำให้หัวเราะจากการนึกถึงสาเหตุที่มาก่อนก็ได้ ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลไป

จะเห็นได้ว่า รูปร่างทั้งสามที่ได้นำเสนอ นั้น คือ หัวล้าน กายเปลือย และ เนื้อตัวเปื้อน ต่างล้วนเป็น 'ลักษณะ' ที่พบเห็น ซึ่ง 'ภาพ' ดังกล่าวมีลักษณะผลิตจากผู้คนในกรพบปะตามปกติทั่วไป กล่าวคือมีความตลกเพราะเห็นผิดไปจาก "มาตรฐาน" หรือ "ระบบระเบียบปกติ" ทั้งนี้ 'ลักษณะ' ผิดไปจากมาตรฐาน ย่อมแสดงถึงความไร้สาระหรือโง่เง่าแห่งภาพของบุคคลนั้นๆ บางกรณี 'ภาพ' ของลักษณะ 'อาจ' โยงถึง 'ภาพลักษณ์' (image) ก็เป็นได้ดังตัวอย่างเลอะโคลน คนหัวล้านเป็นเจ้าของทั้งสองคน แกรมยังเลอะโคลนตามๆกันอีกด้วย ภาพลักษณ์ของเจ้าคุณเป็นภาพของเจ้าขุนมูลนายที่มียศศักดิ์ ส่วนภาพลักษณ์ของปรากฏการณ์ประกอบกับหัวล้านเป็นภาพของการบั่นทอนค่า ด้วยทำให้เกิดรูปลักษณะอัปลักษณ์ขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าว ภาพเลอะโคลนจึงอาจขึ้นด้วยเกิดมโนทัศน์เชิงภาพลักษณ์เช่นนี้ได้ ทว่าไม่ใช่ขึ้นด้วยมโนทัศน์เช่นนี้ได้แบบเดียวเท่านั้น

๑.๘. *พิศษนาต* ปรากฏใน ไปรบเวียงจันทน์ (๘๒) หน้า ๘๐

นิกรพูดเสีจิมขึ้น

" เอ-ถ้าเห็นเป็นมีไว้ทำไมละพี่ชาย เราทั้งสามคนจึงมันเสียเลขสิ แล้วหนีข้ามไปไหนองคายน "

นายลิขิตตำรวจสันคีระซ้ำๆ

" ยิ่งไม่ได้นะซีครับ คุณไม่รู้อะไร ป็นนี่ละเป็นเป็นขาว แต่อ้ายเสสมันจ่ายกระสุนปืนพกให้ เลย์ไม่รู้ว่าจะยิงกันอย่างไร ไล่เข้าไปไม่ทันยิง ไหลโกร๊กออกมาทางปากกระบอกแล้ว "

พล นิกร หัวเราะก๊าก

(หน้า ๘๐)

พิศษนาต เป็นที่ขบขันขึ้น เพราะผิดไปจาก "มาตรฐาน" หรือ "ระบบระเบียบปกติ" ทว่าที่แตกต่างกันคือ หัวข้อทั้ง ๓ ก่อนหน้า อันได้แก่ หัวล้าน กายเปลือย และ เนื้อตัวเปื้อน นั้น เป็นภาพรูปร่างที่ได้พบเห็นด้วยนัยน์ตาของตนเอง แล้ว *พิศษนาต* นี้เป็นจินตนาการสร้างภาพรูปร่างขึ้นจากคำบอกเล่า ใช้ 'ประสบการณ์' ต่างๆที่เคยมี มาประมวล 'ประกอบสร้าง' ที่ไม่

เคยประสบความสำเร็จได้ด้วย 'จินตนาการ' ด้วยเหตุดังกล่าว รูปร่างอันเป็นที่ขบขันนั้นจึงสามารถเกิดได้จาก หนึ่ง ประสบการณ์จริง และ สอง ประสบการณ์ประกอบสร้างเชิงจินตนาการ

๑.๕. *แนวประเมินค่า* ส่วนมากเราพูดติดปากกันว่า เจ้าคุณและคุณหญิงเป็นผู้มีสง่าราศี มองเพียงรูปร่างก็รู้สึกดี ที่จริงแล้วค่อนข้างเป็นการยกยอกเกินจริงเสียส่วนใหญ่ แต่ก็เป็นการพูดที่นิยมกล่าวกันต่อเจ้าคุณและคุณหญิง แม้จริงๆ แล้วเราอาจจะกล่าวเสียๆ หายๆ ก็ตาม แต่ถ้าจะว่าไปแล้ว ไม่ว่าจะใครก็ตามล้วนกล่าวให้เสียหาเสียได้ทั้งสิ้นในด้าน *รูปร่าง* ดังปรากฏใน พ่อแสนงอน (๕๑) หน้า ๕๘-๕๙

เจ้าคุณปัจฉิมฯ ทำตาปริบๆ " ในหลานสาว อ้ายคำว่าย่ะ เตี่ยนะ ผู้หญิงเขาไม่พูดกันหรอก แม่คุณ "

นวลละออยิ้มแฉ่งๆ " ไม่ทราบนี่คะ ดิฉันได้ยืมคุณอาหญิงพูดบ่อยๆ ไข่มือนื่องามๆ แล้ว คุณอาหญิงเป็นเรื่องเตี่ยเลขทุกที "

เจ้าคุณปัจฉิมฯ หันมาทางคุณหญิง " ยังงั้นหรือครับ ? "

" ล้า-ดิฉันอดพูดไม่ได้ "

เจ้าคุณวิจิตรฯ พูดเสริมขึ้น " ไม่เฝ้าจะเป็นคุณหญิงเลข พีบว่า รูปร่างเฝ้าจะแน่ะ ชมครกชามมากกว่านั่งรถเก๋ง ฮะ-ฮะ ออก "

เสียงหัวเราะว่องครัน แคร่งดังขึ้น คุณหญิงประสิทธิ์ฯ หน้าแดงเพราะฉวีพริ้วของท่าน

" อ้ามาค่อนขออดดิฉันหน่อยเลย คุณพ่อยะสวยจะตายละ ลองนั่งกางเกงแพรกระโจมอก สวมเสื้อเซ็ดแขนกว้างๆ ไม่เหมือนพวกควายบอยทำไม้ก็เอา "

เจ้าคุณวิจิตรฯ อ้าปากหวอ " ฉนั้นะรี เหมือนควายบอย ฮะ-ฮ่า ถามเจ้าคุณปัจฉิมฯ ว่าเหมือนไหม ? "

เจ้าคุณปัจฉิมฯ พูดทันที " ครับ-เหมือนมาก "

เจ้าคุณวิจิตรฯ ทักคอยัน " กลายเป็นพวกชายกระโถนท้องพระโรงไปแล้ว ดีละน่า "

ท่านผู้ใหญ่พากันหัวเราะชอบใจ ...

(หน้า ๕๘-๕๙)

แนวประเมินค่าเป็นที่ซับซ้อนเกินไป เพราะเป็นการแสดงถึง "มาตรฐาน" หรือ "ระบบระเบียบ" อัน 'มารยาทสังคมชนิดไม่เป็นทางการ' (ด้วยเป้าหมายยกยอเอาใจ) กำหนดให้ ต่างจากภาพปรากฏประเมินค่าทาง 'อารมณ์' ได้ ด้วยสามารถทำให้เห็นจริงจิงคล้อยตามจากผลปฏิบัติที่ตามมาเป็นลำดับ ความไม่แน่นอนของมาตรฐานที่เฝ้าจัดเก็บใน *ความไว้วางใจ* หรือ "มโนทัศน์เตลอก" ได้

รูปร่าง แสดง *ความไว้วางใจ* ด้วยมีลักษณะผิดไปจาก "มาตรฐาน" ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดมโนทัศน์เตลอกขึ้น รูปร่างอันเป็นที่ซับซ้อนในมโนทัศน์เตลอกนี้เกิดจาก หนึ่ง ประสบการณ์จริง สอง ประสบการณ์ประกอบสร้างของจินตนาการ และ สาม ประสบการณ์เชิงอารมณ์ประเมินค่า

๒. การแต่งกาย ในที่สนิยายชุดนี้เป็นที่ซับซ้อนด้วยลักษณะผิดมาตรฐานแบบฉบับหรือขัดแย้งกันในลักษณะ ๔ จำพวก คือ สีและพวก ขนาด ใปี และประยุกต์

๒.๑. สีและพวก จัดเป็นปฏิบัติการแต่งกายเฉพาะตัวของลุงเซย์ ที่น่าสนใจคือสำหรับลุงเซย์เองแล้ว การแต่งกายดังกล่าวเป็นการแสดงตัวที่น้อมนัยหรือนำสมัย ตลอดจนแสดงถึงเกียรติยศและอวดมั่งมี ดังปรากฏใน *คุณลุงไก่อู* (๙) หน้า ๓๑ ลุงเซย์ฉวยรถไฟลงจากปากน้ำโพมาเที่ยวกรุงเพทฯ ตอนลุงเซย์ลงจากรถไฟนั้น สีและพวกของเครื่องแต่งกายของลุงเซย์เองโดดเด่นยิ่ง แต่โดดเด่นแบบ "เซย์"

คุณลุงค่อยๆ ลุกขึ้นก้าวลงจากรถอย่างสง่างาม เพศ แกนง โง่ รังไหขอสาบปะรดใหม่เอี่ยม สวมถุงเท้าสีนและรองเท้าบูตหนึ่งยี่ห้ออ๊อบคู้เดีฮัวที่เอามาจากนครสวรรค์ สวมเสื้อขึ้นนอกคอแบบสักหลาดอ่อสีเทา ผู้คนเฝ้าโศกตาทูมรุกสีแดงสลัขาว สวมหมวกไหมปานามาอย่างดี คาบกล้องยาเส้นอันฮิลอย่างสง่างาม

" พี่เซว ? " เจ้าคุณปัจจนิกยกกล่าวทักพร้อมยกมือไหว้ ท่านกลืนหัวเราะแทบแย้ " สบายดีหรือพี่ ? "

(หน้า ๓๑)

นอกจากนี้การแต่งกายของลุงเซย์ยังแสดงออกถึงชาตินิยมหรือความรักชาติอีกด้วย ลุงเซย์แต่งกายชาตินิยมแบบแหวกแนวอย่างมุ่งหวังให้ก็เก้และผิงผาย แต่ผลนั้นกลับไม่เป็นดังที่มุ่งหวัง ทว่าลุงเซย์ไม่ใส่ใจหรืออาจจะไม่รู้ตัวนั้น ผู้เขียนที่สนิยายชุดนี้ไม่ได้พรรณนาไว้ แต่เพราะไม่

พรรณานเอง ทำให้เกิดจินตนาการเป็นเรื่องตลกได้อย่างเสรีตามธรรมเนียม ดังปรากฏใน คุณลุงโก๋
นา (๔) หน้า ๘๕ และหน้า ๘๘ ตามลำดับ

นายเชยพยักหน้าซ้ำๆ

" งมต้องเที่ยวแน่ๆ อ้ายหมา-อ้ายหมาพลว้ยฟรุ้งฟริ เอ็งต้องพาลุงเที่ยว
ตลาดนัดนา อีหมานเฑาเมียเอ็งรับรองกับข้าไว้ว่าจะตัดเสื่อกุงเส็งสี่งซาคีให้ข้า
ไว้ส้อย่างโก๋ที่เดียว "

สามเกลอกับเจ้าคุณปัจจนิกฯพากันหัวเราะลั่น ...

(หน้า ๘๕)

สายตาสวยร้อยคู่ของประชาชนต่างจับจ้องไปที่ร่างของชายชราคนหนึ่ง ลุง
เชยของเราในเอง คุณลุงแต่งกายในสไตล์ใหม่แปลกและเด่นที่สุด แกนุงผ้าม่วง
หางกระรอกสีเหลืองเกือบคล้ายปีกแมลงทับ ล้วงถุงสั้น รองเท้าบูตหนังอ้ายโอบ
ล้วงเสื่อกุงเส็งธวัชรงค์ สวมหมวกสักหลาดทรงมะนาวตัดทรงขายปีกหมวกชั้น
มองคล้ายๆกับหมวกกะโปะเลียน

ทุกคนที่แลเห็นลุงเชย ถ้าไม่หัวเราะออกมาดังๆก็ต้องอมยิ้ม เจ้าคุณปัจจนิกฯ
เดินนำหน้าพาลุงเชยกับพล นิกร กิมหงวน เบียดเสียดเหยียดยัดเข้าไปเพื่อจะดู
แถวทหารให้ชัดๆ

(หน้า ๘๘)

ลักษณะเด่นในการแต่งกายที่สะดุดตาอย่างมาของลุงเชย คือ *สีและพวก* กล่าวคือสีตัด
กันมากจนดูสะดุดตา ทั้งพวกของเครื่องแต่งกายก็ขัดแย้งกัน มีทั้งเก่าใหม่ ฝรั่งเศส ปนกันยุ่งไปหมด
สีและพวกของเครื่องแต่งกายเหล่านี้ไม่ได้มีการคำนึงถึงมาตรฐานนิยมแบบฉบับทั่วไปเลย

ดังนั้น *สีและพวก* ในการแต่งกายเป็นที่ขบขันนั้น เป็นเพราะผิดไปจากมาตรฐานและ
ระบบระเบียบ กล่าวคือผิดไปจากมาตรฐานนิยมตามแบบฉบับทั่วไป ทั้งๆที่เครื่องแต่งกายแต่ละ
ชิ้นมาจากหลายจำพวกวิธีการแต่งกายแบบฉบับที่มีธรรมเนียมต่างๆ ทำให้แสดงถึงการอยากแสดงตัว
มีรสนิยม แต่ไร้ความเข้าใจในรสนิยมอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยขอเพิ่มเติมว่า ผู้กล่าวกันว่า คำว่า "เซอ" ในศัพท์ภาษาไทยปัจจุบันนั้น มีที่มาจากลุงเซอเอง คำ "เซอ" จึงหมายถึง บุคคลที่มีกริยาเป็นเท็น ห้าแต้ม ไม่ทันสมัย²³ แต่ที่จริงแล้วความหมายดังกล่าวได้เบี่ยงเบนไปจากลักษณะบุคลิกทั้งหมดของลุงเซอ ด้วยลุงเซอทั้งเค็มทั้งคม และเจ้าเล่ห์ จึงพยายามสร้างภาพความน่าสมัยในตัวแกในลักษณะ "เซอ" ดังกล่าว อันเกิดจากคำ "เซอ" ปัจจุบัน ซึ่งไม่ตามสมัย ตกสมัย หรือตามสมัยไม่ทัน ขณะที่ลุงเซอ "เซอ" เพราะพยายามสร้างบุคลิกให้ทันสมัยหรือน่าสมัย

๒.๓. *ขนาด* ของเครื่องแต่งกายติดปรกตินี้ ทำให้เลเซบั้น เพราะชนิดเครื่องแต่งกายตามมาตรฐานตัดกับขนาดคับตัวเหลือขอ ภาพลักษณ์แสดงถึงภูมิฐาน แต่ภาพปรากฏแสดงถึงอับจน ทั้งสองแนวคิดนั้นคุณไรรสาระ ปรากฏใน สามเกลอจอมแก่น (๓๗) หน้า ๘๖

ใบหน้าของชายหนุ่มทั้งสองซัดเผือดอยู่แล้ว กลับซัดลงอีก นึกแปลกใจยิ่ง ที่ทำไมประชาชนจึงพากันหัวเราะเอามากมายเช่นนั้น

นิกรก็มองดูตัวเอง แล้วเขาก็สะลึงเฮือก เสื่อกางเกงสากลชุดสีทาสีเทา ที่ตัดจากเงี้อลวย ถัดหน้าเข้าก็หล่นใจ ขากางเกงหดรันมาแค่หัวเข่า และคับตัวเหมือนเสื้อยัด ส่วนเสื้อคอแบะ แขนหัดเข้าไปจนถึงข้อศอก ตัวเสื้อรันขึ้นมาอยู่แค่สะเอว ส่วนพลก้เช่นเดียวกับเขา นิกรทำตาเบคงๆคล้ายกับจะร้องไห้ เห็นสภาพตัวเองแล้ว ก็ไม่ผิดอะไรกับตุ๊กตาเสียดบาล

(หน้า ๘๖)

๒.๓. *ใบ้* แสดงถึงลักษณะขัดแย้งของการแต่งกายและเครื่องแต่งกาย ทำให้ผู้แต่งเสื้อหน้า และผู้พบเห็นมองเห็นความตลก ดังปรากฏใน ล่องป่า (๕๖) หน้า ๗๗ *ใบ้* เพราะเพอเรือ และ หมอคูแม่เฒ่า (๓๐) หน้า ๑๕๐ *ใบ้* เพราะอุปนิสัยเหตุมุมเขี้ยวหมา ตามลำดับ

²³ เรืองไชย พุทธาโร. ป. อินทรปาลิต ชีวิตของคนชายฝั่ง. กรุงเทพฯ: กองบรรณาธิการนิตยสาร ถนนหนังสือ, 2529 หน้า 108-109, 226.

" ปรีอวส์ ! อิติปิโสภควา ไปที่ซอบๆเกิดแม่คุณ อี๊ฮ--- "

ปีศาจหญิงสาวหัวเราะแล้วแสดงอิทธิฤทธิ์ให้ประจักษ์แก่ตาก็มหงวน มันห้อยหัวลงมาข้างล่างให้ขาพับทั้งสองเกี่ยวกิ่งไม้ไว้ แล้วแกว่งตัวไปมา

อาเสี่ยกลัวก็กลัว ชันก็ชัน เขาก็ชี้มือบอกปีศาจ พุดพลาจหัวเราะพลาจ

" เอ๊ย-ผ้าชิ้นเปิดเห็นไหม ? "

(หน้า ๗๗)

เจ้าของหมาหัวเราะหึๆ พล นิกร กิมหงวนเดินตรงเข้ามา ต่างมีก้อนอิฐเป็นอาวุธคนละหลายก้อน เตรียมต่อสู้กับเจ้าบลต็อกทั้งสอง อาเสี่ยแลเห็นประตูหลังบ้าน เจ้าคุณปัจจนิกษาเปิดหัวเราะก๊าก ชี้มือให้พลนิกรดู

" เอ๊ย-ระบำเป็ว๊ว อี๊ฮ-ฮี้ คุณอาครับ คุณอาเอามือคลำตุตุชักรับว่า เกงขาดหรือเปล่า ? "

เจ้าคุณปัจจนิกษาสะอึกโหรง รีบยกมือคลำกันมองท่ามแล้วทำค้อย่นหลับตาไป

" ตายท่า ! ไม่ยอมละว๊ว๊ว แล้วกับเห็นไหมเพื่อ ลูกกับจับรายหมดแล้ว กัน จะกลับบ้านฮังไ ? "

เจ้าคุณพาลีชัยหัวเราะลั่น

(หน้า ๑๕๐)

ใน ล่องป่า (๔๖) วิถีเพราะเพอเธอเป็นที่ขบขันนั้น น่าจะเป็นเพราะอิทธิฤทธิ์ปีศาจอันน่าเกรงกลัวนั้นแสดงอารมณ์อย่างเจ็บช้ำชอก แกร่งเครีขีด และบีบคั้นออกมาในท่าทาง ทว่าปีศาจหญิงสาวตนนั้นก็กลับกระทำผิดพลาด ผ้าชิ้นที่ควรงแงเคร่งทะมัดแทงงั้น กลับปล่อสให้ถลกเปิดความน่าเกรงกลัวจึงปนด้วยความบกพร่องชนิดก่อให้เกิดสภาวะขัดแย้งในตัวเองขึ้น กล่าวคือแสดงอำนาจ แต่อำนาจที่แสดงมีกิริยาเป็นถิ่นผิดพลาด ภาพปีศาจแสดงอำนาจอันขัดแย้งเช่นนี้ จึงแสดงความรู้สึกไม่สมบูรณ์แบบออกมา อำนาจที่เห็นบกพร่องเช่นนี้ย่อมสะท้อนแง่มุมสติปัญญาว่า "โง่" เปลอแสดงผิดสาระให้เสียสาระหรือ "ไร้สาระ" ขึ้นประดม

ใน หมอดูแม่นๆ (๓๐) วิถีเพราะอุบัติเหตุคมเขี้ยวหมาเป็นที่ขบขันนั้น น่าจะเป็นเพราะกางเกงขาด แสดงถึงซึ่งไร้สติปัญญาให้เห็น จึงเอาตัวให้รอดจากเขี้ยวหมาไม่ได้ นอกจากนั้นกางเกงขาดโดยไม่รู้สีกตัว ก็แสดงถึงการขาดสติ อันเป็นรูปแบบหนึ่งของความไร้สาระหรือ

โจ่งเง่า

๓.๘. ประยุทธ์ เป็นการปรับเปลี่ยนแต่งกายอย่างขัดแย้ง ไม่ตามแบบแผนทั่วไป อันเป็นที่นิยม ทั้งนี้เป็นไปด้วยความจำเป็นต้องการเอาตัวรอด หรือเป็นไปตามการจำแลงต้องการลวงหลอก

ประยุทธ์ด้วยความจำเป็นต้องการเอาตัวรอด ก็มิกหงวนโค่นไล่หวดและฟัน การแต่งกายจึงจำเป็นต้องมีบางสิ่งเพิ่มขึ้น เพื่อความสมบูรณ์พร้อมอย่างครบ ดังปรากฏใน พ่อแล่นงอน (๕๑) หน้า ๑๓๘

เจ้าคุณปัจจุณิกฯมีสภาพไม่ผัดอะไรกับข้างตคน้ำมัน ท่านแสดงกิริยาอีต๊ต(คือชวาน) วังไล่เสี่ยหงวนไปทางหลังตึก ผู้ก็ยแควยอกลิ้นขวัญหายไปตามกัน
อีกสักครู่หนึ่งอาเสี่ยกวางตึกๆออกมาทางหน้าตึกอีกครั้ง คราวนี้เปลี่ยนสภาพเป็นนักรบโรมัน มือซ้ายถือฝ่าคุ่มน้ำฝน มือขวาก็ถือเสียม เตรียมพร้อมที่จะหยุดยั้งการรุกรานของเจ้าปัจจุณิกฯ

คณะพรรคของสามเกลอทยอยอยู่หน้าตึกหัวเราะลั่น ก็มิกหงวนเดินเข้ามาหยุดยั้งยืนไค แล้วพคกับเจ้าคุณวิจิตรฯ

" ทนผมสูตายละครับ "

(หน้า ๑๓๘)

อาเสี่ยหรือมิกหงวนได้รับการระบุจากผู้แต่งว่า "เปลี่ยนสภาพเป็นนักรบโรมัน" โดยดูจากการถืออาวุธสองมือ "มือซ้ายถือฝ่าคุ่มน้ำฝน มือขวาก็ถือเสียม" "เขือ" "เตรียมพร้อมที่จะหยุดยั้งการรุกรานของเจ้าคุณปัจจุณิกฯ" ดังนั้น อาวุธทั้งสองมือนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกายที่ประยุทธ์ถ่วงความจำเป็นเพื่อเอาตัวรอดในสถานการณ์บีบคั้น ที่จำเป็นเพราะขาดไปไม่ได้ ถ้าขาดไปก็เจ็บตัว หากที่ขบขันนั้น เพราะอาวุธคือเครื่องใช้ที่จวมมาประยุทธ์ตามความจำเป็น อาวุธจึงเหมือนไม้ใช้อาวุธ ซึ่งจัดเป็นความขัดแย้งแสดงความไร้สาระได้

ประยุทธ์ด้วยการจำแลงต้องการลวงหลอก ปรากฏใน ไปจับผี (๕๑) หน้า ๑๐๐ อันเป็นคนสั้นของอีกเรื่องในเล่ม ชื่อว่า พระยาขม

พระยามราช(กิมหงวน)นั่งผ้าลายมีสีกาศี สวมเสื้อกั๊กสีแดงลงย่นด้วยดินทอง มีสร้อยสังวาลบานพับประดับเพชร สวมชฎาแบบยี่เก ใบหน้ากมึงท่งน่ากลัว ใช้สีขาวเขยิบเป็นลายเหมือนตัวงู มือถือกระบองอันใหญ่ซึ่งเป็นไม้พลองของเจ้าภควานจันทร์นั่นเอง

สามสหายมองดูพระยามัจจุราชแล้วต่างก็พากันหัวเราะงอไปงอมา ดร.ดิเรกปล่อยลูกคอเอ๋ย

(หน้า ๑๐๐)

กิมหงวนปลอมตัวเป็นพระยามราช เพื่อหลอกลวงเงินคนหญิงวาด แต่ลักษณะการแต่งกายให้ดูเป็นพระยามราชนั้น เป็นการประยักต์ด้วยการจำแลงที่จุดฉากของสีและพวก โดยเสื่อผ้าเครื่องแต่งตัวเป็นลิเก ทว่าหน้าเขยิบอย่างงู ส่วนอาวุธกลับไม่ใช่ของลิเกหรืองู อาวุธกลับเป็นกระบองอันใหญ่ตรงพวกแขกยาม ลักษณะขัดแย้งเช่นนี้คนเฝ้าจับทันแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าคิดว่า เป็นพระยามราช เพราะผสมผสานแสดงถึงซึ่งเกินขนาดทุกอย่าง เกินขนาดจนดูไร้สาระได้

ด้วยเหตุดังกล่าว การแต่งกาย จึงเป็นที่ขบขันด้วยลักษณะผิดปรกติตามแบบฉบับหรือขัดแย้งกัน ในลักษณะ ๕ จำพวก คือ สีและพวก ขนาด โป้ และประยักต์

๓. นิสัย เป็นบุคลิกที่ขบขัน เพราะเกิดข้อเสียบกพร่องเป็นลักษณะภาพลักษณ์ผิดตัวขึ้นปรากฏในลักษณะ ๕ จำพวก คือ กระทำเกินขนาด กระทำโกลาหลพูดเล่น พูดโม้ และ(ห้าม)พูดล้อ(หัวล้าน)

๓.๑. กระทำเกินขนาด ที่ขบขันเป็นตัวอย่าง เป็นนิสัยที่แสดงออกด้านขี้นเห็นตัวอย่างมีสติละอายใจอย่างขาดสติ เป็นข้อเสียบกพร่องติดตัวเป็นประจำ ดังปรากฏใน บุกฝั่งโขง (๘๓) หน้า ๑๐๙ และ ล่องหนผู้หญิง (๑๙) หน้า ๑๓๙-๑๓๐ ตามลำดับ

เจ้าคุณปัจจนิกฯสิ้นศึระซ้ำๆ แล้วพูดกับพล

" เจ้ากรมันท่าที่เล่นที่จริงเสมอ วันนั้นก็ล้วงช่องธนบัตรเอาไปหนึ่งช่อง "

นิกรหัวเราะก๊าก

" แต่ว่าช่องธนบัตรใบนั้น ผมจำได้ว่าไม่มีทรัพย์สินมันแต่แดงเดียว "

(หน้า ๑๐๔)

อาเสื่อกระเชิบกระซาบกับเพื่อนเกลอของเขา

" เอ๊ย-ซันไปกระเส้าคุณอาหญิงเจ๊นเถอะสนุกดี "

พลสะตุง

" อ้อ-ไอ้อ คุณแม่ไม่เหมือนคนอื่น ตกใจอะไรหน่อฮักก็เฮียวราด "

กิมหงวนหลับตาปี

" แล้วเจ้าคุณอาล่ะ ? " เขาหมายถึงเจ้าคุณประสิทธิ์ฯ

นายพิชรากรพอมยิ้ม

" อ้อ-คุณพ่อนะไม่ถึงกับเฮียวราดหยอก "

เสื่อหงวนพยักหน้าหงิกๆ

" ท่านคงมีกำลังใจเข้มแข็ง ? "

พลหัวเราะ

" เปล่า ท่านไม่ถึงกับเฮียวราด แต่ว่าขี้แตกเลย "

อาเสื่ออ้าปากหวอ เจ้าคุณปัจจนิกฯหัวเราะฉันทัน

(หน้า ๑๐๕-๑๐๖)

สำหรับตัวอย่างแรกนั้น เป็นการกระทำเกินขนาดอย่างมีสติ กล่าวคือชี้แจงถึงขนาดของชนบัตรยังเป็นช่องเปล่าๆ ราวกับรูปร่างหน้าว่า จะถูกล้วงกระเป๋า หรือไม่ก็มีการเป่าสตางค์เปล่าๆไว้แสดงว่า ลืมพกทรัพย์สินติดตัวมาหรือทรัพย์สินติดตัวหมด จะได้ไม่ต้องจ่ายทรัพย์สิน

ส่วนตัวอย่างหลังนั้น เป็นการกระทำเกินขนาดอย่างขาดสติ กล่าวคือถ่วงถึงขนาดชี้เฮียวราด ทั้งอาการนี้จะ เป็นเป็นประจำโดยไม่รู้ตัว แต่สังเกตรู้ได้ ทว่า จะบังคับเลิกหำมืออย่างไรก็ไม่ได้ บางคนไม่เรียกลักษณะเช่นนี้ว่านิสสัย แต่ในขั้นขอเรียกว่านิสสัย เพราะถือได้ว่าเป็นอาการเป็นประจำ อันจัดเป็นลักษณะเด่นของนิสสัย ทั้งยังเป็นลักษณะเฉพาะบุคคลไปอีกด้วย

๓.๒. *กระทำโกลาหล* เป็นนิสสัยเสียบทพร้อมเกี่ยวกับผลที่คาดได้ เพราะได้พบเห็นกระทำเป็นประจำ จนเป็นธรรมชาติเสมือนป่าวประกาศซ้ำๆ เป็นลักษณะเด่นของกิมหงวน ดังปรากฏใน บ้านผีสิง (๑) หน้า ๓๑-๓๒

"เออละ เรื่องนี้เขาจะต้องจัดการกำจัดอ้ายปีศาจให้ได้ เห็นจะต้องร่วมมือกับ เจ้าพลเจ้ากรและเจ้าหงวน เจ้าดิเรกอีกคนหนึ่ง "

ซุ่ยหัวเราะก๊าก " ถ้าพระเจ้าคุณให้คุณกิมหงวนมาร่วมมือ ก็คงจะสนุกกันใหญ่ล่ะครับ คุณแต่เมื่อครั้งซุ่ยไ้อ๋ด่าป่ลอดฮึงโกลาหลอลหม่านพลิกก๊ากก็ "

(หน้า ๓๑-๓๒)

ลักษณะดังนั้นก็เป็นการกระทำเกินขนาดเช่นกัน ทว่าที่แยกออกมาต่างหากเป็นการกระทำโกลาหลั่น เพราะหัวท้อก่อนเป็นลักษณะ**ยกพร่อง**ประจำที่เก็บซ่อนถูกเปิดเผย ขณะที่หัวข้อนี้เป็นลักษณะ**ยกพร่อง**ประจำที่**รู้ชัด** ที่สำคัญคือมั่นใจว่า จะต้องเกิดซ้ำให้โกลาหลอลหม่านเป็นผลลัพธ์ด้วย

๓.๓. **พูดเล่น** จัดเป็นนิสัยที่ซุ่ยซัน เพราะพูดถึงสิ่งเป็นไปไม่ได้ อย่างแน่นอน ดังนั้น ซ่อมไม่มีประโยชน์ในการเอ่ยถึงเพื่อใช้แก้ปัญหา แต่เป็นการช่วยผ่อนคลายได้บ้าง ถ้ามีเล็กน้อยพอประมาณ ดังปรากฏใน เรื่องลับแล (๓๓) หน้า ๗๖-๗๗

' ปีศาจ ก็อ้ายขณะมันเล่นตัวยังกะอะไรดี แม้ทรงพระโกรธขึ้นมา ก็จะเอาพระกริชกระชากพระเจ้าพระพลเสียเท่านั้น รักมากก็แค้นมากเอาแกล่ ไร้- เป็นกันละก็อให้คนตายซี หวานเลย "

นิกรฮึมเล็กน้อย

" จะอย่างไรก็ตามเกิด ชีวิตของเจ้าพลกำลังอยู่ในระหว่างลูกผีลูกคน "

" นั่นนะซี อาจเป็นลูกหมาไปแล้วก็ได้ "

นิกรแสยะฮึม เออมมือซ้ายสอดหมวกกิมหงวนออก แล้วเขกศีรษะเอาเสี้ยวด้วยมือขวาปีก

" พูดเป็นเล่นเสมอ เด็ดข่าพ่อเขกกบาลเลย "

กิมหงวนสูดปาก

" แต่ฉันไม่เคยเห็นว่า " พูดจบก็ทุบหลังนิกรดังอึก

(หน้า ๗๖-๗๗)

การพูดเล่นของกิมหงวนนี้เป็นที่ขบขัน เพราะรู้ดีว่าเป็นการเล่นของกิมหงวน ขณะกำลังเครียดนั้นเล่นเล็กน้อยก็กำลังดี แต่ถ้าเล่นตลอดก็รู้สึกมากเกินไป ดังเห็นได้จากเล่นครั้งแรกนั้น นิกร" "ฮัมเล็กน้อย" พอนิกรดึงกลับมาจริงจัง กิมหงวนก็กลับเล่นอีก นิกรจึง" "แสบฮัม" "และ" " "เซกศีระอะเสี่ย" " ลักษณะสำคัญของการเล่นเพื่อส่นุกของกิมหงวน คือ "พูด"ใน"สิ่งเป็นไปไม่ได้"อย่างแน่นอน กล่าวคือ" "เป็นกันละก็กลัวให้ดินตายซี หยวนเลข" " และ" " "อาจเป็นลูกหมาไปแล้วก็ได้" " เพราะไม่มีทางกิมหงวนจะเนือหอม จนผู้หญิงมาหลงรักในความขี้ริ้วและทะลึ่งอย่างนี้ได้ และไม่มีทางที่พลจะกลายจากคนเป็นหมาไปก็ได้

แต่บางครั้งการพูดเล่นชนิดเป็นไปไม่ได้ ก็ไม่ใช่สิ่งเสียบกพร่องไร้ประโยชน์ ทั้งๆ ที่ฟังดูบ้าก็ตามที่ ดังปรากฏใน ฮ่าเริ่มสลุด่าน (๘๑) หน้า ๓๓

" อ้อ่าเพิ่งหัวเราะเจ้าคุณ ความคิดของกิมหงวนแสบคายดีเหมือนกัน กลางคืน เช่นนี้ เจ้าอาละตินคงไม่ทันพิจารณาให้ถึถวน ถ้าหากกิมหงวนปลอมตัวเป็นนางใน ฮ่าเริ่ม และเป็นที่ต้องใจของอ้ออาละตินแล้ว อ้อ่างไรเสี่ยกิมหงวนคงจะฆ่าอาละตินได้ ความคิดของคนบ้าๆบอๆนะ ถ้าไม่เลวที่สุดก็ตีผู้ตนาเจ้าคุณ "

อาเสี่ยสะคั่งโรอง

" โธ่ ีฝ้าบาทเข้าใจว่าลูกข้างไข่เต็มเต็งบ้าๆบอๆหรือครับ ? "

สลุด่านทรงพระสรวลอีกครั้งหนึ่ง

" ฉันทเข้าใจอย่างนั้น "

กิมหงวนถอนหายใจเฮือกใหญ่

" เเอา-ตามแต่พระทัยเถอะครับ "

(หน้า ๓๓)

การพูดเล่นของกิมหงวนนี้เป็นที่ขบขัน เพราะรู้ดีว่าเล่นและพูดถึงสิ่งเป็นไปไม่ได้ ทว่าเป็นไปไม่ได้นั้น เพราะโอกาสน้อยจนไม่น่าเกิด ดังนั้น ปรกติในยามคับขันระคมสมองคิดแก้ไข ปัญหา ย่อมไม่มีใครเอ่ยถึง นอกจากคนบ้าที่เล่นได้ตลอดเวลา เพราะไม่มีสติครบถ้วนและไม่คำนึงถึงกาลเทศะ ด้วยเหตุดังกล่าว การเล่นในยามคับขันจึงเสมือนกลาย เป็นความบ้า ช้าที่น่าขันยิ่งกว่าก็คือ ถูกประเมินค่าว่าบ้าดังนี้ แล้วก็ปฏิเสธไม่ได้ จำเป็นต้องยอมรับ ทั้งๆที่ไม่อยากยอมด้วย

นิสัยพูดเล่น เป็นที่ขบขันนั้น เพราะพูดถึงในสิ่งเป็นไปไม่ได้ซึ่งรู้คู่ด้วยกัน เนื่อง
จากไม่มีโอกาสหรือโอกาสน้อยมากก็ได้ โดยเฉพาะเมื่อไม่ได้มีอารมณ์ขัดแย้งตรงกันข้ามอยู่ในตัวอยู่
ก่อน กล่าวคือกำลังคิดเครื่องเครียงเครียงจริงจึงเกี่ยวกับความเป็นความตาย ทั้งยังไม่พบทางออก หรือ
พยายามเครียงเครียงจริงจัง แต่อีกฝ่ายเอาแต่เล่น จนน่ารำคาญมากกว่าน่าสนุก เพราะไม่ได้วิธี
แก้ปัญหาและรวบรวมสติระดมสมองไม่ได้

๓.๕. พูดโหม้ เป็นนิสัยที่ขบขัน เพราะคนฟังรู้ว่าความจริงเป็นอย่างไร ผู้พูดมี
นิสัยชอบพูดนิเดหน่อให้ใหญ่โตเสมอ จนผู้พูดเปิดปากพูด ก็รู้ว่าต้องหารทอนถอดรากลมท่อนทุกที่
ที่ว่าผู้พูดถึงจะรู้ว่า คนอื่นจับได้เกี่ยวกับการพูดเกินจริงของตน ผู้พูดก็ยังพูดอีก ด้วยเข้าใจว่า เป็น
การสร้างภาพความสำคัญให้กับตัวเองได้ เพราะการโหม้ทั้งหมดล้วนเป็นเรื่องความสามารถของตัว
เองทั้งสิ้น การโหม้จึงเป็น ข้อเสียบทพร่องหรือความคลงในนิสัยการพูด ดังปรากฏใน แม่
งามชื่น (๕๕) หน้า ๑๙-๒๐

" ถูก ถูก แล้วนั้น กระบวนโหม้ทีละจะไม่มีใครเกินอำมหิต "

นี่นท เจ้าเราะคิด

" พอพูดพอเหวียงกับเจ้าคุณเอาปัจจุบันแหละละคะ คุณเอาใช้เล่นอยู่เมื่อไหร่
รอบคอบโหม้แล้วก็ชอบเจ้า ก็เจ้าการกระทำตัวเป็นหัวเรือใหญ่ แหม-เรานินทาทำน
อย่างไร ถ้าทำนแอบมาได้ยงเข้าละก็เห็นจะเคื่อง เกาหัวล้านแกร็กๆเขี้ยวละคะ "

แล้วทั้งสองก็พากันหัวเราะ

(หน้า ๑๙-๒๐)

๓.๕. (วิกรม) พูดล้อ(หัวล้าน) เป็นนิสัยที่ขบขัน เพราะทำให้พูดถึง ข้อเสียบทพร่อง
(หัวล้าน)โดยไร้เหตุผลสมควร จึงมักมีการละเมิดพูดล้อในมุมกลับเสมอ เป็นการเยาะเย้ยอย่าง
แหลมคม ปรากฏใน จอมกะล่อน (๑๐) หน้า ๕๙-๕๐

เจ้าคุณนพรัตน์ฯพริกหน้าหงิกๆ

" ผมตื่นตื่นอยากจะดูการแข่งรถจัง น้าซี ดูท่าทางเจ้าคุณปัจจุบันของเรา
ทะมัดทะแมงไม่ใช่เล่น มองดูซีครับ คล้ายกับเรมอนด์เมย์ คู่แข่งของ พ.พีระยังกะ
แกะ "

ผลหัวเราะก๊าก

" จริงครับ ที่เหมือนที่สุดก็คือศีรษะ "

" อ่า ! " เจ้าคุณปัจจนิกฯอุทาน " เรมอนด์เมย์นะหัวล้านด้วยริ้วรอย พล ? "

" ไหนครับ ไม่ล้านหรอกครับ แต่ว่าศีรษะแก่ไม่มีผม "

เจ้าคุณปัจจนิกฯยิ้มกะเรียกะราด หันมามองเจ้าคุณเพชรต้นฯ

" ง่า-ที่หลังอย่าเอาผมไปเปรียบกับเรมอนด์เมย์เลยนะครับ "

ทุกๆคนนอกจากเจ้าคุณประสิทธิ์ฯต่างพากันหัวเราะ

(หน้า ๕๙-๕๐)

นิสัย เป็นบุคลิกที่ซับซ้อน เพราะเกิดข้อเสียบกพร่องเป็นลักษณะภาพลักษณ์ติดตัว ซึ่งอย่างเข้าข้างเป็น**ความคลอก**

บุคลิก เป็นที่ซับซ้อน เพราะมีมาตรฐาน มีลักษณะชัดเจน และเกิดข้อเสียบกพร่อง ซึ่งทั้ง ๓ ลักษณะนี้เข้าข้างเป็น**ความคลอก** มีข้อนำสังเกตอยู่อย่างหนึ่ง คือ ๓ ลักษณะนี้จัดเป็น**คุณลักษณะ"ดี"** ซึ่งมักปรากฏผลึก"กลับหัวกลับหาง"คุณลักษณะ"ดี"ที่ได้เห็น ได้รู้ ได้คาดหมาย หรือได้กล่าวถึงก่อนหน้าเสมอ ทำให้เกิดคุณค่าทางของความจริง ความดี หรือ**ความไว้สวาระ**ขึ้นได้

๒. อากัปกริยา

อากัปกริยา คือ อากาารที่แสดงออกมาให้เห็น ทำให้เราพบเห็น**ความคลอก** ทั้งยังสามารถพบเห็นได้ใน ๓ ลักษณะ คือ หน้าตาท่าทาง คำพูด และการกระทำ

๑. **หน้าตาท่าทาง** เป็น**อากัปกริยา**ที่ซับซ้อน เพราะมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ชัดเจนปรากฏเป็น**ความคลอก** อยู่ในนิสัยชาชุนมีอยู่ ๕ จำพวก คือ จำพวก สิ่งประหลาด กลไก และหน้าาก

๑.๑. **จำพวก** เป็น**ความคลอก**ใน**หน้าตาท่าทาง** ที่แสดงผลของความรุนแรงต่อร่างกายอย่างลดทอนผิดจริง ดังปรากฏใน **ต้นกรูง** (๒) หน้า ๑๕๕ ที่เจ้าคุณปัจจนิกฯตกลงมาจากที่สูง แต่ไม่เป็นอะไรเลย ทั้งคนเห็นไม่รู้สึกเจ็บปวดร่วมด้วย เห็นก็เพียงแต่**หน้าตาท่าทาง**ที่มี

ความตลกเท่านั้น

" กร-กรเว้ย จับกระไดให้พ่อที่ โอ๊ย-เร็วขอไม่ได้สิบไว้มันแยกออกจากกัน
แล้ว เร็วเข้า "

นิกรล้วงกระเป๋าทหีบบุหรืไม้ขีดออกมา

" เคยครับ ให้ผมจุดบุหรืสูบเสียก่อน "

" เร็ว ! " เจ้าคุณร้องเสียงหลง ขณะนั้นได้แยกต่างออกไปทุกที่

" โครม ! โอ๊ย "

ร่างของเจ้าคุณปัจฉิมฯ ลอยละล่อมเท้ากาง ฟ้าตกลงบนพื้นดังคืบ บันได ๒
ซากลึงไปทางหนึ่ง ทุกๆคนหัวเราะละัน เจ้าคุณลุกขึ้นด้วยความลำบากยากเย็น

(หน้า ๑๓๕)

เจ้าคุณปัจฉิมฯ หล่นลงมากองกับพื้น ด้วยบันไดตงพ่นไม้ได้สิบขอไว้ นอกนั้นไปยืน
ข้างบันได บันไดก็ต่างออกลกกองกับพื้น ปกติร่างกายตกจากที่สูงโดยเฉพะคนสูงอายุอย่าง
เจ้าคุณแล้ว ยับเป็นเรื่องราวตลกใจและน่าจะบาดเจ็บถึงขั้นต้องให้แพทย์เชี่ยวชาญรักษาเป็นแน่ แต่ใน
ความรุนแรงบาดเจ็บกลับลดทอนลง เรื่องใหญ่ในความเป็นจริงจึงกลายเป็นเรื่องเล็กในเจ้าอวด
ทั้งพอกกลายเป็นเรื่องเล็กน้อย เหตุการณ์รุนแรงอย่างตกบันไดก็จัดเป็นผลตอบแทนอย่างเหมาะสม
เพราะเป็นเรื่อง "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" หรือเรื่อง "กรรม" นั่นเอง

ที่ว่าบางครั้งเจ้าอวดก็ไม่ใช่แค่เพียง "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" เพราะ "กรรม" สอง
"กรรม" เท่านั้น แต่เป็น "มนุสฺ" ร่วมขับเคลือนรักษา "กฎแห่งกรรม" ก็มี ดังในสามเกลอเลี้ยงไก่

(๒๖) หน้า ๘๘-๘๙ และ มรณคร (๕๘) หน้า ๖๕ ตามลำดับ

กิมจวนเดินตัวอ่นเข้ากลางวง ระเบิดกระพืดเหมือนเด็ก ๆ เอานิ้วค
ใส่ปาก

" หนึกไม่ยอมเหมือนกัน ไก่หนตายไปสองตัว "

คุณหญิงหัวเราะเบาๆ

" เออ-แล้วอาจจะใช้ให้ "

อาเสี่ยทำสะคั้งหันหลังให้

" ต้องใช้ให้หนูเสียตัว "

" โครม ! " พ่อหนูกิมหงวนถูกเท้าพลเซ่กလာหลัด้ม ทุกคนพากันหัวเราะลั่น...

(หน้า ๘๘-๘๙)

" พลซา พลของน้องแก่งกาจะโรอย่างนี้ พ่อยอดรัก พี่เป็นผู้กับปลั่งกัของน้องไว้ การกระทำของพี่จะเป็นประวัติศาสตร์ตอนสำคัญของอาณาจักรนี้ เทนเอ๋ยไหมคะพล "

อาเสี่ยลอยหน้าลอยตา จีบปากจีบคอพูด

" อู๋-ไม่เห็นเอ๋ยหรอกน้อง พูดหวานๆกับพี่ยังงี้ละก็อ ให้ข้าศึกยกมาอีกตั้งแสน พี่จะขอขอมผู้ตาย "

พลหมั้นไส้ขี้หมา ก็ยกเท้าตีบึ้งเข้าให้ ร้าสเซ่หงวนเซ่เซ่ดๆล้มลงกักระแทกพื้น พวกทหารรักษาพระองค์หัวเราะลั่น เจ้าแม่ตะนาวศรีว่าเสี่ยงอหาย ...

(หน้า ๖๕)

กิมหงวนได้แสดงกิริยากระดิ่งต่อรองและสวดมนตรก ใน สามเกลอเลื่องไก่ (๖๖) และ มรณะลคร (๘๘) ตามลำดับ ซึ่งเป็นการเอาเปรียบจำหรับเรื่องแรกและเห็บแถมล้อเลียนสำหรับเรื่องที่สอง ทั้งนี้อาจสรุปได้สั้นๆว่า ก่อ"กรรมชั่ว" แต่กรรมชั่วเช่นนี้มักไม่มีการสนองกรรม หรือถึงมีก็ช้านานจนรู้สึกเสมือนไม่สาสม ดังนั้น เพื่อให้รู้สึกสาสม บ่อยครั้ง (โดยเฉพาะต่อกิมหงวน) พลกับนิกรจึงตีขี้บ้าง ตะขี้บ้าง ชัดๆบ้าง ฯลฯ ให้เจ็บตัว ซึ่งคนปรกติถึงจะเป็นเพื่อนสนิทกันอย่างไร ก็ไม่ทำร้ายกันรุนแรงและยังเป็นเพื่อนกันได้อย่าง หน้าตาว่าทวง เรื่องนี้ตั้งในทัศนียาเป็นแง่การกระทำ แม้จะเป็นการละข้ามจิตใจแบบเหตุผลต่อความรุนแรงของ จ้าวหวด เป็นภาพสะท้อนของศรัทธาต่ออำนาจของ"มนุชย์" เพราะมนุชย์มีศัภษาเพียงพลพิพากษา"กรรมชั่ว"ได้ ไม่ต้องรอ"กฎแห่งกรรม"ทำงานเองก็ได้ ใน จ้าวหวด"กฎแห่งกรรม"จึงสมบูรณ์แบบและมีไว้รับใช้มนุชย์ที่ดีอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ จ้าวหวดก็เป็นวิธิตอบสนองความรู้สึกให้สบายใจและรับรู้เป็น ความตลกอย่างได้รสเต็มที

บางครั้งศรัทธาต่ออำนาจของ"มนุชย์" กลับนำ จ้าวหวดล่องเลยไปจาก"กฎแห่งกรรม" โดยหวนกลับไปกระทำ"กรรมชั่ว"ที่เข้ายวนหอมหวานเต็มทีก็มี เพื่อให้ได้ลักษณะ หน้าตาว่าทวงที่มี ความตลก เพราะไม่ร้ายแรงและไม่ได้ร่วมรู้สึกเจ็บไปด้วย มนุชย์สูงนุกและสบายใจ เพราะมีอำนาจกำหนด"กฎแห่งกรรม"ร่วมกับ"กฎแห่งกรรม"ได้ ความตลกที่แฝงไว้ด้วยความรุนแรงอย่าง

ลดทอนความรู้สึกร่วมจึงเกิดขึ้นในลักษณะเช่นนี้ด้วย ดังปรากฏใน ไปสวรรค์ (๔๕) หน้า ๙๕

กิมหงวนมองตาค้าง แล้วเขาก็กางมือทั้งสองออก

" เตย ! เตยจำ ! "

กิม! ยิ้มแป้น หน้าตาไหลพรากเพราะความดีใจ แกว่งเข้าสู่วังแขนของลูกชาย แต่พอแกเข้ามาถึงตัว กิมหงวนก็รีบหุดมือหลบจากแปล็บ

ปั๊บบ !

เจ้าสัวเสียหลักล้มลงตะครุบกบ พวกทหารรักษาการเข้าครั้น...

(หน้า ๙๕)

เจ้าอวต เป็นลักษณะหน้าตาที่ท้าวทวงที่มีความตลก แสดงผลของความรุนแรงต่อร่างกายอย่างลดทอนผิดจริง ผู้เห็นเจ้าอวตจึงไม่รู้สึกเจ็บปวดร่วมด้วย เห็นแก่แต่เพียงอวตกับกิริยาของหน้าตาที่ท้าวทวงที่มีความตลก ความรุนแรงเช่นนี้ เป็นลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" (paradox)

๓.๑. สิ่งประหลาดเป็นอวตกับกิริยาที่ประหลาดไปจากปกติ ปรากฏเป็นทาบขึ้นในลักษณะ ๓ ชนิด คือ (ก) หน้าตา (ข) กิริยาการ และ (ค) ฉีกนอกอีก

(ก) หน้าตา(ประหลาด) เป็นทาบขึ้นปรากฏใน หมอคูแม่่นา (๓๐) หน้า ๑๓๔-๑๓๕

" เหตุก็คือ การดูลักษณะจากใบหน้านะซีครับ คนที่ได้ดูก็ลือเตอี่ ถึงแม้จะทำหน้าเบื้อวหน้าบดอย่างไรรักยังมีราศีบอกให้รู้ว่ามึลภาใหญ่ฮึง "

คราวนี้เจ้าคุณเห็นฟ้องด้วยทันที

" ฮึงฮึงเรอะ วิธของแกมันแม่่นา ! "

" ครับผม ไม่แม่่นาให้หน้าดำซีครับ "

เจ้าคุณพฮักหน้าหงิกๆ

" เอาไว้อ ฮึงฮอมเป็นบ้ำลักพิก " พุดจบท่านก็ยกมือทั้งสองข้างแหกตาตัวเอง แล้วแลบลิ้นฮาวเพื่อฮ

รามซิงก็หัวเราะก้าก

" ฮึงคล้ายเปรดฮอส่วนบุดนะ เจอกกลางคุณวังหน้าฮึงหน้า "

เจ้าคุณจืดปากจิกจิก แล้วกระทำตาม คอชกมือแหกตา แล้วแลบลิ้นออกมา ยาวตึงคืบ หมอคู้ทั้งสามกลืนหัวเราะแทบแย้ มองดูหน้าเจ้าคุณคล้ายๆกับสิ่งโศกวางตุ้ง (หน้า ๑๓๕-๑๓๕)

หน้าตาที่ประกอบไปด้วยนัยน์ตาแหกเหลือกๆและลิ้นแลบยาวๆนี่ไม่ใช่หน้าตาปรากฏปรกติของคุณ แต่เป็นหน้าตาที่เด็กๆทำเวลาต้องการแสดงสิ่งตลกๆ/ระหลาด หรือเวลาแสดงตัวเองเป็นผี ดังนั้น หน้าตาที่ผู้จัดเป็นหน้าตาเด็กเล่น และปรกติผู้ใหญ่จะไม่เล่นแบบเด็กๆเท่านี้ เมื่อเจ้าคุณเป็นผู้ใหญ่ทำ นี่ยังถูกหลอกให้ทำด้วย ผู้ใหญ่จึงทำหน้าตาแบบเด็กๆ อันเป็นสิ่งขัดแย้งอยู่ในตัว แต่สอดคล้องต้องตรงกับทฤษฎีตลกของฟรอยด์ ภาพเป็นเท่ขำขันเพราะบิดเบือนวิถีค้ำกึ่งจากปรกติหรือ/ระหลาด

หน้าตา(ประหลาด) เป็นเท่ขำขัน เพราะขัดแย้งบิดเบือนจากปรกติ โศกมากมักเพียงแต่เห็นลักษณะปรากฏเท่านั้น ก็ขบขันแล้ว ที่ลักษณะปรากฏทำให้ขบขันได้ น่าจะมาจากโธงถึงมโนทัศน์ในสำเนาที่ว่า ลักษณะเท่แต่คือผู้ใหญ่ทำอย่างเด็กๆนั่นเอง

(๓) กิริยาการ(ประหลาด) ปรากฏเป็นเท่ขำขันที่ชกตัวอย่างไรใน ๕ อย่าง อย่างแรกปรากฏใน แม่จามขี้ (๕๕) หน้า ๑๐๑

แม่จามขี้มีเล็กน้อย ชกมือทั้งสองเท้าสะเอว
" ทำไมถึงต้องร้องขำงด้วยนะ งูหย่าช ! แหม-ทำปากทำค่อน่าหมิ่นไส้จิ้ง "
" อ้าว-การร้องเพลงก็ต้องร้องให้มันเหมาะสมกับเนื้อของมัน ถ้าร้องงูใหญ่เจ๋งๆ คนฟังก็คิดว่าตัวมันคงไม่ใหญ่เท่าไรนัก ฟังทำเสียงหัวเราะร้องว่างูหย่าช ! ใครๆก็ต้องรู้ว่าตัวมันอย่างน้อยจะต้องเท่าท้าวพทได้ชว "
ประไพพอดหัวเราะไม่ได้ ...

(หน้า ๑๐๑)

นิกรทำปากคอเสีงงูหย่าชๆ ๓ณะพูดคำหย่าชๆ กล่าวคือทำปากเบะกว้างๆพร้อม

คุณท้าวจะชราภาพ แต่กิริยาอาการก็ยังคงประเปร่าแข็งแรง

อาเสี่ยลมตาวีหลง มองดูชายกาหลง

" เอ๊ย-พล ตัวอะไรแน่โว้ย จิงโจ้อาฟริกากระมัง ? " แล้วกิมหงวนก็หัวเราะหึๆ

:

:

มีเสียงหัวเราะอย่างน่ากลั้วของกาหลงดังขึ้น

" ฮี-ฮี-แฮะ-แฮ้-ฮึฮึ "

กิมหงวนทั้งกลั้วและทั้งขัน แต่ความขื่นขี้มากกว่าความกลั้ว อาเสี่ยเลยหัวเราะก๊าก มีหน้าทำท่าเสียงหัวเราะให้เพื่อนชายแก่แรงทั้งอีก

" แฮะ-แฮะ-โห้-ฮึฮึ-ฮึฮึ "

เกตุเปิดปากหัวเราะ หันมาตู่กิมหงวนด้วยเสียงแถมหัวเราะ " อ้ายเปรต ! "

(หน้า ๑๐๐-๑๐๑)

กาหลงแก่ห้องมั่งให้ช่วยจับ จักขณะพระธรรมา เช่นนี้ต่อตัวกาหลงยอมหมายถึงหลังค่อมลุ่มและควรจะเดินช้าๆ แต่เมื่อนางยังมีกิริยาประเปร่า ย่อมหมายถึงนางเกินฉบับไวและว่าจะเดินเท้าโรยๆไปมา เมื่อเดินเร็วดังกล่าว ท่อนบนที่ค่อมลุ่มก็จะกระตุกกระตุก ดูเป็นที่ขบขันได้ กิริยาเช่นนี้ดูตลก เพราะสำหรับคนปกติทั่วไปการเดินเช่นนี้ย่อมเป็นการเล่นหรือเสแสร้งให้แปลกแยกสนุกๆ แต่เมื่อกิริยาเช่นนี้เป็นธรรมชาติของกาหลงที่แปลกแยกจาก "ปกติ" ไม่ใช่เสแสร้งความแปลกแยกศักดิ์ศรีในตัวจึงเกิดและเป็นที่ปรากฏให้ขบขัน เพราะมีลักษณะกลั้วหัวกลั้วหางจาก "สามัญสำนึกเกี่ยวกับธรรมชาติ" หรือ "เหตุผล" กิริยาของกาหลงเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้ "เหตุผล" ไร้สาระไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่ได้ถูกความกลั้วหรือความเคร่งขรึมของพิธีกรรมครอบงำ เช่นกิมหงวนที่หัวเราะเพราะ "ความขื่นขี้มากกว่าความกลั้ว" ขณะที่เกตุนี้หัวเราะนั้น นางหัวเราะซ้ำตัวกิมหงวน ไม่ใช่กาหลงหรือพิธีกรรม

อย่างตีปรากฏใน ทหารสามเกลอ (๘๘) หน้า ๑๑๖-๑๑๗

" ตีมาก-พล ที่เขอชมเชยฉันให้ท่านฟัง แต่กิมหงวนเขอเลวมาก ระวังตัวให้ตี นิกาก็เช่นเดียวกัน เขอทั้งสองเป็นทหารที่รุ่มร่ามที่สุดในกองทัพไทย "

กิมหงวนเอี้ยงค่อมยิ้ม ออกมือชี้หน้าคุณหลวงถนัดทำทากิริยาเหมือนทากรก

" แหม-คุณหนูเรื่อยเชียว ที่หลังคุณเอาสามมาเล่นกับหนูนา "

ผู้บังคับกองร้อยทั้งสองคนหัวเราะลั่น หลวงถนัดทำปากขมขื่นยืนตากฝน ยกเท้า
เตะหน้าแข้งเลียหงวนดังโป๊ก ฆบ:เวีวเวีวเคียวมีแปด

" ทำไมแกทะเล้งยั้งงหา ? "

(หน้า ๑๑๖-๑๑๗)

กิมหงวนทำทากิริยาเหมือนทากรก ทำให้เป็นที่ขบขัน ซึ่งน่าจะมาจากทากิริยาดังกล่าวเป็น
จริง โดยสำหรับตัวผู้เขียนนวนิยายเรื่องนี้ได้สังเกตเห็นภาพกระตุงกระตุงกระตุงกระตุงกระตุงกระตุง
ทำทางเช่นนี้ถ้าปรากฏในผู้ใหญ่ก็เป็นผู้ใหญ่เป็นสาวรุ่นตัดพ้อเช่นอายุเสมอ และผู้พบเห็นสาวรุ่นทำทากิริยาดัง
กล่าว ก็จะมีรู้สึกเอ็นดูและเข้าใจ เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อปรับตัว น้ำชาวน้ำยิ้มเสียด้วย หาก
เมื่อปรากฏในหมู่ผู้ใหญ่อย่างกิมหงวน เจตนาที่เป็นเช่นสาวรุ่น(ตัดพ้อ) แต่กลับกิริยาไม่เคารพนับถือ
ไปด้วย (เพราะกระทำต่อผู้อาวุโสมากกว่า จึงเป็นการขาดมารยาท) หรือไม่ก็บ้ำไว้สาระสดี
ปัญญาเต็มที่ เมื่อมีลักษณะเช่นนี้ในปะจณชาติคิดสินรู้ได้เนี่ย ความขัดแย้งก็แสดงไม่เคารพนับถือสำหรับ
ผู้รับสารโดยตรง (หลวงถนัด) แต่กลับได้แสดงนัยบ้ำไว้สาระสำหรับผู้พบเห็น เมื่อเป็นดัง
นี้ จึงมีแต่ผู้ไม่ได้อยู่ในปัญหสัมพันธ์ระหว่างสารเท่านั้นหัวเราะ

กิริยาการประหลาดทำให้หัวเราะได้เนี่ย เพราะเป็นกิริยา*เกินจำเป็น* หรือมีลักษณะ
กลับหัวกลับหาง หรือแสดงเสมือนบ้ำไว้สาระ ทั้งหมดนี้แสดง*ความบ้ำไว้สาระ*ของ"เหตุผล"
ในกิริยาที่แสดงออกประหลาดๆ เพราะ"เหตุผล"เป็นสิ่งที่*เกินจำเป็น*หรือ*กลับหัวกลับหาง*ไปแล้ว

(ค) ลิเกนอกวิก เป็นการรำล่เกอย่างงบบบไปไม่มีเหตุผล ซ้ำยังไม่ใช้การแสดงบน
เวทีหรือในวิกอีกด้วย ปรากฏในหลายแห่งและเป็นบุคลิกติดตัวนิกร ที่น่าสังเกตคือช่วงแรกลักษณะ
ลิเกนอกวิกนั้นเป็นบุคลิกของพล ตลอดจนกิริยาจรตสละดีดังอย่างทากรหรือกระตุงด้วย ดัง
ปรากฏใน หวงลูกสาว (๒๕) หน้า ๑๒๒-๑๒๓ ซึ่งทำให้เห็นพัฒนาการบุคลิกของนิกรและกิมหงวน
ว่า ที่แท้เป็นบุคลิกตัวตลกทดลองในพลมาก่อน จากนั้นจึงเปลี่ยนย้ายมายังนิกรและกิมหงวน โดยทั้ง
นั้นสัมผัสขอบลวงกระเป่าหรือมือกาวของนิกรนั้น ก็เป็นที่ปรากฏครั้งแรกในตัวพลด้วย

สำหรับลิเกนอกวิกที่ขอกมาเป็นตัวอย่างนี้ มาจาก ผู้ตัดฮาก (๑๑) หน้า ๓๐

นิกรโอบก้มอ้มให้เพื่อนทั้งสองส่งปากเสียง แล้วอ้ายเสียมก็ก้าวเท้าเข้าไปหา
ประไพของเธอ พวางเออนเออเป็นกลอนยี่เก

" อนิจจาแม่ช่าหยัง ตัวของพี่มันจะกลุ้มวิญญา พี่ขอขี้สั๊กลิบบาท จะได้ไป
ฟาดสุรา--ศูหรงเต็งเตตรง ผู้เรงเต็งเตตรง "

ก่านผู้ใหญ่อมยิ้มไปตามกัน ประไพคือแค้น

(หน้า ๓๐)

นิกรมักรำลึเกนอกวิกเสมอ โดยดูเสมือนปราศจากเหตุผล แต่แท้จริงแล้วนิกรได้
แสดงกิริยาอันไม่น่าไปกันได้กับสถานการณ์ทุกที ทว่าเพราะเป็นลิเกนอกวิกนี้เอง นิกรจึงแสดงออก
ซึ่งไม่ควรแสดงออกในเวลาไหนๆได้ อย่างเห็นตัวอย่างนี้ สามเกลอถูกภรรยาประท้วงการเที่ยว
เตร่หัวราน้ำ ด้วยการขโมยเงินไปเที่ยวอีกต่อไป ผลกับกิมหงวนเข้คจนเข้คไม่ถูก นิกรก็
เคยพูดโผงผางตรงๆผ่านลิลาลิเกนอกวิก กล่าวคือขอมแพ้ด้วยการเปิดเผยยอมรับและต่อรองอย่าง
ที่เล่นแท้จริง เมื่อเป็นดังนี้ คนนอกก็ซาซึ้ง แต่คนในหรือผู้ได้รับสารโดยตรงกลับชมความรู้สึก
เพราะนิกรเสมือนยอมรับความจริงและบอกต้นเเยง ๖ ขี้ขร้อมกับอยู่ในที่ ทว่าท่าทีเฝื่อนนอกกลับเห็น
เหมือนคนบ้าไร้สาระและขาด"เหตุผล"

สิ่งประหลาด เป็นอาทิกับกิริยาอย่างขบขันนี้ เพราะทั้งหน้าตา กิริยา และลิเกนอกวิก
ต่างแสดงให้เห็นถึงความบ้าไร้สาระขาด"เหตุผล"ในตัวผู้แสดงอาทิกับกิริยา "เหตุผล" จึงขัด
แย้งบิด เบี้ยว แสดงความไร้สาระออกมาในแวกับกิริยา ทว่าเพราะกรณีนี้เกี่ยวกับกิริยาสิ่งประ
หลาดไม่ได้สื่อต่อใครโดยตรงเท่านั้น ถ้าได้สื่อต่อใครโดยตรงแล้ว ผู้รับสารมักจะเข้าใจไม่ออก
เพราะมักสื่อแสดงถึงอารมณ์แต่ข้อต่อว่าและเขาะเข็ญแค้นดีเสมอ

๑.๓. กลไก เป็นอาทิกับกิริยาของคนทีเสมือนกลจักรทำงาน จึงมองเห็นเป็นความ
มหัศจรรย์ในลักษณะขัดแย้ง"กลับหัวกลับหาง"นี้ ที่ขอกตัวอย่างมี ๓ ตัวอย่าง อย่างแรกปรากฏใน
โรดเส้นประสาท (๕๕) หน้า ๑๔

เจ้าคุณปัจจนิกะทำหน้าที่ปูเสื่อ

" พอ-พอ-พอโวย อ้ายอชิวาฮะไรอีกเลย ประเดี้ยวพ้อเตะหงวฮ้อง
อ้ายนี้-ทา-ลิ่ง ! "

อาเล็ยคือเขี้ยว ดัลจรีจ็บปากจ็บคอพูด
 " แหะ-ไม่ยากเขี้ยว ว่าหนะทะลึงหนะโกธรณะ "
 เจ้าคุณเผดลูกชันฮัน อาเล็ยพรวดพราดลูกชันวังต้อออกทางหลังบ้าน เสียง
 หัวเราะอย่างครั้น! ครั่งคังชันอีก

(หน้า ๑๘)

อาเล็ย (กิมหงวน) ได้แสดงหน้าตาทำทางเสมือนเป็นกลไก โดยเมื่อเจ้าคุณปัจจนิกฯ
 ชัยบัตว์ลูกชัน กิมหงวนแกมีอกักปฏิกิริยาพรวดพราดต้อออกไปจากห้อง ทั้งหมดนี้เป็นไปโดยอัตโนมัติทันที
 เสมือนมีกิริยาจึงมีปฏิกิริยา ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของกลไกกลจักร แต่คนเป็นคน เมื่อมี
 ปฏิกิริยาตอบสนองเช่นกลไกนั้น ย่อมทำให้เกิดลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ชัดแย้ง อันนำไปสู่ขั้นได้

อย่างส่องปรากฏใน ชาวทะโหมณ (๓๖) หน้า ๖๘

" เอ๊ต ! ไม่ต้องบ่น แกไม่ต้องวิตกอะไรทั้งนั้น ถ้าบริสุทธ์ แกต้องหัวเราะ
 เดยนี้ หัวเราะซี เสียงหัวเราะของแกมันจะบอกฉันเองว่า แกเป็นคนร้ายหรือไม่ "
 ตามกับตาแฉ่งทำหน้าที่เหยงๆ แล้วล้างหัวเราะกักก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายมี
 ว่าเสียงอหายน่าเอาตาไหล ทั้งนี้เพ้อต้องการให้แกสับสนมั่นใจว่าตนเป็นผู้บริสุทธ์ นาย
 แฉ่งรู้ดีว่าตนหัวเราะน้อยกว่านายมี ก็แหกปากตะเบ็ง! เสียงหัวเราะลั่นห้อง
 คราวนี้ทุกคนแม้กระทั่งเจ้าคุณ ก็พากันหัวเราะอย่างครั้นเครง เสียงหัวเราะ
 จากคนตั้ง ๓๐ กว่าคน ดังออกไปจนถึงนอกถนนใหญ่

(หน้า ๖๘)

ตามีกับตาแฉ่ง ต่างพาสามหัวเราะ เพราะเสียงหัวเราะถูกระบุเป็นตัวหมายถึง
 คนบริสุทธ์ ทั้งสองต่างไม่ต้องการถูกกล่าวหาว่าตนเป็นคนร้าย จึงต่างฝ่ายต่างตะเบ็งเสียงหัวเราะ
 ลั่น เมื่อฝ่ายใดดังกว่า อีกฝ่ายก็พอสายตะเบ็งยิ่งขึ้น และแล้วทั้งคู่ก็หัวเราะเหมือนกลไกกลจักร
 กล่าวคือทำงานตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด และเคร่งครัดนั้นก็คร่ำเคร่งคลุ้มคลั่งเสียด้วย จนดูเหมือน
 จะตะเบ็งใส่กันและตะเบ็งไล่กันไปมา ทั้งสองจึงเสมือนกลายเป็นคนกลไก ซึ่งดูบ้าไร้สาระที่ชัด
 แฉ่ง"กลับหัวกลับหาง"ในตัว จึงทำให้ชบชั้นได้

อย่างสามปรากฏใน เที่ยวทางไกล (๕๗) หน้า ๘๒

คนเป่แก่เป็นคนดีจะตกอยู่สักหน่อย แก่เปลี่ยนเพลงเป็นเพลงร่ำบ้า ลอยหน้า ลอยตาเป่า คนกลอง คนโทนและตีรับก็เร่งมือให้เข้าจังหวะ อาเสียต้องเปลี่ยนท่าละครรำเป็นเข้าไว

เขาร่ำสายตะโปกอย่างคล่องแคล่ว ชูมือทั้งสองขึ้นเหนือศีรษะ คณะพรรคสาม เกลอย่างส่งเสียงหัวเราะเอ็ดตะโร เพลง'การีโอง้า'ถูกเร่งเร็วขึ้นตามลำดับ กิมหงวนต้องเดินเร็วตามจังหวะเพลง แต่ในที่สุดเขาก็หยุดเดิน หันมาเอ็ดตะโรพวก ปี่พาทย์

(หน้า ๘๒)

กิมหงวนรำละครกับน โดยรำตามเพลงปี่พาทย์ ซึ่งมีคนเป่เป็นคนเ้าวง ตามหลัก แล้วคนรำและปี่พาทย์จะสอดกัน เพื่อดำเนินไปพร้อมกันได้จังหวะลงตัว กล่าวคือต่างควบคุมซึ่งกัน และกันอยู่ในใ้ แต่แล้วคนขับท่ารำก็รู้สึกสนุกขึ้นมา จึงเป่าเปลี่ยนจังหวะให้เร็วขึ้น ที่สุดจากไทย เดิมถ้าทุกกลายเป็ฝรั่งสนิมสนมที่เร็วยิ่ง ทนบทบาทปรกติซึ่งต่างกมกันพร้อมกันไป ก็กลับกลายเป็ ฝ่ายหนึ่งออกคำสั่ง อีกฝ่ายหนึ่งทำตามนั้น ลักษณะทำตามคำสั่งเท่านั้นเป็ลักษณะของ*กลไก*กลจักร กิมหงวนจึงแสดงกิริยาเหมือน*กลไก*ออกมา ที่สำคัญคือกิริยาที่เหมือน*กลไกแปรเปลี่ยนไป ตามคำสั่ง*กำกับตลอด เมื่อคนทำงานเป็เครื่องจักรในลักษณะ*กลไก*ความชอบชั้ก็เกิดขึ้นจากลักษณะ ชั้แฉ้งเป็เหตุ

กลไก เป็*เอากับกิริยา*ที่แสดงหน้าตาท่าทางเหมือนส่วนหนึ่งของกลจักร คนจึงกลาย เป็คน*กลไก* คน*กลไก*แสดงลักษณะของตนปรากฏในที่นี้ ๓ ลักษณะ คือ *เป็ไปโดยอัตโนมัติ* เป็ไป *โดยเคร่งครัด* และ *เป็ไปตามกำกับ* ลักษณะทั้ง ๓ นี้ทำให้เห็นลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ชัด แฉ้งในความเป็นคน จึงทำให้ชบั้

๑.๘. *หน้าฉาก* เกิดขึ้นได้จากการแปรสภาพความลวงมาเป็นความจริง เหมือนใครสักคนหนึ่งซึ่งเป็นนักแสดงลวง(หรือเล่นบทบาทนักแสดงลวง) กำลังจะถูกกระชาก(หรือโดนกระชาก)หน้าฉาก²⁴ ดังปรากฏเป็นที่ชัดเจนใน อัศวินราบอากาศ (๘๘) หน้า ๗๖-๗๗

ร.อ. จีบมองซ้ายแลขวา ค่อยๆ ล้วงกระเป๋าข้างเกง ดึงขวดวิสกี้ออกมายึดเยียดให้ กิมหงวนยิ้มแป้น เก็บใส่ถุงอย่างเรียบร้อย

" ขอขอบคุณนะครับ ผมจะได้เอาไว้กินในห้องขัง "

นายทหารคนสนิทเอื้อมมือมาจับแขนเขา

" เล่าให้อู๋ฟังซิ ท่านผู้บัญชาการท่านกล่าวถึงอู๋ว่าอย่างไร ? "

กิมหงวนหัวเราะหึๆ

" ออย่าวิตกเลยครับ ท่านบอกว่า คุณเป็นนายทหารคนสนิทที่ถูกใจท่านมากแค่ไหนแหละครับ ท่านพบกับผมหลายวันมาแล้ว "

ร.อ. จีบทำปากบะเนิ่นไต่เอาโตเท่าไร้ท่าน

" อ้ายผี ! เอาเหล้าห้าคืนมา ไหนบอกเอาไว้ให้ฉันระวังตัวให้ดี จับหาย-หลอกเอาเหเจ้าฉันแท้ๆ "

สามเกลอหัวเราะจัน กิมหงวนปล้ำขอสั่งของหาย

(หน้า ๗๖-๗๗)

ร.อ. จีบ ซึ่งเป็นไม้เบื่อไม้เมากับกิมหงวนนั้น ได้ทำดีเอาอกเอาใจกิมหงวน ถึงขนาดยกวิสกี้ให้หนึ่งขวด แต่แล้วเมื่อข้อมูลที่ต้องการรู้จากกิมหงวน กลายเป็นข้อมูลที่รู้อยู่แล้ว ร.อ. จีบจึงพบว่า ทั้งตนเองและกิมหงวนนั้น ต่างใส่*หน้าฉาก*กันหน้าเข้าหากัน ผิดกันที่ของกิมหงวนได้รู้ว่าเป็น*หน้าฉาก* เพราะกิมหงวนเปิดเผยเองหรือถอดออกมาให้เห็น ส่วน ร.อ. จีบ โดนกระชากเปิดโปงออกมา เนื่องจากโมโหที่รู้ไม่เท่าทัน*หน้าฉาก*ของกิมหงวน กิริยาหน้าตาทำทางคำพูดของ ร.อ. จีบ จึงเป็นที่ขบขัน เพราะกิริยาดีแท้ที่แท้เป็น*หน้าฉาก*ชนิด กิริยาดีดังกล่าวมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" กล่าวคือเพราะคิดชั่วเหมือนวัวสันหลังหะ กิริยาจึงดี ไม่ใช่คิดดีจึงกิริยาดี ลักษณะเช่นนี้จึงแสดงถึง*ความไว้สวระ*ไปด้าย

²⁴ เจตนา นาควัชระ. ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๐. หน้า ๕๓. (ในวงเล็บเป็นการตีความเพิ่มเติมของผู้วิจัย)

ที่กล่าวมานี้ เป็น "การกลับหัวกลับหาง" ที่ไม่รู้ว่าเป็นหน้ากวางมาก่อนล่วงหน้า แต่มีกรณที่ทั้งรู้ว่า เป็นหน้ากวางตั้งแต่ต้น ก็ยังทบทวนเป็นทีหัวเราะ อันปรากฏใน สามเกลอจอมมยุ
 (๗๑) หน้า ๒๑-๒๒

... คณะล่ามINGER และพวกลูกเรือ 'พราวดทะเล' ต่างเข้ามาห้อมล้อมมองดูเจ้า กับต้นโห้กระแทกพานท้ายปืนลงบนศีรษะมันเต็มแรง อสรพิษตนเพราะๆ บิดตัวไปมา เสี่ยงวางนัยที่สวมรองเท้าเหยียบหัวมันไว้ แล้วชมมือทั้งสองขึ้นเหนือศีรษะขมแป้น เหมือนกับนักล่าวัวกระทิงได้แล้ว

พวกลูกเรือหัวเราะครืน เจ้าคุณปัจเจกเงยศีรษะซ้ำๆ รู้สึกหมั่นไส้ยิ่งที่สุด ทำนัยมกลงหยิบเชือกยาวประมาณหนึ่งวา เส้นหนึ่ง ทำขยี้มๆ ชุบลงไปในถึงน้ำจืด แล้ว ย่องเข้ามาข้างหลังกิมหงวน เอาเชือกคล้องคอมัน

อาเสี่ยเข้าใจว่าเจ้าอีกตัวหนึ่งเล่นงานเขา จึงกระโดดตัวลอส ร้องออกมา แทบไม่ เป็นภาษามนุษย์

" เอ๊ย ! " แล้วเขาก็รีบแกะเชือกทิ้งด้วยความชะแหยง วิ่งจืดเข้ามา ออกนอกอ่าวพัชราภรณ์

เสียงหัวเราะอย่างครืนเคร่งดังขึ้น ...

(หน้า ๒๑-๒๒)

อาภักภิรยาของกิมหงวนนั้น ทุกคนรู้ดีว่าเป็นการเล่นสนุกๆ สนิมสนมหน้ากวางเล่นๆ จึงเป็นที่ขบขัน ซ้ำเมื่อโดนแห่ล้อมเชิง หน้ากากที่สวมก็ถูกฉีกออกง่ายๆ อีกด้วย หน้ากากที่สวมหวัง ให้สนุก ก็กลายเป็นสวมให้เสียหน้ากับอาภไป ความตลกและขบขันจึงเกิดขึ้นซ้ำซ้อนอีกครั้ง

หน้ากวาง เป็นอาภักภิรยาของหน้าตาทำทางและศพด ที่แปรเปลี่ยนกลับตาลปัตร จากหน้ามือเป็นหลังมือ เพราะตั้งใจหลอกลวงหรือเล่น แต่ถูกเปิดโปงกระชากหน้ากาออก อาภักภิรยาที่แปรเปลี่ยนยุบหน้ามือเป็นหลังมือเช่นนี้ ทำให้พบเห็นความตลกและรู้สึกขบขัน

หน้าตาทำทาง เป็นอาภักภิรยาที่เป็นที่ขบขัน เพราะมีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ขัดแย้ง แปรเปลี่ยนกลับตาลปัตร หรือประหลาด ซึ่งทั้งหมดนี้จัดเป็นการเกิดและได้พบเห็น คุณสมบัติ "ตลก" ซึ่งมีค่าและความหมายทำนองความโง่ ความบ้า หรือ ความไร้สาระ

๒. *คำพูด* อันที่จริงหน้าตาท่าทางกับคำพูดนั้นยากจะแยกออกจากกันได้ โดยเฉพาะถ้า มองในแง่การเป็นภาษา *คำพูด* คือ วจนะภาษา ส่วน *หน้าตาท่าทาง* เป็นอวัจนภาษา เราทุกคนสื่อสารกันโดยใช้ทั้งสองภาษาพร้อมกันไป แต่ถ้าพิจารณาตัวกระตุ้นให้เข้าขั้นแล้ว ตัวกระตุ้นอาจเป็น ภาษาหนึ่งใดในสองภาษานี้ก็ได้ ซึ่งหมายความว่า *หน้าตาท่าทาง* ย่อมมีหน้าที่ได้เช่นเดียวกับ *คำพูด* เพราะทั้งสองภาษาเป็นตัวสื่อความหมายเช่นเดียวกัน ที่ต่างกันคือ *หน้าตาท่าทาง* มีภาพรูปลักษณ์ปรากฏให้เห็นด้วย หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือมีรูปธรรมให้รับรู้ชัดเจน ขณะที่ *คำพูด* ปรากฏเพียงเสียงเท่านั้น ไม่มีภาพรูปลักษณ์ให้เห็น จึงมีความรู้สึกต่อคำพูดเป็นรูปธรรมน้อยกว่า ทว่าคำพูดเป็นนามธรรมที่ชัดเจนกว่า เพราะคำพูดมีไว้เพื่อสื่อให้รู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกอันเป็นนามธรรมได้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น กิริยาร้องไห้ อาจหมายถึงคิดถึงใจก็ได้ เสียใจก็ได้ การรู้ได้ชัดเจนเรื่องเช่นนี้มักไม่ได้มาจากกิริยา แต่มาจากความหมายประกอบร่วมของคำพูด ซึ่งกิริยาร้องไห้เราก็เป็นเช่นนั้น อาจหมายถึง สุขใจก็ได้ เสียใจก็ได้ โกรธก็ได้ บ้าก็ได้ การรู้ได้ชัดเจนนั้นอยู่ที่ลักษณะประกอบร่วมอัน และลักษณะประกอบร่วมอันอย่างหนึ่งที่มือทงพลกำหนดสูงคือ *คำพูด*

ด้วยเหตุดังกล่าว ขอให้เป็นที่เข้าใจว่า คำพูดทำหน้าที่ได้อย่างไร หน้าตาท่าทางก็ทำหน้าที่อย่างนั้นได้ด้วย ทว่าไม่ขอแจกแจงแยกเป็น *หน้าตาท่าทาง* ที่ทำหน้าที่เหมือน *คำพูด* ให้เห็นทั้งหมด เพราะจะทำให้ซ้ำซ้อนน่าเบื่อ แต่จะกล่าวพร้อมกันไป โดยสำหรับตัวอย่าง *หน้าตาท่าทาง* นั้นจะยกเฉพาะที่เด่นๆ น่าสนใจเท่านั้น ทว่าทั้งหมดจะมีประเด็นหลักอยู่ที่ *คำพูด* เสมอ

คำพูด มีปรากฏเป็นที่ขบขันใน ๕ ลักษณะ คือ กะเทาะ สับสนับ เก็บกด เกินขนาด และเบี่ยงเบนและทดแทน

๒.๑. กะเทาะ ปรากฏใน เมืองลับแล (๓๒) หน้า ๑๓๐

" ออ-โอ้อ-อ้อหาร้อ ! มึงเตะกู กูไม่ยอมละมึง อ้อ อูฟึงมึงละ "

" เอาซี ฟึงให้มันแรงๆซีวะ "

อาเสียน้ำตาคลอ

" ก็ชวานมันหนักหนัว่า ฮือ-มึงฟึงกูเสียน้ำตาซีวะ รี้ๆเถอะ ฮือ "

พลหัวเราะก๊าก ...

(หน้า ๑๓๐)

อาเล็ซ (กิมหงวน) แสดงกิริยาอารมณ์โกรธผ่านคำพูด โกรธถึงขนาดออกปากจะฟันผล แต่พอผลทำให้ฟันแรงๆ กิริยาอารมณ์ของกิมหงวนก็เปลี่ยนกลับตาลปัตร กลายเป็นตัดพ้อและทอดอาลัยแทน ที่แท้กิริยาอารมณ์โกรธของกิมหงวนเป็นเสมือนเปลือกหุ้ม โดยปกปิดอารมณ์จริงแท้ไว้ เพื่อจะได้ต่อรองที่เล็ซเปรียบอยู่ กลยุทธ์ในการต่อรองคือ การแสดงอารมณ์โกรธให้เห็น เพื่อผลจะชขาดแรงและถึงหยุดการลงมือ ด้วยธรรมชาติของความรู้สึกร่วมและอ่อนไหวอันมักมีอยู่ในมนุษย์ ทุกผู้ เป็นปรกติทั่วไป ทว่าพลู้กำลังสติของกิมหงวนดีพอ กลยุทธ์จึงไม่เป็นผล กิริยาอารมณ์ของกิมหงวนก็ *กะเทาะ* เปลือกหุ้มออก แสดงให้เห็นถึงเนื้อแท้กิริยาอารมณ์ในใจ เมื่อเป็นดังนี้ เปลือกและเนื้อของกิริยาอารมณ์ก็ตรงกันข้ามขัดแย้งกันเอง

นอกจากยกตัวอย่างแสดงถึง *คำพูดกะเทาะ* แล้ว ขอยกตัวอย่างแสดง *หน้าตาทำทางกะเทาะ* ให้ดูสักตัวอย่าง แต่ทั้งนี้ไม่ขออธิบายความของตัวอย่างนี้ เพราะอย่างไรก็ซ้ำซ้อนกันกับที่กล่าวไปเมื่อก่อนหน้า เพียงแต่เปลี่ยนจากคำพูดเป็นหน้าตาทำทางเท่านั้น ตัวอย่างนี้ปรากฏใน สามเกลอล่าสัตว์ (๓๑) หน้า ๑๔๗

กิมหงวนพ่นต่อไป

" พี่ชิวเหลือร่องออส เชื้อวานี้ ออกมาช้อออกมาหน้าอย่างบึงทะเลแดง เต็ม "

" โธ่ ! " อ้ายเสือร้ายกระโจนเข้าชนกรง

" เหวอ ! " กิมหงวนร้องลั่น พร้อมกับหงายหลังตั้ง

พลกับนิกรหัวเราะก๊าก พวกคนงานของพลก็พากันหัวเราะไปตามกัน

(หน้า ๑๒๗)

๒.๒. *สับสน* ปรากฏใน ๒ ลักษณะ คือ งุนงง และสับสนผิด

สับสนงุนงง ปรากฏใน นักบินจำเป็น (๘๙) หน้า ๑๒๖-๑๒๗

" เจ้าประคูน ขอให้ลูกหมาชิงเข้าศึกเร่งพล้อๆ และให้บินกลับมาได้ ลูกหมาบนวิสัยหนึ่งหีบ "

เสียงเจ้าพ่อหรือพวกนักบินพูดกันแข็งแ้ง

" แก่ต้องกลับมาแน่ๆ อย่างไรแกก็ไม่ตาย ว่าอากาศโทกิมหงวนจะต้องเห็น

เสื่ออากาศ ที่ทำศึกครั้นคร้าม พวกเราจะเอาใจช่วย และจะคอยดมเหล่าแห่งหีบ เพื่อฉลองชัยชนะของแก "

อาเสื่อหน้าเธอ มองดูเพื่อนทหารอากาศ
" อ้าว กลายเป็นเจ้าพ่อไปหมดแล้วหรือ ? "
เสียงหัวเราะอย่างครั้นเครงดังขึ้น ...

(หน้า ๑๒๖-๑๒๗)

อาเสื่อ (กิมหงวน) บนบานเจ้าพ่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ออกเสื่อกดังๆ ด้วยอารมณ์ของความรู้สึกกลัวๆ จับพลัดเพื่อนรักกับแก เสมือนชีวิต ต่างตอบแทนเจ้าพ่อรับปากเป็นมั่นเหมาะ ที่สำคัญคือจะคอยดมของเช่น เจ้าพ่อจากกิมหงวนด้วย อารมณ์ของกิมหงวนที่รู้สึกดีขึ้นมาแล้วรู้สึกดีที่เข้าไปโลกนชั้นเพื่อให้สบายใจนะ อารมณ์ดังกล่าวกลับตกต่ำลงเรื่อยๆ เพราะเพื่อนนำเสนอดมเอง เสมือนเจ้าพ่อได้ เจ้าพ่ออุปโลกนจึงหมดศักดิ์สิทธิ์ ด้วยแม้คำตอบที่ต้องการจากเจ้าพ่อ จะเป็นคำตอบเดียวกันที่ได้รับจากเพื่อน ทว่าเมื่อได้รับเสียงสะท้อนกลับยืนยัน ทั้งๆที่ได้ยืนยันอย่างที่ต้องการ กิมหงวนเสียวสยองงง แม้อยากจะโกรธ แต่ก็ต้องกลายเป็นไม่ใช่โกรธ เพราะเพื่อนที่เป็น "สาวเหตุนั้น" แก่แล้วยืนยันถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลตามที่ปรารถนา อารมณ์กิริยาจึงได้แสดงแต่สลดงงไว้ทางออก ซึ่งปรากฏในคำพูดแสดงอาการสับสนงงตัดสินใจไม่ได้ ลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ที่การยืนยันได้ปฏิเสธตัวเองเช่นนี้จึงเป็นที่ขบขัน เพราะโกรธก็ต้องไม่ใช่โกรธ ไม่สบายใจก็แสดงออกไม่ได้แล้ว ทั้งหมดจึงดูบ้าไร้สาระ ทั้งเรื่องอารมณ์และปัญญา

ตัวอย่างที่ยกเมื่อดูเห็น เป็นสับสนงงที่ผูกหัวเราะได้รู้เห็น "สาวเหตุนั้น" ทั้งหมด แต่กรณีของสับสนงงที่ "สาวเหตุนั้น" ทั้งหมดของผูกหัวเราะไม่เป็นเกรงใจเห็น ความเข้าใจและตีความซึ่งความกิริยาสับสนงงจะต่างออกไป ดังปรากฏใน ล่องหนผู้หญิง (๑๙) หน้า ๗๗

वलละออกว่าท้อมือเจ้าคุณชกชเตบหน้ากิมหงวนอีก
" เพี้ยะ ! "

อาเสื่อสะอื้นสุดตัว เห็นเพื่อนคลุกขมุกขมอหลุบคล้าแ ก้ม จ้องมองดูหน้า เจ้าคุณปัจจะนึกด้วยความแค้นเคือง เจ้าคุณเตหน้าเหวๆ วางหน้าไม่สนใจอีกอีกตัวแกก็เกือ "ล่องหน" สีนางขมมือปิดปากกลืนหัวเราะแทบแค้น

(หน้า ๗๗)

อากัปกิริยาของเจ้าคุณปัจฉินกฯ เป็นผลของอารมณ์ *สับสนงง* แต่อาเสีย (กิมหงวน) ไม่เข้าใจจึงแค่นั่งเฉยๆ เพราะความหมายของกิริยาอารมณ์ที่รับรู้เป็นเป็นการประกอบสร้างตีความ อันประกอบไปด้วยข้อมูล "ตบ" และ "ยักคิ้ว" "ตบ" ประกอบกับ "ยักคิ้ว" เมื่อรวมกันก็หมายถึง "ไม่พอใจ" และ "เยาะเย้ยทำทาส" ขณะที่สีนางล่องหนกลับมีข้อมูลเพิ่มอีกอย่าง คือ ล่องหนเวลาละออ "คว้าข้อมือเจ้าคุณยกขึ้นตบหน้า" ด้วยเหตุดังกล่าว สีนางล่องหนจึงรับรู้กิริยาอารมณ์ของเจ้าคุณปัจฉินกฯ ต่างออกไป กล่าวคือสับสนงง เมื่อเป็นเช่นนั้น เจ้าคุณปัจฉินกฯ ก็มีกิริยาอารมณ์ภายในกับที่ได้เห็นทั่วไปภายนอกขัดแย้งกัน ถ้าเข้าใจ "การกลับหัวกลับหาง" เช่นนี้ กิริยาของเจ้าคุณปัจฉินกฯ ก็เป็นที่ชัดเจน แต่ถ้าไม่เห็น "การกลับหัวกลับหาง" (อย่างกรณีกิมหงวน) ก็ย่อมไม่ชัดเจน ถึงแม้ทั้งสองการมองจะเห็นความบ้าไร้สาระเช่นกัน แต่เมื่อเข้าใจ "การกลับหัวกลับหาง" จะได้เห็นบ้ำของสถานการณ์ ขณะที่ "ไม่เห็น" "การกลับหัวกลับหาง" จะได้เห็นบ้ำโดยตัวธรรมชาติเอง ซึ่งเป็นที่น่าสะพรึงกลัว

สับสนสำคัญผิด ปรากฏใน เจ้าแม่ตะขาเสวรี (๘๗) หน้า ๒๘

"จริง" อาเสียพูด "ในโลกนี้-เอ๊ย-ในประเทศไทยเรา ผมเชื่อว่าใครๆ ก็ไม่สวยเกินกว่าจะจละออเย้ยรักของผม " แล้วกิมหงวนก็ยิ้มเย้ยคนใหญ่ "ถาม อ้าวสองคนดูซิครับ อี๊-สาวฉิบหายเลย ปากนิค จมูกหน้อย หนิค นัยน์ตาแจ้วแหววจุมโกโด่งแก้มเป็นพวง " พูดจบอาเสียก็พลอตัวจูบเจ้าคุณปัจฉินกฯ เต็มรัก " อี๊-ชั้นใจของเฮีย "

คณะล่าสัตว์หัว! ราชครีเน ...

(หน้า ๒๘)

อาเสีย (กิมหงวน) เนืกระลึกถึงภรรยา พลังพริ้วเพื่อ ที่สุดก็พลอตัวแสดงกิริยาอารมณ์ที่มีต่อภรรยาออกมา ทว่าได้แสดงต่อคนอื่น เพราะเคลมใจลอยจนสำคัญผิด ทว่าที่รู้ได้และเป็นที่เข้าใจว่าสำคัญผิดนั้น สืบเนื่องมาจากคำรำพึงรำพันเห็นเอง ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นที่เข้าใจถึงลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ของกิมหงวน ระหว่างที่คิดภายใน (จูบนวลละออ) กับที่เกิดภายนอก (จูบเจ้าคุณปัจฉินกฯ) อากัปกิริยาของกิมหงวนจึงเป็นที่ชัดเจน เพราะได้เห็นถึง "อารมณ์ (ที่น่าจะ) ต่างระดับ" ระหว่างที่คิด (หวานชื่นกับแกมววลละออ) กับที่น่าจะเป็น (เหม็นเหม่งๆ) แต่สุดท้ายก็เป็นระดับที่สำคัญผิดทาง "เหตุผล"

สืบสน เป็นอากัปกิริยาคำพูด (และหน้าตาท่าทาง) อันเป็นที่ขบขัน เพราะแสดงออกถึง
ปัญญาและอารมณ์ที่ง่วงงุนและสำคัญผิดอย่างบ้าไร้สาระ

๒.๓. เวียงผา คับเป็นคำพูด (และ/หรือหน้าตาท่าทาง) ที่ขบขัน ปรากฏใน พ่อลูกอ่อน
(๑๓) หน้า ๘๒-๘๓

คุณหญิงว่า " ลูกชายของพ่อทงวนชื่อสมนึก ลูกเจ้ากรชื่ออู๊ด "

" ฮะ นั้นมันชื่อพมมาคุณหญิง " เจ้าคุณปัจจนิกฯพูดเร็วปรือ

" อู๊ยตาย ! ขอโทษเถอะค่ะ เจ้าคุณฯ แหม อีตาทงวนนี่แกทำให้ฉันพอลอย
เขวไปด้วย "

" ที่หลังอย่าพยายามให้เขวอีกนะครีบ "

คุณหญิงหัวเราะคิก

(หน้า ๘๒-๘๓)

คณะพรรคสามเกลอ (เหล่าตัวละครเอกในสี่นิยายชุดสามเกลอ) ช่วยกันตั้งชื่อ
ลูกชายของสามเกลอ ที่คลอตอบกันในวัยเด็กกันและเวลาโตแล้วกัน ชื่อตั้งชื่อได้แล้ว คุณหญิงประ
สิทธิ์ก็ทบทวนชื่อ เพื่ออย่าให้ทุกคนเข้าใจตรงกันและจำได้ แต่ผลปรากฏว่า คุณหญิงขานชื่อลูกชาย
นิกรนิศ โดษขานเป็นชื่อเดิมก่อนจะได้รับราชทินนามศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าคุณปัจจนิกฯ เจ้าคุณปัจจนิกฯก็รับ
ทักท้วง คุณหญิงจึงขอภัยและอธิบายสาเหตุ ทว่าเจ้าคุณปัจจนิกฯไม่เชื่อ เพราะคุณหญิงชอบ
คิดพลาดทำนองล้อเลียนอยู่กลายๆบ่อยๆ แต่จะโกรธก็ไม่ได้ ด้วยไม่มีหลักฐานยืนยันแน่ชัด เจ้าคุณ
ปัจจนิกฯจึงได้แต่กล่าว เป็นทำนองสะกิดเตือน อันแสดงถึงกิริยาอารมณ์เก็บกดอยู่ภายใน จะโกรธก็
ไม่ได้ จะไม่โกรธก็ไม่ใช่ ที่สุดอารมณ์กับเหตุผลก็ต้อง " กลับหัวกลับหาง " แสดงคำพูดชนิดบ้าไร้สาระ
ทางปัญญามารยาทให้เห็น เพราะถึงกล่าวไปแล้ว โอกาสต่อไปก็ยังคงล้อเลียนเช่นเดิม ดังนั้น
เจ้าคุณปัจจนิกฯจึงเบ้ที่ขบขัน

อีกกรณีหนึ่ง เห็น เวียงผา ซึ่งปะทุอารมณ์โกรธออกชัดเจน แต่ไม่ถึงระดับสมใจอยาก
ปรากฏใน ตรวจราชการ (๓๐) หน้า ๘๐

" แกล้อข้า "

" แน่-ลื้อว่ายังงัยครึบ "

ร่างของนายอึดสั้นเต๋ม

" เหิงหนเว่ แปลว่า หัวเห่ง " นายอึดเอ็ดตะโร

" ก็นั่นละซีครึบ "

นายอึดยกกำปั้นหม้อตบอกตัวเองดังบก ย่อตัวลงต่ำแล้วกระโดดตัวลอย แล้วร้องชนสุดเสียง

" ว้าก-โมโห ! "

คณะพรรคสามเกลอฮ้าครึบ ...

(หน้า ๔๐)

กิมหงวนกล่าวคำกั้นแยลื้อเลี่ยนรูปลักษณะเจ้าคุณปัจจเนกฯ ซึ่งคำดังกล่าวอยู่ในรูปคำพวน เจ้าคุณปัจจเนกฯ(หรือนายอึด)ฟังอยู่สักพัก จึงนึกได้และไล่ทัน กำนจิงโกธ แต่แสดงกิริยาเพียงฮึดฮัดฟาดอกตัวเองและเปล่งเสียงตะโกนลั่น กิริยาเช่นนี้เป็นการพยามข่มเก็บกดโกธ และข่มเก็บกดไม้ไหว แต่ก็แสดงออกได้ไม่เต็มที่ดังใจ เพราะไม่ได้ขัดตัวกิมหงวน ได้แต่ชี้คิ้วหน้าอกตัวเองแทน *เก๊บทค* เช่นในวรรคมีลักษณะ"กลั้หวักลั้บหาง"ในตัวด้วยโกธคนอื่น ทว่าเอาแต่วิยววยฮึดฮัดฮับอกตัวเองเท่านั้น *เก๊บทค* ในเอวกับกิริยาอารมมเช่นนี้ เป็น*ความไว้สวาระ*ของปัญญาและเหตุผล จึงเป็นที่ขบขัน

กรณีตัวอย่างลำดับต่อมา เป็น*เก๊บทค*ซึ่งหาทางแสดงออกเท่าที่ทำได้ ปรากฏใน หมอดูแม่เฒ่า (๓๐) หน้า ๒๐

" ดิฉันก็จะดูเหมือนกัน อฮากจะรู้นักว่า เจ้าคุณกับนังแ้มม่ะได้เสี่ยกันหรือเปล่า คอยคุนะ ถ้าหมอบอกว่าท่านได้มันเป็นเยื่อ ดิฉันจะไล่นางแ้มม่ไปจากบ้านวันเน่ สี่สิบบาทข้างมัน เท่ากับชื่อความลับของเจ้าคุณ "

เจ้าคุณประสิทธิ์ฯทำหน้าบึ้งแบ้วชอบกล

" เหลวไหลน่า คุณหญิง เสี่ยค่าดูเปล่าๆ "

" เสี่ยก็ช่าง " คุณหญิงพูดหัววนๆ

เจ้าคุณประสิทธิ์ฯเอียงหน้าเข้ามากระซิบกับเจ้าคุณปัจจเนกฯเบาๆ

" อ้ายหมอแขกเห็นจะโดนนมเตะเน่งๆ "

เจ้าคุณปัจจนิกะหัวเราะก๊าก ...

(หน้า ๓๐)

คุณหญิงประสิทธิ์ฯส่งสัยในตัวเจ้าคุณประสิทธิ์ฯผู้เป็นสามีว่า จะลักลอบได้เสียกับคนใช้ในบ้านหรือเปล่า จึงอยากให้หมอดูทำนาย เจ้าคุณประสิทธิ์ฯแสดงกิริยาตกเตือนให้สติไม่ให้เชื่อมงาย แต่คุณหญิงประสิทธิ์ฯผู้เป็นภรรยาไม่เชื่อคำเตือน ที่สุดเจ้าคุณผู้สามีก็เอียงหน้ากระซิบกับเจ้าคุณปัจจนิกะผู้เป็นเพื่อน ข้อความนั้นเองทำให้เจ้าคุณผู้เป็นเพื่อนถึงกับหัวเราะก๊าก เพราะแสดงความจริงแท้ตรงกันข้ามกับแสดงออก ที่แท้เจ้าคุณประสิทธิ์ฯลักลอบได้เสียกับคนใช้ในบ้านปมนี้สร้างความขัดแย้ง/กบฏอยู่ในตัว เสมือนวัวสีนหลังหว่าะ จึงให้มาระบายออกเท่าที่จะเป็นไปได้กับเจ้าคุณปัจจนิกะ เจ้าคุณปัจจนิกะจึงเข้าใจและเห็นซึ่งลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" ระหว่างแสดงออกทางการ(อย่าเชื่อมงาย)กับที่คิดลึกๆ(เรื่องมงายก็ต้องระวังไว้ก่อน) เจ้าคุณประสิทธิ์ฯจึงเป็นที่ชอบชั้น

เก๊ากก เป็นเอาตัวกิริยาคำพูด (และหน้าตาท่าทาง) อันเป็นที่ชอบชั้น เพราะกิริยาอาการออกแสดงออกเป็นอย่างหนึ่ง ขณะที่กิริยาอาการแสดงออกเป็นอีกอย่างหนึ่ง ที่ชอบชั้นนี้เพราะได้รับรู้กิริยาอาการทั้งสองอัน"กลับหัวกลับหาง"ซึ่งกัน

๓.๘. เก๊ากขนาด อันเป็นเอาทั้งกิริยาคำพูดที่หน้าชอบชั้น ปรากฏใน หมัดเด็ด (๖๓)

หน้า ๓๘-๓๙

นายพัชราภรณ์หมั่นหัน หันมาทางเพื่อนเกลอทั้งสอง

" ใจ-อ้ายเสี่ย ลคงเป็นค้ช้อมให้ครูสึกห่อฮ่อมเป็นไง ? "

กิมหงวนท่าคอฮ่นเหล็บตาปี

" ไม้-ระ-รับ-ประทานแล้ว กั้น-กละ-กลัวช้โจรงหัก "

พลหัวเราะคิก

" อ้อช้ชลาตนักเลฮวะ ครูสมานนะ ไม้แก่งกาจไปกว่าแกหรงอก "

อ่าเสี่ยรับโบกมือ

" อ้อ-อ้อ-เลฮ นายพจจำ ให้แกฮอจันอกห้าวันห้าคืนก็ไม่ว่าเร้ง เอฮยังงี้ละก็ได้ เราไปเที่ยวเมืองชลกับคุณสมานตอนค่ำวันนี้แหละ แล้วแกกับเจ้ากรช่วยเป็นค้

ข้อมให้ครู ส่วนกันเป็นคนผูกเชือกขวามือและดูเวลา "

'เสื้อสังเวียง'หัวเราะก๊าก

" ก็ได้เหมือนกันครับ คุณฝึกอยู่ที่ไหนล่ะครับ "

(หน้า ๓๘-๓๙)

กิมหงวนกลัวเสื้อสังเวียง สวมาน ศิลกวิลาศ ถึงขนาดเป็นคู่ซ้อมก็ยังไม่กล้า เมื่อถูกเพื่อนคะยั้นคะยอ กิมหงวนก็จัดการแฉงรายละเอียดยุทธการที่จะขอปฏิบัติ วิธการกล่าวนั้นขึ้นต้นด้วยคำว่า 'เรา' อันเสมือนจะทำเหมือนกับเป็นหน้าหนึ่งใจเดียว ทว่าประโยคต่อมา 'เรา' ก็กลายเป็น 'พวกเขา' คนอื่นทั้งหมดเป็นคู่ซ้อมบเวที ส่วนเขาเองเป็นผู้ช่วยข้างเวที วิธการกล่าวคำพูดของกิมหงวนจึงเป็นที่ขบขัน เพราะแสดงถึงลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ในคำพูด กล่าวคือใช้คำ 'เรา' หมายถึงช่วยเต็มที่ แต่ 'เรา' แบ่งเขาออกมาอยู่ข้างเวที 'เต็มที่' จึงไม่ใช่ถึงไหนถึงกัน แต่ 'เต็มที่' หมายถึงพอจะนี่ไหว คำกล่าวของกิมหงวนจึงมีนัย "อารมณ์ต่างระดับ" (เออยากแสดงออกก็ไม่ต้องแสดงออก) ที่แสดงถึงกลัว *เวินฮวด* ทำให้ภาพลักษณ์ของเขาคล้าย *ไร้วาระ* หรือแลคง "ผิดสำระแท้จริง"

จากที่กล่าวมา *เวินฮวด* หมายถึงอารมณ์เสียหรือความรู้สึกที่ตรงเราสิ่งตัวอย่างไร เหตุผลสมควร ซึ่งนอกจาก *เวินฮวด* เชิงตั้งตัว กับกับขั้วแล้ว *เวินฮวด* ของอารมณ์เปลี่ยนแปลงที่ตั้ง *เวินฮวด* ของอย่างไร เหตุผลสมควร ก็เป็นที่ขบขันด้วย ดังปรากฏใน ไปเกาหลี (๙๑) หน้า ๘-๙

.. เจ้าคุณปัจจนิกะกลืนน้ำลายเอือก

" ฉันทเป็นนายพลโท ฉันทแต่งเครื่องแบบของฉันทไม่ได้ยังงั้นหรือ ? "

" คุณพ่อ " แล้วดิเรกก็หัวเราะ " ผมขอโทษครับจำไม่ได้จริงๆ เพราะลืมนึกไปว่าคุณพ่อเป็นนายพลโทนอกราชการ บู้โฮ-ผมเฝ้าแท่งจำคุณพ่อไม่ได้ แต่ว่าคุณพ่อแต่งเครื่องแบบยังงั้นง่าและหนุ่มขึ้นอีก เป็นกองนี้ครับ "

เจ้าคุณปัจจนิกะก้มลงมองตัวเองและยัดหน้าอกขึ้นในท่าแบ่ง พวกนายทหารผู้ใหญ่หัวเราะคิกคักไปตามกัน

(หน้า ๘-๙)

เจ้าคุณปัจจนิกะเป็นนายพลโทนอกราชการ นานๆจึงได้แต่งเครื่องแบบสักที ดิเรกถูกเขยจึงจำไม่ได้ ดิเรกอ้างว่า จำไม่ได้เพราะสง่าและหนุ่มขึ้นมาก เจ้าคุณก็เลศปล้ม แสดงกิริยาฮึด

อกเบ่งลำยอง กิริยาเช่นนี้ของเจ้าคุณเป็นทาบชั้น เพราะแต่งเอง แต่ไม่รู้ตัวเอง มารู้ตัวเอง เมื่อก่อนคนอื่นบอก บอกแล้ว จึงเห็นตัวเองตามบอก ตัวเองสง่าและหม่อมไม่ใช้เพราะตัวเองเห็น แต่เป็นเพราะคนอื่นเห็นและบอก แคบอกก็เชื่อและปลื้ม ตั้งใจแสดงถึงบ้ำไว้สาระของปัญญา ด้วยเชื่อเพราะมีคนบอก ทั้งตัวเองอยากให้เป็น ก็เลยเกิดเป็นความรู้สึกเป็นจริงขึ้นมาได้ อารมณ์ปลื้มเช่นนี้ย่อมไร้เหตุผลสมควรจนเป็นเรื่อง *ภิกขุवाद* และผิดสาระหรือผิดที่ทาง

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีกรณีน่าสนใจอยู่อีกกรณีหนึ่ง กล่าวคือผู้เป็นวัตถุขบชั้นนั้น แสดงกิริยาโกรธ ซึ่งปรกติกิริยาโกรธจะทำให้เกิดความรู้สึกกลัวและไม่ขบชั้น แต่ทั้งๆที่เห็นกิริยาโกรธ ก็ยังรู้สึกขบชั้นได้ ดังปรากฏใน หมัดเสืออากาศ (๖๓) หน้า ๑๑๓-๑๑๔

" อ้ายหงวนใจป่าชะมัด เห็นจ่ายเงินเก้าร้อยบาทอย่างหน้าตาเฉย ถ้ามันคงจะโกรธอา เลขเดินตบคุบออกไป "

แม่เจ้ายิ้มเล็กน้อย หล่อนก้มหน้ามองดูเข้คแล้ว นวลละออกทำปากจู๋ ลืมตาโพล่ง

" อู้อตาบ ! " หม่อมเอกทานึงๆ แล้วหัวเราะงอหาย " คุณอา-คุณอาคะ ฝีมือเข้คของแบงก์กว้างตั้งนี่คะ "

เจ้าคุณสะคั่งเข้ค " แบงก์กว้างตั้ง "

" ค่ะ มันลืมหั้งมนานแล้วใช้คะ "

เจ้าคุณปัจจนิกฯ ย่อขาต่ำแล้วกระโดดตัวลอย

" อ้ายหงวน ! อ้ายหงวนตัมก ! " ท่านตะโกนเสียงลั่นห้อง กระซอกเข้คเอามาจากนวลละออ แล้ววิ่งปูเลงๆออกไปจากห้อง

คณะพรรคหัวเราะครืน ...

(หน้า ๑๑๓-๑๑๔)

คณะพรรคหัวเราะครืน ต่อกิริยาโกรธของเจ้าคุณปัจจนิกฯ เพราะเจ้าคุณไม่ได้โกรธพวกเขา แต่โกรธกิมหงวน ทั้งกิมหงวนก็ไม่ได้โดนกระทำฝ่ายเดียว จนทำให้เกิดความรู้สึกร่วมหรือสงสารเห็นใจได้ ทว่าทั้งสองฝ่ายต่างกระทำต่อกันหักล้างกันไปมา ชนิดเกลือกจิมเกลือกหรือเค็มต่อเค็มปะทะกัน ดังนั้น กิริยาโกรธของเจ้าคุณปัจจนิกฯจึงไม่ทำให้อ้วหรือสงสารเห็นใจฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด กลับทำให้เห็นเล่ห์เหลี่ยมพลิกผันกลับไปมา จนที่คิดว่า กิมหงวนไม่ทันเหลี่ยมเจ้าคุณปัจจนิกฯ

กลับกลายเป็นเจ้าคุณปัจฉิมกษัตริย์ไม่ทันเหลื่อมกิมหงวนอารมณ์ของเจ้าคุณจึงเปลี่ยนอย่าง"กลับหัวกลับหาง"จากลิงโลดล่ำฟองเป็นโหมโหเสียหน้า ข้ายิ่งโหมโหเต็มทีชนิดเกินขนาดที่ควร เพราะ"การกลับหัวกลับหาง"ของเรื่องราวแสดงความสัมพันธ์ของ"เหตุผล" ที่เค็มได้ปะทะกับเค็มพอกัน แต่เมื่อโหมโหเต็มที "เหตุผล"ก็"กลับหัวกลับหาง"เป็นบ้ำไว้สาระใช้ไม่ได้ในกรณีนี้ ดังนั้น**กัปภิกิริยา**ของ**คำพูด**และ**หน้าตาท่าทาง**จึงเป็นที่ขบขัน

เกินขนาด เป็น**กัปภิกิริยา**ของ**คำพูด**(และ**หน้าตาท่าทาง**)อันเป็นที่ขบขัน เพราะนำเสนอผ่านวิธีการแบบ"กลับหัวกลับหาง" กล่าวคือแสดงนัยน่าจะเป็นอย่างหนึ่ง ทว่ากลับออกมาเป็นอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งตรงกันข้ามอย่างเต็มที่ ทั้งนี้อารมณ์ที่เกิดขึ้น"การกลับหัวกลับหาง"แสดงบ้ำไว้**สาระ**ของ"เหตุผล"เสียด้วย อารมณ์จึงแสดงออกอย่างเข้มข้น**เกินขนาด**ตลอด แต่ไม่ปะทุแสดงความรุนแรงทำร้ายเสมอไป ดังกรณีอารมณ์กลัวและฉลาดเกรงผสมผสานในตัวอย่างแรกหัวข้อนี้นี้ เป็นต้น

๖.๘. **เขียงเขมและกตมทน** อันเป็น**กัปภิกิริยา**ที่ขบขัน ปรากฏใน สามเกลอผจญภัย (๕๒) หน้า ๓๕-๓๖

พลแลเห็นนิกรกำลังคุ้ยเพลิงก็ย่องเข้ามาข้างหลังกรุดตัวหมอบคุกเข้าข้างตัวอาเสีย แล้วบู้ยิบบอกคู่หูของเขา

นิกรรู้ลุกไม้ก็ฮัมแป้น เขาแก๊งปลัดอกกิมหงวนเต็มแรง "พูดเล่นสำนวนเสมอ" อาเสียหงายหลังข้ามตัวพลล้มลงแผ่นดินหาดทรายดังอุ๊ป ทว่าหน้าเบ้เหมือนกับจะร้องไห้

"อูฮ-ตะโปกหักเลย เล่นระอ่าอะไรก็ไม่รู้ โอึฮ-ไม่ยอมโวย แกจะต้องเลี้ยงวิสกี้กับเคนและชาด "

พลกับนิกรหัวเราะชอบใจ ช่วยกันฉุดอาเสียลุกขึ้น

(หน้า ๓๕-๓๖)

กิมหงวนโดนแก๊ง กิมหงวนจึงโหมโห แต่กิมหงวนไม่ได้ตอบโต้ด้วยกำลัง ทว่ากิมหงวนตอบโต้ด้วยข้อต่อรอง อันเสมือนเป็นการ **เขียงเขม**ไปเรื่องอื่นและ**กตมทน** เรื่องเสียหายนี้ด้วยเรื่องประโยชน์อย่างอื่นๆ หากถ้าพิจารณาถึง"เหตุผล"ที่ไม่ตอบโต้ด้วยกำลังแล้ว จะพบว่า เป็น

เพราะใน "ความจริง" สู้กำลังไม่ได้ จึงสู้ด้วย "ภาพลักษณ์" วัตถุแทน อันเป็นการต่อรองด้วยข้อ
เรียกร้องตอบแทนซึ่งเสียหาย ซึ่งปัจจุบันการต่อสู้เช่นนี้โดยเฉพาะทางการเมือง ได้รับการขนาน
นามว่า การต่อสู้ด้วยวิธีของผู้เจริญเพื่อสร้างสันติสุข ไม่ก่อให้เกิดสงครามกำลังอาวุธและกำลัง
ทหารชั้น เมื่อรู้ "ภาพลักษณ์" ของ "เหตุผล" กับ "ความจริง" ของ "เหตุผล" ที่แตกต่างและ "กลับหัวกลับ
หาง" ซึ่งกัน *เพียงเขมรและคอมทูน* เข่นหม่อมเป็นทาบกัน

นอกจากที่กล่าวมา *การเพียงเขมรและคอมทูน* ยังมีเป็นไปในทำนองกลบเกลื่อนด้วย
ดังปรากฏใน บ้านผีสิง (๑) หน้า ๑๙

เจ้าคุณแกว่งแขนทั้งสองข้างไปมา แล้วกระโดดจุ่มสาวใช้เอาคือๆ

" ว้าย ! เจ้าข้า เจ้าคุณจุ่มดิฉัน " หล่อร็องเอ็ดตะโร

เจ้าคุณปัจจนิกฯใจหายวาบ พอเพ็ญว้าย ท่านก็ตะเบ็งเสียงร้องเพลงกลบ
เกลื่อนทันที

" โดเรเฮ เอ้เห่ เ้ เอ้ โดเห่เห่ โดเห่เห่ เอ้ เอ้ โห้ยี้ ตะลุงตุ้งแก้ง-ตุ้ง
แก้ง ตะลุงตุ้งแก้ง ตุ้งแก้ง ! "

สาวใช้หัวเราะงอหาย " หม่อมเชิดสิงโตหรือเจ้าคะ ? "

" เออข้าอะ บ้างจริงว้าย ! ตะโกนขึ้นมาได้ "

เพ็ญพูดเสียงดังลั่นบ้าน

" ก็ท่านมาจุ่มดิฉันทำไมล่ะ ? "

เจ้าคุณจำต้องตะโกนเสียงดังๆกลบเสียงเพ็ญอีก

" ตตาตาคิตตา แก้ง-ตุ้งแก้ง ! ตุ้งแก้งๆ แก้งๆ ตุ้งแก้ง ว้าย ว้า-แกกับ
ฉันท้าจะไม่ถุกกันเสียแล้วละ "

เพ็ญยิ้มแป้น " ถ้าดิฉันไม่ร้องขึ้นดังๆอย่างนี้ คิฉันท้าขาดทุนนะซีคะ "

(หน้า ๑๙)

เจ้าคุณปัจจนิกฯโหมจุ่มสาวใช้ สาวใช้เพ็ญจึงเอ็ดตะโรลั่นบ้าน เจ้าคุณจึงร้อง
เพลงกลบเกลื่อน *เพียงเขมร* ไปเรื่องอื่นและ*คอมทูน*หรือหาเรื่องอื่นมาบังหน้า *เพียงเขมร*
และ*คอมทูน*ที่แท้คือการปิดบังซ่อนซึ่งเรื่องจริง อย่างกรณีนี้เจ้าคุณพยายามปิดบังเรื่องจุ่มด้วยเรื่อง
เพลง *เพียงเขมร* และ*คอมทูน*ในที่นี้จึงคือพยายามกลบเกลื่อน อันเป็นเช่นเดียวกับตัวอย่างก่อนหน้า

ที่ว่าอย่างไรก็ดีคุณหรือโจทก์ก็ยังคงรู้ที่อยู่ที่ดี อากัปกิริยา *เบี่ยงเบนและทดแทน* เช่นนี้จึง เป็นที่ขบขัน เพราะ *บ๊าว์สวาระ* ทางปัญญาและพยายาม "กลับหัวกลับหาง" อารมณ์ในการแสดงออกด้วยการเสแสร้ง

เบี่ยงเบนและทดแทน เป็น *อากัปกิริยา* ของ *คำพูด* อันเป็นที่ขบขัน หากข้อมูลปัจจัย เงื่อนไขที่รู้คืออยู่ชนิดนี้กับลักษณะปรากฏ กล่าวคือจรรยาจะแสดงออกอย่างหนึ่ง แต่ปรากฏเป็นอีกอย่างหนึ่ง อันเป็นไปเพื่อสร้างภาพตามต้องการกลบเกลื่อน ทว่าทำไม่สำเร็จ เพราะคุณหรือที่ *เบี่ยงเบนและทดแทน* จึง *บ๊าว์สวาระ* ทางปัญญา ทั้งยังได้เห็นถึงอารมณ์ "กลับหัวกลับหาง" ในตนเองที่พยายามเสแสร้งหลอกลวงด้วย

คำพูด (และ/หรือ *หน้าตาท่าทาง*) เป็น *อากัปกิริยา* ที่เป็นที่ขบขัน ลักษณะเด่นสำคัญคือ สะกอนให้เห็นถึงอารมณ์ "กลับหัวกลับหาง" ในตัวเอง ดังปรากฏใน *กะเทาะ* ปกปิดและเปิดเผยลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ของอารมณ์ด้วยตนเอง *สับสน* เป็นลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ของอารมณ์ ที่เปลี่ยนแปลงเป็นรุนแรงและสำคัญผิด *เก็บกด* เป็นลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ของที่ได้แสดงออกโดยตั้งใจกับที่อวดแสดงออกอันเปิดเผยโดยไม่ตั้งใจ *เกินขนาด* เป็นอาการหักมุมตรงกันข้ามของอารมณ์ เพราะใช้ "เหตุผล" อย่าง *บ๊าว์สวาระ* "กลับหัวกลับหาง" และ *เบี่ยงเบนและทดแทน* เป็น "การกลับหัวกลับหาง" พยายามกลบเกลื่อนความอ่อนแอหรือความผิดทางอารมณ์ แต่ไม่สำเร็จ เพราะคุณหรือที่เท่าทัน

๓. *ท้าวกระวี* คั้นเป็นที่ขบขันนั้น ปรากฏใน ๔ ลักษณะ คือ เต็มใจทำ ทำตามสั่ง ทำคนอื่นไม่ได้ และทำพลาดและเจ็บเอง

๓.๑. *เต็มใจทำ* ปรากฏใน เฮ้งขำ (๖) หน้า ๒๖-๒๘

ดิเรกหัวเราะคิก

" อะไร-คุณพ่อ อ้ายหงวนมันพูดเล่นนั่นะครับ มือย่างหรือครับ คนอย่างอ้าย เสียมหาเศรษฐีขนาดหนักจะให้คุณพ่อออกständigให้มัน "

กิมหงวนอมยิ้มแก้มตุ้ย ปลื้มใจในคำขอร้องของเพื่อน

" บ้อย ! " คาเสียมพูดเสียงเค็ดขาด " ตราดำหกขวด โขดหาหนึ่งโหล กับ แก้วมีอะไรเอามาไว้ย " แล้วก็หันมาทางดิเรก " เคาอะไรอีกสิ่งซีเพื่อน "

ดิเรกซ่อนเข็มไว้บนหน้า

" ไหมล่ะ ผมบอกคุณพ่อแล้วนี่เ้า คนอย่างอ้ายหงวนแม้จะทะลึ่งตึงตัง แต่ก็ใจ
ศรัทธากับพระ สपोर्टที่สุด โอบอ้อมอารีที่สุด "

เสี่ยหงวนหน้าแดงกำ ยกมือทั้งสองประสานกันแบะแอก ถอนหายใจเอื้อมใหญ่
แล้วพรวนพรวนล้วงกระเป๋ากางเกงหยิบธนบัตรใบละ ๒๐ บาทปึกหนึ่ง ออกมาส่งให้
นายแพทย์ณรงค์ฤทธิ

" เอ้า-เอาเงินไปใช้บ้างซี อ้ายเพื่อนยาก "

ดิเรกรับเงินใส่กระเป๋า นึกทำตามปริบๆมองดูอาเสี่ย แล้วขมมือคบบ่า
นายบ้ำฮอเบาๆ

" กันไม่เคยเห็นมหาเศรษฐีคนใดเลย ที่จะใจดีเหมือนอย่างแก ผ่าวะ "

เสี่ยหงวนยกนิ้วชี้มือขวาใส่ปากกัด แกว่งแขนซ้ายไปมา แล้วรับล้วงกระเป๋
หยิบธนบัตรอีกปึกหนึ่งส่งให้อ้ายเสี่ยมือขาว

" เอา-เอาไปจุดไฟเผาเล่นบ้างก็เอา "

นิกหรือเราะกำก ปล่อยให้เสี่ยหงวน แล้วนายพิงชำระรถกับรถมือคบบ่ากับหงวน
แต่ยังไม่ทันที่เขาจะพูดว่าอะไร อาเสี่ยก็ปลดปากกาหมึกพิมพ์ส่งให้ผลก่อน

" เอ้า-เอาไป ถ้ามารอซี เผลวะ พ่อหลุม ประเดี๋ยวจะไม่มีอีฐ่เล่งบิจ "...

(หน้า ๒๖-๒๘)

กิมหงวนปลื้มใจในคำขอของเพื่อน ทั้งยังรู้สึกต้องมีการกระทำตอบแทน กิมหงวนจึง
ให้เงินทองของมีค่าแก่เพื่อน ที่สำคัญคือเพื่อนฯผลิตภัณฑ์กิมหงวนแต่ละคน จนกระทั่งพลคนสุดท้าย
กิมหงวนก็ให้ของมีค่าทันที โดยยังไม่ทันเอ่ยปาก เพียงแค่แสดงท่าทีจะขอพูดอะไรออกมาบ้างเท่านั้น
ก็ได้รับของทันที กรณีนี้นับเป็นที่น่าขบขัน เพราะสิ่งเร้า(คำขอ)ไม่มีความสัมพันธ์ใดเชิงตรรกเหตุ
ผลกับการกระทำ(ให้ของมีค่า)อยู่เลย จะเรื่องอย่างไรก็ไม่เกี่ยว แต่เป็นที่แน่ใจได้ ดังนี้ นับเป็น
"เหตุผล"บ้าไร้สาระหรืออารมณ์"กลับหัวกลับหาง"อย่างมีรูปแบบความสัมพันธ์แน่นอน อารมณ์
"กลับหัวกลับหาง"จึงถูกใช้เป็นเครื่องมือสร้างผลประโยชน์ได้อย่างเหลือเชื่อ การกระทำของ
กิมหงวนจึงเป็นที่ขบขัน

" ชนชนบนเก้าอี้เร็ว ! "

เจ้าคุณต้องปฏิบัติตามคำสั่ง ปี่ศาจปลอมแก้มออกคำสั่งต่อไป

" กางแขนออกทั้งสองข้าง ฮะ-ฮะ-น่าน-ฮิงงั้น ยกขาขึ้นข้างหนึ่งอย่าร่ำไร
เดี๋ยวพ่อเอาใ้ส้อมมาให้คุณเอา เอ-อ้ายลูกคนไหน เร็ว ! -ยกขาขึ้น "

เจ้าคุณปัจจุณิกต้องทำตาม แล้วปี่ศาจก็สั่งอีก

" ยกขาขึ้นอีกข้างหนึ่ง "

" อ้อฮ- " เจ้าคุณเอุทาน " แล้วผมจะยะ-อัน-อย่าง-ระ-ไรล่ะครับ ? "

" เคอ-จริง-ที่ พ่อล้มไป ฮือ-อือ-แฮ้-ยกขาข้างเดี๋ยวนพ่อ เอ้า-เขกกบาลตัว
เองเสียสิบที "

ประมุขของบ้าน'ศิริสวัสดิ์'ทำหน้าเบ้เหมือนก็จะร้องไห้ แต่จำใจต้องยกมือ
ขวา ยกศีรษะทำนอง ปี่ศาจท่อนล่างหัวเราะหึๆ

" เขกแล้ว คร้าบ " เจ้าคุณพูดเสียงสัส

" เก้าที่เท่านั้น-เอาใหม่ เขกให้ครบสิบที บ๊ะ-เดี๋ยวนพ่อหักคอเสียเลย "

เจ้าคุณสะอึกเสือก ฝืนใจทำร้ายร่างกายตนเองอีก ๑๐ เป๊ก

" เกินไป ฮันนี่ได้สิบเอ็ดทีนั่นหว่า " ปี่ศาจค " เขกฉับคืนเสียหนึ่งที เร็ว "

ท่านเจ้าคุณว่าดังปี่อก

ปี่ศาจทั้งสองหัวเราะหึๆ ตอนกลางตัวกระเพื่อมๆ

(หน้า ๑๑๖-๑๑๗)

เจ้าคุณปัจจุณิกกระทำร้ายต่อตัวเอง เป็นไปตามคำสั่งของปี่ศาจปลอมทั้งสอง หรือ
ผลกับนิกร เจ้าคุณทำตามอย่างไม่มีล้มหล่มตบ ถ้าทำได้ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลนิกร ขอเพียงเป็นคำ
สั่ง แม้จะขี้กัตาม ซึ่งที่กระทำตามอย่างว่าง่ายนั้นเป็นเพราะกลัว*เวกินขนาด* ว่าโรจึงว่าตามกัน
อาภักภิรียาของการกระทำจึงดูบ้าไร้สาระ เพราะไม่ชนกับ"เหตุผล" แต่ชนกับอารมณ์
"กลับหัวกลับหาง"จนกลัว*เวกินขนาด*ดังปรากฏให้เห็น เมื่อเป็นอารมณ์"กลับหัวกลับหาง"แท้ที่
"เหตุผล"ได้เช่นนี้ ช่อมเป็นที่ชบชน เพราะไม่เร้าให้สังสาร แต่กลับสมาธิ ด้วยก่อนหน้าเจ้าคุณก็ได้
ปลอมเป็นปี่ศาจหลอกผลกับนิกรก่อน

๓.๓. *ทำคนอื่นไม่ได้* ปรากฏใน อชากเป็นพระเอก (๘) หน้า ๑๘๘

การขึ้นเวทีของผู้กำกับการแสดง ทำให้ทุกๆคนแอบยิ้มไปตามกัน เจ้าคุณปัจจุภิกษุ
ดูคบหรือพี่แคว้นโธมมิง ยกมือไหว้หลังเดินวนเวียนไปมา ปล่อยให้หลายดวงส่องต้องที่ระ
ของท่าเป็นมันแผล็ล

(หน้า ๑๕๙)

เจ้าคุณปัจจุภิกษุโกรธพระพรตสามเกลอที่เป็นตารา ซึ่งแสดงได้ไม่เป็นที่พอใจ
เพราะหลบตบและนอกบทแสดงตามอำเภอใจ มากกว่าแสดงเป็นตัวละคร แต่ด้วยความที่ตาราล้วน
เป็นลูกหลาน จะโกรธด่าว่ากล่าวตักเตือนมากก็ไม่ได้ ด้วยรู้สี่งทั้งกับหมด จึงหาข้ออ้างง่ายไม่
ได้และไม่มี เจ้าคุณโกรธและต้องเก็บกด ก็มีภริยาพูดฟัดฮึดฮัดออกมาให้เห็น อันเป็นลักษณะ *เวิน
ทวน* ที่ได้เห็นอย่าง "กลับหัวกลับหาง" กล่าวคือหงุดหงิดอยากอาละวาดต่อคนอื่น แต่ทำไม่ได้
ได้แค่กระสับกระส่ายเท่านั้น หรืออยากทำร้ายคนอื่น จึงนำ *ไว้วาระ* เป็นท่าทางการร้ายตัวเองอยู่ในที่
อากักริยา ของ *การมระกั้ว* ของเจ้าคุณปัจจุภิกษุจึงเป็นท่าขมขื่นในลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" *เวินทวน*
ดังกล่าว

๓.๘. *ท่าพลาคนและเจิบอง* ปราบกฏใน เจ้าแม่ตะนาวศรี (๕๗) หน้า ๘๗

... ทุกทิวี่ของเจ้าคุณปัจจุภิกษุไม่แลวเลข พวกกบฏต้องเสียหายไปถึงครึ่งหนึ่ง
ของจำนวนที่ยกเข้าตี ทั้งศพนาศและผลทหารแลนตายกับล้มก็มากมายก่ายกอง

⋮
⋮

อัปพรชัยเตตงข้างพล มีมึกรกับสี่ทงวนสี่กระหนาบข้าง ต่างโอบมือให้
พวกทหาร เจ้าคุณปัจจุภิกษุยิ้มแฉ่งเรื่องตะโกนมาดังๆ

" ยิงไป เห็นมือคนหัวล้านไหม ? อ้ายทงวน "

อาสี่หัวเราะก๊าก ตะโกนตอบไป

" เห็นแล้วครับ ต้องแสงแดดเป็นมันแผล็ลเขียว "

เจ้าคุณทำค้อย่นหลับตาปี ท่ามกบฏเขียวสี่ขังเผลอๆ วังปุ่เลงๆเข้ามาหา
กิมทงวน อารามโกรธเลขสะคุตที่มือเมหลังหล่มป่าบ มือเท้าเหยียดกาง พวกทหาร
และสามเกลอหัวเราะครื้น ...

(หน้า ๘๗)

เจ้าคุณปัจจนิกะยกปมด้อยของตนเองมากแล้ว โดยพยายามแปรให้เป็นปมเด่น แต่ กิมหงวนกลับโต้ตอบด้วยการส่ายหน้าแปรกลับเป็นปมด้อยดั้งเดิม เจ้าคุณปัจจนิกะจึงโกรธและมาดมุ้ง ระบายเป็นปฏิกริยาการกระทำต่อกิมหงวน เจ้าคุณวิ่งเข้ามามาดมุ้งดังกล่าว แต่เจ้าคุณก็ผิดพลาด เพราะโกรธเกินขนาดและรีบจนไม่ได้ระมัดระวังสิ่งเกิดต่างๆ ดังนั้น เจ้าคุณจึงหกล้ม มือกางเท้ากาง หัวโชนกการกระทำขาดและมีลักษณะ"ก๊ับหัวก๊ับหาง"ในตัวเอง กล่าวคือมุ้งทำร้ายคนอื่น จึงได้ทำ ร้ายตัวเองเข้า *อากัปกิริยา*ของ*กการกระทำ*ของเจ้าคุณปัจจนิกะจึงดูบ้า *ไร้สาระ*และเป็นที่ยับยั้ง

กการกระทำ เป็น*อากัปกิริยา*อันเป็นที่ยับยั้ง ไม่ว่าจะป็น เต็มใจทำ ทำตามสิ่ง ทำ คนอื่นไม่ได้ หรือทำพลาดและเจ็บเอง เพราะต่างมีลักษณะ*เกินขนาด*หรือไม่สัมพันธ์ต่อ *เนื่องสมบูรณ์* *เชิงตรรกเหตุผล* อันทำให้เห็นถึง*อารมณ์*"ก๊ับหัวก๊ับหาง"หรือ*ปัญญาบ้าไร้สาระ* ซึ่งเป็นที่มา แห่งความยับยั้งได้

อากัปกิริยา เป็นที่ยับยั้งนั้น เพราะพบเห็น*ความตลกผ่านหน้าตาท่าทาง คำพูด* และ*กการกระทำ*

ค. *พฤติกรรม*

พฤติกรรม คือ เหตุการณ์ที่เป็นไป โดยในที่นี้หมายถึงได้กระทำไปเพื่อบรรลุเป้า ประสงค์เป็นสำคัญ !เมื่อเปิดดังกล่าว พฤติกรรมก็จำแนกได้ ๓ ประเภท คือ บุคลิก ภาพลักษณ์ และ สถานการณ์

๑. *บุคลิก* เมื่อเห็นหัวข้อแล้ว บางคนอาจจะคิดว่าซ้ำซ้อนกับที่กล่าวไปแล้ว ทว่าในที่ นี้ย่อมแตกต่างใน ๒ กรณี กรณีแรก คือ ก่อนหน้านี้เป็นบุคลิกที่เป็นที่ยับยั้ง โดยอาจมีเป้าประสงค์ หรือไม่มีก็ได้ แต่ตรงนี้จะเฉพาะมีเป้าประสงค์เท่านั้น อีกกรณี คือ ก่อนหน้าพิจารณาที่วิธีการเห็น แต่ตรงนี้พิจารณาที่ความรู้สึกสัมผัส

บุคลิก อันเป็นที่ยับยั้ง ปรากฏใน หมอวิเศษ (๓) หน้า ๑๗-๑๘

เสียดหงวนฮัมแห่งๆ

" เออ ให้ตายโหงงี้เข้า เอ-ดิเรก แกพูดกับกันโดยไม่ต้องมีคำว่าเป็นโน่น เป็นนี่ได้ยังไง พุดยั้งนี่น่าฟังหน่อย เพราะมันถูกภาษาไทย "

ค็อกเตอร์ยิ้มเล็กน้อย

" ก็จะไม่บอกความจริงให้แกรู้ กันน่าจะรู้สึกขัดหูเหมือนกันที่แกพูดเป็นยั้งนั่นเป็นยั้งนี่ แต่ทำอย่างไรได้ กันเป็นเด็กเรียนนอกนี่หว่า กันจึงต้องพยายามพูดโดยมีคำว่าเป็น นำหน้า เขาจะได้รู้ว่ากันมาจากนอก "

กิมหงวนหัวเราะชอบใจ

(หน้า ๑๗-๑๘)

ดิเรกเปิดเผยให้กิมหงวนทราบว่า ที่เขาพูดโดยมีคำว่าเป็น นำหน้า เช่น เป็นเจ้า เป็นแขก ฯลฯ ที่แท้เป็นการพยายามพูด เพื่อบอกทางอ้อมให้คนรู้ว่า เขาจบมาจากนอก สำหรับ กิมหงวน ความจริงเช่นนี้ตรงกันข้ามกับที่เขาเคยเชื่อว่า ดิเรกเป็น กล่าวคือดิเรกไปอยู่เมืองนอก นาน จนคุ้นลิ้นแต่ไวยากรณฝรั่งแทนที่ไทย จึงพูดติดคำว่าเป็น ดังกล่าวอยู่เสมอ เมื่อที่เชื่อแย้งกับที่จริง กิมหงวนจึงขบขัน เพราะที่แท้บุคคลิกติดคำว่าเป็น ของดิเรกเป็นจริง *กิมหงวน*

นอกจากบุคลิกที่เชื่อแย้งกับที่จริงทำให้ขบขันได้แล้ว บุคลิกที่รู้คืออยู่ (คังนิกรมีนิสัย "ไว กาว" ชอบล้วงกระเป๋าคนอื่น จึงทำให้ติดนิสัย "ลักของชาวบ้าน" ด้วยเสมอ) ก็ทำให้ขบขันได้ ดังปรากฏใน หมอวิเศษ (๓) หน้า ๓๓

" เฮ้ เอาหมามาคืนไว้อ "

นิกรสิ้นศรัทธา แต่ไม่พูดว่าอะไร ดิเรกปรีเข้ามาตบกระเป๋าข้างแกงกระดิ่งทอง แล้วจู้ปากจิกจิก

" อซาเล่าเสกปรกน่า มื้อนี้เอาไขว้หลังไว้ทำไม ยื่นออกมาดูซิ "

อ้ายเสือมือกาวแบมือให้ดู ค็อกเตอร์เกาศีรษะแกรกๆ

" ไหนอ้าปากดูซิ ต้องอยู่ในปากนกแน่ๆ อ้อ ! อ้าปากออกมา "

กระดิ่งทองจนแต้มจำต้องอ้าปากขึ้น ดิเรกสะดุ้งเฮือก เมื่อแลเห็นอ้ายบ๊อบ โพล่หน้าจ้อหวออยู่ในปากนิกร

" ตายท่า ! คั่นอมเข้าไปได้ "

คณะพรรคหัวเราะครืน ...

(หน้า ๓๓)

นิกร (หรือกระดิ่งทอง) (หรืออ้ายเสื่อมือขาว) ตกเป็นผู้ต้องสงสัย เมื่อเกิดกรณี อ้ายบ๊อบหมายอ่าวส่วนหายไป ด้วยนิกรมีคุณสมบัติประจำตัวที่รู้กันดีคือว่า มือไวและשובววยของคนอื่นที่ ตบเอียงได้เสมอ ดังนั้น พอหมายอ่าวส่วนหายไป ดีเร่จึงค้นหาผลงานทดลองของเขาจากนิกร ก่อนอื่น โดยนิกรมีท่าทีแสดงพิรุณด้วย หลังจากค้นตามตัวและในมือไม่พบแล้ว ดีเร่ก็ขูดในปาก ซึ่ง ไม่ใช่ที่ที่ปรกติคนจะซ่อนเก็บของมัน ผลปรากฏว่าอ้ายบ๊อบอยู่ในปากนิกรนั่นเอง คณะพรคจึงพากัน ฆบขัน เพราะบุคลิกที่รู้ตัวของนิกรคราวนี้ ได้แสดงออก *เกินขนาด*

หากทว่าบุคลิกที่รู้ของนิกร แม้ไม่ได้ผิดแบบแผนก็เป็นที่ฆบขันได้ โดยฆบขันในลำดับวิธีนำ เส้นอ ดั่งปรากฏใน แม่เฒ่าขมิ้น (๓๓) หน้า ๓๐

"... ก็นะ ! ผมเลี้ยงเตี้ยก็ ก็นะให้มาว แล้วช่วยกันหามผมไปปรบกะมัน "

เจ้าคุณหัวเราะ

" รบกะไรวะ "

" ใครๆเอาทั้งนั้น นอกจากเขยไม่สิ อ้อวะ "

เสียงหัวเราะอย่างครั้นแครงดังขึ้น ...

(หน้า ๓๐)

กิมหงวนกั้นเกล้า แล้วกล่าวอย่างคะนองปากอาจจะซัดต่อๆ ครั้นพอมันถามว่า ซกกับใคร กิมหงวนก็อาจหาญตอบว่า ใครก็ได้ สู้ทั้งนั้น ทว่าหยอดท้ายนิดว่า ยกเว้นเมีย ด้วยเหตุ ดังกล่าว กิมหงวนได้แสดงบุคลิกให้เห็น เป็นที่ฆบขัน แม้ทุกอย่างที่กล่าวมาจะรู้คืออยู่แล้วก็ตาม ด้วยลำดับวิธีนำ เส้นอให้ภาพอาจยังต่อทุกสิ่ง แต่พอถึงตอนปลาย ภาพก็กลับกลายเป็นครั้นแครงยังล่อ ผู้หญิงตัวน้อยๆผู้เป็นภรรยา เจาะลึบของภาพชัดแจ้งในตัวเอง เช่นนี้ สะท้อนถึงอารมณ์ที่กลัวแฝงฝัง *เกินขนาด* ถึงขนาดลืมนึกว่าอย่างคะนองปาก ก็ยิ่งเปลือยเพศความกลัวอยู่ในใจลึกๆออกมา เมื่อเป็นดังนี้ *บุคลิกเกินขนาด* ของกิมหงวนก็เป็นที่ฆบขัน

บุคลิก วันเป็นพฤศจิกายนเพื่อบรรลุป่าประสงค์นี้ เป็นที่ฆบขัน เพราะมีลักษณะ *เกิน*

ขนาด

๒. *ภาพลักษณ์* อันเป็น*พฤติกรรม*ที่ซับซ้อนขึ้นนี้ ปรากฏใน ๕ ลักษณะ คือ ตรงกันข้าม ยักย้าย เกินขนาด แม้ประจານ และไขว้เขว

๒.๑. *ตรงกันข้าม* ปรากฏใน ผู้ศรัทธา (๑๑) หน้า ๑๓

" เตะชี่คะ มา-เฮีย จะเตะคางหรือชี่โครงเงี้ย "

กิมหงวนค้อนควับ แล้วพูดเสียงอ่อย

" คำว่ามีเหยยโมโหแล้วนะชี่ ออย่าหน่อฮเลยนำ รังแกคนไม่สู้ เฮะ-นักเลง ประเดี้ยวพ้อบ้ำชี่เมา พ้อลงนอนให้กระทับเสี่ยหรือก-หนอยแน่ ทบได้ทบเอา " แล้วกิมหงวนแก้ตะโกนสั้น " จ้างก็ไม่เจ็บ ! "

แวลละออยมออกมาได้

(หน้า ๑๓)

กิมหงวนโมโหออกปากจะเตะแวลละออยผู้เป็นภรรยา แวลละออยจึงกำให้เตะ แต่กิมหงวนกลับไม่กล้า บอกว่าเหยยโมโหแล้ว จากนั้นก็พรีำพรธนาไปในเชิงแวลจะคองังนิกเขา แล้วทำงที่ลุดเขาที่ประกาศตะโกนสั้นอย่างกับคนจริงในทำนองว่า ทบได้ทบไป ออย่างไรก็ไม่เจ็บ ถ้าฟังถ้อยความจะรู้ว่า กิมหงวนแก้แล้วแวลละออย แต่ถ้าวจากวิถีกล่าวนั้น กลับเป็นวิธีขิงขังตะโกนสั้นเป็นท่าที่ของจริงคนกล้าประกาศเดซศักดา ดังนั้ กิมหงวนจึงนำเสนอลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ในตัวเอง กล่าวคือต้องการนำเสนอความเป็นคนจริงกล้าหาญ และได้แสดงออกดังกล่าว่าว่านวิธินำเสนอ ทว่าถ้อยความหมายกลับสื่อตรงกันข้าม โดยแสดงถึงลักษณะฉลาดกลัวเต็มที่ ด้วยเหตุดังกล่าว กิมหงวนจึงเกิด*ภาพลักษณ์ตรงกันข้าม*ในตัวเอง อันเป็นลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ที่น่าขบขันยิ่ง

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีอีกตัวอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ ปรากฏใน มรณคร (๘๘)

หน้า ๖๖-๖๗

เสี่ยหงวนตะโกนสั้น

" อักที่ชี่วะ "

เจ้าลุมปัจจนิกษหัวเราะก๊าก

" ขวานที่ถืออยู่ในมือเอาไว้ทำไมวะชี่ อ้ายเสี่ย ฟันมันเข้าไปชี่ "

กิมหงวนคือปะหลิปปะเหลือก

" ฟันซี่ มันจะได้เล่นงานผมตายท่าปะไร "

เจ้าคุณปล่อยศิก

" แล้วก็พูดว่า 'อีกที' ทำไมละ ? "

" พูดไปยังงั้นแหละครับ มันเมื่อยขาหนีงๆเข้า มันก็เลิกเตะผมเอง "

คณะพรรคหัวเราะครืน ...

(หน้า ๖๖-๖๗)

กิมหงวนตะโกนแข็งตั้งเอาจริงเอาจัง ทำให้เตะอีก อันเป็นกิริยาแสดงความไม่พอใจ คล้ายๆกับว่าถ้าเตะอีก จะไม่ทนและจะอาละวาด ทว่าเมื่อเจ้าคุณปล่อยศิกและซึกกิมหงวน ทำที่ กิมหงวนก็เปลี่ยนเป็นไม่พอใจเจ้าคุณเข้าด้วยอีกคน ทั้งยังได้แสดงกลายเป็นว่าการตะโกนทำนั้น แน่จริงยิ่งกว่าการเตะเอง เพราะถึงแน่แค่ไหนก็ตาม เมื่อเมื่อยก็คงจะเลิกเตะไปเป็นแน่ ซึ่ง หมายถึงแสดงความเป็นคนไม่แก่งแย่งจริงและพ่ายแพ้ไปในที่สุด กรณีเป็นการสร้าง *ภาพลักษณ์* เช่นกัน แต่สร้างผ่านไวยากรณ์ภาษา ประโยคที่อุกทางไวยากรณ์และมีความหมายที่นี้ ไม่จำเป็นต้องถูกต้องในสามมัญฉานักก็ได้ การกล่าวหนักเช่นกัน แม้ถูกไวยากรณ์และสื่อความหมายได้ แต่ยัง กับความรู้สึก ดังนี้ จึงมีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" *ตรงกันข้าม* และเป็นประเภทนี้

ตรงกันข้าม เป็น *พฤติกวรณ์* ซึ่ง *ภาพลักษณ์* ที่ซับซ้อนนี้ เพราะก้อยความหมายกับวิธี กล่าว *ตรงกันข้าม* กัน หรือไม่ก็สอดคล้องกับไวยากรณ์ภาษา แต่ก็ไม่สอดคล้องกับสามมัญฉานักในขณะ เดียวกัน โดยลักษณะ *ตรงกันข้าม* หรือคู้ขนานแย้งทั้งสองนี้แสดงถึงอารมณ์ต่างระดับ (*ตรงกันข้าม* กัน) ที่พยายามนำเสนอเป็น "การกลับหัวกลับหาง"

๒.๒. *ยักย้าย* อันเป็น *พฤติกวรณ์* ซึ่ง *ภาพลักษณ์* ที่ซับซ้อนนี้ ปรากฏใน ชาวทะโมน

(๓๖) หน้า ๒๑-๒๒

" ทะลึ่งจริงอายเด็กนี่ " พลพูดพึมพำ " เสือกไปตักเขาทำไม แกรู้จึกมีจึ กับเขาเมื่อไหร่ ลูกค่าเข้าหน้าน้อยค่อยสบายใจซี "

" เปล่า-ฉันไม่ได้ยินเ็นาย "

" แต่หล่อนทำปากขมุบขมิบ "

" นั่นหมายความว่า หล่องให้ศิลาให้พระกัณฑ์ต่างหาก แก่ต้องเข้าใจในแง่ที่ศิลาจะ "

พลหัวเราะ ...

(หน้า ๒๑-๒๒)

ผลกับนิกรจอตลอดอยู่ในส่วนลุ่มพินี้ เพื่อผู้มีรถอีลแมนเก่งแล่นผ่าน ซึ่งมีหญิงสาวสวย ๒ คนนั่งอยู่ต่อหน้ารถ นิกรจึงโพล่งทัก ทั้งๆที่ไม่รู้จัก แล้วรถก็ผ่านเลยไป โดยผู้หญิง ๒ คนนี้ทำหน้าที่ หงิกและทมิฬขมิบปาก พลรู้สึกไม่พอใจ ที่อยู่ค้ำนิกรหาเรื่องทำให้ถูกค่า นิกรช่วยว่าความหมายที่ พลตีความนั้นผิด การรอนมามถูกคือสาวสวยนี้ให้ศิลาให้พร ข้ายังกล่าวเชิงสั่งสอนพลอีกว่า ความ เข้าใจสิ่งต่างๆนั้นควรพยายามทำในแง่ดี ผลของการช่วยคือความอาจเป็นไปได้ แต่จริงๆเป็น ไปไม่ได้ เพราะไม่น่าจะเป็น ปกติการรอนมามซึ่งความจริงคือการคิดซึ่งความน่าจะเป็น ไม่ใช่ ความอาจเป็นไปได้ที่เลือกขกรณตัวอย่างอื่นมาให้ดู เหตุผลของนิกรจึงขัดแย้งกับเหตุผลใน ธรรมชาติของการรอนมาม เหตุผลของนิกรจึงเป็นการสร้างภาพลักษณ์ตนเอง ซึ่งขัดแย้ง"กลับหัว กลับหาง"และเป็นที่ซับซ้อนได้

(ความแตกต่างของช่วยตัวเองนี้ กับตัวอย่างสองกันข้ามกรณีสุดท้ายในหัวข้อ ก่อนหน้า คือ ตัวอย่างช่วยนี้ เป็น เรื่องการรอนมามซึ่งดูใช้ได้ แต่ไม่ใช่การรอนมามฟังดูถูกต้องเชิง เหตุผล มนุษย์อยู่ด้วยเหตุผล จึงรู้ได้ถึงเท็จและมีกฎเสถียรการรอนมามเช่นนี้ ส่วนตรงกันข้ามนี้ เป็น เรื่องภาษาถูกต้อง แต่ไม่ใช่ถูกต้องเชิงสามัญสำนึก มนุษย์อยู่ด้วยสามัญสำนึกต่อภาษา ไม่ใช่ ความหมาย ซึ่งถึงแม้ถูกต้อง แต่ไม่ช่วยด้วยสามัญสำนึกได้)

นอกจากช่วยในประเด็นของการรอนมามเพื่อสร้างภาพลักษณ์แล้ว ยังมีช่วยใน ประเด็นเรื่องของกรรมสิทธิ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ด้วย ดังปรากฏใน ต้นกรุง (๒) หน้า ๖๗-๖๘

" ... ถ้าข้าจะเอาใบละแบ็งก็ออกมาจึกข้างก็อเป็นการช้แดงช้ำกับของเอ็ง ฉะนั้นข้าจะจึกเสื่อราชปะแตนตัวนี้ให้เอ็งดูบ้าง เอ็งจะได้รู้บ้างว่า ข้าก็เป็นเศรษฐีมั่ง มีทรัพย์ " พุดจบนายเชยก็ขยับจะถอดเสื่อขึ้นนอก

" ลุง ! " พลร้องดั้น " นั่นมันเสื่อนอกของฉันทนี่นา "

ทุกคนหัวเราะครืน นายเชยหน้าเธอ

" ก็ของเอ็งนะซี "

(หน้า ๖๗-๖๘)

ลุงเซย์ถอดเสื้อเพื่อจกออกอวดมั่งมี ปรกติเสื้อใครสวมก็มักเป็นสมบัติในกรรมสิทธิ์
ของใครนั่น แต่เสื้อที่ลุงเซย์จะจกอวดมั่งมีกลับไม่ใช่กรรมสิทธิ์ของแกเอง เมื่อพลหลานชายแกร้อง
กัก *ภาพลักษณ์*ที่จะอวดมั่งมีดังกล่าวได้โดยเบ็ดบัง และเห็นลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"เกี่ยว
กับกรรมสิทธิ์เสื้อผ้า เสื้อที่ลุงเซย์สวมไม่ใช่เสื้อของแกเอง ปรกติคนเรามีความเข้าใจทั่วไปอยู่ว่า
เสื้อก็มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ทำนองของใครก็ใครนั่นสวม แต่ความเข้าใจนี้ไม่ใช่ความจริงเสมอ
ไป หากก็เป็นความคุ้นเคยประกอบสร้างขึ้น ดังนั้น ความเข้าใจประกอบสร้างกับความเป็นจริงเกี่ยวกับ
กรรมสิทธิ์เสื้อจึง"กลับหัวกลับหาง"ในตัวอย่างนี้ ลุงเซย์จึงเป็นที่ขบขันใน*พฤติกรรมยักย้าย*

ที่น่าสนใจใน*พฤติกรรม*เชิง*ภาพลักษณ์*ด้วยการ*ยักย้าย*นี้ ยังมีปรากฏอยู่อีกอย่างหนึ่ง คือ
*ยักย้าย*ในประเด็นเรื่องของอารมณ์ ดังปรากฏใน คุณลุงโก๋เฒ่า (๙) หน้า ๑๐๘

" ... เซอะเซ้อ มาด้วยก็ไม่มีแต่เขาจะช้ำวสเหลือเกิน นึกกลับกับภรรยาเรื่องไม่ดี
ให้ มาวิ๊วเจ้าคุณ ลองเตะปากเจ้าคุณจ๊กก็เออะวะ " พูดจบก็ตั้งท่าหยิกรั้งรำมวรบื้อ
เจ้าคุณปัจจนิกงหัวเราะก๊าก พล นิกร ริมหงววเล่อเสี้ยงอหาย คนอื่นก็เห็น
เดี๋ยวกัน เจ้าคุณเค้นเข้ามาไหว้ลุงเซย์ แล้วตบแขนแกเบาๆ
" อย่าโมโหโหโหไปเลยเฒ่า พี่เซย์ ขอโทษเออะฉันไม่รู้เฒ่า แหม-โมโหจน
เนือสั้นไปหมดเซียวหรือเน ? "
" เปล่า-สิ้มีนเล่นโก๋ๆยังงั้นแหละ " แกพูดหน้าตาเฉย
เสี้ยงหัวเราะอย่างครั้นเครงตั้งขึ้นอีก

(หน้า ๑๐๘)

ลุงเซย์โกรธจนตัวสั่น เพราะเจ้าคุณปัจจนิกงเป็นสาเหตุ เจ้าคุณปัจจนิกงจึงขอโทษ
และพูดทักล้อเลียน ลุงเซย์รีบปฏิเสธว่าไม่ใช่ แหมให้ค่าความหมายใหม่ต่อการตัวสั้นของแกว่า สั้น
เล่นโก๋ๆต่างหาก *ภาพลักษณ์*ที่คนอื่นเข้าใจกับ*ภาพลักษณ์*ที่ลุงเซย์ประกอบสร้างขึ้นจึงขัดแย้งกัน
เอง ความจริงประกอบสร้างไม่อาจแทนที่ความจริงที่เข้าใจได้ *พฤติกรรมยักย้าย*ดังกล่าวของลุง
เซย์จึงเป็น"กลับหัวกลับหาง"และเป็นที่ขบขัน

เมื่อก่อนถึง *ยักย้าย* ในประเด็นเรื่องของอารมณ์แล้ว *ยักย้าย* ในประเด็นเรื่อง
ของอารมณ์ที่กล่าวไปเป็น *ภาพลักษณ์* อารมณ์ต่อตัวเอง ทว่าก็เป็น *ภาพลักษณ์* อารมณ์ต่อคนอื่นด้วย ดัง
ปรากฏใน ไปจับผี (๕๐) หน้า ๖๕

เจ้าคุณปัจจนิกฯ ยักย้ายจับแชนอาจารย์บุญแล้วพูดเบาๆ

" ถ้าอาจารย์ไล่ผีออกจากลูกเขยผมได้ ผมจะให้ค่าน้ำชาพันบาท แต่ถ้าไล่ไม่
ออกผมให้สองพันบาท "

สมัยเขยมาดคุย!

" ได้เท่าหมายความว่าอะไรครับ ? "

เจ้าคุณปัจจนิกฯ หัวเราะ

" หมายความว่า ผมเชื่อความสามารถของอาจารย์นะซี "

คราวนี้ท่านอาจารย์ยิ้มแป้น...

(หน้า ๖๕)

เจ้าคุณปัจจนิกฯ เกือบหดเหี่ยวลูกเขยของตนมาก จึงเอาจะได้เงลอสแสดง
เกลี้ยคอวกมาในคำพูด ซึ่งทำให้ค่าน้ำชาของงานไม่สำเร็จสูงกว่างานสำเร็จ ผู้ประกอบงานว่า
จ้างจึงลงนและถาม เจ้าคุณ *ยักย้าย* ซึ่งอารมณ์นั้น ีให้กลายเป็นลูกเขยอารมณ์ขันว่า *ภาพลักษณ์* ของผู้
ประกอบงานว่าจ้างนั้นน่าเชื่อถือ เจ้าคุณจึงกล่าวดังกล่าว่า *ภาพลักษณ์* น่าจะเป็นของเจ้าคุณ (อารมณ์
เกลี้ยคอ) จึงขัดแย้งกับ *ภาพลักษณ์* น่าจะเชื่อของเจ้าคุณ (อารมณ์สกช่อง) อันเป็น *ภาพลักษณ์* เกิดจาก
อารมณ์ต่อคนอื่น เจ้าคุณยกขึ้นซึ่งอารมณ์ต่างระดับ (ถูกเกลี้ยคอและถูกยกย่องกลายเป็นได้รับการยก
ย่องเท่านั้น) ของผู้ประกอบงานว่าจ้างได้สำเร็จ ผู้ประกอบการว่าจ้างจึงอาจยิ้มเพราะปลื้มในคน
เองก็ได้ แต่ถ้าเขาเกิดอารมณ์ขันขึ้น อารมณ์ขันย่อมเกิดแต่เห็นลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" บ้าบอใน
ปัญญาเชิงภาษาของเจ้าคุณนั้นเอง และในทีนี้ขอเลือกกล่าวในการตีความเชิงเกิดอารมณ์ขันเช่นนี้

ยักย้าย เป็น *พฤติกรรม* เชิง *ภาพลักษณ์* อันเป็นที่ขบขัน ซึ่งปรากฏใน ๓ ลักษณะ คือ
ยักย้าย ซึ่งการอนมาน *ยักย้าย* ซึ่งกรรมสิทธิ์หรือสัญลักษณ์ และ *ยักย้าย* ซึ่งอารมณ์ โดยมี "การกลับ
หัวกลับหาง" เป็นลักษณะสำคัญในการกระตุ้นให้เห็นเป็นตลกอยู่ กล่าวคือเหตุผลน่าจะเป็นหรือจริงแท้
ขัดแย้งกับเหตุผลประกอบสร้าง

ท.ต. *เกิณชนาวศ* อันเป็น*พหุติกาธรรม*เชิง*วาทลักษณ์*ที่เป็นที่ชอบอันหนึ่ง ที่น่าสนใจปรากฏใน หมัดเสี้อลาภาศ (๖๓) หน้า ๑๓๕-๑๓๖ (หัวข้อ*เกิณชนาวศ* มีจุดประสงค์เพื่อสร้าง *วาทลักษณ์* จึงแตกต่างจาก*เกิณชนาวศ*ใน*เอาท์กับภริยา*ที่ชี้แสดง*อารมณ*)

" แล้วกับเฒ่าเวลา เสียตั้งใจว่าเสียจะจ้างเขาอัดแผ่นเสียงสักหมื่นแผ่น "

" สองแผ่นตั้งก็ไม่มีใครซื้อ ? "

" เดี่ยว-ฟังให้จบเสียก่อน ไม่ใช่อัดขาย "

" แล้วเสียจะอัดเอามาทำไมตั้งสองหมื่นแผ่น ? "

" อัดมาแจกนะซีเวลา ชื่อก็ตกชอกก็ให้ ไม่ใช่เพลงของเสียก็จะแพร่หลาย ทำ ให้มีชื่อเสียงได้เหมือนกัน "

แม้งามกริ้วเราะเสียงใส

(หน้า ๑๓๕-๑๓๖)

กิมหงวนคุยกับเวลาละออผู้เปี่ยมบรรณา ว่าด้วยเรื่องที่ทำกิมหงวนเองจะร้องเพลงอัดแผ่นเสียง เพื่อสร้างความสำเร็จมีชื่อเสียงเป็นที่ปรากฏ แต่เวลาละออกลับมั่นใจว่า ไม่มีใครซื้อแผ่นของกิมหงวนจึงบอกว่า ชื่อเสียงที่จะปรากฏของเธอนั้น ไม่ได้อยู่ที่อัดขายตามปรกติ แต่อยู่ที่คัดแจกเป็นพิเศษ และชกชวยชอกก็ให้ วาทลักษณ์แสดงความสำเร็จมีชื่อเสียงนี้ตามปรกติเป็นด้วยเหตุเชิงมาตรฐานของคุณภาพ ไม่ใช่ใช้เหตุเชิงศิลปะ"อปกติ"*เกิณชนาวศ*เช่นนี้ เมื่อกิมหงวนกล่าวถึงความสำเร็จด้วยลักษณะเช่นนี้ จึงมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"และเป็นที่ยอมรับได้ *เกิณชนาวศ*เป็นด้วยมีลักษณะ"อปกติ"

ที่น่าสนใจอีกลักษณะของ*พหุติกาธรรม*เชิง*วาทลักษณ์**เกิณชนาวศ* ปรากฏใน มณเฑียร (๖๖) หน้า ๑๓๕-๑๓๕

ดิเรกมองดูเพื่อนเกลอ(มิตร)กับเจ้าคุณปัจจุณิกษา

" ล้าว-นอนเสียแล้ว ว่า-ทั้งพ่อตาทั้งลูกเขยเขี่ยวนิ เออ-เป็นเหมาะก็เมากร ฟังว่าไปต้องธรรมสาร ง่วงเหงาหาวนอนตลอดวัน "

" อ้ายเปรต " เจ้าคุณปัจจุณิกษาพึมพำเบาๆ

นายณรงคฤทธิทำคอขึ้น จ้องมองดูเจ้าคุณอย่างพิจารณา

" เออ-นอนหลับทำไมถึงดำได้ล่ะหว่า ? "

เจ้าคุณปัจจนิกฯ ผู้เขวปากจ๊ับๆ แล้วพูดเสียงอ้อแอ้

" ละเมอไอ้อ้อ "

ศิเรกขุมแหงๆ เห็นมาทางนายพัชรภรณ์

" เป็นละเมอ ? "

อาเสี่ยพูดสอดขึ้น

" ละเมออะไร ? ลูกไม้นะ ศิเรก แก่ลึงทำหลับหลอกดำแกล่เล่นนะ "

เจ้าคุณปัจจนิกฯ พูดซุ่มพำค่อไป

" ละเมอจริงๆะ ให้ตายห้าชีวิต ! "

กิมหงวนหัวเราะเบาๆ

" อ้อ-คงละเมอจริงๆ ม่ายคงไม่กล้าสาบาน "

(หน้า ๑๓๔-๑๓๕)

เจ้าคุณปัจจนิกฯ แสดงกิริยาหลับ ศิเรกผู้เป็นลูกชายจึงก่อนสอดท่าเน ใดๆ เจ้าคุณก็ โพล่งดำ ทั้งๆที่หลับอยู่ ศิเรกขุมแงงจึงมาสงสัย เจ้าคุณก็ซุ่มพำค่อ นอนยั้งยั้งว่าละเมอดำ เมื่อละ เมอยั้งยั้งละเมอให้เป็นที่แน่ใจ ละเมอก็เป็นละเมออย่างมี*วาทจักรมณี* ทว่า*วาทจักรมณี* เป็น การสร้างอย่าง*เกิ่นชานาค* เพราะนี้ข้อความสั้นศัพท์ด้วย"นิเสธข้อความ" (ข้อความที่มีลักษณะตรงกัน ข้าม) ด้วยละเมอเป็นกิริยาของจิตไร้สำนึก แต่การยั้งยั้งเป็นกิริยาของจิตสำนึก ละเมอยั้งยั้งจึง เป็น*วาทจักรมณี*ที่ชัดแจ้งและรู้สึกถึง*พฤติกวาม์เกิ่นชานาค* ไม่ว่าจะละเมอจริงหรือไม่ *พฤติกวาม์*ก็ *เกิ่นชานาค* ทว่าด้วยกิริยาไม่มีความหมายคลุมเครือยั้งยั้งชัดเจนไม่ได้ *พฤติกวาม์*จึงมีลักษณะ"กลับ หัวกลับหาง"และเป็นที่ทับซ้อน

ทว่ายังมีอีกลักษณะที่เฝ้าสนใจใน*พฤติกวาม์*เชิง*วาทจักรมณีเกิ่นชานาค* ดังปรากฏใน

อัศวินราบอากาศ (๘๘) หน้า ๕

อาเสี่ยขมู้อทั้งสองชั้นเห็นอัสวีระฯ กล่าวกับเพื่อนทหารทุกคน

" พูดแล้วจะว่าคุย อ้ายเร่ธงยังป็นละก้อมาเถอะ ใครจะต้านกันก็เชียว ตั้งแต่ ไม้ซาง หนึ่งสะตึก กระสุน หน้าไม้ ปืนลม ปืนพก ปืนแฝด ปืนยาว ปืนกลหนัก ปืนกล เบา ปืนใหญ่ อ้าวถนัดนัก ให้คืนตายชีวิต ! "

พวกทหารหัวเราะลั่น

(หน้า ๕)

อาเสื่อ (กิมหงวน) ยิงปืนโค่นเครื่องบินเข้าศีกร์วางโดยบังเอิญ แต่เขาคุยว่าเป็นฝีมือแม่เม่า ซ้ำยังอวดและโอ้อวดถึงขั้นคิดว่า มีฝีมือแม่เม่าทั้งสิ้น *ภาพลักษณ์* ที่สร้างของเขาเป็น *พฤติกรรมเกินขนาด* เพราะความจริงเป็นเหตุบังเอิญ ไม่ใช่ฝีมือแม่เม่า แต่ใครก็ไม่อาจรู้ความจริงได้ ความจริงที่ทุกคนได้รู้นั้น ได้แก่ คำคุยโอ้อวดของเขามีลักษณะเกินจริง "เหลือเชื่อ" เพราะครอบคลุมตั้งแต่ของเล่น อาวุธจริง โบราณ ดึกดำบรรพ์ ถึงสมัยใหม่ อันเป็นเรื่องที่ใครฟังก็รู้ว่าไม่จริง เพราะปืนบางอย่างไม่มีใช้กันแล้ว เป็นแต่เครื่องประดับ นั่นคือปืนใหญ่ ซ้ำถึงแม้ยังได้จริง โบราณเองก็หาความแม่เม่าได้ยาก มักยิงล้มเป็นยานแนววิถีโค้ง นอกจากนั้นไม้ข้าง หน้าไม้ หนังสติ๊กก็ไม่ควรจะเกี่ยวกับปืน ด้วยเหตุดังกล่าว คำคุยของกิมหงวนจึง "เหลือเชื่อ" และ *เกินขนาด* ทำให้เป็นที่ขบขัน

กรณีสุดท้ายที่น่าสนใจใน *พฤติกรรมเกินขนาด* ซึ่ง *ภาพลักษณ์เกินขนาด* ปรากฏใน นักบินเจ้าปืน

(๘๙) หน้า ๑๒๕-๑๒๕

พระคงสว่างจะเห็นมาขอความเห็นผู้บังคับฝูง

" ว่าไง คุณนิตย์ เก้าที่ทองใบจัดให้ พล นิกร กิมหงวน และวิรัชไปด้วยนั้น คุณเห็นสมควรไหม ? "

ร.อ. นภาภาศยกมือไว้ทงาหัดดี

" สมควรแล้วครับ สำหรับเจ้าอากาศเอกพล ถึงแม้จะเป็นนักบินหน้าใหม่ กระผมก็มีใจในความสามารถของแก ส่วนเจ้าอากาศโทนิกรก็ยิงปืนได้แม่นฮ่มมาก แต่ "

กิมหงวนสอดขลุ่ยขึ้นทันที

" แต่เจ้ากิมหงวน พอฝึกพอเหวี่ยงกับครูกองใบเซียวครับ "

พวกนักบินหัวเราะครื้น ร.อ. นภาภาศทำตาเซียวกับกิมหงวน

(หน้า ๑๒๕-๑๒๕)

นายทหารบังคับบัญชาขอความเห็นจากผู้บังคับฝูง ร.อ. นิตย์ นภาภาศ ในกรณีผู้ได้รับ

คัดเลือกเป็นตัวอักษรสูงเล็กๆไปรอบประชันการทำทนายของทหารฝรั่งเศส ร.อ.นพากาศมีความเห็นว่า
 กัดเลือกได้สมควร โดยไล่เรียงความรู้สึกที่มีต่อกันเป็น ๕ คนผู้นี้ ซึ่งมีสามเกลอรวมอยู่ด้วย เขา
 ไล่กล่าวถึงพลและนิกร ทว่าพอถึงกิมหงวน เขาเริ่มต้นด้วยคำ'แต่' อันเป็นคำเชื่อมประ
 โยคความหมายตรงกันข้ามโดยทั่วไป ทว่ากิมหงวนคงจะกลัวไม่ได้ไปด้วย จึงทะลึ่งโพล่งสอดขึ้น
 จากที่เฝ้าจะเป็นเสวามสามารถไม่ถึงนำเป็นแห่ง ก็กลับกลายเป็นโศดเด่นเป็นเอกเหนือใคร
 น่านคนลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ของ*พญากาวรมัจฉิง* *ภาพลักษณ์กษัตริย์* *กษัตริย์* ย่อมเป็นที่ชอบชัณ
 และที่เป็น*กษัตริย์* เพราะแทรกสอดด้วย"พลิกกลับตาลปัตร"

กษัตริย์ เป็น*พญากาวรมัจฉิง* *ภาพลักษณ์* อันเป็นที่ชอบชัณ ปรากฏในรูปแบบลักษณะ"อปกติ"
 ลักษณะ"ไม่สละความ" (นิสัยความที่มีลักษณะตรงกันข้าม) ลักษณะ"เหลือเชื่อ" และลักษณะ"พลิก
 กลับตาลปัตร" โดยถ้าพิจารณาถึงโครงสร้างแล้ว ทั้ง ๕ ลักษณะล้วนมีโครงสร้างเดียวกัน กล่าว
 คือเป็น"ประเมินผลของความรู้สึก"ซึ่งบอกถึง"ลักษณะผิดแปลกต่าง"อย่าง"กลับหัวกลับหาง"ชัดแจ้ง
 และน่าไว้สาระ อันเป็นที่มาของความชัณ

๒.๕. *แม่ประจวน* อันเป็น*พญากาวรมัจฉิง* *ภาพลักษณ์* ที่ชอบชัณนี้ ปรากฏใน ปีศาจ
คะนง (๕๐) หน้า ๕๗-๕๘

" อ้อ นี่นารายณ์ทรงไฉน องค์เจ้าขุน แม่ค้ำข้าวเม่า เหลืออยู่องค์เดียวใน
 ประเทศสยาม เล็กประเทศไทย พระเกรียงพวงนี้สามารถคุ้มครองตัวกันได้ "
 นิกรหัวเราะคิก เลื่อมมือแตกศีรษะพลั้งไปก่อนข้างแรงมาก
 " โธ๊ย- " นายพิศราภรณ์ร้องลั่นห้อง " อ้อ เล่มระข่าอะไรก็ไม่รู้ "
 " ล้าว-เจ็บด้วยเรอะ ไหนว่ามีพระคุ้มตัว "
 " อ้าย-อู้อ ก็พระยังวางอยู่ไหน ถ้าสวมคอไว้แล้ว มันก็ไม่เจ็บอะไร "
 นายการุณวงศ์หัวเราะงอหาย
 " อึ้งนี่สวมคอเข้า ก็จะไม่ลง "
 พลก้มหัวหงๆ
 " ถองดีเท่าหัวคอง แกนี่ไม่รู้จักอะไร "

(หน้า ๕๗-๕๘)

พลอวดพระเครื่องศักดิ์สิทธิ์ต่อนิกร แดมกล่าวว่า พระเครื่องพวงไม่สามารถคุ้มครองตัว
 เขาได้ นิกรไม่ได้เชื่อซึ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงลองต้มแม่ประจวนซึ่งศักดิ์สิทธิ์ของพล นิกรได้เขกศีรษะพลเต็ม
 แรง พลปรากฏว่าพลเจ็บ นิกรก็ถามถึงพระคุ้มครอง พลก็ตอบว่า ไม่ได้สวมคอก็คุ้มครองไม่ได้ และของดี
 ห้ามลอง นิกรจึงหัวเราะงอหาญ เพราะภาพลักษณ์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของพลโดนแม่ประจวนด้วยความไม่
 ศรัทธาอย่างแท้จริงของพวกเขาทั้งสองหรือ"ไม่ได้เชื่อ" ดังนั้น ภาพลักษณ์ที่น่าเสนาะจึงขัดแย้งกับ
 ภาพลักษณ์ที่ได้เชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของพลจึงมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ในตัวเองและเป็นที่ขบขัน

แม่ประจวน นอกจากเกิดจากความไม่ศรัทธาหรือ"ไม่ได้เชื่อ"แล้ว ยังเกิดจาก
 "เชื่อไม่ได้"ด้วย ดังปรากฏใน *ผีตัวนี้* อันเป็นตอนย่อยใน *ไปจับผี* (๘๑) หน้า ๑๓๗-๑๓๘

เจ้าแห้วถอนหายใจเอือกใหญ่

" (ผีตัวนี้) เป็นผู้หญิงสาวครับ รับประทานส่วยชะด้วย บร้อ-ชนลุกอกแล้ว นั่ง
 แต่งหมั้นแดงครับ รับประทานหมั้นผ้าสไบเหลืองสีทับทิม ? "

พลหัวเราะหึๆ

" มีคต้อถอกอย่างนี้ทำไมไม่รู้ว่ามีสีทับทิม "

เจ้าแห้วหัวเราะบ้าง

" รับประทานเตาเอาครับ "

กิมหงวนชยิบเท้าจะเตะ เจ้าแห้วถอยหลังกรุด

(หน้า ๑๓๗-๑๓๘)

เจ้าแห้วอ้างว่าเห็นผีสาวนั่งแต่งหมั้นแดง แต่พอผลถามว่ามีคต้อย่างนี้ทำไมถึงรู้ได้ เจ้า
 แห้วก็รีบโดยคตชี้ว่าเตาเอา คำกล่าวอ้างของเจ้าแห้วเป็นที่น่าขบขัน เพราะแม่ประจวนตัวเองด้วย
 มีลักษณะ"เชื่อไม่ได้"จากเงื่อนไขแฉกมัดมออยู่ ดังนั้น ภาพลักษณ์ที่น่าเสนาะของเจ้าแห้วเองที่ว่า
 เขาได้เห็นผีเต็มตาละเอ้อคละออจริงๆ จึงขัดแย้งกับข้อมูลแฉกมัดมอเงื่อนไข ภาพลักษณ์จึงขัดแย้งใน
 ตัวเองและแม่ประจวนตัวเอง ให้เป็นที่ขบขัน

แม่ประจวน เป็นพฤติกรรมเชิงภาพลักษณ์ที่น่าขบขัน เพราะ"ไม่ได้เชื่อ"หรือ
 "เชื่อไม่ได้" เป็นกรณีเงื่อนไขข้อตั้งของผู้ฟังอยู่ก่อน ดังนั้น ภาพลักษณ์ที่น่าเสนาะจึงขัดแย้งกับ
 ภาพลักษณ์ที่น่าจะเป็นจริง ซึ่งทำให้เป็นลักษณะปฏิเสธและ"กลับหัวกลับหาง" อันเป็นที่ขบขัน

๒.๕. ไชว้เขว เป็น*พหุศัพท*เชิง*ภว*ลักษณะอันน่าขบขันนั้น ปรากฏใน โรคนเสี้ยนประสาธ (๕๕) หน้า ๑๖๐

" ว้า ! " ก็มทงวร็องลั่น " แล้วที่คุดลุดอาละวาดเพื่อกลั้ง ต้องการอย่างไรร้อย่างนี้ คุดลุดแกลั้งทำหรือเปล่าครับ ? "

คนใช้หัวเราะ " ตอนแรกๆไม่ได้แกลั้งหรอก "

" แล้วเริ่มแกลั้งตอนไหนล่ะครับ ? "

" อ้า-ง่า-ตอนที่ให้เจ้าคุณปัจฉินภกับเจ้าคุณประสิทธิ์เล่นหัวล้านชนกัน "

เจ้าคุณทั้งสองสะดุ้งเฮือก เจ้าคุณปัจฉินภทำปากอเนนัยในตาโปน ชักเคืองเจ้าคุณวิจิตรฯทันที

" แล้วก็ ทำไมเล่นกันยังงี้ล่ะช่าย แหม-ถ้าเป็นคนอ่อนแอมเตะปากแล้ว พีบผ่าชี่ "

" ขอโทษเถอะครับ อห้าโกรธผมเลย ถ้าผมไม่แกลั้งทำเพื่อกลั้ง จนหลายกัถงไม่มีโอกาสได้ดูหัวล้านชนกัน "

คณะพรรคหัวเราะครืน ...

(หน้า ๑๖๐)

เจ้าคุณวิจิตรฯ(คนใช้หรือคุดลุด)ป่วยเป็นโรคนเสี้ยนประสาธ อยากทำตามใจตัวเอง ชอบอาละวาด และถ้าใครขัดใจ จะว่าร้ายตัวเองทันที ทุกคนจึงตามใจเจ้าคุณวิจิตรฯกันทั้งหมด ตอนหลังจึงพบว่า ที่แท้เจ้าคุณวิจิตรฯหายแล้ว แต่แกลั้งมีอาการสนุกๆ โดยเฉพาะเริ่มคิดและเริ่มสนุกตอนขอให้สองเจ้าคุณเพื่อนเกลอของท่าน เล่นหัวล้านชนกัน *ภว*ลักษณะเพื่อกลั้งน่าสงสารของเจ้าคุณวิจิตรฯที่รู้สึกกันเมื่อก่อนในตอนนั้น ตอนจึงกลับเป็น*ภว*ลักษณะเพื่อกลั้งน่าไร้สาระของสองเจ้าคุณเพื่อนเกลอแทน *ภว*ลักษณะจึง"กลับหัวกลับหาง"และเป็นทชขบขัน เพราะ*พหุศัพท*เป็นเจตจำนงให้*ไชว้เขว*ของเจ้าคุณวิจิตรฯ

ไชว้เขว ที่กล่าวนี้เป็นไปโดยผู้ก่อเก็บบ้างอยู่คนเดียว ภายหลังจึงเฉลยให้เป็นที่ขบขัน ทว่าก็มีกรมผู้ก่อเปิดเผยให้บางผู้รู้ในขณะนั้นด้วย ดังปรากฏใน โรคนในแบกแดด (๘๐) หน้า ๒๕

เจ้าคุณกระซิบถาม

" อ่าฟันฝังเพชรจริงนะเธอ แก่ข้อมาเท่าไรวะ ? "

อาเสี่ยกระซิบตอบ

" อ้อฮาเอ็ดไปครึบ อันละสามสิบตั้งเท่านี้ ทำด้วยกระดูกครับ ฟันเพชรแก้วน้ำมะเน็ด พอตบตาคนได้ "

เจ้าคุณปัจจนิกฯ เกือบจะหัวเราะออกมาดังๆ

" โธ่-อ้อหงวนเอ๊ย อาคิดว่าไม่ช้าแกจะต้องไปอยู่ปากคลองสานแน่ๆ "

(หน้า ๒๕)

กิมหงวนทำเป็นควักกลิ้งอำพันฝังเพชรออกมาคาบ เพื่อให้ผู้คนตื่นตะลึง แต่แท้จริงกลิ้งดังกล่าวทำด้วยกระดูกฝังแก้วน้ำมะเน็ด มูลค่าสามสิบสตางค์เท่านั้น ทว่าด้วยท่าทางและวิธีนำเสนอ ประกอบกับการแต่งกายของกิมหงวน ขนาดเจ้าคุณปัจจนิกฯ ที่มาด้วยกันถึงจนและเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง กล่าวคือน่าจะเชื่อ แต่ไม่อยากจะเชื่อ เจ้าคุณจึงถาม พอกิมหงวนเฉลย *ภาพลักษณ์* น่าจะเป็นกลับกลายเป็น *ภาพลักษณ์* เปลอม *ภาพลักษณ์* ของกิมหงวนจึงมีลักษณะพยายาม *ไขว้เขว* ด้วยการประกอบลัทธิ ความจริงจึงขัดแย้ง และ *ภาพลักษณ์* เป็นปฏิเสศและมีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" อันเป็นที่ถกเถียง

ไขว้เขว เป็น *พฤติกวาม* เชิง *ภาพลักษณ์* ที่ซับซ้อน เพราะธรรมชาติ *ภาพลักษณ์* แท้จริงเป็นปฏิเสศ ทว่าสามารถนำเสนออย่าง "กลับหัวกลับหาง" ได้ เมื่อได้ทราบความจริง ย่อมรู้ถึง *ภาพลักษณ์* แท้จริงบ้าง *วิธวิธี* และเป็นที่น่าขบขัน ยกเว้น *ภาพลักษณ์* ดังกล่าวมีส่วนดึงเข้าไปร่วมเป็นวัตถุตกด้วย ซึ่งจะทำให้ซับซ้อนไม่ออก เพราะการชู้ทำให้ *วิธวิธี* และส่งสารตัวเองหรือการชู้ตัวเองก็ได้ ดังกรณีใน โรคเส้นประสาท (๒๐) กับเจ้าคุณปัจจนิกฯ และเจ้าคุณประสิทธิ์ฯ เพื่อขเกลอของเจ้าคุณวิจิตรฯ

ภาพลักษณ์ อันเป็น *พฤติกวาม* ที่ซับซ้อนนั้น ลักษณะสำคัญคือ เป็น "การกลับหัวกลับหาง" อยู่ในตัว กล่าวคือทำให้ *ภาพลักษณ์* มีลักษณะตรงกันข้าม *ยักย้าย เกินขนาด แม้ประจาน* และ *ไขว้เขว* ทั้งหมดนี้ทำให้เห็นถึงบ้าง *วิธวิธี* ปรากฏชัดแจ้งในการนำเสนอซึ่งน่าเชื่อถืออยู่เสมอ

๓. *สวานการวาม* อันเป็น *พฤติกวาม* ที่ซับซ้อนนั้น มีลักษณะซ้ำซ้อนกับหัวข้อใหญ่ต่อไปที่จะนำเสนอ จึงขอให้ไปดูในหัวข้อถัดไป ซึ่งมีความต่างเพียง *พฤติกวาม* เชิง *สวานการวาม* นั้นเป็นไปโดยมี

"เจตจำนง" (เป้าประสงค์) ร่วมอยู่ด้วย เพราะปรกติ *สภาวะการมีโดยลำพังมี* "เจตจำนง" (เป้าประสงค์) หรือไม่ได้

พฤติกกรรม เป็นที่ซับซ้อนได้นี้ เพราะเป็นเหตุการณ์กระทำไปเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ อันแสดงถึงลักษณะ *เกินขนาดในบุคคลิก* และ "กลับหัวกลับหาง" ใน *ภาพลักษณ์* (เพราะ *สภาวะการมี* ยังไม่กล่าว จึงข้ามไปเสีย)

ง. *สภาวะการมี*

สภาวะการมี คือ ที่กำลังเป็นไป โดยในที่หมายถึงกรรมเงื่อนไขขององค์ประกอบ ซึ่งจะ เป็นไปได้ทั้งที่ควรและที่สืบสน องค์ประกอบเงื่อนไขที่พิจารณาพบในให้สนิยายชุดนี้ ๓ ประเภท คือ บทบาท คำพูด และเหตุการณ์

๑. *บทบาท* อันเป็น *สภาวะการมี* ที่ซับซ้อนนี้ ปรากฏใน ๓ ลักษณะ คือ สลับ ถลถอย และหักเห

๑.๑. *สลับ* เป็น *สภาวะการมี* เชิง *บทบาท* ที่เบ้ที่ซับซ้อน ปรากฏใน เชิงช่วย (๖) หน้า ๑๑๙-๑๒๐

...พูดจบเจ้าคุณก็วางหูโทรศัพท์ที่ไว้ตามเดิม เงยหน้ามองดูเสียงหวะ "เฮ๊ย "

" อะไรเฮ๊ย " อาเสียงดังทันที " พูดให้มันเบาฟังหน่อยเถอะครับ "

เจ้าคุณอดหัวเราะไม่ได้

" คุณกิมหงวนครับ "

เสียงหวะยกมือยกดอก วางท่าทางให้สง่าผ่าเผย

" ว่าไงว่ามา ? "

" แหม-เดี๋ยวพ่อกับหงายท้องเลย อ้ายนี่ "

กิมหงวนยิ้มเล็กน้อย แล้วพูดอย่างเป็นงานเป็นการ

" คุณปวีโทรศัพท์มาว่ายังไงครับ ? "

(หน้า ๑๑๙-๑๒๐)

มีเสียงโทรศัพทดังขึ้น เจ้าคุณปัจจนิกะเป็นคนรับสาย จากการพูดคุยที่ได้ยินนั้น ทุกคน
 ได้รู้ว่า ปิวเป็นผู้โทรมา ช้าจากท่าทางของเจ้าคุณปัจจนิกะ โทรศัพทก็น่าจะเป็นเรื่อง"สำคัญ"
 พอวางสาย เจ้าคุณปัจจนิกะก็เริ่มเรื่องด้วย"เฮ้ย" อันเป็นอารมณ์ทักที่ไม่สุภาพ แต่เพราะไม่
 สุภาพ จึงแสดงว่าเป็นเรื่อง"สำคัญ" ด้วยถึงขนาดควบคุมอารมณ์และคำพูดให้สุภาพมีมารยาทไม่ไหว
 แต่แล้วอากะเสี่ย(กิมหงวน)ก็แสดงความไม่สุภาพและเคร่งเครียดบ้าง เท่ากับจับพลัดเห็นเกิดเรื่อง
 "สำคัญ"อีกเรื่องหนึ่งขึ้น ทว่าเรื่อง"สำคัญ"นี้กลับเป็นเรื่องความไม่สุภาพของเจ้าคุณเอง เรื่อง
 "สำคัญ"ของกิมหงวนจึง"กลับหัวกลับหาง"กลายเป็นเรื่อง"ไม่สำคัญ" แต่นำเสนอในรูปแบบ
*สภานการณ์*เรื่อง"สำคัญ" ที่แสดงผ่านความไม่สุภาพเช่นเดียวกับเจ้าคุณปัจจนิกะ *บทยาว*ของ
 เจ้าคุณและกิมหงวนต่างได้*สลับ*กันนำเสนอเรื่อง"สำคัญ"เร่งด่วน แต่เรื่อง"สำคัญ"เร่งด่วนของ
 กิมหงวนกลับเป็นเรื่อง"ไม่สำคัญ"อย่างแท้จริง การเล่น*บทยาวสลับ*ที่"กลับหัวกลับหาง"เรื่อง
 "สำคัญ"เช่นนี้ นับเป็นเรื่อง*ไร้สาระ*ที่เข้าชบชืนยิ่ง

ตัวอย่างต่อไปเป็น*สลับ*ของ*บทยาว* ที่คุณกรหัวเราะไม่ออก จึงนับว่าแตกต่าง
 จากตัวอย่างเมื่อครั้ง ซึ่งปรากฏใน สามเกลอจอมแก่น (๓๗) หน้า ๑๑๕-๑๑๕

เจ้าคุณทวดาโศ

" ผู้คให้มันถูกซี ประเทศเป็นบ้าน ทหารเป็นริ้ว ถึงจะถูกต้อง ทหารริ้ว ทะหัว
 ลี้น เข้าใจไหมละ แล้วกัน เหน็บแถมกันไม่รู้จักสิ้นสุด "

" ผม โธ-ผม ไม่มีเจตนาเลยครับ "

" ผมไม่มี ประเดี้ยวก็ตะพดทรอก ที่นี้ข้เพชดูว่าผมไม่มีเป็นเกิดเรื่อง ผ่าวะ "
 ประไพอดรททไม่ได้ก็พูดขึ้นบ้าง

" คุณพ่อเียงโง่งนะ ทำเป็นตึกแกไปได้ ถ้าคุณพ่อขึ้นทำเป็นหัวเรือใหญ่อย่างนี้
 อีกหน่อชก็ไม่มีใครปริปากว่ากระไร รวากับว่าในโลกนี้เ็นมีหัวลี้นแต่คุณพ่อคะเดีฮว
 โน้ง-เห็นไหมคะ ฟังกระโน้ง แต่งกายสากล ยืนหลังค้อมเ็นเ็นะ มันแผ่ลิบยิ่งกว่าคุณพ่อ
 เสี่ยอีก "

พลกับนิกรหัวเราะคิก แม้กระทั่งพ่อแดง(เด็กเล็กๆ)ก็หัวเราะตบมือชอบใจ...

(หน้า ๑๑๕-๑๑๕)

เจ้าคุณปัจจนิกะ*สวมบทยาว*หนักเทศน์อุณเฉียว แต่เพราะอุณเฉียวเทศน์ไปเสี่ยทุกเรื่อง

ที่สุดลูกสาวประไพก็ดูเฉลียวสวามยทบทหนักเทศน์บางเข้า"เหตุผล"ของประไพจะถูกตั้งยิ่งกว่า จึงทำ"ให้"เหตุผล"ของเจ้าคุณบ้ำไว้สวระไป ทว่าตามปรกติพ่อหรือเจ้าคุณแควจะสวามยทบทหนักเทศน์แก่ลูกสาว มากกว่าลูกสาวเป็นผู้เทศน์เข้าพ่อ ยทบทตามสภานการวมที่ควรจะเป็นจึงสลักับ หรือเกิด"การกลับหัวกลับหาง"ให้เป็นที่ขบขัน

นอกเหนือจากยทบทสลั ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียวเล่นยทบทชนิด"กลับหัวกลับหาง"แล้ว ยังมีที่ทั้งสองฝ่ายต่างเล่นยทบท"กลับหัวกลับหาง" ดังปรากฏใน พ่อแสนงอน (๕๐) หน้า ๓๓

เจ้าคุณหัวเราะอย่างผู้มีชัย

"อะไร คุณพระ คุณกลัวคุณนายสายเสียจริงๆ คุณพระเคยยังต่อสู้ผู้ร้ายสำคัญมามากต่อมาก ไม่เข้ากลัวเมียเลย "

พระโปลิศการฯทำคอขุ่น " บู้โธ-ไม่กลัวเมียแล้วจะไปกลัวถึงที่ไหนกันละครับ เจ้าคุณก็เถอะน่าเมื่อคุณหญิงยังไม่สิ้นบุญ กลัวยังกะเรณูกลัวแมว "

"จริงครับ " เจ้าคุณปัจจนิกฯพูดหัวเตาเฉย

ท่านทั้งสองมองตู่เข้ากัน แล้วต่างก็หัวเราะชอบใจ

(หน้า ๓๓)

เจ้าคุณปัจจนิกฯล้อเลียนพระโปลิศการฯถึงอาการกลัวเมียเกินขนาดเป็นที่น่าหัวเราะ แต่แล้วพระโปลิศการฯก็ย้อนกลับถึงอาการกลัวเมียเกินขนาดของเจ้าคุณปัจจนิกฯบ้าง ซึ่งเจ้าคุณก็ยอมรับ ยทบทของเจ้าคุณและคุณพระจึงสลัไปมา ที่สุดก็มีสถานะพอกัน กล่าวคือองอาจนักต่อทุกคน แต่ขลาดกลัวยังต่อภรรยาลักษณะเช่นนี้เป็"การกลับหัวกลับหาง"ของ"เหตุผล"จนบ้ำไว้สวระ เพราะผู้ใดเข้มแข็งเช่นไรก็ไม่กลัว กลับมากลัวภรรยาที่อ่อนแอกว่า ซ้ำยังกลัวเหมือนกันด้วย ยทบทที่สลัและ"กลับหัวกลับหาง"จนสภานการวมไม่มีแตกต่างเช่นนี้ จึงเป็นที่น่าขบขันได้

สลั เป็นสภานการวม"กลับหัวกลับหาง"ของยทบท จึงเป็นที่ขบขัน เพราะแสดงความไว้สวระของผู้พยายามเล่นยทบทเหนือกว่า เพื่อคุมสภานการวมไว้ อีกฝ่ายหนึ่งต้องตั้งใจฟังหรือเป็นฝ่ายผิดกตัญญู ทว่ายทบทที่พยายามเหนือกว่าก็เกิดสลั"กลับหัวกลับหาง"บ้ำไว้สวระให้เป็นที่ขบขัน

๑.๖. *หม่อมอย* เป็น *สรวานภวรมั* เจ้านายที่เร่ร่อนชั้น ปราภฏใน หมัดเต็ด (๖๖)

หน้า ๕๕-๕๕

อาเสียดระชากรอนตาชอบระลอก กวาทสายตามองไปรอบๆ

" ไหน-คนไหนชื่ออ้ายซู่ไปเรียกมา "

สมานเห็นท่าไม้เป็นการ จึงรีบกล่าวห้าม

" อ๋ยานะคุณหงวน มีเรื่องมีราวเสียชื่อนะครับ นักมวยที่แท้จริงนะ เขาสู้กับทุกคนเมื่ออยู่บนเวทีเท่านั้น "

กิมหงวนยิ้มแห้งๆ

" เปล่าหรอกครับ ผมเอะอะไปยั้งนี่เอง ถ้าเห็นจะเป็นเรื่องใหญ่โตขึ้นจริงๆ ผมก็เปิด "

นายคิลกวิลาสหัวเราะ ...

(หน้า ๕๕-๕๕)

กิมหงวนแสดงอารมณ์โกรธก้าวร้าวขึ้นมา ถึงกับทำชก สวมเพื่อให้นักมวยรุ่นอาจารย์ รีบห้ามปราม กลัวเกิดเรื่องราวไม่งามขึ้น กิมหงวนกลับเปลี่ยนท่าที่อารมณ์ทันที้ เมื่อได้ฟังคำของ *สมาแนบขวาท* ที่เล่าเกิด *คคของอารมณ์* แรงอย่าง "กลับหัวกลับหาง" ลับพลันเช่นนี้ ทำให้เห็นถึง "การกลับหัวกลับหาง" ของอารมณ์อย่าง *ไร้สาระ* เพราะอารมณ์ไม่ใช่ความรู้สึกที่เป็นจริง หากกลับเป็น *ขวาท* ที่เสแสร้งที่อวดแบ่งและข่มขู่ ซึ่งพร้อมจะ "กลับหัวกลับหาง" *คคของตามสรวานภวรมั* อ้วนอว

นอกจากชบชั้นใน *ขวาท* *คคของ* ของอารมณ์แล้ว ยังปรากฏใน *ขวาท* *คคของ* ของ ปัญญาต์วย ดังปรากฏใน ตรวจราชการ (๘๖) หน้า ๑๐๙-๑๑๐

ดิเรกยกมือป้องหน้าผาก ทำศีรษะส่ายไปส่ายมาหันมาทางคนดู

" ว้าก-ว้าก-ว้าก--! โธ้ย-แสบคอหอย ว้าก ! ว้ากๆๆ อ้าว-ง่า- "

แล้วเขาก็หันมาถามนายฮู้ด " ผมเป็นตัวอะไรครับ คุณพ่อ ลืมไปแล้ว "

คนดูฮาลัน นายฮู้ดทำตาปริบๆ

(หน้า ๑๐๙-๑๑๐)

ดิเรกออกมาบนเวที แฉงลลาร้องรำแบบตัวงวชิงชิงเข้มแข็ง รวากับบริดและเข้าใจ
 ดียิ่งคอบทบาทของตน จึงแสดงออกเต็มที่ แต่แล้วดิเรกกลับหันไปกามพ่อตาของตน หรือนายอืด (เจ้า
 คุณปัจจุบันึกว่า) ตนเล่นเป็นตัวอะไร การแสดงออกเข้มแข็งน่าจะหมายถึงรับบทบาทของตนดี ทว่า
 การถามผู้ดูว่า ตนเล่นเป็นตัวอะไรนั้น กลับแสดงถึงแสดงอย่างดี ทั้งๆที่ไม่รู้บทบาท อันเป็น
 "การกลับหัวกลับหาง" ในตนเองในเชิงปัญญา ซึ่งทำให้ชบชั้งได้ เพราะบทบาทเกิดอาการ
 อดกลอยแสดงถึงบ้ำไร่สวรรค์ให้ เห็นตนเอง

อดกลอย เป็นสภานการม์เชิงบทบาทอันเป็นที่ชบชั้ง เพราะอารมณ์หรือปัญญา
 แสดง "การกลับหัวกลับหาง" อ่อนแรงหรืออ่อนคม กล่าวคือบทบาทแสดงแนวโน้มน่าจะเป็นอย่าง
 หนึ่งในลำดับต่อไป แต่ปรากฏว่าลำดับต่อไปกลับพลิกผันแสดงสภานการม์หรือปัญญาอดกลอยลง
 บทบาทในสภานการม์ เช่นงะสะท้อนถึงบ้ำไร่สวรรค์ อันเป็นที่ชบชั้งได้

๑.๓. ทักเห เป็นสภานการม์เชิงบทบาทที่เป็นที่ชบชั้ง ปรากฏใน ล่องป่า (๘๖)

หน้า ๑๘

เจ้าคุณคือปะหลับปะเหลือก

" อ้ายเปรตเฒ่า ทะลิ่งคลอดศก พับผ่า ไปป่าคราวนี้พอถึงกึ่งเลย คอยดู "

" รู้ตัวลวงหน้าอึ้งง พอเข้าป่าผมก็เล่นคุณเอาก่อนเท่านั้น "

เจ้าคุณสะคั่งโหยง หันมามองดู พล นิกร

" เฮ้ย เจ้าพล เจ้ากรเป็นพยานะอ๊วย อ้ายหงวนเกล้าเวคำอาผาตามาครัยจะ
 ยิงข้า "

เสียงหัวเราะอย่างครืนเครงดังขึ้นอีก ...

(หน้า ๑๘)

เจ้าคุณปัจจุบันึกโกรกิมหงวนมาก ถึงกับออกปากกระทำฆาตกรรมทางวาทกรรมเสีย
 กิมหงวนก็เล่นลั่น ออกปากชิงคำฆาตกรรมตัดหน้ากลับทางวาทกรรมได้ บทบาทฆาตกรทาง
 วาทกรรมนี้กิมหงวนดูเหมือนจะได้ชัยชนะไป แต่ชัยชนะของกิมหงวนก็ไม่ใช่ชัยชนะแท้จริง เพราะ
 เจ้าคุณปัจจุบันึกทักเหบทบาทเสียใหม่ หันมาเล่นแง่กฎหมายเสีย ซึ่งด้วยวิถีนี้ดูเหมือนจะดีกว่าและ
 ถูกต้องยิ่งกว่า แต่เงาฉายสะท้อนก็คือวิถีของคนฉลาดต่อสู้กับอำนาจด้วยระบบแทนกำลัง บทบาทของ

เจ้าคุณจึงทั้งแหลมคมและมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" กล่าวคือกล้าแบบชลาศๆ อันทำให้ชอบขึ้น

นอกจากนี้ *หัทธเก* ไปเล่นบทบาทใหม่แล้ว ยังมี *หัทธเก* แสดงพื้นฐานของบทบาทด้วย ดังปรากฏใน มรณนคร (๘๘) หน้า ๑๓๑

" อ่าณะไว้ย ชิงชิงข้างเข้าเข้าละก้อ ยิม-ในเตกล้ำมเนื้อเข้าเสี้ยก่อน วิต
โศครอบทั้งสองแขนคงไม่ต่ำกว่ายี่สิบสองนิ้ว ฉินอยู่ที่นี้เข้าๆ เล่นโยดกับข้างทุกวัน ต้น
แต่มีดไล่เตะเสื่อเล่น พอตกสาขปล้ำวักกระทิง ม่าชกัแรด ตอนกลางวันลงน้ำกัด
กับจระเข้อีกพิกใหญ่ ตอนบ่ายชกเขื่อกับงูลามสนุกพิลิก "

" ถูช-อ้ายโกหก "

" อ้าว-ก็โกหกนะซี "

ติเรกหัวเราะชอบใจ ...

(หน้า ๑๓๑)

กิมหงวนพูดถึงบทบาทนำอัครจรธ์เหลือใจ ให้ปรากฏเป็นจริงทางวาทกรรมต่อติเรก แต่ติเรกไม่เชื่อ แต่ก่อกิมหงวนจะเล่นบทบาทสืบเนื่องตามปรกติ กิมหงวนกลับแสดงพื้นฐานของบทบาทด้วยการยอมรับเสี้ย ปรากฏการณ์ทางวาทกรรมของกิมหงวนจึง *หัทธเก* บทบาท กิมหงวนเล่นกับความจริงใน *บทพูด* ผู้แจ้งตลอดเวลา กล่าวคือรู้ตัวและยอมรับทั้งความจริงเสมือนและความจริงแท้ว่าเป็นจริงทั้งคู่ ขณะก่อกิมหงวนอยู่บนความจริงแท้อย่างเดียว เมื่อเป็นเช่นนั้น พอดีเรกได้รู้สำนึกสักว่า กิมหงวนเล่นบทบาทให้ความจริงเสมือนได้ปรากฏเป็นจริงทางวาทกรรม ติเรกก็ทำลายความจริงเสมือนทางวาทกรรมเสี้ย กิมหงวนจึงโกหก แต่ก็ทำลายไม่ได้ราบคาบ เพราะกิมหงวน *หัทธเก* บทบาทยอมรับการโกหกเสี้ย ที่กลายเป็นเท็จของความจริงเสมือนจึงกลายมาเป็นจริงของปรากฏการณ์ยอมรับโกหก กิมหงวนได้รู้แจ้งและอยู่กับเป็นจริงตลอด แต่กิมหงวนที่รู้แจ้งได้โกหกด้วย *บทพูด* ของกิมหงวนจึง *หัทธเก* และเป็น "การกลับหัวกลับหาง" ที่ *บ๊ายไว้สวระ* เป็นที่ชอบขึ้นได้

กรณีตัวอย่าง *บทพูด* *หัทธเก* ทั้งสองนั้น ต่างได้พยายามทางวาทกรรม โดยไม่มีส่วนสัมพันธ์กับความเป็นจริง ความจริงที่ปรากฏล้วนเป็นความจริงในวาทกรรม ไม่ใช่ความเป็นจริง แต่ได้ชอบขึ้นที่ลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" ต่อความเป็นจริงเกิดขึ้น ซึ่ง "การกลับหัวกลับหาง" นี้เป็นการพยายามยกระดับทางอารมณ์ชั้นสูง (หรือเป็นสุขสบายใจชั้น ยิมได้ หัวเราะได้) เมื่อเป็นดัง

กล่าว ก็ได้มีการยกระดับทางอารมณ์ซึ่งอันเป็นผลสะท้อนจากปฏิกิริยาเชิงกายภาพ ไม่ใช่ปฏิกิริยาเชิงวาทกรรมด้วย ดังปรากฏใน ล่องหน (๖๔) หน้า ๑๔๑-๑๔๒

" พ่อหงวน ใครดี?ใครแน่ พ่อคุณ "

อาเสียทำหน้าที่กะเรียกระบาด

" นวลละออดีผมนะศรีครับ "

" อ้าว ! " คุณหญิงอุทาน " แล้วทำไมเธอถึงร้องเอ็ดตะโรว่า เธอจะฆ่า นวลละออให้ตาย เล่นเอาใจหายใจกว่าหมด "

กิมหงวนหัวเราะ

" เรื่องมันเป็นยังไงศรีครับ นวลละออตะลุมบอนผม แต่อยากจะให้คนภายนอกเข้าใจผิดว่าถูกผมทำร้าย เลยแกล้งร้องให้คนช่วย แล้วก็ชักผมต่อผมจนกระทั่งหน้าตาอับเหินไปหมด ผมเห็นนวลร้องตะโกนให้คุณเอาช่วย ผมก็เลยแกล้งทำเป็นว่า ผมจะฆ่า นวลละออจริงๆ "

ประมุขของบ้านพัชราภรณ์พากันหัวเราะลั่น

(หน้า ๑๔๑-๑๔๒)

กิมหงวนทำตัวเองให้ล่องหนด้วยวิทยาการของดีแรก จากนั้นก็ไปเที่ยวซุกซนกลั่นแกล้งคนคุ้นเคยรู้จักดี นวลละออรู้ความจริงเข้า จึงจับตัวลากเข้าห้องไปชำระความ ระหว่างอยู่ในห้อง นวลละออร้องขอความช่วยเหลือ ล้วนกิมหงวนก็สบถจะฆ่า นวลละออทิ้งเสียให้ได้ พวกผู้ใหญ่จึงฟังประตูเข้าไปหมายจะช่วยชีวิตนวลละออไว้ ผลปรากฏข้างในห้องนั้น นวลละออนั่งคร่อมอกกิมหงวน ชกกิมหงวนอยู่ข้างเดียว จนหน้าตาพูดพุกซันดำเขี้ยว เรื่องจึงกลายเป็นว่า เสี่ยงของเหตุการณ์เป็นเพียงเหตุการณ์ทางวาทกรรมของอารมณ์เท่านั้น กล่าวคืออารมณ์อยากจะให้คนอื่นเข้าใจว่าเป็นเหตุการณ์เกิดขึ้น จะได้เห็นใจและเข้าข้างสำหรับตัวนวลละออ และจะได้ไม่เสียหน้าสำหรับกิมหงวน ปรากฏการณ์ทางวาทกรรมจึงไม่ใช่ปรากฏการณ์เป็นจริง แต่สะท้อนถึงปราคาณาและอารมณ์ วาทกรรมของความเป็นจริงเสมือนจึงขัดแย้งกับกิจกรรมของความเป็นจริงแท้ ลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิด "การกลับหัวกลับหาง" ขึ้น เมื่อได้เห็นรู้ทั้งวาทกรรมและกิจกรรม อันทำให้ซับซ้อนได้

ทุกเห เป็นสถานการณ์เชิงบทบาทอันเป็นที่ซับซ้อน เพราะจริงเสมือนกับจริงที่นั่นต่างระดับอารมณ์กันและเป็น "การกลับหัวกลับหาง" ระหว่างกัน โดยทั้งหมดนั้นเป็นบทบาทกิริยาและ

ปฏิกิริยาเชิงวาทกรรมแทบทั้งสิ้น ถึงจะมีปฏิกิริยาเชิงกายภาพอยู่ ทว่า*อิทธิพล*ที่เกิดจากเจตจำนงทางวาทกรรมทั้งสิ้น ดังนั้น เมื่อได้รับบริเหตุการณ์ทั้งหมด อารมณ์เสมือนที่ปรากฏย่อมต่างระดับกับอารมณ์จริงแท้ที่ปรากฏ อารมณ์ต่างระดับเช่นนี้สะท้อนถึง*บ้ำไว้สาระ*ทางปัญญา อันทำให้ซับซ้อน

บทบาท เป็น*สถานการณ์*ที่ซับซ้อนนี้ ลักษณะสำคัญคือ แสดงถึง"การกลับหัวกลับหาง"ที่พยายามเหนือกว่าทางอารมณ์ (เชิงภาพลักษณ์ ปัญญา และอำนาจ) แต่แล้วผลที่ได้กลับเป็น*ความไว้สาระ*ปรากฏให้เห็น โดยที่ปรากฏให้เห็นในหัตถ์นิยาย พล นิกร กิมหงวน คือ *สลัย* (โศคนชิง)สถานะเหนือกว่าไป *ภคภอย*ทางสถานะอารมณ์หรือปัญญา และ*หักเห*สถานะต่างระดับระหว่างวาทกรรม ซึ่งบางครั้งก็ถึงความถึงกิจกรรมด้วย

๒. *คำพูด* อันเป็น*สถานการณ์*ที่ซับซ้อนนี้ ปรากฏใน *คุณลุงไก่อ้น่า* (๙) หน้า ๓๖

เจ้าคุณปัจฉินักษะปราดเต้ามาขึ้นเต้าสะเอวข้างหน้าพระราชบุตรเขยของท่าน

" ประเดี้ยวพ่อเตะกระโคงคางรักเลย อ้ายนี้ "

" อ๊ะ ! " อาเสี่ยร้องลั่น " จะมาเตะผมเรื่องอะไรกันครับ ? "

เจ้าคุณทำคอฮั้!

" เบล่าน่า เสือกไม่เข้าเรื่อง ฉันทูตกับแกเมื่อไหร่ "

พลพูดส่อตื้นทันที

" ก็แล้วผมพูดอะไรล่ะครับ ผมตั้งอยู่เฉยๆแท้ๆ "

ประมุขของบ้าน'ศิริสวัสดิ์'ทำตาปริบๆ ลุงเซี่ยหัวเราะลั่น

" เจ้าคุณ เจ้าคุณครับ มานั่งคุยกันเถอะครับ อ้ายสามคนนี่มะมันมะกอกสามตะกร้าเราดีๆ ผมเองไล่มันไม่จนเลย "

(หน้า ๓๖)

พระราชบุตรเขย(นิกร)ว่ากิมหงวนกระทบเจ้าคุณปัจฉินักษะ(ที่ศีรษะล้าน)ว่า กบาลยังไม่เลิกสักนิดฮอกจะเป็น(ผู้หลักผู้)ใหญ่ เจ้าคุณปัจฉินักษะโกรธและสบถจะเตะนิกร อาเสี่ย(กิมหงวน)พลันร้องลั่น ต่อว่าต่อขานราวกับเขาเองจะโคนเตะ เจ้าคุณปฏิเสธ พลจึงส่อตื้นราวกับคนที่เจ้าคุณสบถเป็นสน เจ้าคุณ(ประมุขของบ้าน'ศิริสวัสดิ์')วางหน้าไม่ถูก ลุงเซี่ยจึงหัวเราะลั่นเพียง*คำพูด*เท่านั้น *สถานการณ์*ก็เคลื่อนย้าย*หักเห* นิกรน่าจะเดือดเนื้อร้อนใจ เพราะ

ถูกกล่าวข่มขู่อาฆาต ทว่าเหตุการณ์กลับกลายเป็นเจ้าคุณตกอยู่ในสภาวะอะภิปะธักระอ้วนแทน ด้วย
 เสมือนได้"ใช้อ่านาจ" โกรธข่มขู่เอาอีกบลมแล้ง ! ทำกับเจ้าคุณเป็นคนบ้าพูดฟังไม่รู้เรื่อง ทั้งยังสื่อ
 สารไม่เป็นและไม่สำเร็จอีกด้วย *สวานการมได้ยักย้ายเท* อย่าง"กลับหัวกลับหาง" เพราะ
คำพูด เพียงเท่านั้น อารมณ์โกรธของเจ้าคุณก็ดับไปซะวระ ด้วยเสมือนได้"ใช้อ่านาจ"
 โกรธลอยๆอย่างไม่มี"เหตุผล" บุคคลต้นเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์โกรธเสมือนได้ไล่ไหลหนีหาย เจ้า
 คุณจึงมี*สวานการม*"กลับหัวกลับหาง" บ้าไร้สาระในตัวเองและเป็นที่ยับยั้ง

นอกจาก*สวานการม* เคลื่อนย้ายเทด้วยอารมณ์ที่เกิดเสมือน"กลับหัวกลับหาง"ไว้
 "เหตุผล"แล้ว ยังเคลื่อนย้ายเทด้วยบรรยากาศได้"กลับหัวกลับหาง"ด้วย ดังปรากฏใน นัก
บินจำเป็น (๘๙) หน้า ๙

" ฟังทางนี้ "

" ฮี ! " จ.ท.นิกร ร้องเสียงลั่นคล้ายกับม้า ฆวกนักบินหัวเราะคิก

(หน้า ๙)

นายทหารผู้ใหญ่เริ่มคำปราศรัย บรรยากาศภายใต้คำเปิดปราศรัยข่มขึงศักดิ์
 สิทธิ เพราะมีแต่เสียงนายทหารเพียงผู้เดียว"แสดงอ่านาจ" ทว่าจับพลังนิกรร้องเสียงลั่นคล้ายม้า
 เสียงดังกล่าวเป็นเสมือนส่วนหนึ่งของอากัปกิริยาเล่นของเด็กๆ บรรยากาศหลังศึกคลัทธ์จึงกลายเป็น
 เป็นเสมือนโลกจำอวด ซึ่งตัวละครมีสิทธิพิเศษทำลายมายาการอันสมบูรณ์ของการแสดงได้ ทั้งการ
 ทำลายนับเป็นความชอบธรรมและปลูกสำนึกจริงแท้หรือแท้นการ"แสดงอ่านาจ"เหนือกว่า เมื่อศักดิ์
 สิทธิกลายเป็นมายาการเสมือนโลกจำอวด *สวานการม* ก็เป็น"การกลับหัวกลับหาง"และเปิดเผยซึ่ง
 สมมติ *สวานการม* ได้ยักย้ายเทและเปิดเผยเบื้องหลังบรรยากาศซึ่งบ้าไร้สาระเห็น อันทำให้ยับยั้ง

คำพูด เป็น*สวานการม* ยักย้ายเทอันทำให้ยับยั้ง เพราะการพยายามกำหนัด
 ความหมายต่ออารมณ์ และบรรยากาศ ต่างล้วนเป็นเรื่องของ"อ่านาจ" แต่กลับปรากฏเป็นอ้วนวจ
 "กลับหัวกลับหาง"อย่างบ้าไร้สาระทั้งสิ้น

๓. *เหตุการม* อันเป็น*สวานการม* ที่ยับยั้งนั้น ปรากฏใน ๕ ลักษณะ คือ สับสน แอบ
 แฝง เผลอผิดพลาด และหักเห

๓.๑. *สับสน* อันเป็น *สภาวะการมีเชิงเหตุผล* ที่ซับซ้อนนั้น ปรากฏใน เที่ยวทางไกล
(๕๗) หน้า ๓๖

" ม้อย่างรี เด็กกำลังไม่สบาย จูบแรงๆก็แสบที่พ่อคุณ "

อาเสี่ยหัวเราะ

" ผมเคยจูบเวลาแรงๆครับ เลยอดใส่ไส้ "

เสี่ยหัวเราะอย่างครั้นเคร่งคั่งขึ้นอีก

(หน้า ๓๖)

อาเสี่ย (กิมหงวน) จูบรับขวัญสมนึกลูกชายของตนเอง ซึ่งจู่ๆก็หายดีจากอาการหน้าเขียว หลังจากบ่นรำลະครต่อหน้าหลวงพ่อวัชโรศร กิมหงวนจูบแรงมาก ญาติผู้ใหญ่จึงทักว่า ไรดีต่อเด็ก กิมหงวนให้เหตุผลว่า เคยชินเป็นนิสัยติดตัว เพราะเขาเคยแต่จูบภรรยาแรงๆเท่านั้น *เหตุผล* ที่กระทำต่อลูกชายนี้เขา *สับสน* กระทำเหมือนเหตุการณ์หนึ่งอย่างเดียวกันต่อภรรยา *สับสน* ของกิมหงวนนี้ขัดแย้ง เพราะยังมี "เหตุผล" แต่เป็น "เหตุผล" ที่ "กลับหัวกลับหาง" เพราะให้ "ลูก" เป็นเหมือน "ภรรยา" ปฏิบัติต่อ "ลูก" เหมือนต่อ "ภรรยา" ทั้งๆที่จริงๆ "ลูก" ไม่ใช่ "ภรรยา" ปฏิบัติต่อ "ลูก" เหมือนกับ "ภรรยา" ไม่ได้ "เหตุผล" จึงทำ *ไร้สาระ* และเป็น *ซับซ้อน*

สับสน เป็น *เหตุผล* กลับขัดแย้ง เพราะให้ค่าและความหมายเหมือนกันต่อบุคคลต่างกันในเรื่องเดียวกัน การใช้ "เหตุผล" เช่นนี้เป็นเหมือนเด็กๆ "เหตุผล" จึงไม่มีวุฒิภาวะและ *ไร้สาระ* เป็นที่ซับซ้อนได้ ซึ่งกรณีนี้เปรียบได้ตรงกับหลักทฤษฎีของฟรอสต์

๓.๒. *แอบแฝง* อันเป็น *สภาวะการมีเชิงเหตุผล* ที่ซับซ้อนนั้น ปรากฏใน บ้านผีสิง
(๑) หน้า ๓๗

" ... โอ-นี่งๆ เพลงนี้ไม่ฟังเรอะพ่อเรอะ นึกจะมีเพลงอะไรดีๆช่วยร้องหน่อยซีคะ "

กระดิ่งทองรำป้อเข้ามายืนหน้าทาร์ก แล้วตบมือแปะๆ

" ต๊ะทิงๆ เอ้า-ต๊ะทิงๆ หัวล้านหัวลิง ต้ามะทิงโย้นกบ "

เสี่ยหงวน พล กบติเรกหัวเราะก๊าก ต่างกระโจนพรวดลุกขึ้นจากเก้าอี้...

สมเิกหนึ่งเจ็บ ยกเท้าทั้งสองกับอากาศไปมา เจ้าคุณปัจจนิกฯไม่ทันเฉลียวใจ ก็ตบมือร้องตามไปด้วย คราวนี้เลยสนุกกันใหญ่ เสียงแซ่ดราวกับหมิงกิ้ง

(หน้า ๓๗)

กระดิ่งทอง(โกลิ)ร้องเพลงเด็กเล่น ชั่วหลอกการกน้อยสมนึกให้เลิกร้องให้ โคยจใจเลือกเพลงที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับหัวล้าน เพื่อล้อเลียนเจ้าคุณปัจจนิกฯ กิมหงวน พล และดิเรกได้ฟังก็รู้ทันถึงเจตนา *อบแฝง* และชบขัน เจ้าคุณปัจจนิกฯมิได้ใจสมนึกอยู่ ก็เลยไม่ทันเฉลียวใจ *เหตุการณ* *อบแฝง* ก็ยังมีผลชบขันมากขึ้น เพราะประสบผล *อบแฝง* ได้สมบูรณ์แบบ *เหตุการณ* เหมือนปรากฏอย่างหนึ่ง ส่วน *เหตุการณ* *อบแฝง* ปรากฏอีกอย่างหนึ่ง *สภานการณ* ๓ สถานะพร้อมกันใน *เหตุการณ* เดียว ข้อสำคัญของความรู้สึกตลกคือ ต้องเห็นทั้ง ๓ สถานะ ซึ่งจะให้เห็นถึง "การกลับหัวกลับหาง" ซึ่งสะท้อนถึง *บ้ำไว้สวระ* อันทำให้ชบขัน แต่ถ้าผู้เห็นเป็น: เจ้าคุณปัจจนิกฯหรือผู้เป็นวัตถุตลก เจ้าคุณย่อมจะเกิดอารมณ์ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ *สภานการณ* และเกิดอารมณ์โกรธแทน อารมณ์ขันเกิดโดยมีอารมณ์ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในฐานะวัตถุตลกได้ยาก

อบแฝง ที่กล่าวไปแล้วนั้น เป็น *อบแฝง* สำเร็จผลจึงต้องการ *ทว่า* *อบแฝง* ซึ่งไม่สำเร็จผลตามต้องการด้วย ดังปรากฏใน *หนุมานแผลงฤทธิ์* (๒๐) หน้า ๖๒

เจ้าคุณปัจจนิกฯหันไปพ้อหน้ากับเจ้าแห้ว เจ้าแห้วก็มลงยกไม้ตั้งหัวต่างกลอง
" ป้อง "

เจ้าคุณแแยกคู่ต่อสู้(ช่อมมวส)ออกจากกัน แล้วพูดเด็ดขาด

" เอา กัดกัน-เอ๊ย-ชกกันได้ "

กิมหงวนตวาดแ้วด

" ประเด็ชว ! ยังไม่ได้ไหว้ครู "

พลหัวเราะลั่น

" ต้องมีการไหว้ครูด้วยหรือน ? "

อาเด็ชพ้อหน้า

" ไหว้ชัวะ มวสไทยนี้หว่า " ...

(หน้า ๖๖)

กิมหงวนทำพลซัดด้วย แต่พอเริ่มค้นการชก กิมหงวนก็คิดว่าไม่พอใจที่พลจะชกที่นี้ เพราะพิธีการชกจะไม่ครบ ด้วยเขาประสงค์จะชกมวยไทย และมวยไทยต้องไหว้ครูก่อนชกเสมอ แม้จะเป็นชกมวยก็ตาม(?) เหตุการณ์ปรากฏคือชกมวย(ไทย) เหตุการณ์แอบแฝงคือพิธีการชกครบ แม้จะเป็นชกมวย(ไทย) ซึ่งแอบแฝงสะท้อนถึงความจริงจังสูงส่งของความเป็นนักมวยของกิมหงวนเอง ดังนั้นเป็นสำนวนแฝงระดับ เหตุการณ์กิมหงวนปรารถนา แต่ เหตุการณ์แอบแฝงดังกล่าวกลับสามารถตีความอย่างเป็น "การกลับหัวกลับหาง" ได้ด้วย กล่าวคือกิมหงวนบ้าไร้สาระ เครื่องพิธีเกินเหตุบางอย่างสะท้อนถึงชลาคนใดๆ แต่ขอว่าเรียกขวัญและชมขวัญก่อน เหตุการณ์แอบแฝงของสถานการณ์ต่างระดับ หรือมี ๒ ระดับความหมายไปแล้วเป็นการตีความ ดังนั้นการลักลั่น "กลับหัวกลับหาง" จึงเกิดขึ้นได้ ความซับซ้อนและตลกก็เกิดตามการตีความเช่นนั้น

บางครั้งที่แอบแฝงนี้ จะสำเร็จผลหรือเห็น "การกลับหัวกลับหาง" ได้ ก็จำเป็นต้องอาศัยการชี้แนะช่วย ดังปรากฏใน เสียดกลายโวร ตอนสั้นๆใน หลานพันท้ายนรสิงห์ (๙๘) หน้า ๑๐๙-๑๑๐

ประโชเขตเสริมชัย

" เอายังงี้ดีไหมคะ ฉันทันคิดว่าเงิน ๕ ล้านบาทเราไม่ควรเสียให้มัน เราแกลังประวิงเวลาไว้ คุณหมอบอกคุณพลคุณนิกรเอาแต่เพียงเงินค่าดอกเบี้ยยไปชำระให้มันถอน หรือถ้ามันคิดค่ารักษาบ้างก็ควรให้มัน แล้วก็ขออำนาจฝ่ายบ้านเมืองปราบโจรร้าย "

เจ้าคุณปัจจนิกฯหัวเราะหึๆ

" ล้านบาทนั้นก็อย่าออกความเห็นเลขชะฮาดไฟ แก่คิดว่าเจ้าหงวนเป็นสายสร้อย หรือเข็มขัดนากเอาไปจํานำเจ็กไว้อย่างงั้นรี หนอย ฮอมเสียดอกเบี้ยยและค่ารักษา ซี-ซี มันไม่ใช่โรงจําเข้าไว้อย "

ทุกๆคนพากันหัวเราะฮันคังๆ ...

(หน้า ๑๐๙-๑๑๐)

กิมหงวนถูกโจรลักพาตัวเรียกค่าไถ่ พวกคณะพรรคสามเกลอได้ทราบข่าว ก็ยอมเครีซัด ประโงไฟจึงเสนอแนะด้วยนัยตลก เพื่อผ่อนเคลายคณะพรรค แต่ตลกกลับมุกที่ผลได้ เพราะวางเป็นแนวรหัส ซึ่งจำเป็นต้องถอดได้ถูกต้องตรงเท่านั้น ทว่าเจ้าคุณปัจจนิกฯตามทัน และแฉรหัสตี

แม่ เพื่อสะท้อนบ้ำาไว้สวรรค์และ"การกลับหัวกลับหาง"ให้ทุกคนเห็นตามท่าน สาเหตุน่าจะมาจากนี้เป็นเวลาจริงจัง ไม่ใช่เวลาเล่น แต่ประโยชน์เล่น จึงนำโดนย้อนกลับให้เป็นบ้ำาไว้สวรรค์นักสะใจและสบายใจดีพร้อมๆกันไป 'คนไม่ใช้สร้อยจะ บ้ำาเหลือเกิน ฮึๆ' เหตุการณ์เดี่ยวถูกกล่าวไว้ใน ๒ สถานการณ์พร้อมๆกันได้ ฟังดูได้ แต่ใช้ไม่ได้ ลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"จึงเกิดและเป็นที่ยอมรับ

แอบแฝง เป็นเหตุการณ์ที่ยอมรับ เพราะมีสถานการณ์ ๒ ระดับเกิดขึ้นพร้อมกัน จึงเกิด "การกลับหัวกลับหาง" ขึ้น(paradox) โดยจะเป็นไปตามเจตจำนงแอบแฝงให้ตีความหรือไม่มีได้ ชำรายบางครั้งต้องถอดรหัสเหตุการณ์ให้ถูกต้อง จึงเห็นลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"บ้ำาไว้สวรรค์ ถ้าไม่เข้าใจรหัส ก็อาจเห็นเป็นคนไม่มีเหตุผล ใช้แต่อารมณ์ และเกิดอารมณ์ร่วมจนไม่รู้สึกรับขึ้นได้

๓.๓. เพ็ญพอดี อันเป็นสถานการณ์เชิงเหตุการณ์ที่ยอมรับ ปรากฏใน ต้นกรุง (๒)

หน้า ๘๑

แล้วเขาก็เกาะเววมิกร มุดเข้าไปทางด้านโรงลิเกนายภักตร์ กิมหงวนมุด
แก๊งข้างคามไปที่หลัง

มีเสียงผู้หญิงคนหนึ่งร้องว่า นลกับนิกรหันควับมาทางกิมหงวน เสียงหงวนถูก
ผู้หญิงสาวคนหนึ่งชี้หน้าว่าเอ็ดตะโร

" แกหมาจความว่ากระไรกันหา มกมุดเข้ามาในกระโปรงฉันทำไม บ้ำาอะไร
อย่างนี้ ? "

กิมหงวนแยกเขี้ยวยิ้มแหยๆ " ขอโทษครับ ผมไม่ได้เงงหน้ามองดูครับ ว่า
ช่วยตายห้า "

หล่อนค้อนควับ เสียงสาวอย่างครั้นเครงก็ตั้งช้! กิมหงวนแทบจะร้องให้ เด็นยิ้ม
แหยๆเข้ามาหาสองเกลอ

" แกไปทำอะไรเขาล่ะ เสียงหงวน ? " นิกรถามยิ้มๆ

" เปล่า เรือดำน้ำโผล่ผิที่โวย นึกว่าโผล่บนผิวน้ำ กลับไปโผล่บนพื้นดินเข้า
ถ้ามันต้องถึงกับรดน้ำมนต์เจ็ดวัดเป็นแน่ "

พลนิกรหัวเราะลั่น

ก็มีหงวนมุดเชือก แต่เพ็ญไม่ได้ดูให้ตี จึงไปมุดเข้ากระโปรงผู้หญิงคนหนึ่ง เข้า
 กิริยามุดต้องการผ่านลอดเชือก แต่ขณะเดียวกันกิริยามุดนั้นก็ได้นำเข้ากระโปรงด้วย ก็หมายมุดสิ่ง
 เดียวจึงได้มุดสองสิ่งโดย *เพ็ญพอตี* ถึงคนทั่วไปจะไม่ถึง *สรวนกวรวน* เหตุ แต่ก็ได้รับถึง *สรวน*
กวรวน ผล และจาก *สรวนกวรวน* ผลนี้ก็จะอนุมานได้ว่า *สรวนกวรวน* เหตุนี้จะเป็นด้วยไม่
 เจตนาและผิดพลาดประจวบเหมาะ ดังนั้น แม้ *สรวนกวรวน* ผลนี้จะมีความหมายถึงจิตกรรมและชีว
 ก็ตาม คนทั่วไปที่เห็นลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ของ *สรวนกวรวน* เหตุและผลที่ผ่านการอนุมาน เช่นนี้
 ย่อมขบขัน แต่ถ้าอนุมานแค่ *สรวนกวรวน* ผลเป็นเจตนาหรือเป็นเจ้าของกระโปรง ก็ย่อมจะไม่ขิน
 แม้เจ้าของกระโปรงจะคิดว่า ไม่ได้เจตนาก็ตาม เพราะตกอยู่ในอารมณ์ร่วมจริงจังและกลายเป็น
 วัตถุตุลกล

เพ็ญพอตี ในกรณีที่ยกเป็นตัวอย่างนั้น เป็น *สรวนกวรวน* เหตุและผลอยู่ในสถานะต่าง
 ระดับ ซึ่งเห็นถึงสถานะต่างระดับโดยเฉพาะอารมณ์จากการอนุมาน นอกเหนือจากนี้ยังมี *เพ็ญพอตี*
 จากการมากแง่ของภาษาคำขวัญ ดังปรากฏใน หมอวิเศษ (๓) หน้า ๕๘

"... อ้ายหมอสับปะรังเคพรัดนี้ มันได้ดิกริมายังไง แปลกเหลือเกิน "

นายแพทท์หัวเราะ

" นี่แหละซี ก็แปลกใจตัวเองเหมือนกัน สอบไล่ได้ที่หนึ่งเสียด้วย บี.เอส.ซี.

เอ็ม.ดี. ออนเนอร์ "

นิกกรล่อคืบไปเบาๆ

" แล้วก็ ดี.โอ.จี.เอ็ม.เอ.ดี.แอนด์ ดับบลิว.ซี. "

ดีเรกแยกเขี้ยว

" พอมึงนะซี "

เจ้าคุณวิจิตรฯสะคั่งเฮือก

" ฮะ-ฮ่าเปล่า "

ค็อกเตอร์หัวเราะลั่น รับขมมือไหว้เจ้าคุณวิจิตรฯปะหลกๆ...

(หน้า ๕๘)

ดีเรกคุยอวดคุณวุฒิตนเอง B.Sc., M.D. (Honour) นิกกรจึงข้อต่อแถมท้ายว่า
 Dog Mad & W.C. ซึ่งหมายถึงหมา บ้า และห้องน้ำ ดีเรกจึงพรูสาวทาสั่งถึงบพวาริตามแบบ

ฉบับปรกติของพรุสวาท อันมีค่าหนึ่งสิ่ง^๖ ซึ่งน่าจะเป็นเพราะสื่อใยการุณกรรมผ่านวาจา ด้วยการนำ
 ต้นกำเนิดควรรับถือของบุคคลมาปรากฏกับสิ่งต่ำ เท่ากับเป็นการลดสถานะสูงส่งหรือทำลายสถานะ
 สูงส่งเสีย แต่เพื่อผู้เจ้าคุณวิจิตรฯ พ่อของนิกรอยู่ในที่นั้นด้วย เหตุการณ์พรุสวาทให้ตัวนิกร ผ่านวาจา
 ทำลายซึ่งควรรับถือของนิกรเสีย จึงได้มี ๖ สถานะ เพราะเจตนาเชิงนิยให้พรุสวาทต่อนิกร ทว่ามี
 ผลพรุสวาทโดยตรงต่อเจ้าคุณวิจิตรฯ ดังนั้น จึงเกิด"การกลับหัวกลับหาง"รูปแบบโดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่ง
 แสดงถึงบ้ำไริสวาระอย่างส่าใจและเกรงใจขบเป อันทำให้ขบขันอย่างหัวเราะแก่ต่อนิกร ขณะ
 หัวเราะก็ยิ้มต่อเจ้าคุณวิจิตรฯ ขบขันหัวเราะในที่นี้ มี ๒ สถานะปนกัน เป็น*สวามการณ*ผสมใน
เทศการณ! คือ ๒ อารมณ์ที่"กลับหัวกลับหาง"ต่อกัน ซึ่งเป็นผล*ผลิ*ของการมากแง่ภาษา

*เมอญพอศ*ที่กล่าวไปสองตัวอย่างนั้น เป็นกรณีการกระทำผิดพลาดลักษณะของบุคคลโดย
 ไม่ได้เจตนา ทว่าก็มีกรณีที่ไม่ได้กระทำก็เกิดผิดพลาดด้วย ดังปรากฏใน เขยใหม่ (๒๑) หน้า ๘๕

หมอกษัตริย์สะตั้งเข็อก มองดูนั้นทาด้วยสายตาขุ่น ะราอย่างงั้งเคช พอ
 พฒพากย์จบ ทางกระเบกักรลดแปะลงบนพฒ
 คนเลฮ้าครึเน ...

(หน้า ๘๕)

หมอกษัตริย์(พล) กระทำการราถามปรกติของภิเก แต่พอราเสรีจ ทางกระเบกักร
 หลุดลงบนพฒ ซึ่งไม่ได้เกิดจากการกระทำของพล แต่ก็เกิดการกระทำข้แ่ง โดขยัง*เมอญพอศ*ต่อ
 เนื่องกับการกระทำรำลึเกของพล *เทศการณ*ไม่ต่อเนื่องจึงต่อเนื่อง เจตจำนงเสรีจเสมือนของ
 ทางกระเบนเ็นไปโดยไม่มีเจตจำนงของพลกระทำ ดังนั้น *เทศการณ*เดีฮวจึงเสมือนมี ๒ สถานะ
 กล่าวคือมีและไม่มีเจตจำนง ทั้งยังปรากฏต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องของ*เทศการณ* ลักษณะ"กลับหัว
 กลับหาง"จึงเกิดขึ้น เพราะ*สวามการณ*ของ*เทศการณ*ยัง*เมอญพอศ*มี ๒ ระดับ ซึ่งทำให้เกิด
 กรณบ้ำไริสวาระ"กลับหัวกลับหาง"ของการได้ดั่งนั้น^๗ จึงเป็นที่ขบขัน

นอกจากการกระทำและกรไม่กระทำแล้ว ยังมีเพราะคุณลักษณะจึงเป็นที่ขบขันใน
*เมอญพอศ*อีก ดังปรากฏใน สามเกลอเลียงไก่ (๒๖) หน้า ๘๖

อาเสีตไล่กระพันชิดเข้าไป เจ้าคุณปัจจนิกฯสะดุช้ันกันไอดหินอ่อนหน้าตึก

หกล้มป้าบ แต่ตะลึงตะลางลุกขึ้นวิ่งหนีตรงเข้าห้องโถง

เจ้าคุณประสิทธิ์ฯถือตะพดวิ่งสวนออกมา ทำผู้ใหญ่ทั้งสองยังตัวไม่ทัน

เลยชนกันโครมใหญ่ ศีรษะอันล้านเลียนกระทบกันดังเป๊ก

กิมหงวเฮี้ยวเหวเราะงอหาย พลกับนิกรเด็ยมน้อยขยับใหญ่ตรงเข้ามา

(หน้า ๙๖)

เจ้าคุณปัจจนิกฯทำให้กิมหงวเอารมณเสี่ย เมื่อกิมหงวเอารมณเสี่ย ก็ขาดเลือดและ
อาละวาดไม่กลัวใคร แม้แต่ผู้ใหญ่ เจ้าคุณปัจจนิกฯจึงต้องวิ่งหนี วิ่งกวตไปกวตมา เจ้าคุณประสิทธิ์ฯ
ได้ย่นเสี้ยงเข้า ก็นึกว่าเกิดเรื่องใหญ่ จวยไม้ตะพดวิ่งตรงออกมา ชะเคี้ยวกันเจ้าคุณปัจจนิกฯก็วิ่ง
เข้าไป ท่านทั้งสองจึงวิ่งชนกัน แต่ที่สำคัญคือทั้งสองทำเวียงเอาศีรษะไปก่อน ศีรษะล้านเลียนทั้ง
สองจึงชนกันดังลั่น เพราะทำทางวิ่งเอาหัวไปก่อนเช่นกัน ประกอบกับคุณลักษณะศีรษะล้านเลียน
เช่นกัน เมื่อถูกพดจึงเกิดขึ้น โดยเฉพาะคุณลักษณะเด่นอย่างเคี้ยวกับปะทะกันด้วย โอกาสที่เกิดมีอยู่
น้อยมาก แต่ก็ยังเกิด ข้อสำคัญคือ เป็นภาพเสมือนการละเล่นโบราณ อันว่ากันว่าสนุกสนานเป็นที่สุด
ซึ่งเรื่อกันว่า หัวล้านชนกัน อารมณ์จริงจึงใน เทศกาวรม จึงเสมือนกลายเป็นอารมณ์หยอแเล่น เทศ
กาวรม เดี่ยวมี ๒ สถานะที่ "กลับหัวกลับหาง" ต่อกัน เทศกาวรม จึงเป็นที่ชบขัน

เมอญพอด เป็น เทศกาวรม ที่เป็นที่ชบขัน ถ้าจะว่ากันแล้ว เป็นเสมือน ๒ เทศกาวรม
และ ๒ สถานกาวรม ซึ่งไม่ต่อเนื่องกัน แต่ได้มาต่อเนื่องกัน กลายเป็น เทศกาวรม เดียวกัน ๒ สถาน
ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเกิด "การกลับหัวกลับหาง" และเป็นที่ชบขัน

๓.๕. หัทเท อันเป็น สถานกาวรม ซึ่ง เทศกาวรม ที่ชบขันนี้ปรากฏใน ตรวจราชการ
(๙๖) หน้า ๑๑๕ (หัทเท ใน เทศกาวรม เป็นการเสียหน้าเอาตัวไม่รอด จึงแตกต่างจาก หัทเท
ในบทพูด ซึ่งเป็นการเล่นมคมเอาชนะทางวาทกรรมได้)

เจ้าสิ้วฮิมแห้งๆ ยกมือทูปหน้าอกตัวเองดังบัก
" อี้มีไก็ ท้าวมาลิวราชโวย "
ดิเรกหัวเราะงอหาย
" ตายห้า ท้าวมาลิวราชกำทางยังกะคนสูบผืน "
กิมไซสะตั้ง

" เลี้ยว-เลี้ยวใครบอกว่าอ้าวไม่สู้ "

เสียงคนดูหัวเราะครั้น ...

(หน้า ๑๑๕)

เจ้าสัว(กิมไซ)ออกโรงเล่นโชนเป็นตัวท้าวมาลีวราช แต่เป็นท้าวมาลีวราชที่พูด
สำเนียงแจ๊ก คิเรกผู้เล่นคนหนึ่งบนเวทีจึงหัวเราะ แกรมเปรยถึงตัวท้าวมาลีวราชว่า ท่า
ทางอย่างกับคนสู้ผีเน่ ท้าวมาลีวราชแทนที่จะปฏิเสธ ก็กลับยอมรับว่าจริงเสียอีก ท้าวมาลีวราชผู้
ควรสูงส่งศักดิ์สิทธิ์ กลับกลายเป็นปู้ชุนสามัญไป แกรมยังล้อแหวว่าเป็นปู้ชุนชั้นต่ำเสียด้วย ท้าว
มาลีวราชจึงมี ๒ สถานะในตัวเอง ที่สมมติคาดหมายก็กลายเป็นต้อบุคลิกของท้าวมาลีวราช ลักษณะ
"กลับหัวกลับหาง" *ตัวท้าว* จึงเกิดและเป็นที่ยอมรับ

ตัวท้าว ได้ทำให้ที่คาดหมายกลับ ตัวอย่างที่ผ่านมานั้นเป็นจากสมมุติให้ตีไปเป็น
ที่จริงแล้วร้าย แต่ก็มีที่ปรึกษาให้ร้ายได้กลายเป็นสื่อกับด้วยดีด้วย ดังปรากฏใน จอมกะล่อน (๑๐)
หน้า ๗๕-๗๖

" ใต้เท้าครับ " ส.ต.ท. ตัวตึง รั้งบถครองอธิปัตย์ " อ้ายเบิร์ตเน่ แลบลัน
หลอกผมครับ "

พระปราบฯทำคอฮั่น ตวาดแหว

" ทำไฉนถึงเรียกเขาอ้ายเบิร์ต หะ ? ถึงแม้ว่าเขาจะสูงเหมือนเปวต แกรก็
ไม่ควรที่จะประณามเขาว่าอ้ายเบิร์ต แกรเลวม่าก ประเด้ชวฉั้นรายงานผู้บังคับกอง
เอาแกเข้าตะรางเลย "

เสี่ยหงวนเอ๋อมมือตบขำพระปราบฯ

" ช่างเถอะครับ ใครๆเขาก็เรียกผมถึงงั้งงั้งเน่ เวลาเขาตีกับผม เขาเรียก
ผมว่ากิมหงวน หรือคุณกิมหงวน แต่เวลาเขาโกรธ แม้กระทั่งเมียผมเขาก็มักจะ
เรียกผมว่าอ้ายเบิร์ตงั้งงั้งเน่ ที่จริงก็โก๊ตี้เหมือนกันแหละครับ ผมถือเสี่ยว่าเป็นมงคล
นาม "

พระปราบฯหัวเราะงอหาหย ทุกๆคนก็พากันหัวเราะลั่น ...

(หน้า ๗๕-๗๖)

กิมหงวนถูกเรียกว่าอ้ายเปรต โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้น้อยร้องเรียนต่อนายตำรวจว่า อ้ายเปรตแฉลบฉลนหลอก นายตำรวจจึงอบรมลูกน้องของตนที่หยาบคาย แต่กิมหงวนกลับสอดว่าอย่าไปถือเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยเลย ขนาดเมียเขายังเรียกเขาว่าอ้ายเปรต เขาจึงถือเสียว่าอ้ายเปรตเป็นมงคลนาม ฟังดูก็ดีเหมือนกัน กาลกึ่งสี่หมื่นปีก็กลับกลายเป็นมงคลนาม การประเมินค่าที่กลับกลายหักเหกับมาตรฐานปรกติทั่วไปเช่นนี้ ทำให้คำ "อ้ายเปรต" มี ๒ สถานะและเป็น "การกลับหัวกลับหาง" ในตัวเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดเห็นถึงบ้ำ *ไร้สาระ* และความซับซ้อนชั้นในซึ่ง

หิม หักกล่าวไปแล้วนั้น เป็น *เทศกาวรม์* เซึ่งประเมินค่าของ *สถานกาวรม์* ที่เกิด "การกลับหัวกลับหาง" ขึ้น ทั้งนี้เพราะให้ค่าผิดไปจาก "มาตรฐานปรกติ" นอกจากเรื่องค่าแล้ว ยังมีเรื่องของความหมายด้วย ดังปรากฏใน ทาร์ซานเหนืหวานใจ (๗๖) หน้า ๘๘

คุณหญิงวาดกล่าวถามขึ้น

" แล้วนาฬิกาของเจ้าได้คืนไหม "

เจ้าแก้วช่วยเฉลย

" หมอ(คุณ) เขวบอกว่าจะไม่หาย เพราะสงเอาไว้จำนำไว้ ๓๐ บาท แต่จำไม่ได้ เวชเข้าใจว่าหายไป "

ขณะพรรคสามเกลอหัวเราะลั่น

(หน้า ๘๘)

เจ้าแก้วทำอุบายนาฬิกาหาย เพื่อหลอกคนในบ้านหม่อม โดยจะตัดรับส่วนแบ่งจากค่าทำนาฬิกา คุณหญิงวาดสงสัยในตัวหม่อมว่า ทำนาฬิกาได้แม่นยำจริงหรือไม่ จึงถามถึงนาฬิกาที่หายไประหว่างเจ้าแก้ว เจ้าแก้วตอบว่า หม่อมบอกไม่หาย แต่ไปอยู่โรงรับจำนำ จำไม่ได้ จึงคิดว่าหาย เมื่อเป็นดังนี้ ที่เจ้าแก้วพบว่า นาฬิกาไม่อยู่กับตัวเอง เจ้าแก้วให้ความหมายว่า เป็นไปเองและไม่ได้เป็นไปตามความตั้งใจของตน กล่าวคือโดนขโมยหรือหายไป ดังนั้น ไม่ใช่ความผิดของเจ้าแก้ว แต่เป็นความเคียดแค้นหรือจิตใจไม่รู้อิโหนือเหนืมาสู่ ทว่าแท้จริงแล้วที่นาฬิกาไม่อยู่กับตัวนั้น เป็นเพราะเจ้าแก้วนำไปจำนำและลืมไป ความหมายจึงกลับตาลปัตร จากผู้บริสุทธิ์กลายเป็นผู้ผิดบริบูรณ์ เพราะเรื่องเป็นเรื่องราวขึ้นมา จากการจำไม่ได้จึงหมายถึงผิดของเจ้าแก้วเอง *เทศกาวรม์* เดียวจึงมี ๒ สถานะ กล่าวคือ *สถานกาวรม์* เซึ่งไวสารณ์ความหมาย และ *สถานกาวรม์* เซึ่งความจริงแท้ที่ความหมาย ซึ่งทั้งสองนี้ได้ปรากฏพร้อมกัน และได้หักเหไปด้วยไวสารณ์ เกิดเป็น "การกลับหัวกลับหาง" ซัดแย้งและ

เป็นที่ขบขัน

เรื่องการใช้ภาพของความหมายนั้น นอกจากทางไวยากรณ์ภาษาแล้ว ยังมีไวยากรณ์
วัตถุกสัญลักษณ์ด้วย ดังปรากฏใน ล่องป่า (๕๖) หน้า ๑๘-๑๙

“ ว้า-ฝรั่งแย้ ” นายแพทย์พิมพ์เบาๆ ล้วงกระเป๋าหยิบผ้าเช็ดหน้าออกมา
เช็ดหน้า แต่-อโนจจาเอ๋ย เขาหาไม่รู้ว้า ผ้าที่เขากำลังเช็ดหน้าอยู่นี้ คือถุงเท้า !

ทุกๆคนพากันหัวเราะลั่น ดีเรกยืมเงื่อนๆเมื่อใครๆพากันมองดูเขา

(หน้า ๑๘-๑๙)

ดีเรกใช้ถุงเท้าเช็ดหน้าซึ่งเลอะน้ำหมาก ผ้าที่เขาเช็ดหน้าปกติแล้ว ควรจะเป็นผ้าเช็ด
หน้า ไม่ใช่ถุงเท้า ผ้าเช็ดหน้าและถุงเท้าล้วนมีไวยากรณ์เชิงวัตถุกสัญลักษณ์ในตัว กล่าวคือแม้จะ
ใช้ผ้าเป็นวัสดุประกอบขึ้นมาเหมือนกัน แต่รูปทรงต่างกันจึงใช้งานต่างกัน แม้ผ้าเช็ดหน้าและถุงเท้า
จะมีคุณสมบัติร่วมเหมือนกันอยู่ (หรือไวยากรณ์ประสิทธิผลเหมือนกัน) กล่าวคือเป็นผ้าเช็ดซับได้
เช่นกัน ทว่าความเหมาะสมของกติกากำหนดหน้าที่ผ่านรูปร่าง (หรือไวยากรณ์ประสิทธิภาพลักษณ์)
ทำให้การใช้ผ้าโคตไม่คำนึงถึงกติกาไวยากรณ์ กลายเป็น "การกลับหัวกลับหาง" ที่บ้ำไว้สาระและ
ขาด "เหตุผล" จึงเป็นที่ขบขัน เพราะผ้าพื้นเคียวหรือวัตถุเคียวในม้อมี ๒ สถานะไวยากรณ์ กล่าวคือ
ไวยากรณ์ประสิทธิผลกับไวยากรณ์ประสิทธิภาพลักษณ์ เหตุการณ์เคียวจึงหักเห ๒ สถานะในตัวเอง

หักเห เป็นเหตุการณ์ที่ขบขันนี้ เพราะเกิดผิดแปลกไปจากค่าและความหมายสำเร็จ
ตามปกติ สาเหตุสำคัญที่ทำให้หักเหผิดไปได้นั้น มีในด้านค่าและด้านความหมาย ด้านค่า แบบอันควร
เป็นมาอาการอันสมบูรณ์นั้น ได้เกิด "การกลับหัวกลับหาง" (paradox) แบบจิ้งบ้ำไว้สาระ
ด้านความหมาย ไวยากรณ์อันควรเป็นแนวข้อความตรงตัวนั้น ได้ข้อความ "กลับหัวกลับหาง"
(paradox) ไวยากรณ์จึงลือบ้ำไว้สาระ บ้ำไว้สาระคือที่มาของความขบขัน อันเป็น "มโนทัศน์
ตลกทางปัญญา" เมื่อหักเหทำให้เห็นบ้ำไว้สาระ หักเหจึงเป็นที่ขบขัน

เหตุการณ์ อันเป็นสถานการณ์ที่ขบขันนั้น เป็นเพราะเกิดสถานะ ๒ ระดับในเหตุ
การณ์เคียว ที่สำคัญคือ สถานะทั้งสองขัดแย้งกัน ทั้งไม่น่าอยู่ด้วยกันได้ แต่สถานะทั้งสองล้วนเป็นค่า
และความหมายของเหตุการณ์เคียวกัน ทว่ามุมมองต่างกัน ซึ่งมุมมองเป็นไปตามเจตจำนง

แสดงออก แก่ว่าคือ สับสน นอบน้อม เพ้อฤเพื่อตี หรือหักเห

สมานทวารม เป็นที่ซับซ้อน เป็นเพราะมี ๒ สถานะกลับเหวี่ยงไปมาอย่าง เป็น "การกลับเหวี่ยงกลับทาง" เกิดขึ้น ข้าง ๒ สถานะปรากฏอยู่ร่วมกันในสิ่งเดียวกันได้ กรณีสิ่งเดียวกัน เป็นบุคคล ก็ปรากฏในรูปขบขท หากถ้า เป็นอำนาจ ก็ปรากฏในรูปคำพูด หากถ้าไม่ได้ ปรากฏในรูปบุคคลและอำนาจ ก็ปรากฏในรูปสมทวารม ข้อสำคัญคือ "การกลับเหวี่ยงกลับทาง" ที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้เห็นถึงบ้ำวิสวาระได้ อันทำให้รู้สึกซับซ้อนเกิดขึ้น

จ. คำพูด

คำพูด คือ เสียงที่เปล่งออกมาเป็นถ้อยคำ ในหัตถ์นิยายสามเกลอที่นำมาศึกษาเห็น ลักษณะเฉพาะของคำพูดที่ปรากฏเป็นที่ซับซ้อนมี ๗ ประเภท คือ เสียงประหลาด วัตถุประสงค์การกล่าว ความเปรียบ เหตุผล ภาระงาน กาลเทศะ และภาษา

๑. เสียงประหลาด อันเป็นคำพูดที่ซับซ้อน ปรากฏใน ๒ ลักษณะ คือ จำแลง และ เชน

๑.๑. จำแลง อันเป็นคำพูดเชิงเสียงประหลาดที่เป็นที่ซับซ้อน ปรากฏใน นิกรจริง (๑) หน้า ๑๖๘

"...ลาคอน ลาคอนแขกจาซาแดงแล้ว เอ้า-ลงมือโหมโรง "

นิกรเงยหน้าถาม

" เออเพลงอะไร ? " นิกรถามเสียงอ้อแอ้

พลพยายามบีบคิ้วตัวเองให้มีสติ

" เพลงอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นอังกะลุงไว้อ "

แล้วอังกะลุงปาก คณะคุมเหล่าอาชีพก็เริ่มขับบรรเลงโดยนิกรกับกิมหงวน

" โกร่ง-โกร่ง-กริ่งๆโกร่งๆ-โกร่ง-กริ่ง-โกร่ง "

นายพิชราภรณ์หัวเราะเบาๆ

" เข้าที่-เข้าที่ไว้อ "

(หน้า ๑๑๘)

นิกรกับกิมหงวนจำวลงเสียงตนเอง เปล่งคำพูดเลียนเสียงอังกฤษตามคำสั่งของพล
 ลักษณะจำวลงเช่นนี้จะว่าใช้ก็ไม่ได้ จะว่าไม่ใช้ก็ไม่เชิง กล่าวคือฟังดูไม่เหมือน แต่คล้ายและแปลก
 แปล่ง จะว่าเสียงคนที่ไม่ใช่ที่คุ้นเคย จะว่าไม่ใช่คนก็ไม่ได้ เพราะเห็นๆอยู่ เสียงดังกล่าวจึงมี
 ลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ในตัวเอง(paradox) ทั้งยังสะท้อนถึงขงเบ้งบ้างไว้ส่วระ เพราะไม่ได้เป็น
 เสียงวัตถุใดอย่างแท้จริง แต่จำวลงซึ่งอย่างไรก็ไม่สมบูรณ์ ที่สุดถ้าเป็น ก็เป็นพวกบ้างไว้ส่วระ
 ซึ่งทำให้ซับซ้อน

นอกจากจำวลงเสียงวัตถุ(อังกฤษ)แล้ว ยังมีจำวลงสำเนียงชาติอื่นด้วย ดังปรากฏ
 ใน หมอล้อมไม้ (๓๐) หน้า ๑๓ และ ๑๕

" หวานเราแล้วไว้อย ช่วยกันเต็มคุณเอาเถอะวะ "

กิมหงวนกับนิกรมองคุณล่ออย่างแปลกใจ

" แกจะทำยังไง ? "

พลว่า " ก็ปลอมตัวเป็นหมอล้อมไม้ "

(หน้า ๑๓)

อ้ายเสียมมือกวำทำตาปริบๆ

" เดี่ยวไว้อย ต้องร้องซ้อมเสียงแซกคุณก่อน " พูดจบก็กระแอมดังๆ แล้วแหก
 ปากร้องลั่นบ้าน " น้ำอ๊อบจ๊ะ ! ซ้อมอ้อม ! ทาเม็ยซ้อมพัว ทาพัวอ้อมเม็ยจ๊ะ
 อารุกะกลางธา ฮี้ดจา กราวะกินเน่า สมอด้งม่า กาวีฮี้--- "

พลกับกิมหงวนหันเราะเก๋าก อาเสียมมือกระทืบเท้าชอบอกชอบใจ

" เค็ยเลยไว้อย ! " เสียมหงวนพูดพลางหัวเราะพลาง " เสียมแกยังกะ
 แซกจริงๆ ถ้ามันสนุกพิลึก "

นิกรยิ้มทะแม่งๆ

" อ้ายสนุกนะสนุกหรือก แต่ถ้าคุณพ่อท่านจับได้ละก็ ก้อ ก็ถูกกระทืบตายเห่าเลย "

(หน้า ๑๕)

นิกรจำดวงเสียงสำเนียงแขก จะว่าใช้แขก ก็ไม่ใช่ จะว่าไม่ใช่แขก ก็ไม่เชิง คำไทยที่เป็นสำเนียงแขก ก็ฟังดูพอได้ แต่คำแปลกๆที่เป็นสำเนียงเลียนภาษาแขก ย่อมไม่ใช่ภาษาแขก ทั้งไม่ใช่ภาษาใดๆ แต่เป็นเสียงเปล่งตามอัธยาศัยให้ฟังดูไม่รู้เรื่อง จะได้เหมือนภาษาแขกสำหรับคนไทย กล่าวคือคนไทยฟังภาษาแขกไม่รู้เรื่อง ที่สุดการจำดวงสำเนียงแขกนั้นก็กลายเป็นซึ่งบ้าไร้สาระ เกิด"การกลับหัวกลับหาง"ในตนเองเชิงภาษา เพราะลวงคนให้วังด้วยวิธีจำดวงอย่างโง่งๆไม่รู้จริง อันทำให้ขบขัน

ซ้ำการจำดวงสำเนียงยังมีซึ่งจำดวงสำเนียงทำนองเพลง โศทร้องอย่างฟังดูคำร้องไม่เป็นภาษา ก็เป็นที่ขบขันได้ ดังปรากฏใน แม่งามขັນ (๘๘) หน้า ๖๘-๖๙

กิมหงวนเงยหน้ามองดูเจ้าคุณปัจจนิกฯ เห็นท่านได้ขึ้นไปเกือบครึ่งต้น อาเสี่ย
ก็กระโดดตัวลอย

" เร็ว-ทำไงดีวิชัย ? "

พลพุดละลาละลัก

" เปลี่ยนกลอนใหม่ หากกลอนที่เก่าร้องสิ "

อาเสี่ยนิ่งนึก แล้วเขาก็ตอบร้องทำนองใหม่

" บรู้-ตุ๊กแก๊ง ซ่า-ซ่าแก๊ง ตุ๊กแก๊ง แซ่-แซ่แก๊ง เป็ยหนึ่งไก่-โด้-โด้-บ๊าด
หนึ่งโล-บรู้-ตุ๊กแก๊ง ซ่า-ซ่าแก๊ง ตุ๊กแก๊ง แซ่-แซ่แก๊ง "

พลกับนิกรช่วยกันรับคิก เจ้าคุณปัจจนิกฯได้ยินทำนองแจ็ก หัวเราะลิกมือเท้า
อ่อนเปลี่ย

" ย๊าๆๆ เหอ-เอออ " แล้วร่างของท่านก็ครูดลงมาอย่างรวดเร็วจนกระทั่ง
ถึงพื้นดิน ท่านเจ้าคุณยกมือกุมท้องหัวเราะลั่น

(หน้า ๖๘-๖๙)

อาเสี่ย(กิมหงวน) ร้องเพลงทำนองแจ็ก ด้วยคำร้องที่ฟังดูไม่เป็นภาษาสำหรับคนไทยอย่างเจ้าคุณปัจจนิกฯ เสียงซึ่งไม่เป็นภาษาและจำดวงสำเนียงอย่างเป็นที่ขบขันนั้น ย่อมมีระเบียบ แต่เป็นระเบียบที่สื่อสารไม่ได้ ที่สื่อได้ก็เป็นแต่อารมณ์ ทว่าเป็นอารมณ์ตามแต่จินตนาการ เพราะไม่มีแบบแผนแนวทางที่รู้กันแน่ชัด ดังนั้น ที่ได้ยินรู้จึงเป็นบ้าไร้สาระ ซึ่งพยายามสื่อ แต่ไม่มีทิศทาง อันทำให้เกิดลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"อย่าง*ระหลาด*ขึ้น เจ้าคุณปัจจนิกฯจึงซ้ำซึ่งจำดวงนี้

ของกิมหงวนได้ (ซึ่งเป็นวิธีที่เลือกใช้ในการตีความ)

จำลอง อันเป็นคำพูดเชิงเสียง/ประหลาดที่ซับซ้อน เพราะเกิด "การกลับหัวกลับหาง" ในทางปัญญาคือ คำพูด นี้ ด้วยคนได้พยายามจำลองเสียง กรณี่เป็นเสียงของวัตถุ ก็เกิด "การกลับหัวกลับหาง" ในลักษณะครึ่งๆกลางๆ คนก็ผิดแปลกไป วัตถุก็ไม่น่าใช้ ที่สุดก็ไม่สามารถจำแนกเข้าอยู่ในหมวดใดได้ กรณี่เป็นเสียงสำเนียงชาติอื่น ก็เป็น "การกลับหัวกลับหาง" สร้างเกมที่ระบือตามอำเภอใจ หรือทำนองเพลง ก็เกิด "การกลับหัวกลับหาง" ในลักษณะผิดเกมแต่ระบือที่ ๒ กรณี่หลังนี้จัดเป็น "การกลับหัวกลับหาง" เพราะตามปรกติในภาษาหรือทำนองเพลงต้องมีเกมที่ระบือ ทำให้มีความหมายและรู้เรื่องได้ แต่ทั้ง ๒ กรณี่นี้ออกนอกเกมระบือ "มาตรฐาน" ทว่ากลับเป็นที่จับสาค้นต้องการสื่อได้ แม้จะผิดเบี่ยงไปก็ตาม จำลองเสียง เช่น เสียงฟังค์บ้าไร้สาระ และเป็นที่น่าสนใจ

๑.๒. เพี้ยน อันเป็นการออกเสียง (เพี้ยน) ที่ซับซ้อน ปรากฏใน หมอวิเศษ

(๓) หน้า ๕๘

"... เป็กพ่อ ในนามมีปลา ในนามมีข้าว ทำนาหาภิกขุ แผ่นดินของเรา ร้องได้เท่านี้ เอาว่าเอา มงเท่งเนง เพราะไหมจะนวล ? "

คณะพรรคหัวเราะลั่นห้อง นวลละอออมยิ้ม

" จับใจเหลือเกินคะ ร้องซ้ำอีกจนจบทีคะ "

เจ้าคุณปัจจนิกฯพูดเสริมขึ้น

" อัยาร้องเลอะอายหงวน พูดเอาตามเนื้อเพลงเพราะกว่า "

(หน้า ๕๘)

กิมหงวนร้องเพลงเป็นทำนอง แต่การออกเสียงสูงต่ำเป็นทำนองของเขาล้มเหลว ฟังอย่างไรก็ไม่ใช้ทำนองของเพลง ทว่าฟังก็รู้ว่า พยายามร้องเพลง เพราะเนื้อเพลงถูกต้องและเป็นที่รู้จัก เพลงที่กิมหงวนร้องจึง เพี้ยน อย่างมีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" (paradox) ด้วยจะใช้ก็ไม่ได้ จะไม่ใช้ก็รู้ได้ถึงลักษณะการกระทำที่ตึงใจแสดงออก (ร้องเพลง) เพราะเหตุนี้จึงฟังค์บ้าไร้สาระ อันทำให้ซับซ้อน ซึ่งกรณีนี้แตกต่างจากจำลองอยู่ จำลองนั้นคล้าย แต่ไม่ใช่ ส่วนเพี้ยนนั้นไม่เหมือน แต่ไม่ใช่ก็ไม่ได้

เพราะมันกล่าวไปใน เป็น พจน์โดยไม่เจตนา แต่มี พจน์โดยเจตนาอยู่ ดังปรากฏใน การชานเห็นหวนใจ (๗๖) หน้า ๑๒๗

นิกรพูดเสียงรุมกับขันนิก

" ฮุงฮุงไม่ยอมไป ฮะเหือแฮดมันบเข้า มันเห็ดฮวกหันฮาย " (ลุงๆไม่ยอมไป ประเดี๋ยวแรดมันบเข้า มันชวคพวกจันตาย)

ทั้งๆที่กำลังหัวเสีย นายสอนแก้หัวเราะก๊าก นวลละออว่าเสียงอหายนมือชวาตีแฆนิกรเต็มแรง

(หน้า ๑๒๗)

นิกรพูดโดยออกเสียง [ห] หรือ [ฮ] ([h]) ทั้งหมด จะว่าเป็นภาษาก็ไม่เหมือน แต่ไม่ใช่ก็ไม่ได้ ฟังดูก็พอรู้ จัดเป็นภาษาตามระบบ แต่สื่อแสดงเพี้ยนไปจากระบบปกติ ดังนั้น คำพูดจึงเกิดลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ขึ้นในตัว เพราะเป็นภาษาผิด แต่ไม่ผิดจากภาษา ภาษาผิดไม่น่าจะสื่อความได้ แต่ในวินาทีนั้นของนิกรนั้น ภาษาผิดกลับสื่อความได้ คำน้อยกว่าที่จับจับได้

เพี้ยน เป็นคำพูดเชิง เวียง/ประหลาด ที่ซับซ้อน เพราะเกิด "การกลับหัวกลับหาง" ขึ้นในตัวคำพูดเอง กล่าวคือออกเสียงเพี้ยนผิด ซึ่งอาจจะเจตนาหรือไม่ก็ได้

เสียง/ประหลาด เป็นคำพูดอันเป็นที่ซับซ้อน เพราะเกิดลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" (paradox) ด้วยการพยายาม จ้วงแสวง ให้ประหลาดหรือออกเสียง เพี้ยน ลักษณะเป็นคำทำให้เกิดคำบ้าไร้สาระต่อคำพูดขึ้น

๒. วิเศษแห่งการกล่าว อันเป็นการเปลี่ยนความหมายของคำพูดอันเป็นที่ซับซ้อนนี้ ปรากฏใน ๕ ลักษณะ คือลดทอน : เกศวโอง สัมผัส และ เบี่ยงเบน

๒.๑. ลดทอน อันเป็นคำพูดเชิง วิเศษแห่งการกล่าว ที่ซับซ้อนนี้ ปรากฏใน ปราบ สมาคมลับ (๗) หน้า ๕๐

" เอ้า แหกปากร้องไป ออย่าใจเสาะนักเลยวะ คนชวสวนเขาตกดิน

หมากสูงตั้งหกว่า ไม่เห็นบ่นอะไรแม้แต่คำเดียว "

กิมหงวนค้อน

" ก็แน่ละซี มันตายคาที่ มันจะบ่นได้อย่างไรละ "

นิกรหัวเราะ แล้วทุกๆคนก็พากันหัวเราะไปตามกัน ...

(หน้า ๕๐)

กิมหงวนตกต้นไม้เข่าบ่นเป็นการใหญ่ นิกรจึงแหวะโดยชักตัวอย่างเปรียบเทียบเป็นการตำหนิ ซึ่งกล่าวอย่างลดทอนทำให้ประเด็นเปลี่ยนอย่างแอบแฝงว่า ชาวสวนตกต้นไม้สูงแล้วไม่เห็นบ่นสักคำ กิมหงวนยอมรับและบ่นต่อเป็นนัยว่า นั้นตายก็ไม่บ่นแน่นอนอยู่แล้ว วัตถุประสงค์ของการกล่าวของนิกรคือการบ่น นิกรชักตัวอย่างถูกต้องและเถียงไม่ได้ว่า ตกต้นไม้สูงแล้ว ยังไม่บ่นแต่ขณะเดียวกันนิกรก็เสมือนสร้างข้อสงสัยว่า คงจะมีกลเม็ดของความจริงเป็นเคล็ดลับอยู่เบื้องหลังเมื่อกิมหงวนกล่าวทำนองบ่นตอบว่า ตายยอมไม่บ่น แล้วนิกรหัวเราะ ทุกคนจึงรู้ว่า ที่แท้การลดทอนสาเหตุไป เพื่อสร้างเหตุให้เหมาะสมแก่การตำหนิขึ้น แต่ถ้าว่าด้วยเหตุผลแล้ว พวกหมาตาย ถ้าบ่นได้ ก็คงจะบ่นมากที่สุดแน่ แต่ข้อสำคัญของการตายคือบ่นไม่ได้อีกต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวนิกรกล่าวชอบด้วยเหตุผล แต่ไม่ถูกต้องในความจริง เพราะความเป็นจริงได้โดนลดทอน ลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" จึงเกิดขึ้นและแสดงให้เห็นถึงบ้ำไว้สาระ อันเป็นที่ขบขัน

ลดทอน เป็นที่ขบขันนั้น เพราะวิธีการกล่าวใช้เงื่อนไขชอบด้วยเหตุผล แต่ไม่ถูกต้องในความจริง ด้วยกล่าวข้ามความจริงสำคัญไป กล่าวการกล่าวข้ามนั้นยังคงวนมาได้จากสามมุขสำนึก แต่การกล่าวข้ามกลับสร้างข้อสงสัยขึ้นได้ว่า เป็นข้อยกเว้นที่เหลือเชื่อใช่หรือไม่ เมื่อข้อสงสัยสิ้นไปว่า ไม่ใช่ ลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" จึงเกิดการพบเห็นในตัวเองและเป็นที่ยอมรับ

๒.๒. เกี้ยวโยง อันเป็นคำพูดเชิงวิพากษ์แห่งการกล่าวที่ขบขันนั้น ปรากฏใน ก๊วเมีย (๓๙) หน้า ๑๐๒

นิกรว่า " กันรักเจ้าพลอย่างไร กันจะรักแก่เช่นนี้ "

กิมหงวนยิ้มแป้น

" เช่นเดียวกัน กันจะรักแก่สองคนให้ยิ่งกว่าเมียอู๋ที่เดียว "

พลสะดุ้ง

" อย่าให้ถึงขั้นงั้นเลยเพื่อนเอ๊ย "

ทั้งสามคนพากันหัวเราะ ...

(หน้า ๑๐๒)

สามเกลอกล่าวให้คำมั่นต่อกันว่า จะรักกันยิ่ง โดยเฉพาะกิมหงวนนี่ถึงขนาดกล่าวว่า จะรักยิ่งกว่าเมียก็เสีย แต่รักยิ่งกว่าเมียอื่น สำหรับคนกลัวเมียขนาดหนักอย่างสามเกลอก็ยอมสลดพรรณา และยอมจะชนพองสองเกล้า ซึ่งตรงจุดนี้เองเป็นช่องว่างของความรู้สึกกลับคลุมเครือ และรู้สึกลำบากจนบรรยายไม่ได้ ทั้งยังจิตวางตนไม่ถูก ที่สุดก็สุดคิด อากาแรกกลัวเมียจึงล่องไปสู่สะเพริงพรีนเ่าเกรงขาม แต่จะว่าซึ่งต่อสะเพริงพรีนเ่าเกรงขามก็ไม่ได้ เพราะรักปรารถนาอยู่ลึกๆ ความรักตั้งใจโรยหาอย่างออกห่าง ซึ่งเป็นลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" ดังนั้น พอกิมหงวนกล่าว *ก๊วยโงย* ในด้านรักปรารถนา และผลได้กล่าวสะท้อนให้ได้ลึกลับคิดเห็นในด้านสะเพริงพรีน "การกลับหัวกลับหาง" ก็คือคล้ายตัวให้เห็นเข้า *วิ้วระ* ในอารมณ์ตนเองและระหว่างกัน ซึ่งทำให้ซับซ้อนได้

ที่กล่าวไปนั้น เป็น *ก๊วยโงย* ที่เกิดจากประสบการณ์จริงสร้างภาพติดอยู่ (สำหรับคนกลัวเมีย) ทว่า *ก๊วยโงย* ซึ่งอุปาทานเกิดขึ้นไปเองด้วย ดังปรากฏใน ตี่เก็ง (๒)

หน้า ๑๖๕-๑๖๖

ชาวเยอรมันขนาดคายน เขาฟังภาษาไทยไม่ออก

" แคนฮูสปีคองลิช ? "

ลุงเซยตหน้าเนื่อๆ

" ทา ? นายว่ายังไงนะ อยากเล่นจิ้งหรีดหรือ ? "

" ว้อท ? "

" อ้าย-ไม่ถึงกับวอควาสทรอกหน้า นายห้าง " ลุงเซยค้อมๆ " จิ้งหรีดเมืองไทยดมเถไป อ้ายซิดหัวเป็นมันแฉับหนวดยาวๆกะก้อ กัดทอนขี้น่าเอเล๊ย "

พล นิกร กิมหงวนมองดูเจ้าคุณปัจจนิกฯ แล้วขมมือปิดปากหัวเราะ ท่านนายพลออกจะตะลุงเซยอย่างยิ่ง แต่ไม่ทำหน้าขมขื่นไปอึ้งงั้นเอง

(หน้า ๑๖๕-๑๖๖)

ชาวเยอรมันช้วนลุงเซยคุษเป็นภาษาอังกฤษ (อิงลิช) ลุงเซยนึกว่า ช้วนคุษเรื่อง

จังหวัด (อังกฤษ) ก็เลยคุยด้วย แกรมยังต่อปากต่อคำกันเป็นเรื่องราวไปได้สำหรับตัวลุงเชยเอง เพราะฝรั่งเยอรมันไม่รู้เรื่องทีลุงเชยคุยเลข ช้าลุงเชยคุยกับจังหวัดนี้ ค่าธรรมเนียมจังหวัดตัวแกงก็เสมือนนำมาใช้แทนตัวเจ้าคุณปัจฉิมฯได้ ถ้าเปลี่ยนค่าจังหวัดเป็นเจ้าคุณท่านนั้น ลุงเชยก็ชวโงงด้วยอุปาทานนึกคิดไปเอง แต่ได้เป็นเรื่องราว นอกจากนั้นก็ยังมีเหมือนจะเขาเจ้าคุณปัจฉิมฯอยู่ในที่ด้วย คำพูดของลุงเชยจึงมี "การกลับหัวกลับหาง" เกิดขึ้น กล่าวคือไม่รู้เรื่องราว แต่จะว่าไม่เป็นเรื่องราวก็ไม่ได้ ชัวยังมีเรื่องราวอันอาจจะก่อเรื่องก็ได้ แต่เคราะห์ที่เรื่องไม่ได้เกิด รวมความก็ย่อมโง่งอย่างแกล้งเชื่อ ซึ่งจับไม่ได้และปล่อยอย่างไรก็ไม่ทัน ดังแจ้งฟังดูบ้างไว้สาระและสะใจ อันนำไปให้ชบชัน

นอกเหนือไปจาก *เกี้ยวโงง* ที่เกิดจากประสบการณ์จริงเป็นภาพติดอยู่ และ *เกี้ยวโงง* ซึ่งอุปาทานนึกคิดไปเองแล้ว ยังมี *เกี้ยวโงง* ซึ่งต่างแง่ของคำด้วย ดังปรากฏใน จอมกษัตริย์ (๑๔) หน้า ๑๐๑

" เบาครับ คุณหญิง "

คุณหญิงหัวเราะก๊าก

" อ้อตาย เรื่องอะไรก็มาเที่ยวเซ่นไหว้คุณเบา ดีจังเบามาจากบ้านเรียบร้อยแล้วละคะ "

เจ้าคุณปัจฉิมฯทำคออ่อนหลับตาไป คณะพรรคหัวเราะครืน

" โธ่-โธ่-โธ่ คุณหญิง ว่า-ผมไม่ได้ขอร้องให้คุณหญิงเที่ยว เหมขอให้คุณหญิงหยุดพูด "

(หน้า ๑๐๑)

เจ้าคุณปัจฉิมฯขอให้คุณหญิงประสิทธิ์เบา (คุณ) คุณหญิงกลับนึกว่า เจ้าคุณขอให้เบา (ปัสสาวะ) เบาทังสองเป็นคำเดียวกัน แต่ไม่ใช่คำคนละความกัน "การกลับหัวกลับหาง" จึงเกิดขึ้น สื่อเดียวกันที่ใช้ แต่สำนคนละตัวที่หมายถึง ดังนั้น คำพูดโต้ตอบดังนี้แสดงถึง *ไว้สาระและ* "การกลับหัวกลับหาง" เชิงปัญญา อันทำให้ชบชันได้

เกี้ยวโงง อันเป็นคำพูดเชิง *วัดกู่แห่งการกล่าว* ที่ชบชันนั้น เพราะคำที่กล่าวเบ่งแง่ของภาพ เสียง หรือความไป จะเป็นไปด้วยลักษณะมากแง่ของคำหรืออุปาทานก็ตามที่ แต่ลักษณะดัง

กล่าวตอนได้เข้าใจทั้งหมดนี้ ทำให้ได้เห็นถึง "การกลับหัวกลับหาง" และลักษณะเชื่อมโยงกัน อันนำไปเห็นบ้ำไว้สวระและบขัน

๒.๓. สัมพันธ อันเป็นคำพูดเชิงวิพากษ์การกล่าวที่ขบขันนี้ ปรากฏใน ผู้ติดภยาก

(๑๑) หน้า ๕๐-๕๑

... ป้ายทาสน้ำเงิน ตัวอักษรสีขาวติดอยู่ทางขวามือ ปรากฏว่า

สั้นขุดมาก กุจรีงๆ

สามเกลอหัวเราะลั่น

" ไชโย " กิมหงวนเอ็ดตะโร " ได้การละไว้ว เจ้าคุณกำแหงฯต้องมีลูกสาวสวยแน่ๆ วูปี ! อยู่บ้านนี้เถอะวะ พวกเรา "

พลซ้อnheimไว้ในหน้า

" แกร์ยั้งไงวะ ว่า-ท่านเจ้าคุณกำแหงฯมีลูกสาวสวย ? "

" ปู้-อ้ายควายเอ๊ย ป้ายหมาดูนะ ร้อยทั้งร้อย ถ้างงเขียนบอกไว้ก็หมายควรวามีลูกสาวสวย ยิ่งเขียนว่าดูจริงๆละก็อ น่องๆนางสาวไทยเวียวกแก ... "

(หน้า ๕๐-๕๑)

ป้ายเตือนให้ระวังสุนัข ซึ่งยังเน้นว่าคู่อย่างยิ่งด้วย ป้ายเหล่านี้ทำให้อุ่นมานโงงถึงสาเหตุ ซึ่งน่าจะเป็นลูกสาวสวยและหญิงลูกสาวด้วย จึงติดป้ายขู่ แต่การขู่กลับกลายเป็นสมมติ การป่าวประกาศซึ่งขึ้นแทน แทนที่จะกลัวกลับน่าจะมีคนกวและอยากมา ป้ายนี้จึงเป็น "การกลับหัวกลับหาง" และเห็นความขัดแย้งบ้ำไว้สวระ อันทำให้ขบขัน เพราะปรากฏสัมพันธแสดงนัยขึ้น

นอกจากสัมพันธเป็นที่ขบขัน เกิดจากการอู่นมาแล้ว ยังเกิดจากเหตุผลอันเบ้แท้จริง นั่นเองด้วย ดังปรากฏใน ไปสวรรค์ (๕๕) หน้า ๒๓

กิมหงวนทำคอฮัน

" ทำไม่ถึงผมละกรับ ? ผมเองไม่ได้กระตือรือร้นที่จะไปสวรรค์หรือกรับ ผมชอบไปเที่ยวชมมากกว่า ไปที่นั่นแล้วดูมันครึ้มๆใจอย่างไรชอบกล สวรรค์นั่นคงไม่มีอะไรที่ต้นตาดต้นใจนะกรับ ดีไม่ดีพวกนางฟ้าเหาะข้ามหัวเราไป ก็จะมีผลเป็น

ก็ง้อกันไปตามกันเท่านั้น "

เจ้าคุณหัวเราะ

" โธ่-อ้ายหมื่น ! " ...

(หน้า ๒๓)

กิมหงวนโดนเจ้าคุณปัจจุภิกษุเจาะจงให้เป็นผู้ออกค่าไปเที่ยวสวรรค์ กิมหงวนไม่ยอมซ้ำยังกล่าวว่า สวรรค์ไม่น่าสนใจ เผลอๆไปเห็นนางฟ้าบินไปๆ พาลจะเป็นกึ่งอิงเสียด้วย เพราะปรกติคนมักเป็นกึ่งอิงที่ตา ค่อยไปแอบเจาะช่องมองคนเล่นจ้อเอนาบหน้า จึงมีกอนมานกันว่า โป๊เป็นสาเหตุให้คนเห็นเป็นกึ่งอิงได้ แม้จริงๆจะเป็นติดเชื่อสภปรกจากช่องสัมพันธ์กับตาก็ตาม เมื่อกิมหงวนกล่าวถึงเหตุผลเชิงอารมณ์ตามแบบแผนความเชื่อ โดยกล่าวอย่างมีศิลปะและไม่มีคำอุจาดเป็นนัย อณาจารย์ลึกลับ แต่ได้ภาพทั้งหมด วิธีเป็นศิลปะ แต่ตัวเนื้อหาเป็นอณาจารย์ พอผสมผสานกัน ก็ออกมาเป็น "การกลับหัวกลับหาง" (paradox) และกวดแกว่งคุณค่าสาระจนดูبابอ ทำให้ขบขันในมนิทัศน์เชิงปัญญาได้ เพราะฟังดูขัดแย้งบ้างไว้สาระ

ทั้งนี้เมื่อสัมผัสกับเกิดจกการอนมานและเหตุผลแล้ว ยังเกิดได้จากสำนึกผิดหรือสัมผัสผิดด้วย ดังปรากฏใน ภควัมเมย (๑๙) หน้า ๒๔-๒๖

" อั้งอิงดีเป็นเวรชาคุณคะ คุณเลี้ยงอั้งได้ อั้งก็จะพาเอาตมายุู่กะคุณ อั้งทำงานงัดสาระพิก หุงข้าวก็ได้ "

พลลืมตาโพงง ยกมือขวาทาบอก แล้วยมแหงๆ

" กิมฮวย ! เมื่อก้าวลจะเข้าใจผิดเสียแล้ว ไหนลอบบอกอ้วหน้อยเถอะ สือเข้าใจประกาศของอ้วว่าอย่างไร ? "

" เอ๊วก็ง ก็คงประกาศว่า ต้องการเล็ชชา อั้งก็มาสมัครเล็ชชาจะเข้าใจผิดทั้งลาย อั้งช่าหมักใจเป็นเม็ชคุงจริงๆ "

" โธ๊ย ! คุณพระช่วย ตายทำแน่ กิมฮวย ! กิมฮวย ! สือเข้าใจว่าอ้วประกาศหาเม็ชยั้งงหรือ ? "

" ก็ยั้งงนสิคะ เล็ชชา จาโบบี้เม็ชเหมือนกัน "

นักรลุกขึ้น กระโดดวิ่งมาเกาะขอหน้าต่างหัวเราะเสียจนหน้าตาไหล พลทำท่าเหมือนกับจะเป็นลม ส่วนแม่กิมฮวยทำหน้าต๋นๆ

(หน้า ๒๕-๒๖)

กิมฮวยสำคัญผิด โดยโยงคำว่า"เลขา"เป็นตัวหมายของ"เมีย"หรือ"จาโบ้"(คำจีน) ความสัมพันธ์ของ"เลขา"(แม่บ้านทางการงานหรือเฉพาะการงาน) ที่เกิดกับ"เมีย"(แม่บ้านทางครอบครัวหรือทั้งชีวิต) ขัดแย้งกับแบบแผนภาษามาตรฐานของคนทั่วไป ทว่าเป็นที่เข้าใจความสัมพันธ์ที่เป็นของกิมฮวยได้ *ความสัมพันธ์* จึงเกิดเป็น ๒ ชุดในคำเดียวกัน กล่าวคือเป็นจริงและไม่เป็นจริงอย่างเป็นที่เข้าใจได้ เมื่อเห็นแบบแผนภาษาคนทั่วไปและของกิมฮวย คำพูด"เลขา"จึงเกิด"การกลับหัวกลับหาง"ในตัว แสดงให้เห็นถึง*บ้าไร้สาระ* อันทำให้ขบขัน

แต่ใช้ว่า*สัมพันธ์*ผิดจะเกิดจากสำคัญผิดเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากสำคัญคนละระดับด้วย ดังปรากฏใน สามเกลอเลี้ยงไก่ (๒๖) หน้า ๘๙

นิกรกับกิมหงวนเดินเข้ามาในเคียงพล ในลักษณะเรียงเรียง แล้วต่างกระพุ่มมือไปราวพร้อมๆกัน นายการุณวงศ์คว้าไปถือศตราถือปัสการะเป่าหนึ่งฟอง แต่เจ้าคุณมองเห็นพอดี

" เอ๊ย-เจ้ากร อัยยี่อ่าเป็นคนมือไวหน่อยเจียนา อ้ายเรื่องล้วงคองเท่านี้ไม่ได้แถมหรือกเพื่อน "

กิมหงวนหัวเราะคิก แล้วพูดเปรยๆ

" อ้อ-เลื่อนฐานะจากลูกเซยเป็นเพื่อนแล้ว ถ้า "

" เพียะ ! " เจ้าคุณตบหน้าอ้าเสียเต็มแรง

(หน้า ๘๙)

เจ้าคุณปัจจุณิกกล่าวกับนิกรผู้เป็นลูกเซย ด้วยคำแสดงนัยเชิงอารมณ์ว่า รู้กันกันโดยใช้คำสรรพนามแทนนิกรว่า"เพื่อน" ซึ่งกินนัยถึงพอกันในฐานะฝีมือ เพราะปรกตินิกรหยิบจวดยไปนั้น มักจะไม่รู้ตัวเสมอ คำกล่าวแสดงนัยทันทันและพอกัน จึงแสดงอารมณ์เป็นนัยของเจ้าคุณ ทว่ากิมหงวนกลับตีความตรงตัว กล่าวคือไม่ใช่คำแสดงนัยอารมณ์ อันเท่ากับเป็นการยกระดับชู้ห่างตนเอง แต่เป็นการลดฐานะจากผู้ใหญ่มาเป็นเด็ก ด้วยเหตุดังกล่าว คำกล่าวของเจ้าคุณว่า"เพื่อน"จึงฟังดู*บ้าไร้สาระ* เกิด"การกลับหัวกลับหาง"และเป็นที่ขบขัน เพราะตีความกินนัยทางอารมณ์ต่างระดับกันออกไปหรือแสดงปัญญาตั้งหกออกมา(ในตัวเจ้าคุณซึ่งเป็นผู้ใหญ่ แต่กลับลดฐานะเป็นเด็ก)

สัมพันธ เป็นคำพูดเชิงวิตถุแห่งการกล่าววาทที่ซับซ้อน เพราะแสดงนัยโดยอนุมาณและ เหตุผลอย่าง "กลับหัวกลับหาง" ที่ขัดแย้ง ซึ่ง*สัมพันธ*กับ*คำพูด* ทั้งนี้ไม่สำคัญว่าถูกต้องหรือไม่ แต่ ขึ้นอยู่กับว่า กล่าวได้หรือไม่ ใช่เพราะกล่าวได้อย่างมีนัย*สัมพันธ*"กลับหัวกลับหาง"นี้เอง จึงฟัง ดูบ้ำไรสาระและเป็นกตบั่น

๓.๘. *เบียงเบน* อันเป็นคำพูดเชิงวิตถุแห่งการกล่าววาทที่ซับซ้อนนี้ ปรากฏใน สมบัติ มหาโจร (๗๓) หน้า ๑๓๒-๑๓๓

" อ้า ! " เจ้าคุณปัจจนิกฯ อ้าปากหวอ " ดีจริงนะลูก แกทำไมคอยเข้าใจ ไปในทางอกุศล ม้อย่างหรือวะ คนดีๆ กลายเป็นบ้า "

ประกาศซ่อนยิ้มไว้ในหน้า

" ยิ่งใจก็ไม่ทราบค่ะ แต่เมื่อตอนเห็นหนูเห็นแอบคุยที่บังตา หนูได้ยินคุณพ่อ พูดขึ้นมาว่า ต้องรวย-ต้องรวยแน่ๆ เจ้าประคุณเอ๊ย มีสว่างแม่ นางโจง ช่วยคุณ บินศาลาให้คนพบที่เถอะ " แล้วประกาศก็หัวเราะคิก

ก่า เจ้าคุณกลับนาลายเอออก

" เหลวไหลหน้า "

" ไม่เหลวค่ะ หนูแอบฟังอยู่น่ะคะ "

" ก็ไม่เห็นะซี นี่ถึงว่าแกเหลวไหล "

สามเกลอหัวเราะจ้า! เจ้าคุณยิ้มแหยะชอบกล ประภาเจ้ยิ้มแฉ่งคอกไปจาก ห้อง...

(หน้า ๑๓๒-๑๓๓)

เจ้าคุณปัจจนิกฯ กล่าววาทว่า "เหลวไหล" สำหรับเรื่องทีประกาศได้ยิน ประภาจึงยืนยันว่า "ไม่เหลวไหล" เพราะได้แอบฟังที่จั่วว เจ้าคุณจึงเบียงเบนว่า "เหลวไหล" เพราะแอบฟังทำไม กล่าวคือหันมาตำหนิแทน ด้วยซึ่งประกากล่าวนี้เ็นความจริง คำ "เหลวไหล" จึงมีบทบาท*เบียง เบน* แต่ยังคงถูกต้อง ทว่า*เบียงเบน*และถูกต้องเช่นนี้ เพราะใช้ไม่ได้และผิดพลาดในบทบาท เก่า คำ "เหลวไหล" ของเจ้าคุณจึงเกิดลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" และเป็นทีซับซ้อน ด้วยแสดงบ้ำไร สาระและยับจนปัญญาอย่างน่าขุ่นๆ

เขียงเบน เป็นคำพูดเชิงวิเศษณ์ที่กล่าวถึงทาบขึ้น เพราะเข้าเส้นต่อเอง ๓ สถานะบทบาทต่อคำเดียว โดยเปลี่ยนทำให้ฝ่ายนำเส้นอชฌมธรรมถูกต้อง ทว่าชอชฌมธรรมถูกต้องอย่างอชฌมและผิดพลาด*เขียงเบน*ไป จึงเกิดลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"และเป็นทาบขึ้น

วิเศษณ์ที่กล่าว เป็นคำพูดอันเป็นทาบขึ้น เพราะได้เปลี่ยนความหมายของสิ่งที่พูดจนเกิด"การกลับหัวกลับหาง"ขัดแย้งกว้างในตัว เพราะกล่าวสิ่งหนึ่ง กลับหมายถึงอีกสิ่งหนึ่ง ด้วยวิธี*ลตทอน*หรือข้าม *เกยวโยง*หรือเปลี่ยนแง่ *สัมพันธ์*หรือกันเนื่อง และ*เขียงเบน* หรือถูกที่ผิด ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้คู่บ่าว*วิเศษณ์*และเป็นที่ทาบขึ้น

๓. *ความเปรียบ* อันเป็นคำพูดที่ทาบขึ้นนี้ ปรากฏใน ๓ ลักษณะ คือ ลตทอน เสริมเกิน และทดแทน

๓.๑. *ลตทอน* อันเป็นคำพูดเชิง*ความเปรียบ*ที่ทาบขึ้นนี้ ปรากฏใน พอลูกอ่อน (๑๓) หน้า ๑๔๖

" ทำไมละ ทำไมจะไม่แข็งแรง " แล้วประไพก็ยกแขนทั้งสองขึ้นเกร็งกล้ามเนื้อ "ดูซิคะ คุณพ่อ กลับเป็นแม่ๆ หน่อออกลูกคนไหน หน่อไม่รู้สึกอะไรเลย คล้ายกับว่าท้องผูกนิดหน่อยเท่านั้น "

เสียงหัวเราะอย่างครืนเครงดังขึ้น...

(หน้า ๑๔๖)

ประไพเปรียบเทียบความรู้สึกในการออกลูกว่า ไม่ยากลำบาก โดย*ลตทอน*ให้เข้าใจเป็นประสบการณ์ทั่วไปร่วมกัน ซึ่งทุกคนย่อมเคยประสบ กล่าวคือออกลูกไม่ต่างกับท้องผูกสัก หรือตัวหล่อเองแข็งแรงจนออกลูกเหมือนออกถ่ายท้องผูกอย่างไรอย่างนั้น *ความเปรียบ*เช่นนี้ทำให้เข้าใจ และเป็นที่รับรู้เข้าใจได้ ทว่าถ้าเป็นจริง ทุกคนย่อมซุ่มและเคยชินต่อการออกลูกเป็นประจำ ซึ่งฟังดูเหลือเชื่อและไม่น่าเป็นไปได้ *ความเปรียบ*นี้จึงมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" มหัศจรรย์บุตรย่อมไม่ใช่ปฏิกลอาจุม ทว่าทั้งสองนำมาวางคู่กันให้ความรู้สึกและความเข้าใจได้ อันทำให้เกิดมโนทัศน์เห็นซึ่งบ่าว*วิเศษณ์* และเกิดความขบขันขึ้นได้

จดทอน อันเป็นคำพูดเชิงความเปรียบที่ขบขันนั้น เพราะเสมือนเฝ้าคู่แข่งมาวางค้อน ซึ่งน่าจะเข้าใจได้ยาก แต่กลับทำให้เข้าใจได้ง่าย ทว่าเหลือเชื่อจนบ้่าไว้สวระ อันทำให้ขบขัน

๓.๓. เสริมเกิน อันเป็นคำพูดเชิงความเปรียบที่ขบขันนั้น ปรากฏใน หมัดเด็ด (๖๑) หน้า ๑๒๑

" ว่า- " กิมหงวนร้องขึ้นดังๆ " ไม่อยากค่อยเสียแล้วละโว้ย "

สमानลิมตาโพลง

" อะไรอีกล่ะคุณ ? "

อาเสี่ยชมวดควายน

" ลืมโกนขนจิกแระนะซีครับ ยี้-คุชี่ครับชาวโลกออกมาชิงกะหนดปลาหมึก ยักษ์ อาชเขาชายโหง "

ฉายลิลกวิลาสหัวเราะก๊าก คนนี้ยังอยู่ใกล้ๆว่าเสี่ยอหาย

(หน้า ๑๒๑)

กิมหงวนเปรียบขบขันกับตัวของเขเอง อย่างแสดงเสริมเกินถึงอารมณ์รู้สึกเฝ้าเกลียดน่ากลัว โดยเปรียบเห็นชชายกับหวดปลาหมึกยักษ์ ถ้าความเปรียบนี้จะอนุมานให้ใช้ได้ ก็ใช้ได้เพียงอารมณ์รู้สึก แต่สำหรับภาพเปรียบแทนกลับกลับและ"กลับหัวกลับหาง"เหลือเชื่อ อันทำให้เกิดความรู้สึกถึงบ้่าไว้สวระและขบขันได้ เพราะจัดวางภาพและความเปรียบอย่างไรก็ได้ ที่ได้ก็เป็นภาพเหลวไหลและขัดแย้งแทน

เสริมเกินในตัวอย่างที่ผ่านมาไปเป็นที่ขบขันนั้น เพราะเกิดภาพลึกลับและแทนที่ไม่ได้กว่ามีกรณีวางซ้อนและไม่ขัดแย้ง ดังปรากฏใน อายคำปรอท (๖๕) หน้า ๕

" อ้ายหมอนี่เอาจจะต้มคุณอาโก้ได้ กันมันใจเหลือเกิน มันต้องการอยู่ใกล้คุณประภาเท่านั้น แล้วก็โกหกต่อแหล่ชวนท่านร่วมมือกับมัน ประดิษฐ์อะไรขึ้นอย่างหนึ่งเพื่อเอาเป็นโลบังหน้า ประดิษฐ์ไปประดิษฐ์มา ไม่ช้าคุณประภาก็กลายเป็นมนุษย์กินคนเหมือนพวกเมียเรา "

พลกับนิกรหัวเราะก๊าก

(หน้า ๘)

กิมหงวนวิจารณ์อ้ายเหมอ (ดีเรก) กับคุณอา (เจ้าคุณปัจจุฉิง) ว่า ดีเรกคงอยากอยู่ใกล้
 ปรากฏสาวเจ้าคุณ จึงทำอุบายลวงเจ้าคุณ เพื่อให้ได้อยู่ใกล้ดีเรก นี่แล้วทั้งสองยอมทำร้ายประภา
 ทำให้กลายเป็นเสมือนมนุษย์กินคน ทว่าเสมือนมนุษย์กินคนที่เป็นความเปรียบนี้ ย่อมมีกรรมชาติ
 กินคนอื่นๆ โดยเฉพาะคนทำร้ายตนเอง ดังนั้น ดีเรกกับเจ้าคุณยอมทำร้ายและลงเอยให้ร้ายตนเอง
 แน่نون ข้อความจึงเกิด "การกลับหัวกลับหาง" ขึ้นจาก *ความเปรียบ* นี้ ซึ่ง *เสริมเกิน* อย่าง
 แสดงทัศนคติอารมณ์รู้สึกต่อเหตุการณ์ว่า ชัดแจ้งและบ้าไร้สาระ อันทำให้ซับซ้อน

เสริมเกิน เป็นคำพูดเชิง *ความเปรียบ* ที่ซับซ้อน เพราะถ่ายทอดอารมณ์รู้สึกแสดงทัศนคติ
 ให้ปรากฏผ่านภาพพจน์ ซึ่งภาพพจน์ผ่านการเปรียบเทียบตนเองก่อให้เกิดภาพหรือความหมายชัดเจนและ
 เหลวไหล *ความเปรียบ* จึงมีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" และ "บ้าไร้สาระ" อันทำให้ซับซ้อน

๑.๓. *กตเวท* อันเป็นคำพูดเชิง *ความเปรียบ* ที่ซับซ้อนนี้ ปรากฏใน มรณนคร (๘๘)

หน้า ๙-๑๐

" ง่า-คือ-คือมันแข็งงึกรับ คิงแต่ผมได้ตกมาอยู่ในราชสำนักของคุณ ผมรู้สึกว่
 ภูเขาลูกหนึ่งที่บอบช้ำนอกของผม "

อ้อปสรรงอาฮง

" หรือคะ แล้วคิงจะช่วยอะไรคุณได้บ้าง "

" อ้า-ง่า-ช่วยยกภูเขาลงให้ผมหน่อยสิครับ "

หล่คนหัวเราะ

" คุณพูดเป็นปริศนาขี้ขี้ คิงไม่เข้าใจหรอกคะ คิงไม่คงแก่เรียนเหมือน
 อย่างคุณในคะ "

อ้ายเสื่อพัชรารณมแหงๆ

" ถ้าเช่นนั้น ก็อนุญาตให้ผมพูดตรงไปตรงมานะครับ คุณอ้อปสร ผมรักคุณ ... "

(หน้า ๙-๑๐)

ผลสารภาพความโง่เง่าของตนต่ออ้อปสร โดยเลี่ยงไม่ใช้คำบอกนัยความรู้สึกโดยตรง

เขาหันไปใช้คำบอกนัยภาพพจน์แทนความรู้สึก ทว่าคำภาพพจน์นี้ให้แต่ภาพลักษณ์ ซึ่งขาดสีสันชวน
เคลิ้มฝัน ชำนาญหนักแน่นก็เป็นของภารกิจ (เรื่องการทำงาน) ไม่ใช่หทัยกิจ (เรื่องความรัก) ดังนั้น
ความเปรียบให้ภาพพจน์ทดแทนได้บางส่วนและขาดหายไปบางส่วน จึงเกิดลักษณะขัดแย้งและ
"กลับหัวกลับหาง" ดูเสมือนบ้าไร้สาระและเป็นที่ยอมรับไม่ได้

ทดแทน เป็นคำพูดเชิงความเปรียบที่ยอมรับไม่ได้ เพราะไหวสะทอนผิดส่วน เห็นควรไม่
เห็น และไม่เห็นควรเห็น ความเปรียบจึงไม่สมบูรณ์และขัดแย้งอย่าง"กลับหัวกลับหาง" อันทำให้
ดูบ้าไร้สาระเป็นที่ยอมรับไม่ได้

ความเปรียบ อันเป็นคำพูดที่ยอมรับไม่ได้ เพราะจัดวางคำภาพพจน์แทนอย่างขัดแย้ง
โดยได้ลดทอนจนเกิดการวางคู่แย้งมาคู่กัน เสริมเกินจนเกิดวางลักลั่นภาพหรือความหมาย และ
ทดแทนจนได้วางผิดสับสนและนำหนัก ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นไปในลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"ทั้งสิ้น จึงเป็น
ที่ยอมรับไม่ได้

๔. เหตุผล อันเป็นการยืนยันของคำพูด²⁵ ที่ยอมรับนั้น ปรากฏใน ๖ ลักษณะ
คือ ยืนยันผิด ยืนยันผล ยืนยันซ้ำ ยืนยันหนัก ยืนยันแฉ่ง และยืนยันรัยยัง

๔.๑. ยืนยันผิด อันเป็นคำพูดเชิงเหตุผลที่ยอมรับไม่ได้ ปรากฏใน บ้านผีสิง (๑) หน้า ๕๙

" ใครบอกละครับว่าผมจะไปรบกับญี่ปุ่น " กิมหงวนพูดขำๆ " ผมเป็นคน
ไทยครับ ชาตินี้ไทยกับญี่ปุ่นมิตรภาพแน่นแฟ้นกันเป็นอย่างดี "

" อ้าว-แกไม่ได้เป็นเจ๊กดอกหรือ ? "

" ผม-นาสสงวน ไทยแท้ เป็นคนไทยขอรับ " กิมหงวนพูดอย่างภาคภูมิใจ

" แล้วเต๊สแก่ล่ะ ? " เจ้าคุณกระเช้า

²⁵ Stumpf, Samuel Enoch. Philosophy History & Problems.
New York : McGraw-Hill, 1994. p.260.

อาเสี่ยคือปะหลับปะเหลือก

" แต่ผมก็เป็นเจ๊กนะซีครับ แต่ผมเกิดเป็นคนไทย เพราะฉะนั้นผมต้องเป็นคนไทย เข้าใจ ? "

เจ้าคุณหัวเราะก๊าก

(หน้า ๕๖)

กิมหงวนยืนยันว่า เขาเป็นคนไทย โดยอ้างถึงพ่อจะเป็นจีน แต่เขาเกิดเป็นคนไทย ซึ่งเป็นไปตามเนื้อความของเพลงชาตินิยม *รักกันไว้เกิด* ที่ว่า " รักกันไว้เกิด เราเกิดร่วมแดนไทย จะเกิดชาติไหนๆ ก็ไทยด้วยกัน " กล่าวคือความเป็นคนไทยนั้นเป็นโดยส่วนเกิน ทว่าขณะเดียวกันก็หมายความว่าขัดแย้งกัน ซึ่งเจ้าคุณปัจจนิกฯ คำนวณความเป็นคนไทยของกิมหงวนด้วยหลักกฎหมาย ว่าเป็นลูกคนต่างด้าวย่อมเป็นคนเชื้อชาติต่างด้าว ถึงแม้จะมีสัญชาติไทยก็ตาม เมื่อเป็นดังกล่าว สิทธิก็ต่างกันออกไป ความแตกต่างเป็นไปเพื่อสงวนไว้ซึ่งสิทธิต่างระดับ ดังนั้น เมื่อจำเป็นต้องตัดสินเกณฑ์ต่างกันของกิมหงวนกับเจ้าคุณ ผู้คนก็จำเป็นต้องตกลงยอมรับมาใช้เกณฑ์ตามเจ้าคุณหรือเกณฑ์กฎหมายเกณฑ์อุดมคติอย่างกิมหงวนเป็นสิ่งดีและควรปฏิบัติ ทว่าเกณฑ์หลังใช้อย่างเจ้าคุณเป็นสิ่งควรปฏิบัติสามจำเป็นจะต้องตัดสิน ด้วยเหตุดังกล่าว เหตุผลจึงมีระดับต่างกันและเกิด " การกลับหัวกลับหาง " (paradox) โดย *เกณฑ์* ของกิมหงวนตกอยู่ในสถานะ *บ้าไร้สาระ* และเป็นที่ยอมรับไม่ได้

เหตุผล ในตัวอย่างที่กล่าวไปใน มีเกณฑ์ ๓ เกณฑ์ต่างระดับกัน ทั้งจำเป็นต้องเลือกอันใดอันหนึ่งเป็นถูก ท้ายสุดจึงมีเกณฑ์หนึ่ง *ขี้เขี้ยว* ผิดในสนามการตัดสิน แต่ไม่ใช่ผิดทั้งหมด ทว่าก็มีบางครั้งที่ผิดอย่างสมบูรณ์จริงแท้ด้วย ดังปรากฏใน *คืนกรง* (๒) หน้า ๑๑๗

" อู๊บ ! อ้อฮ ไม่ยอม-ไม่ยอม มึงเล่นชักลับปี่ข้า โธษ-จุกแน่ะโว้ย "

" จุกทำไมถึงพูดได้ละ ? " พลถามยิ้มๆ

" ผมมันทั้งๆจุกนะซี อูฮ-อ้ายข้าเล่นแล้วเจ็บๆเสมอ โธษบราชวังจะลึงแน่ะ ชกมึงไม่ถูกลักที่ "

นายพิชราภรณ์หัวเราะ

(หน้า ๑๑๗)

กิมหงวนกล่าวว่า พลชักลับปี่จุก แต่จุกยอมพูดไม่ได้ ครั้นพอถูกถามว่าทำไมจุกถึงพูด

ตัวอย่างที่ง่ายไปเกินนิยามซึ่งไม่น่าใช้ แต่จำเป็นต้องยอมรับ หากมีซึ่งนิยามอยากให้เป็น แต่ต้องเป็นไปไม่ได้ ดังปรากฏใน การขานหนึ่งหวานใจ (๗๖) หน้า ๗๔-๗๕

นิกรยิ้มแก้มตุ๋น

" แม่แหละครับ ตัวกินนอนและ ความจริงเกิดมาเป็นนายนิกรสบายพิลึก สดต่างค ก็มาใช้อย่างฟุ่มเฟือย อยู่ดึกกินดี มีตักก้อย มีรถยนต์ มีคนใช้ชายหญิงคอยรับใช้ อู้อ-คิด แล้วน่าปลมใจ สบาย-สบาย จริงๆนะพินัน พับแผ่ชี้อ้า "

นันทาทำปากชมขมขม

" บ้า-คนบ้าๆยังงี้เมื่อไหร่จะตายเสียทีไม่รู้ "

ประไพยิ้มแห้งๆแล้วพูดเสริมขึ้น

" หนกือเป็นแม่น่ะซีคะ "

คณะพรรคสามเกลอพากันหัวเราะอีกครั้งหนึ่ง ...

(หน้า ๗๔-๗๕)

นันทานันทน์ได้จากชุดนิกรน้องชาย จึงบ่งชี้ที่น่าจะนำไปในความรู้สึก คือ น้องชายบ้าๆ อย่างนี้ น่าจะตายเสีย ทว่าประไพน้องสะใภ้ได้กล่าวถึงผลซึ่งยืนยันน่าจะเป็นอย่างตามมา นั่นคือประไพ ย่อมเป็นแม่น่า และผลเช่นนี้ไม่ควรจะเกิด ทั้งนี้ นันทาเองยอมไม่ต้องการเช่นกัน ด้วยเหตุดังกล่าว เหตุของนันทาที่อยากให้เป็น จึงเป็นไปไม่ได้ด้วยผลของประไพ นิยามใช้ไม่ได้ เพราะผลยืนยัน อย่างไม่อยากให้เป็น อยากให้เป็นในนิยามจึงเป็น "การกลับหัวกลับหาง" (paradox) กับไม่ใช่อาก ให้เป็นในผล อหากกับไม่อยากเกิดปฏิกิริยาต่างระดับอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะนิยามอย่างไรก็ตาม ที่ สุกก็เห็นซึ่งบ้าไร้สาระเป็น "การกลับหัวกลับหาง" อันทำให้ซับซ้อน

ยืนยันผล เป็นคำพูดเชิงเหตุผลที่ซับซ้อน เพราะเหตุนิยามไปกันไม่ได้กับผลนิยาม ผล กำหนดให้เหตุใช้ได้หรือไม่ได้ ซึ่งขัดแย้งกับสามัญสำนึก ก็เหตุที่น่าจะกำหนดผล ดังนั้น ยืนยันผล จึง เกิด "การกลับหัวกลับหาง" และเห็นซึ่งบ้าไร้สาระ อันทำให้ซับซ้อน

๔.๓. ยืนยันซ้ำ อันเป็นคำพูดเชิงเหตุผลที่ซับซ้อน (ฮวน) ปรากฏใน มนุษย์ เหล็ก (๖๗) หน้า ๑๓

" ฟ้าซี-นักวิทยาศาสตร์ในโลกนี้ ยังมีใครหนอที่ประดิษฐ์มนุษย์เหล็กได้
อย่างไร ? "

อาเสี่ยสอเคซัน " มีครับ คุณอา "

เจ้าคุณพระตีนหันขวับมากางกิมหงวน

" ใครวะ ? หลานชาย บอกอาซี ? "

เสี่ยหงวนพูดหน้าตาเฉย " ก็เจ้าดี เรกนะซีหรีบ "

คณะพรรคหัวเราะชอบใจไปตามกัน ...

(หน้า ๑๒)

กิมหงวนบอกว่า นอกจากดีเรกแล้ว ยังมีคนประดิษฐ์หุ่นยนต์มนุษย์เหล็กได้อีก และ
คนคนนั้นคือดีเรก หรือนอกจากดีเรกก็มีดีเรก ซึ่งไม่ได้ทำให้คำตอบเพิ่มขึ้น แต่ทำให้จำนวนครั้งตอบ
เพิ่ม การตอบของกิมหงวนจึงเกิดลักษณะ " กลับหัวกลับหาง " เพราะ *เทพผด* เข้าใจเป็นการ *ยื่นยื่น*
หัว ด้วยคำเดิมอย่างมีความหมายและไวยากรณ์ในตัวเองถูกต้อง แต่ผิดความหมายและไวยากรณ์
สัมพันธ์ (กับประโยคก่อนหน้า) จะว่าตอบผิด ก็มีควาหมายถูกต้องในประโยค จะว่าตอบถูก ก็
ผิดความหมายประโยคสัมพันธ์ การ *ยื่นยื่นหัว* ด้วยคำเดิมจึงทั้งผิดและถูกพร้อมกัน หรือตอบถูก แต่ไม่
ตรงคำถาม ซึ่งก่อให้เกิดเป็น " การกลับหัวกลับหาง " บ้าง *ไร้สาระ* และเป็นที่ยอมรับ

นอกจาก *ยื่นยื่นหัว* ในเชิงตอบถูก แต่ไม่ตรงคำถาม ซึ่ง *ยื่นยื่นหัว* ด้วยคำเดิมแล้ว ยังมี
กรณีด้วยคำอื่น ๆ ด้วย ดังปรากฏใน *ไซโรนส์* ว่า ตอบสั้นๆ ในฉบับ แดนสวรรค์ (๑๒๙)
หน้า ๘๖-๘๗

" ... นอกจากนั้นอะไรที่แจ้ได้อีกไหม ? "

นี้กรพยักหน้าหงิกๆ

" ได้ แจ้ได้ลึกหลายอย่าง รถคันนี้ไม่มีลูกล้อ ๔ ล้อ มีวงมาลัย มีคอมพิวเตอร์หน้า
รถอย่างน้อย ๒ วง มีเบาะสำหรับนั่ง มีกันชน มีเครื่องยนต์ซ่อนอยู่ในฝาครอบตอน
หน้ารถ อ้อ-มีเบรคด้วยไว้วัย เบรคมือเบรคตีน "

กิมหงวนโบกมือและกลืนน้ำลายเอือก

" พอแล้ว ไม่ต้องอธิบาย รถยนต์มันก็ต้องมีสิ่งเหล่านี้ละซีไว้วัย ม่าชยั้งมันจะ
แล่นไปได้อย่างไร "

" อ้าว ก็รถไฟมันมีสิ่งเหล่านี้เมื่อไรล่ะ ทำไมมันถึงแล่นไปได้ "

" บู้โธ " อาเสี่ยคราง " เดี่ยวพอกับตกรดเลย ยวนเย่าเหลจจริงอ้ายนี่ "

เจ้าแห้วหัวเราะงอหาย ...

(หน้า ๘๖-๘๗)

นิกรตอบกิมหงวนเกี่ยวกับสิ่งจตุรกายได้ในรถผู้ขายเพิ่มเติม นิกรเพิ่มเติมจริงๆ แต่เพิ่มเติมด้วยการสาธยายส่วนมาตรฐานของรถ ซึ่งมีอยู่เป็นสากล ไม่ใช่จำเพาะแตกต่างจากคันอื่นๆ นิกรตอบกุกตามคำถาม แต่เป็นตามคำ ไม่ใช่ตามนัย *คำพูดเหตุผล* ของนิกรจึง *ย่นย่นซ้ำ* และไม่เพิ่มเติมช้อยจำนวนปรากฏมากมาย เป็นเพิ่มแบบไม่เพิ่ม ซึ่งจัดเป็น "การกลับหัวกลับหาง" ดูบู้โธไว้สาระและเป็นที่ชอบกันได้

ย่นย่นซ้ำ เป็น *คำพูดเชิงเหตุผล* ที่ชอบขึ้น เพราะกล่าวย่นด้วยย่นย่นถูกต้อง แต่ไม่ได้ให้ข้อมูลเพิ่ม ข้อมูลเข้าไปซ้ำมา ด้วยตอบกล่าวด้วยคำถามคำตอบระดับกัน การผิดระดับทำให้เกิดความต่างและ *ย่นย่นซ้ำ* ซึ่งเป็น "การกลับหัวกลับหาง" ย่นย่นถวนประสาธ ดูบู้โธไว้สาระและเป็นที่ชอบกันได้ ไม่ ว่าจะเป็นย่นย่นด้วยคำเดิมหรือคำอื่น

๕.๕. *ย่นย่นย่น* อันเป็น *คำพูดเชิงเหตุผล* ที่ชอบขึ้น ปรากฏใน ล่องป่า (๕๖) หน้า ๑๐๘

" อ้า-มันจับฝรั่งสองคนมัดเอนหงายติดกับเขาวัวไม้ใหญ่ๆครับ แล้วก็ตักทองคำที่กำลังหลอมร้อนๆออกจากเบ้าเตาใส่ปาก "

" เหวอเออ ! " อาเสี่ยร้องดังๆ " คายไหมพี่แก้ว "

นายพรานหัวเราะ

" ทำไมจะไม่ตายล่ะครับ ? "

(หน้า ๑๐๘)

นายพรานเล่าเหตุการณ์ประหาร โดยไม่ได้เอ่ยคำเชิงความหมายเกี่ยวกับตายเลย แต่ผู้ฟังควรจะอนุมานได้โดยนัยเหตุการณ์ที่เล่า ดังนั้น เมื่อกิมหงวนถามว่า คายหรือไม่ คำถามจึงเป็น "การกลับหัวกลับหาง" กับ *นัยความย่นย่น* เพราะผิดที่ทางที่ควร จึงดูบู้โธไว้สาระและเป็นที่ชอบกันได้

หากนัยความยืนยันไม่จำเป็นต้องปรากฏผ่านการเล่าก็ได้ บางครั้งนัยความยืนยันเป็น
ข้อตกลงที่มีอยู่ก่อน ดังปรากฏใน มรณกรรม (๘๘) หน้า ๑๓๑-๑๓๒

ดิเรกทำหน้าตาคน มองคนเด่นแต่อย่างพิจารณา

" ฮะ-ฮะ นี่อะไรอะข้างข้างทำไมถึงมึงวงล่ะหว่า ? "

กิมหงวนหัวเราะงอหาย

" ข้างขโม้งวง มันก็กลายเป็นหมุ่ะซี่โว้ย อนิจจํ สู้ ข้างก็ไม่รู้จัก "

(หน้า ๑๓๑-๑๓๒)

ดิเรกไม่เชื่อว่า ข้างเป็นข้าง เพราะมึงวง อันเป็นลักษณะสำคัญจำแนกได้ซึ่งมี
ตกลงกันไว้ก่อน เมื่อเป็นเช่นนี้ ถ้าข้างเป็นข้างโดยธรรมชาติที่ไม่มึงวง ข้างจะยังเป็นข้างได้หรือ
เพราะนอกนัยสามสิบทอดตกลงกันไว้ในภาษา ด้วยเหตุดังกล่าว คำถามของดิเรกจึงก่อให้เกิด
"การกลับหัวกลับหาง"อย่างรุนแรง ทั้งยังทำให้เห็นบ้ำไว้หวัระในปัญหา เป็นที่ซับซ้อนได้

ยืนยันนัย เป็นคำพูดเชิงเหตุผลที่ซับซ้อน เพราะคำหรือความยืนยันโดยนัยที่มีอยู่ใน
เองแล้ว (มีนัยแฝงบอกสิ่งคำถามขึ้นมาแล้วในถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าว) คำถามไม่น่าเกิดได้ เมื่อ
คำถามเกิด ซ่อมเป็นภาวะขัดแย้ง"กลับหัวกลับหาง"และเห็นได้ถึงบ้ำไว้หวัระ จึงเป็นที่ซับซ้อนได้

๘.๕. ยืนยันแฝง ค้นเป็นคำพูดเชิงเหตุผลที่ซับซ้อน ปรากฏใน ศตวรรษ (๒) หน้า ๕๕

ลุงเซศทำตาปริบๆ

" อ้อ-อย่างข้าจะเรียกเจ้าคุณว่าอ้ายหมา ก็หมายความว่าเจ้าคุณเป็นหมา
งานอะไร ? ก็ปู่ตาชายของเราเรียกกันมาอย่างนี้แหละ ผู้ใหญ่เรียกเด็กก็ต้อง
เรียกอ้ายหมา อี้หมาทั้งนั้น ถ้ารักมากก็ต้องขึ้นต้นด้วยคำคำแม่ก่อน เป็นต้นว่า เจ้า
คนนี่-ง่า-เจ้ากิมหงวนซึ่งข้ารักเหมือนกับหลาน ได้ไปเยี่ยมข้าที่นครสวรรค์ พอข้าแล
เห็นเข้า ข้าจะต้องคืออกดีใจมาก แล้วข้าจะต้องเริ่มทักทายว่า-- "

กิมหงวนกระโจนพรวดเข้าอุคปากลุงเซศ

" ไม่ต้อง ! ลุงเซศ ไม่ต้องชักตัวอย่างครับ " แล้วเขาก็ปล่อยมือออก

" นั่นแน่ จะเล่นหลอกคำแม่พี่ละซี "

ทุกคนพากันหัวเราะอย่างขบขัน

(หน้า ๕๕)

ลุงเซอแจกแจกถึง *เทศมณฑล* รัชคนอนนั้น ฟังดูเหมือนไม่สู้ภาพ แต่จริงๆ เป็น วัดธรรมเปิดเผยสถานะสัมพันธ์ต่อกัน จากไหนก็รักตัวอย่างกรณียมาก ซึ่งต้องดำแน่มาก่อน พร้อมกับเอาгимหงวนเป็นตัวอย่าง กิมหงวนรีบปราม เพราะการยื่นยื่นเช่นนี้สำหรับเขาย่อมไม่ใช่รักมาก ทั้งไม่ต้องการได้ฟังด้วย กิมหงวนเข้าใจดีพอ แต่ถ้าคำพูดดังกล่าวของลุงเซอปรากฏในที่นี้ นั่นคือ *พูดอ่อนแอ* ยื่นยื่นพรุสวาทล่วงเกินต่อผู้ฟัง เพราะคำกล่าวไม่อาจบังคับตีความ การตีความเป็นเสรีภาพ ทั้งยังเป็นไปตามความเคยชิน ด้วยเหตุดังกล่าว ในสนามวัดธรรมต่างกัน ถ้าหากลุงเซอพูดการยื่นยื่นอ่อนแอเช่นตามสนามผู้ฟังแทน อันก่อให้เกิด "การกลับหัวกลับหาง" และเห็นบ้าย *รัฐสวาระ* ของ *เทศมณฑล* ซึ่งทำให้ขบขันได้

ทว่า *ยื่นยื่น* เป็นที่ขบขันนั้น ไม่ใช่เพราะต่างสนามวัดธรรมเท่านั้น หากยังมี การกล่าวแสดอารมณ์โดยนัยอีกด้วย ดังปรากฏใน รวมกษัตริย์ (๑๔) หน้า ๕-๖

... นิกรซึ่งยื่นสัปหงกหงิกๆ...

กิมหงวนยกมือตักดมกนายนหน้าทะเลในดั่งเป่าะ

" เอ๊ย : "

กระดิ่งทองสะดุ้งเข็อกลิ้มตาโหลง อ้าปากกว้างตั้งคืบหวาดังๆ

" เอี้ยว-ง่วงนอนจริงโว้ย "

กิมหงวนลี้ไต้ระชะด้วยความอดหนาระอาใจ

" โธ่ วิ่งจะง่วงเหงาหาวนอนไปถึงไหนวะอ้ายกร ? "

นิกรขมวดคิ้วยื่น

" ก็แล้วถ้าไปนอนบนกบาลเมือไหร่แล้ว ? "

อาเสี่ยกลืนน้ำลายเอือก

" เออ-จริงชิวโว้ย "

พล นิกร เจ้าคุณปัจฉิมกับต๊อดเตอร์ตีเรกหัวเราะหึๆไปตามกัน...

(หน้า ๕-๖)

นิกรว่ากิมหงวน"เลือก" โดยไม่ได้กล่าวคำซึ่งถือว่าไม่สุภาพนี้ แต่นิกรก็สามารถแสดงโดยนัยได้ ด้วยวิธีเสนอข้อเท็จจริง แต่เป็นข้อเท็จจริงที่นิยความตามแนววิถีกล่าวคำอย่างเป็นแบบแผน ทว่ากลับไม่จำเป็นต้องปรากฏคำ ด้วยเหตุดังกล่าว คำพูดของนิกรจึงเป็น"การกลับหัวกลับหาง"(paradox) เพราะ^๑ *นิกรยอมฟัง* จนคำขึ้นและไม่ใช้พร้อมๆกัน คำพูดจึงดูบ้าไร้สาระและเป็นที่ยกขขันได้ แต่สำหรับผู้ไม่ได้ตกเป็นวัตถุรองรับและเกิดอารมณ์ร่วมกับวัตถุเท่านั้น

นิกรยอมฟัง เป็นคำพูดเชิง *เหตุผล* ที่ขบขันถึง เพราะนิยความกินได้ ๓ รูปแบบ โดยนัยหนึ่งเป็น *เหตุผล* ถูกต้องเป็นจริงและไม่อาจโต้แย้ง ทว่าอีกนัยหนึ่งกลับเป็น *มรสุม* อย่างรุนแรงทางอารมณ์ แม้จะรู้เจตนาดี แต่ *คำฟัง* เจริญมีรูปแบบที่ระบุงบงเป็นเจตนาไม่ได้ หรือเป็นอารมณ์จัดวางจับมั่นเย็นเย็นไม่ได้ เพราะสิ้นไพลนิยความได้ ที่สุดก็เกิดเป็น"การกลับหัวกลับหาง"บ้าไร้สาระและเป็นที่ยกขขัน

๘.๖. *นิกรยอมฟัง* อันเป็นคำพูดเชิง *เหตุผล* ที่ขบขัน ปรากฏใน บ้านผีสิง (๑) หน้า ๑๔๗-๑๔๘

" ยกมือชนเขี้ยวสิ มาขงนฉนขงแกวเว้า "

เสี่ยหงวนเอียงคออมยิ้ม

" ยิงพ้อบอกโปลิศจับ "

อ้ายแมลงมุ่มหิวเวาะก้าก

" หนี้อย่นะ แกตายโหงไปแล้ว แกจะโยบบอกโปลิศได้ยังไง ? "

(หน้า ๑๔๗-๑๔๘)

โจรร้ายอ้ายแมลงมุ่มจะยิงกิมหงวน กิมหงวนอ้างเหตุผลขู่กลับ แต่เหตุผลตามมาของกิมหงวนไม่ได้รับการยืนยันได้ เพราะแย้งกับเหตุผลของอ้ายแมลงมุ่ม ที่ยืนยันจะให้กิมหงวนตาย แต่กิมหงวนบอกตนเองว่า ถ้าทำให้ตาย เขาจะไปแจ้งตำรวจ ตายไปแจ้งตำรวจไม่ได้ เมื่อกิมหงวนกล่าวกินความว่า ถ้าตายจะไปแจ้งตำรวจ *เหตุผลยืนยัน* ของกิมหงวนจึงขัดแย้งเป็น"การกลับหัวกลับหาง" ดูบ้าไร้สาระและเป็นที่ยกขขัน

เหตุผลเป็นยืนยันแย้ง เพราะข้อความหลังไม่ได้ค่าเชิง *มรสุม* สอดคล้องกับข้อความ

แรก แต่มีบางครั้งไม่ผิดค่าเชิงตรรก ทว่ากลับไม่มีวินัยปฏิบัติเป็นแน่แท้ ดังปรากฏใน ผู้ศรัทธาภ
(๑๑) หน้า ๒๗

อาเส็ยกดกับมาดามรอง เขาด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม
" ทว่ามีนึ่งไม่อดตายนิวล "

นิกรสอดขึ้นเบาๆ
" แต่ทว่ามีนึ่งแฉกได้ไหนหว่า "

อาเส็ยกดโพล่งออกมาโดยไม่มีคิด
" เฮ้ย-หมาแฉกได้ เราก็แฉกได้วะ "

เสียงหัวเราะอย่างครั้นเครงคังขึ้นลิ้นห้อง

(หน้า ๒๗)

หมาไม่อดตาย เพราะกินเนื้อที่ไม่มีคนเอาได้ ก็มจงวณกล่าวว่า เขาก็กินได้ ซึ่งต้อง
การแสดงนัยว่า เขาไม่มีวินัยอดตายแน่นอน ทว่าทักกล่าวว่า เขาก็กินได้ นึ่งจะเป็นความจริง
แต่ก็มีทรวงเองคงจะไม่กำอย่างแน่นอน และคนไม่ว่าใครคงจะไม่ทำด้วย เหตุกลกินนึ่งปรากฏนึ่งได้
นึ่งตัวเอง ไม่ใช่เพราะเป็นไปไม่ได้ แต่เพราะไม่มีวินัย นึ่งไม่ได้ปรากฏตามที่เราต้องการแสดง
ซึ่งไม่ตรงตัวและต้องใช้เวลาตีความ นึ่งปรากฏทันทีและไม่ต้องตีความให้เป็น *เหตุผลนึ่งนึ่ง* ด้วย
เหตุดังกล่าว *คำพูด* จึงเป็น "การกลับหัวกลับหาง" และ *บ้าไร้สาระ* อันทำให้ทับซ้อน

เหตุผล เป็น *นึ่งนึ่ง* เพราะผิดเชิงตรรกหรือผิดเชิงปฏิบัติ กล่าวรวมสรุปคือเพราะ
ผิด แต่บางครั้งก็มี *นึ่งนึ่ง* เพราะถูกด้วย ดังปรากฏใน แม่งวงขึ้น (๕๕) หน้า ๕๖

" โน่นครับ คุณพ่อ " นิกรชี้มือบอกเจ้าคุณผู้ทำหน้าที่เป็นนายท้าย " สะพานน้ำ
ที่รับจากนาขึ้นแต่ละครั้ง ส่วของผม "

" รูน้า ไม่ต้องบอกหรอกวะ "

นิกรทำตาปริบๆชมวดควายน

" คุณพ่อทราบได้อย่างไรครับ ในเมื่อคุณพ่อไม่เคยมานี่แม้แต่ครั้งเดียว "

" ก็แกบอกเดี๋ยวนี้สิงงไล่ " พุดจบท่านก็ยิ้ม

นายการณวงศ์หัวเราะเบาๆ หันมาพูดกับเสี่ยทรวง

“ เป็นโง่งเงี้ย คุณพ่อล่อไว้สักก็เข้าไปสองเป็กเท่านั้น ก็คารมคมคายกับกับเข้าแล้ว ”

(หน้า ๘๖)

เจ้าคุณปัจจนิกฯ (คุณพ่อ(ตา)) กล่าวว่า รู้จักส่วนของนิกรแล้ว ทั้งๆที่ม่เคยมาสักครึ่ง พอนิกรถามว่า รู้ได้อย่างไร เจ้าคุณตอบว่า รู้เมื่อบอก ประโยคใดตอบแต่ละคู่ถูกต้องด้วยตัวเอง แต่ทุกประโยคต่อเนื่องกันกลับแย้งโดยนัยแฝง ไม่ใช่โดยตามคำ ดังนั้น คำพูดนี้ เป็น "การกลับหัวกลับหาง" (paradox) เพราะเป็นเหตุผลถูกต้องได้ ทั้งๆที่ควรจะมี เหตุผลจึงยืนยันยืนยัน ตัวเอง และแสดงให้เห็นบ้ำ ไร้สาระ ผ่านวิธีการนำเสนอ อันทำให้ชอบกันได้

นอกจาก เหตุผลเป็นยืนยันยืนยัน เพราะผิดและถูกแล้ว ยังมีเพราะบอกเหตุผลและทิศทางจนไม่สัมพันธ์กันอย่างถูกต้องในการถามตอบ แต่ข้อมโยงถึงกันได้อย่างชัดเจนซึ่งชวนขบขัน ดังปรากฏใน ผีหลอก ! (๑๙) หน้า ๑๓๙

“ เขียวครีบ ” กิมหงวนพูดกับเข็น “ ทำเอาจารย์นี่ เป็นตายอย่างไรก็อย่าวิ่งนะครีบ ถ้าอาจารย์วิ่งก่อน พวกผมตายเท่านั้น ”

“ ฮ่ะ-ฮ่ะ ว่าแต่พวกคุณเออะ ”

กิมหงวนถอนหายใจดังเฮือก

“ เอาเออะครีบ ผมรับรอง ถ้าจะมีการวิ่งเกิดขึ้นก็หมายความว่า ผมจะต้องเป็นผู้ล่า ”

ทอดทองหัวเราะอีกครั้งหนึ่ง ...

(หน้า ๑๓๙)

กิมหงวนกับอาจารย์(ทอด)ทองเถียงกัน เกี่ยวกับเรื่องทุกระบ่ออย่างจัง พอมีการเข้ามามีสัญญาจากกันว่า จะไม่วิ่ง อาจารย์ทองก็รับคำ ส่วนกิมหงวนนั้นก็กลับไม่ให้คำสัญญา ทว่าแสดงความในใจแทน กล่าวคือไม่สนใจที่ห้ามวิ่งแม้แต่น้อย แต่สนใจการวิ่ง ถ้าวิ่ง ก็ขอตนนำหน้า คำกล่าวของกิมหงวนเป็นการออกนอกกรอบเรื่อง ทว่านอกกรอบอย่างเชื่อมโยงได้ ด้วยเหตุดังกล่าว คำพูดจึง เป็น "การกลับหัวกลับหาง" จะว่ารับปากก็ไม่ใช่ จะว่าไม่รับปากก็ไม่ได้ ดังนั้นจึงเห็นบ้ำ ไร้สาระ และเป็นที่ชอบขัน

ย่นยั้ง เป็นคำพูดเชิงเหตุผลที่ขบขัน เพราะเหตุผลไม่เข้าท่า คนละทิศ
ทาง ไม่สัมพันธ์กัน ทำให้เกิดความขัดแย้งกัน "กลับหัวกลับหาง" และดูบ้าไร้สาระ อันทำให้ขบขันได้

เหตุผล เป็นคำพูดที่ขบขัน เพราะเป็นการให้เหตุผลแบบผิดๆหรือไม่ใช่เหตุ
ผลอย่างจริงจัง จึงทำให้เกิด "การกลับหัวกลับหาง" และเห็นบ้าไร้สาระ อันเป็นหัวใจของ
ความตลกและความขบขัน

๕. กระสวน อันเป็นคำพูดที่ขบขันนั้น ปรากฏใน ๘ ลักษณะ คือ ฉีก เปลี่ยน ลำดับ
ส่วน ผวน กระเด็ด ขำ และเลียน

๕.๑. ฉีก อันเป็นคำพูดเชิงกระสวนที่ขบขัน ปรากฏใน หลวงลูกสาว (๒๖) หน้า ๑๑๖

" เอ้า-ฉีกใช้คำ फिल्มิ์ให้แก "

" พี่เนตุกนี่หรือ ? "

" ฉีกไม่ได้ตุ๊ก ฉีกก่าของแกเสีย ฉีกก็ต้องใช้ให้ "

" ฮะ พี่เนเนื่อกว่าคนอย่างนายนิกรนี่ คงจะเห็นแก่เงินที่บาท ยี่-อย่าว่าแต่ห้า
บาทเลย บาทเดียวก็เอา " แล้วรับธนบัตรใส่กระเป๋

คุณหญิงประสิทธิ์หัวเราะคิก นินทาเพื่อนองชาย

(หน้า ๑๑๖)

นิกรกล่าวหาเนทาตุ๊กเขา ด้วยการชี้เงินซื้อศักดิ์ศรีของเขา เขากล่าวต่อไป ไปๆ
มาๆกลับกล่าวว่า อย่าว่าแต่เงินเพียงน้อยนิดเลย น้อยกว่านี้ยังได้ ซึ่งกลับกับแนวทางที่กล่าว
มาก่อน อันควรจะปรากฏว่า มากกว่านี้ไม่ได้ การกล่าวของเขาจึงผิดแบบแผนกระสวนที่ดำเนิน
มาก่อน การหักมุมกล่าวเช่นนี้ก่อให้เกิด "การกลับหัวกลับหาง" และดูบ้าไร้สาระ เพราะขั้นต้นมี
ภาพลักษณ์สัวหรู แต่ลงท้ายกลับตะกะตะกลามยิ่ง ลักษณะขัดแย้งเช่นนี้ย่อมทำให้ขบขันได้

นอกจากฉีกขัดแย้งจากเหตุภาพลักษณ์แล้ว ยังมีจากความรู้สึกแท้จริงด้วย ดังปรากฏ
ใน คดีหมั้นประมาท (๒๗) หน้า ๘๖-๘๗

" อ้อย : " เขาตรงเสียงยาม " ใต้เท้าสิ่งจำคุณ ผะ-ผะ-ผม " แล้ว
กิมหงวนกำหน้าเข้เหมือนกับจะร้องไห้ " ผม-ผมไม่ได้ทำผิดอะไรครับ ไอ้ย่า "

ผู้พิพากษายิ้มเล็กน้อย

" บอกว่านางศาลได้สิ่งแล้วไม่ให้แก้พูดอะไรแล้วแกก็พูดอะไรขึ้นมา "

เสียงหงวนร้องไห้เหมือนเด็กๆ ยกหลังมือเช็ดหน้าตา

" ใต้เท้าครับ กรุณาผมเถอะ ผมไม่มีเจตนาจะลบหลู่ผู้หมิ่นศาล หรือตั้งใจขัด
อำนาจศาลเลย เท่าที่ผู้ชู้ชู้ก็เพื่อขอร้องให้ศาลลงโทษจำเลย ผม-ผมผิดไปแล้วครับ
ฮื่อ-ฮื่อเกิดจากท้องพ่องท้องแม่ไม่เคยผิดคุณเลย ถ้าผมจะต้องติดคุกแล้ว โปรด
พิพากษาประหารชีวิตผมเถอะครับ ฮื่อ-ฮื่อ "

คราวนี้ผู้พิพากษายิ้มออกมาได้ ...

(หน้า ๕๖-๕๗)

เสียง(กิม)หงวนโอดเสียงจำคุณ เพราะขัดคำสั่งศาลไม่ให้พูด กิมหงวนร้องไห้และ
อ้อนวอนปราณี ซึ่งถ้าจะไม่ปราณีแล้ว กิมหงวนก็ขอให้สิ่งประหารแทนจำคุกดีกว่า ถึงแม้คำทอนจะยัง
ใหญ่ในเชิงการพนัน กล่าวคือคล้ายๆ กิยรติศรหน้าตาสำคัญว่าชีวิต แต่การกล่าวโทษและความต่อเนื่อง
กลับขัดแย้ง เพราะขออภัยโทษก่อน แสดงถึงรักตัวกลัวตาย แต่สุดท้ายถ้าไม่ได้รับอภัย กลับขอตาย
เพื่ออำชออันยิ่งใหญ่จัดวางตำแหน่งผิดที่ทางกับ *กระสวย* สิ่งใหญ่ก็กลายเป็นบ้าไว้ *สาระ* และเกิด
"การกลับหัวกลับหาง" อันทำให้ชบชิต

นอกเหนือไปจากที่กล่าว *ศึก* ในเหตุการณ์หลักและในความรู้สึกขัดแย้งเชิงตรรกแล้ว
ยังมี *ศึก* ในอารมณ์ขัดแย้งด้วย ดังปรากฏใน คดีหมิ่นประมาท (๒๗) หน้า ๗๐

... เจ้าคุณ (ปัจจุบัน) แนะนำให้รู้จักผู้พิพากษา อาเสี่ยก็โบกมือแล้วหัวเราะ

" ฮื่อ : คนอย่างนายกิมหงวนนี่คืออะไร รู้จัก และไม่มีความจริงอะไรที่
จะต้องรู้จักกับผู้พิพากษาที่ดูเหมือนอย่างกะเสื่อ อาเสี่ยหงวนมหาเศรษฐี จะยอมกลัว
ก็ต่อเมื่อหนึ่งบิลดังก่หอกเพื้อน เตฮวน นายกิมหงวนเมื่อสระเต็มที่ ใครขึ้นทำมาตุเสี่ย
หงวน ถ้าไม่ถูกเตะหงายท้องก็ลองดู ฮื่อ-ฮื่อ-ฮื่อย่าหน่อยเลยว่านักเลง มา-ใคร
ต้องการ ถ้าอายหงวนไม่นอนให้กระต๊อบก็ไม่ใช่ลูกคน "

หลวงศุลยธรรมกับขุนชำระหัวเราะลั่น ...

(หน้า ๗๑)

กิมหงวนกล่าวแสดงตนทรง เพราะได้รับการแนะนำให้รู้จักกับผู้ฝึกวิชาที่เพิ่งมีกรณียภาพในศาล ซึ่งผู้ฝึกวิชาได้ส่งลงโทษกิมหงวนด้วย กิมหงวนจึงแบ่งวางมาดเข้ม พอกล่าวไปมาตามอารมณ์โกรธแล้ว กิมหงวนกลับลงท้ายด้วยอารมณ์กลัว เพราะกล่าวเข้มจบบางด้วยคนจริงอย่างเขา ย่อมยอมให้กระต๊อบๆ ซึ่งคำพูดเช่นนี้หนักเหและชดกับกระสวน ทำให้บู๊ไว้วางระและ เป็น "การกลับหัวกลับหาง" อันเป็นโทษชั้น

ฉก เป็นคำพูดเชิงกระสวนโทษชั้น เพราะคำพูดดำเนินไปในแนวทางหนึ่ง ทว่าลงท้ายกลับหักมุมไปในอีกแนวทางหนึ่ง ไม่ใช่ที่ควรและน่าจะเป็น แต่ก็เป็นไป จึงเกิดเป็น "การกลับหัวกลับหาง" และเห็นบู๊ไว้วางระ อันทำให้โทษชั้น

๕.๖. เปลี่ยน อันเป็นคำพูดเชิงกระสวนโทษชั้น ปรากฏใน ไปสวรรค์ (๕๕) หน้า

๕๘-๕๙

" อ้ายแฉะ ถึงบ่จะไปเต๊าะเขาก็ไรไม่มีใครเขาเอ้ออ้อหล่อกับแก กระฉิ่งขนาดสี่ดาวอย่างนี้ มีแต่เขาจะดำให้ " พุดจับทวนก็เปลี่ยนส่ายตามาทูลกระฉิ่งของท่าน " กร สำหรับแก จันไม่กลัวความเป็นเจ้าชู้ของแกหรอก จันกลัวแต่ความมีไอของแกเท่านั้น อ้อจะไปหุบปิ่นน่หุบนี้ไม่ได้นา ตีไม้ตีจะตีต้องตีต๊ะรางอู้บนสวรรค์ลงมาไม่ได้ "

กระฉิ่งทองยมกริม

" คุณพ่อ พุดราวกับว่าผมเป็นนักจิกอาชีพ ไว้ใจเถอะครึบ ถ้าไม่จำเป็นแล้วผมจะไม่เอาข้าวของพวกเทวดาหรือนางฟ้าเลย "

เจ้าคุณปัจฉิมกษัตริย์

" ถึงจำเป็นก็ไม่ได้ "

" หรือครึบ ? ถ้ายังงั้นผมจะพยายามไม่ให้ความจำเป็นเกิดขึ้น "

เจ้าคุณหัวเราะหึๆ ...

(หน้า ๕๘-๕๙)

นิกร(กระดิ่งทอง)หลบเลี้ยงตอบรับปากเจ้าคุณปัจจุณิกฯ ที่จะไม่ขโมยหยิบฉวย เจ้าคุณพยายามไล่ต้อนเน้นให้รับปาก นิกรก็สามารถต่อปากต่อคำไปได้ ทว่าอย่างไรก็ไม่ใช้รับปาก ถึงแม้จะไม่ได้รับปากใดๆ แต่ทุกครั้งทีพูด นิกรได้ให้สัญญาทุกครั้ง และการให้สัญญาเองทำให้เกิด "การกลับหัวกลับหาง" ขึ้น เพราะถ้ารับปากเมื่อใด ย่อมเข้ากับได้ให้สัญญาเมื่อไหร่ ทว่านิกรไม่รับปาก แต่ได้ให้สัญญาตลอด จะว่าดีก็ไม่ดี จะว่าไม่ดียังไม่เชิง ดังสิ่งคุณ้ำไว้สวรรค์และเป็น "การกลับหัวกลับหาง" (paradox) เป็นที่ซับซ้อน

เปลี่ยน เป็นคำพูดเชิงกระสวนที่ซับซ้อน เพราะต้องการให้กล่าวเชิงผลอย่างหนึ่ง โดยวิธีเหตุอย่างหนึ่ง ทว่าคำพูดได้ใช้วิธีเหตุทุกครั้ง ทว่าไม่ได้ผลตามต้องการ ทั้งยังเปลี่ยนคำพูดให้วิธีเหตุปรากฏได้ทุกครั้ง ทั้งทุกครั้งผลก็ไม่ได้ปรากฏด้วย ดังนั้นจึงฟังดูขัดแย้งและเป็น "การกลับหัวกลับหาง" อันทำให้ซับซ้อน

๕.๓. ล้าดับ อันเป็นคำพูดเชิงกระสวนที่ซับซ้อน ปรากฏใน สามเกลอจอมแก่น (๓๗) หน้า ๒๐

"หา-คุณว่าไฉนนะ " เขาพูดโดยเร็ว

"ผมว่า เอาเบ็งกัของอาเสี่ยมาอีกเล่มกัหน้าผมนะซี "

อาเสี่ยยกมือคบหน้าผากตนเอง เขาชมกรามแน่น ดวงตาที่มองดูพลกันิกร แทบจะฉลเอออกมานอกเข้า

"มึง มึงเล่นโกง อ้ายหมาวัด อ้ายหน้ากัเหมือนสังเค้งมึงเก่าเจ็ง "

พลหัวร่อชอบใจ

"ว้อท-เก่าเจ็ง ? "

(หน้า ๒๐)

อาเสี่ย(กิมหงวน)คำพล แต่คำคำนี้มีล้าดับสรรพนามสับตำแหน่งกัน คำคำพลจึงกลายเป็นคำคำตัวเองไป คำคำนี้จึงเกิด "การกลับหัวกลับหาง" ขึ้น เพราะรู้จักประสงค์ แต่กลับสับล้าดับเกิด "กลับหัวกลับหาง" กับแนวทางกระสวน เมื่อเป็นดังกล่าว น้ำไว้สวรรค์จึงปรากฏและเป็นที่ซับซ้อน

นอกจากล่าวัดเกิดสืบสันตนาแบบแผนล่าวัดทั่วไปแล้ว ยังมีปรากฏในล่าวัดแบบแผนเฉพาะด้วย ดังปรากฏใน ใบระบวียงจันทน์ (๘๖) หน้า ๓๖

เจ้าคุณแก้วเรา

" นี่แหละ จะไปรับอ้ายเสส อ้ายคนอย่างแกนี่ก็แต่มี ชาตีกา
สินหลังชาติ เห็นวับนเผาตักตักใจ "

ประกาหัวเราะคิก ส่วนสามเกลอทำหน้าตามไปตามกัน

" อะไรกันละ คุณพ่อ วัวอะไรละบั้นได้ ? "

เจ้าคุณทำตาปริบๆ

" หา-อ้อ-พูดผิดไปว้อ " แล้วทำหน้าพิศกับกระดิ่งทอง " ตะกั้ลันจะพูดว่า
แกมีชาติวับนเผาตักตักใจ เห็นอากาสินหลังชาติตักตักใจ "

อาเสี่ยสินศรีชะช้าๆ ถอนหาสนใจเชือกใหญ่

" มีแกไม่ถูกอีกแหละครับคุณเอ "

" ไม่รู้ไม่ช้ว้อ อ้ายพวกนี้เคยจับผิดข้าเสี่ยจริงๆ "

ทั้งห้าคนหัวเราะชอบใจไปตามกัน . .

(หน้า ๓๖)

เจ้าคุณปัจจุรักษ์ยกคำพังเพยขึ้นมาเปรียบตัวกิมหงวนที่ชชชาติว่า "ชาติวับสินหลังชาติ
เห็นอากาบินเผาตักตักใจ" ทว่ากล่าวผิดลำดับที่จันวับนเผา ช้าพอกลับพูดใหม่ วัวก็ยังไม่ได้อีก
การยกคำพังเพยได้นั้นเป็นการแสดงถึงภูมิรู้และปัญญาอย่างหนึ่ง ทว่าการยกล่าวัดกลับตรงกัน
ข้าม กล่าวคือไร้ภูมิและไร้เวลา จึงใช้ผิดๆ ดังนั้น คำกล่าวเช่นนี้จึงเกิด"การกลับหัวกลับหาง"ในตัวเอง
คู้บ้ำว้อสวระ ซึ่งพอมั่นใจได้ว่า ไม่ใช่เรื่องใหญ่โตของผู้พูดแล้ว ช่อมชบชัน

ล่าวัด เป็นล่าวัดเชิงกระสวนที่ชบชัน เพราะผลของสัจกับแม่แห่งตามกระสวนที่ควรจะเป็น
เป็นเกิดขึ้นนั้น ทำให้เกิดความหมายในทางตรงกันข้ามกับความต้องการนำเสนอ การนำเสนอจึงเป็น
"การกลับหัวกลับหาง"และบ้ำว้อสวระ เป็นที่ชบชัน

๕.๘. ส่วน อันเป็นล่าวัดเชิงกระสวนที่ชบชัน ปรากฏใน ลำมังกกร (๗๐) หน้า

อาเสี่ยหันไปค้อนนายการุณวงศ์

" ผู้ดีว่าชื่อนายลอยหล่อเลยนะ "

" หนอสนั่น ผู้ดีกساءแหกรวะ ? "

" ห้าร้อยชื้อวะ " ก็มหงวนพูดหน้าตาเฉย

นิกรหัวเราะ

" นั่นมันนิกรวิชัย ไม่ใช่ผู้ดีหรือก ผู้ดีนะอย่างมากก็แปดส่าแหกรเท่านั้น "

(หน้า ๒๗-๒๘)

อาเสี่ย(กิมหงวน)พูดวนเวียนนิกร(นายการุณวงศ์)จึงชัดเจน กิมหงวนเลยอ้างคำคมมาเห็นแนมนิกรอย่างผิดๆเพื่อกินนิยว่า นิกรเป็นเหมือนชื้อชื้อของผู้ดีอย่างเขา ไม่ได้หมายความว่าตามคำคมนิย นิกรชัดใจยิ่ง จึงถามว่า เป็นผู้ดีระดับไหนกันโดยผ่านนิยประชดด้วยคำ"กساءแหกร" ซึ่งไทยเรามีสำนวน"ผู้ดีแปดส่าแหกร" ซึ่งมักกินนิยเล่นเห็นแนมต่อว่า"ผู้ดีจอมปลอม"อยู่²⁵ กิมหงวนตอบเลื่องไปเป็น"ห้าร้อยส่าแหกร" ทำให้กินนิยเห็นแนม"จอมปลอม"ไปได้ แต่"ห้าร้อย"นั้น ส่วนมากไทยใช้กับบุคคล"โง่ง"หรือ"ลึกลับระมัด"บ้าง" ดังนั้น น่าจะเป็นว่า กิมหงวนพูดกระทบนิกร"บ้า" ทว่าคำตอบอยู่ในบริบทคำถามว่า ด้วยเหตุถึงกล่าว *ห้าร้อย*กระทบจึงย้อนมาเล่นงานกิมหงวนเอง ปฏิกิริยาโต้ตอบกันนี้ จึงเกิดเป็น"การกลับหัวกลับหาง"และ*บ้าไร้สาระ* อันเป็นที่ขบขัน

นอกจากคำสำนวนผิดส่วนไปด้วยเจตนาหลบเลี่ยง ดังในตัวอย่างที่ผ่านมาไปแล้ว ย่อมมีผิดเพราะสับสนด้วย ดังปรากฏใน ตรวจราชการ (๙๖) หน้า ๑๐๐

อาเสี่ยว่า " ผมคิดว่าควรมีแสดงโชนวังราวขอรับ "

นายอุตกลืนน้ำลายเอือก

" อ้ายเวร " ท่านพูดพลาจหัวเราะพลาจ " เขามีแต่โชนวังราว "

²⁵ วิจิตรมาตรา, ชน. (สง่า กาญจนาคพันธุ์). สำนวนไทย. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น), ๒๕๓๘. หน้า ๓๕๙.

" เย้-เย้ ไข่ไข่จิ้งจอกหรือลึบ "

" เอ้อ ! "

คณะพรรคสามเกลอออกมาไปตามๆกัน ...

(หน้า ๑๐๐)

อาเสีย (กิมหงวน) กล่าวถึงการแสดงโขนหนึ่งทิว โดยใช้คำ "จิ้ง" แทน "นึ่ง" ซึ่งน่าจะ
เป็นเพราะ "นึ่งจาว" เป็นคำไม่คุ้นเคย ส่วน "จิ้งจาว" เราใช้กันบ่อยกว่า เพราะเป็นประเภทหนึ่ง
ของการลักขโมยชนิดที่เห็นๆรู้ตัว ทั้งยังมีปรากฏให้เห็นในชีวิตบ่อย เราจึงกล่าวคำ "จิ้งจาว" มากกว่า
"นึ่งจาว" ซึ่ง "นึ่งจาว" ใช้คู่กับประเภทของโขนเท่านั้น ทั้งคำพูดของเรามากจะใช้ได้ถูกต้อง
ตามความเคยชินและคุ้นเคยใช้ซ้ำๆเสมอๆ ไข่ไข่จิ้งจอกและจดจำแบบแผนชนิดท่องจำเอา ดังนั้น
การที่กิมหงวนกล่าวผิด จึงเป็นเหตุเข้าใจได้ ทว่าการกล่าวผิดจาก "นึ่งจาว" เป็น "จิ้งจาว" นั้น "จิ้ง
จาว" มีความหมายเฉพาะในตัวเองแล้ว จะน่าจะอนุมานเองได้ว่า ไม่อาจมาเข้าคู่กับประเภท
ของโขนได้ ด้วยเหตุดังกล่าว กิมหงวนใช้กับประเภทของโขน คำพูดคลั่งคลั่งและเกิดลักษณะ "กลับ
หัวกลับหาง" อย่างบ้าไร้สาระ เพราะสิ่งควรรู้ว่า ต้องการกล่าวอะไร แม้ไม่มีอะไรจะกล่าวผิด ก็
กล่าวผิด ทว่าเขาก็ได้หัวเราะถูกต้อง (จากการอนุมานเอาเอง) แม้รูปแบบสารจะผิดก็ตาม อันถ้า
ให้ชบชั้น

ส่วน เป็นคำพูดเชิงกระสวนที่ชบชั้น เพราะสำนวนมักมีแบบกระสวนที่ใช้กันเป็นประจำ
เมื่อใช้ผิด การผิดกลับกันนี้แสดงเกินกว่าสำนวน จนกลายเป็น "การกลับหัวกลับหาง" และบ้าไร้
สาระ เพราะได้รับสาร แม้สารที่รับจะผิด แต่มยังมีสารส่วนเกินด้วย ดังนั้นจึงทำให้ชบชั้น

๕.๕. ขวน อันเป็นคำพูดเชิงกระสวนที่ชบชั้น ปรากฏใน แม่กษมณี (๒๓) หน้า

๑๑๐-๑๑๑

" ถ้างั้นเจ้ากร ช่วยแม่จู่ไรกับขังอรหน่อยเถอะวะ ที่เปลี่ยวให้หล่อนเป็นแม่
เหลากระป๋องอย่างนี้ ไข่ไข่ก็คงตางคะหริด "

เจ้าคุณกล่าวถามกิมหงวน

" อะไรวะ เหลากระป๋อง คัมที่ตะหวักตะบวยอะไรของแก ? "

" เหลากระป๋องก็ล้างกระเป๋านะซีครับ "

เจ้าคุณโจวจินกั๋วหัวเราะก๊าก

" อ้ายไม่มีศอกกับเปลือกๆใส่เสมอ " ...

(หน้า ๑๑๐-๑๑๑)

กิมหงวนกล่าวถึงแม่จามัก"ลั้วกระเป่า"ทั้งสอง โดยระบุอย่างชวนเป็นพิลึก "เหลากระป๋อง" อันเป็นเสียงและคำที่ไม่มีความหมายใดๆเป็นที่เข้าใจได้ตามลักษณะตรงตัวของคำ เมื่อไม่รู้โครงสร้างความเป็นมาของคำ คำย่อไม่มีใช้คำ ตั้งกรรมของเจ้าคุณโจวจินกั๋ว ซึ่งถึงได้ถามกิมหงวน พอได้รับคำไขตอบ และคำไขตอบเป็นเหตุผลเข้าใจได้ ทั้งยังถูกต้องอย่างไม่ขัดแย้งด้วย คำพูดดังกล่าวย่อมเป็น"การกลับหัวกลับหาง"และบ้าไร้สาระ เพราะฟังดูโดยตรงไม่มีสารสื่อ ทว่าโดยแท้จริงกลับได้สื่อสาร อันทำให้ขบขัน

นอกจากคำพูดจะทำให้สารสื่อไม่สื่อสารแล้ว ยังทำให้สารไร้หัวเขวเปลี่ยนแนวทางได้ด้วย ดังปรากฏใน มมเมย์เหล็ก (๖๕) หน้า ๑๑๕-๑๑๐

กระฉิ่งทวงขี้กั๋วแล้ว " กั๋ว-คนอย่างฉันต้อง อวดสวยเสมอ ไม่หน้าด้าน เหมือนกับพระภิกษุ จะได้ สวยไม่อด ต่อหน้าพวกหรือปล่อยป้ดๆ เป็นสาวเป็นนางไม่รู้จักขยับขยับใจ "

นั้นทาร์องกริด " อ้ายบ้า-แกอย่ามาว่าฉันนะ แกนะซี "

นิกรยกมือปิดปากหัวเราะตึกตัก แล้วหันมาทางกิมหงวน

" เฮะ-พี่สาวกัน ตายไม่อด เฮะ "

อาเสี่ยฆมาตควั๋น " อะไรวะ ตายไม่อด ? "

นิกรหัวเราะก๊าก

" อ้ายเชื่อ ตายไม่อายุยังเิงเง่า "

คราวนี้กิมหงวนหัวเราะเสียงอหายน ทำให้ใครต่อใครอดหัวเราะไม่ได้

" ปู้ธ-ฟังเิงออก " อาเสี่ยพูดพลางหัวเราะพลาง " คุณเิงตายไม่อดยังดีกว่าเมืออ้วว๊ว นวลของอ้วตายนอด แต่ว่า-เคินหมตลึบหายเลย ปู้ดเคียวตั้งแต่หัวคำ กระทั่งสว่าง กลืนยังไม่หมดเลย "

คณะพรรคฮ้าครั้น นวลจะถลหน้าตงระเรื่อ กำป็นแห้วขงลงข่ากิมหงวน หลากที

(หน้า ๑๑๙-๑๒๐)

นิกร (กระดิ่งทอง) กล่าวว่าเรื่องตะกละตะกลาม ก็น่าเหมือนคนตาชอดตายอยาก นิกรจึงยอมรับและกล่าวขอบคุณสลับต่อ แต่ก็นัยความหมายผิดออกไป จาก"อดตาย"ความหมายตรงตัว กลายเป็นความหมาย*พวน* ดังนั้น พี่สาวของนิกรผู้"ตายไม่อด"จึงก็นัยเป็นผู้"ตกละไม่ตาย"แทน ด้วยเหตุดังกล่าว แม้จะกล่าวเรื่องกินและอดตายกันอยู่ แต่กลับเจตนาแสดงนัยอีกแบบ การกล่าวจึงเป็น "การกลับหัวกลับหาง"และ*บ้าไร้สาระ* เพราะถ้าตามไม่ทัน ก็ฟังไม่รู้เรื่อง ถ้าตามทัน ก็ฟังประหลาด เพราะกล่าวเรื่องหนึ่ง แต่ได้อีกเรื่องหนึ่ง การกล่าว"กลับหัวกลับหาง"เช่นนี้จึงฟัง*บ้าไร้สาระ*และเป็นที่ขบขัน

พวน เป็น*คำพูดเชิงกระสวน*ที่ขบขัน เพราะกล่าวแบบหนึ่ง แต่ก็นัยอีกแบบหนึ่ง การกล่าวดำเนินไปใน ๒ แนวพร้อมกัน โดยนัยเจตนาเป็นเป้าหมายหลัก ทำให้หนังสือกล่าวฟังดู*บ้าไร้สาระ* ทว่าถ้าตามทัน จะเห็นถึง"การกลับหัวกลับหาง"และรู้ลึกขบขันได้

๕.๖. *กระเดียด* อันเป็น*คำพูดเชิงกระสวน*ที่ขบขัน ปรากฏใน *นิกรกลาย* (๑๑๙ หน้า : ๕๕-๕๖)

ก่านมองดูเสื่อหงวนด้วยความรัก

" หลานชาย เธอเป็นทหารอะไร ? "

กิมหงวนแหมวดด้วย

" ก็ทหารไทยนี่ซีครับ "

เจ้าคุณยกมือเกาศีรษะแกร๊กๆ

" ไม่ชาย จั้หมายถึงความถึงสังกัดอะไร ? "

อาเสื่อสะดุ้ง

" เปล่าครับ ผมไม่เคยกักระใครเลย ให้คนตายซีครับ ว่า-ได้เท่าเท่าเข้าใจว่าผมกับอายุดกมีวิธีการต่อสู้แบบเดียวกับหรือครับ โธ่-- "

เจ้าคุณกำแหงหัวเราะก๊ากใหญ่

" แล้วกัน พวกกันไม่รู้เรื่อง จันอยากจะทราบว่ เธอณะเป็นทหารราบหรือทหารม้าหรือปืนใหญ่ หรือทหารช่าง ไม่ถามว่าเธอเคยกักับใคร "

เสียงรบกวนอึมครึม

(หน้า ๕๕-๕๖)

เจ้าคุณพญาทรงฯถามกิมหงวนว่า สิ่งใดอะไร แต่กิมหงวนกลับได้ยินความกระเดียดไป เป็นว่า กัดกับใคร คนหนึ่งถามเรื่องหนึ่ง แต่อีกคนหนึ่งได้ยินและตอบอีกเรื่องหนึ่ง ทั้งๆที่สองคนอยู่ คู่กันอยู่ การสนทนาเช่นนี้เห็นว่า ชัดแจ้งและ**บ้าไร้สาระ** ก็เป็นไปเช่นนี้ได้เป็นเรื่องราวหนึ่ง ย่อมนับ เป็น"การกลับหัวกลับหาง"และทำให้ชอบกันได้ เพราะเสียงเป็นไปดังที่จะกระเดียดไป แต่ความ ไม่น่าเป็นไปได้ที่จะผิดกันลิบลับ ทว่ามีโอกาส ทั้งๆที่ไม่น่าเป็น แต่ก็ได้เป็น ดังนั้นจึงน่าขบขัน

นอกจากกระเดียดเสียงความไปคนละทิศทางแล้ว ยังมีความไปในทางตรงกัน ข้ามด้วย ดังปรากฏใน ชิงนาง (๑๕) หน้า ๑๖๕

คุณลุงพริกหน้า ให้เข้ามาหา กระจดิ่งทองเดินลอยหน้าเฉิบๆเข้าไป คุณลุง กระจิบกระซิบพูดกันว่าดีแรกจะได้ยิน

" ถ้าจะมีหญิงเขี้ย อ้ายหม่าพลกับอ้ายหม่าหงวนมันรีบปากจะไปบ้านท้าว อาจารย์ เจื่อนเฒ่าอาจารย์ไปพบตัวที่ห้างบรรลัษณ์พาณิชย์ไว้แล้ว "

อ้ายเสือมือกวาดหัวเราะคิก

" ศิวาลัยพาณิชย์ครับ ไม่ใช่บรรลัษณ์พาณิชย์ "

(หน้า ๑๖๕)

คุณลุง(เขี้ย)จำชื่อห้างของกิมหงวนผิด เพราะมีชื่อว่า"ศิวาลัยพาณิชย์" ศิวาลัยเป็นคำ สนิมใหม่ โดยถ่ายเสียงมาจากคำภาษาอังกฤษว่า "civilize" ซึ่งหมายความว่า"เจริญ" ด้วย เหตุดังกล่าว คำ"ศิวาลัย"จึงไม่คุ้นหูลุงเขี้ยคนบ้านนอก คำอื่นๆเสียงใกล้เคียงก็เพี้ยนที่ลุงเขี้ยรู้คือ "บรรลัษณ์" ซึ่งเป็นคำสับทหมายถึง"เสือ" อันตรงกันข้ามกับ"ศิวาลัย"หรือ"เจริญ"พอดี ดังนั้น เมื่อ ลุงเขี้ยปรับเสียงให้คุ้นหู คำก็กลับกลายเป็นตรงกันข้ามเช่นนี้ คำจึงส่งผลเกิด"การกลับหัวกลับหาง" และ**บ้าไร้สาระ** อันเป็นที่ขบขันขึ้น

ทั้งกระเดียดไม่ได้เกิดจากไม้ค้อนหรือฟองไม้ก้นดเท่านี้ ยังเกิดจากคุ้นและได้ยินถนัด ด้วย ดังปรากฏใน ล่องหน (๖๔) หน้า ๑๐๕

" รับประทาน พวกเกล้ากระหม่อมรับประทานนี่-ขอรับ "

ประมุขของบ้าน 'พิชชาภรณ์' อ้าปากหาว

" พวกมึงนี่รี รับประทานนี่ ค่ายท่า : แดกเข้าไปได้รี ? "

" รับประทาน ไม่ใช่รับประทานนี่ขอรับ พี่มันรับประทานเชรกแถม "

คุณหญิงประสิทธิ์หัวเราะก๊าก

" อะไรกันเจ้าแห้ว ผู้ดีให้มันรู้เรื่องเหนื่อยเถอะวะ มึงอย่าใช้คำว่า รับประทานให้มันฟังเพื่อยนึกละ พวกแกถูกผีหลอกยังงั้นหรือ ? "

(หน้า ๑๐๕)

เจ้าแห้วมีคำติดปากอยู่เสมอว่า *รับ/ประทาน* ซึ่งมักกล่าวนำก่อนพูด และกล่าว เวลาติดขัดนึกอะไรไม่ทันและไม่ออกด้วย ดังนั้น เมื่อเจ้าแห้วกล่าวว่า " รับประทาน พวกเกล้า กระหม่อม-รับประทาน-นี่-ขอรับ " กล่าวคือพูด ๕ คำ ติดต่อกัน ทว่าเมื่อพูดติดต่อกัน ๕ คำ ก็กลายเป็น ๑ คำ กับ ๑ ประโยค แทน เพราะ ๕ คำ หลังนำมาวางเรียงติดต่อกัน สามารถเกิด ความหมายสมบูรณ์ได้ ๑ ประโยค ตัวอย่างดังกล่าว ความ *กระเดียด* ก็ไม่ใช่เพราะได้ยืมผิด แต่ เพราะแบ่งวรรคตอนผิด ทว่าวรรคตอนการจะเป็นจริงหะธรรมชาติ ซึ่งแบ่งแยกได้เองโดยอัตโนมัติ ช้ากว่าจะแบ่งแบบอื่นไม่ได้ความหมายหรือข้อไม่ได้ด้วย หากที่ปรากฏในวรรคตอนผิด กลับสื่อความได้ ทั้งความที่สื่อกลับตาลปัตรหัวเป็นหางอีก คำพูดเช่นนี้ย่อมมีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" และแสดงว่า *ไร้สาระ* ให้เห็น อันนำไปให้ขบขันได้

กระเดียด เป็นคำพูดเชิง *กระสรวน* ที่ขบขัน เพราะคำพูดมีความหมายอย่างหนึ่ง แต่กลับได้ยินและเข้าใจ (หรือตีความ) ไปเป็นอีกอย่างหนึ่ง ทำให้คำแผลงผิดไป จนเหมือนเคยกัน คนละเรื่อง จึงเป็น "การกลับหัวกลับหาง" และดูว่า *ไร้สาระ* อันทำให้ขบขัน

๕.๗. *ช้า* อันเป็นคำพูดเชิง *กระสรวน* ที่ขบขัน ปรากฏใน บ้านผีสิง (๑) หน้า ๒๕-๒๖ และ ๓๐

ชนหน้าเธอ " อ้อ-ถ้ายังงั้นเห็นจะเป็นผีตายโหงครับ แน่ทีเดียว ผมเกิดมาเป็นตัวเป็นตนก็เพิ่งถูกผีหลอกในครั้งนี่ บร่อวส์-- "

" ชนลุก " เจ้าคุณพูดต่อแล้วอมยิ้ม

เจ้าชู้บกะเรียกกระราด " ครีบ-ไต้เท้าไม้เทื่อคุณหม่อมมีครีบ ๕-๕-๕-ลูกชู้ทั้ง
มชนเลข "

ประมทบ้าน'หิริสวัสตี'อดหัวเราะไม่ได้

(หน้า ๒๕-๒๖)

" บรื่อวี่ ! "

" ชนลก ! " เจ้าคุณหม่อมชั้นทันที

ชู้ยืมแฮฮๆ " ใต้เท้าท่ายใจกระผมแม่นเหลือเกิน "

เจ้าคุณปัจจนิกะฮ่ม เล็กน้อย

" ก็มิงพูดตั้งโกฎีครั้ง พอบรื่อวี่ที่ไรเป็นต้องชนลกทุกที ... "

(หน้า ๓๐)

เจ้าชู้บกล่าว"บรื่อวี่"ที่ไร เป็นต้องความช่วยเหลือ"ชนลก"ทุกที เจ้าคุณปัจจนิกะปัจจนิก
คอกกและรู้สึกชบช้น เพราะวี่กล่าวไว้เหมือนเป็ตำแน่งอารมณส์ดบรรยาย แต่ท้ายสุด
บรรยายอย่างเดียว คำพูดสุดบรรยายที่ได้บรรยายเป็นจริงมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"และหน้าไว้
วาระ เป็ที่หน้าชบช้นยิ่ง

คำที่กล่าวหัวและเป็นชบช้นนั้น นอกจากแสดงถึงความล้าลึกทางอารมณส์อย่าง"กลับ
หัวกลับหาง"ผ่านการอับจนคำแล้ว ยังมีการอับจนคำที่ใช้ซ้ำๆความแสดงอับจนทางปัญญาด้วย ดัง
ปรากฏใน เจ้าพ่องเห่า (๙๕) หน้า ๑๐๙

" เริ่มสิ่งเหล้ามาเกาลิ่นกินเล่นก็ ทั้งซาโคผสมใส่ใบวิสกี้ เต็มเบียร์ไทยใส่
นิดหน่อยพลวยเข้าที่ หน้าเหมือหม้ออีกเมามันเออการ "

ทุกคนพากันหัวเราะ คนอ่านปล่อยเสียงอหอย

" หน้าเหมือหม้ออีกแล้ว ทำไมบ่อยนึกละ ? "

อาเสื่อชกมือเกาศีระชะ พอจะพูด นิกาก็พูดแทน

" กลอนมันลงสระอ้อวี่ ถูกของมันแล้ว คนกินเหล้าหน้าตามันเหมือหม้อหรือ
คล้ายๆกับหม้อนั่นแหละ ต่อไปพล "

(หน้า ๑๐๙)

กิมหงวนผู้ตกลงนิราศชั้น จึงนำมาอ่านให้เพื่อนช่วยวิจารณ์ ในนิราศนั้นเพื่อกิมหงวน แต่งสัมผัสลงด้วยสระยักไกร คำรับสัมผัสเป็นต้องมีคำ"หน้าเหมือนเหม"อยู่ทุกที เรียกว่าพอเห็นสัมผัสก็เตรียมตัวฟังคำ"หน้าเหมือนเหม"ได้ นิราศของกิมหงวนจึงเป็นประเภทกลอนหกไป จะว่าไม่ได้ เร็ว กิมหงวนมีเนื้อหา จะว่าซ้ำซากวนเวียน ความก็คำเนียบหน้า ทั้งๆที่กล่าวคำซ้ำๆ"หน้าเหมือนเหม"ไปมา ตั้งแต่วรรณมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"และดูบ้าไร้สาระ อันทำให้ชบชั้น

นอกจากตัวคำเป็นจังหวะแล้ว ยังมีตัวแบบหลากหลายแตกออกไปด้วย ดังปรากฏใน อยากเป็นพระเอก (๕) หน้า ๕๘

" แล้วคุณอาเมื่อไหร่กลับ ? " เขาถามถึงเจ้าคุณประสิทธิ์ฯ
" เห็นจะเป็นมะรินนี่ หรือมายกิมะเรื่องนี้ หรืออาจจะเป็นมะโล้นก็ได้ "
นิกรทำปากบะ
" ถ้ามะโล้นไม่กลับ มะเหงกก็คงกลับ "
แล้วก็มีการหัวเราะกันอย่างครืนเครงอีก

(หน้า ๕๘)

พลกล่าวคำพูดบอกว่า พ่อของเธอ (เจ้าคุณประสิทธิ์ฯ) น่าจะกลับวันไหน โดยใช้คำสั้นวนปากว่า มะริน ไม่กิมะเรื่อง ซึ่งคือวันถัดจากพุ่มนี้ กับวันถัดจากมะรินไปอีกวัน อันมีคนที่พูดกันอยู่บ่อยๆ แต่ไม่ใช่เขียนกันเป็นแบบแผนทางการ ทว่าพอไม่จบลงแค่มะเรื่อง พลกลับเล่นคำกล่าวทำนองวันถัดจากมะเรื่องไปอีก โดยเป็นมะโล้น ซึ่งเท่ากับล้อเลียนพ่อตัวเองที่หัวโล้น(ล้าน) หากพูดคำดังกล่าวนี้ได้วางเรียงต่อกันเป็นลำดับ จึงน่าจะอนุมานได้ดังกล่าวมา ทั้งยังเข้าใจถึงเจตนาล้อเลียนกระทบกระทั่งชบชั้นเองปากคิ้ว ทว่านิกรกลับกล่าวสืบเนื่องต่อไปอีก เพราะพลกล่าวที่เดียวหลายวันติดต่อกัน วันถัดของเจ้าคุณพ่อของพลจึงยืนยันแน่นอนไม่ได้ ถ้านิกรจกกล่าวต่อก็คงไม่ผิด หากต้องกล่าวให้เข้าชุด และกล่าวของนิกรก็อนุมานเข้าชุดได้ เพราะเป็นมะเหงกซึ่งคำชุดของพลไม่มีรูปธรรมชัดเจน จึงได้อนุมานเป็นเวลา ทั้งยังแฝงกลิ่นเหม็นเขียวตอนท้ายๆ ทว่าคำของนิกรกลับมีรูปธรรมชัด แต่เข้าชุดอนุมานเป็นเวลาก็ได้ ทั้งรูปธรรมก็พริกก็เกลือ แสดงอารมณ์หยอประหัวก็ได้ด้วย (ของเจ้าคุณ) คำพูดจึงเกิดลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" ดูบ้าไร้สาระ แต่มีสำล้นอยู่แปลกแปร่งสุดบรรยาย ดังนั้นจึงทำให้ชบชั้น

บางครั้งการชั่วก็หลุดลอยจากคำพูด กลายเป็นจังหวะอย่างเดียวกันนี้ ดังปรากฏใน วันรับเสด็จ (๑๑๙) หน้า ๒๓-๒๔

เจ้าคุณปัจฉิมภิกษุหัวเราะหึๆ

" มา-ลงมาในเรือเกอะ เจ้าสัว คนอย่างอายหงวนอย่าไปถือผู้นำหน้าหน้า
เลข โบราณว่าอย่าถือคนบ้าย่าว่าคนเมา.... "

" อ๋อ่าเกาหัวล้าน " นิกธพศเสริมขึ้นเบาๆ

๕ สหายหัวเราะครื้น ...

(หน้า ๒๓-๒๔)

เจ้าคุณปัจฉิมภิกษุปลอมเจ้าสัวกิมไซ้ ให้อ๋อ่าโกธกิมหงวน โดยถือเสียว่า กิมหงวน
เสมือนเป็นคนบ้าย่า ทั้งนี้เจ้าคุณปลอมพร้อมยกสำนวนกล่าวแสดง สำนวนที่กล่าวฟังคล้องจองกันดี ทั้ง
ได้จบเสร็จในตัว แต่มีการทำให้ขยายจบเสร็จออกไป ด้วยการกล่าวต่อทันทีต่อเรื่องคล้องจองราวเป็น
ชุดเดียวกัน ทว่าความต่อเนื่องกับลักษณะการเทียบศัพท์ของเจ้าคุณปัจฉิมภิกษุ (เป็นนัยแฝงเพราะ
ใช้ไม่ได้เฉพาะสถานการณ์) ดังเห็น ความถี่ของการเปลี่ยนตัวอย่างโบราณสำนวน ก็กลับกลายเป็น
ความร้ายชวย การล้อเลียนอย่างได้จังหวะพอดี คำพูด ของเจ้าคุณจึงเกิด "การกลับหัวกลับหาง"
และดูน่า วิ๊ววิ๊ว อันทำให้ขบขันได้ ถ้าไม่ได้ตกเป็นวัตถุตลกเสียเอง

ชั่ว เป็นคำพูดเชิงวระสวนที่ขบขัน เพราะคำพูดได้แสดงเกินกว่าคำ โดยอาศัย
ความต่อเนื่องของการชั่วในรูปแบบอย่างเดิม ทว่าชั่วอย่างก้าวหน้าในความได้ โดยความนี้มักเป็น
นัยแฝงเฉพาะสถานการณ์ (ไม่ใช่ใช้ไม่ได้ทั่วไปตลอดเวลา) ซึ่งจำเพาะสถานการณ์นั้นๆจะขัดแย้ง
และเป็น "การกลับหัวกลับหาง" จึงคล้ายวิ๊ววิ๊วและเป็นที่ขบขัน

๕.๘. เลียน อันเป็นคำพูดเชิงวระสวนที่ขบขัน ปรากฏใน บ้านผีสิง (๑) หน้า

๑๐๕-๑๐๖

" ...ถ้าได้กับแม่เพี้ย คุณพ่อจะอายุยืนถึงสองร้อยปี ห้ามไม่ให้คุยกับพี่ชาย
ขวาง จริงไหมคะ ? "

" ก็จริงนะซีโวย แล้วไงอีกแม่คุณ ? "

" แล้วหนังก็นึกว่าก็ช่วยกันจับคุณพ่อจ้ ลูกไม้ของคุณพ่อก็เลยใช้ไม่ได้ "

เจ้าคุณชมแหงๆ " บ้า-อ้อบ้า แก้มบ้า อ้ายสี่คนเก็บบ้า ประภาทักบ้า บ้าทั้งนั้น "

เสี่ยหงวนเพคะนเเบาๆ

" คุณอาทักบ้า " แล้วเขาก็สะอึกโหรง

เสียงหัวเราะอย่างครั้นเครงดังขึ้นอีก

(หน้า ๑๐๕-๑๐๖)

เจ้าคุณปัจจนึกแก้มแกล้งเล่นลูกไม้ แต่โดนจับได้ เจ้าคุณจึงค่อนข้างอดทุกๆคนในที่นี้ว่า " บ้า " ก็ทั้งหมด โดยระบุชื่อบ้าง กล่าวรวมๆบ้าง แต่ได้กล่าวคำ " บ้า " ซ้ำๆหลายครั้ง พอกล่าวเสร็จ ก็มหงวนก็กล่าวต่อตาม โดยมีคำ " บ้า " เช่นกัน จึงจัดเป็น " ชุด " เดียวกัน ทว่าผู้บ้าคือเจ้าคุณ (คุณอา) เอง ดังนั้น ก็มหงวนเหมือนได้เต็มเต็มใจปรารภนาชของทุกคน นอกจากเจ้าคุณปัจจนึกด้วย เจ้าคุณแก้มแกล้งเล่นลูกไม้ทำเป็น " บ้า " เสียสติ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวบางอย่าง แต่พอถูกแกล ก็กลับประหมาดคนอื่นว่า " บ้า " แทน เมื่อถึงก็มหงวนกล่าวว่า *เสี่ย* การประหมาดของเจ้าคุณเข้า " ชุด " กล่าวคำประหมาดว่า " บ้า " จึงเป็นชุดเดียวกัน ทว่ามีมมอง " กลับหัวกลับหาง " กันอย่างยิ่ง กล่าวคือ เจ้าคุณว่าทุกคน " บ้า " ฮกไว้ตัวเอง แต่ก็มหงวนกล่าวต่อเป็นการเต็มเต็มว่า " แม้แต่เจ้าคุณก็ " บ้า " ด้วย ทว่าถ้ามอง *เสี่ย* มมองการประหมาดให้ " บ้า " ไม้ไว้ตัวด้วยรูปแบบเช่นนี้ กลับมีความหมาย " กลับหัวกลับหาง " ว่า ที่แท้เจ้าคุณ " บ้า " คนเดียว ลักษณะการ *เสี่ย* หัวข้ออย่าง " กลับหัวกลับหาง " นี้ จึงทำให้ *คำพูด* มีลักษณะ *วิปริต* ด้วยเกิดการหลอมนความหมายออกไป อันทำให้จับขึ้นได้

นอกจาก *เสี่ย* ที่หลอมนการจัดวางอย่างถูกจังหวะแล้ว ยังมี *เสี่ย* ที่หลอมนจังหวะ เพราะจัดวางแบบเดียวกันด้วย ดังปรากฏใน ชิงนาง (๑๕) หน้า ๑๓๐

" ... ข้าหัวเราะทีหลัง ข้าต้องหัวเราะได้นานกว่า จริงไหมอ้ายหมา ? "

อาเสี่ยหัวเราะ

" จริงซี ลุงหมา "

นายเซี่ยสะอึก

" เอ๊ย-ทำไมมาว่าข้าอ้ายหมาล่ะ "

" ก็คุณลุงอยากมาเรียกผมว่าอ้ายหมาทำไมล่ะครับ ? " ก็มหงวนพูดกลาง

หัวเราะพลาง

" เอ็งเป็นเด็กซ้าก็เรียกว่าห่านะซี "

กิมหงวนหัวเราะลั่น

" คุณลุงเป็นผู้ใหญ่ผมเรียกคุณลุงหมาก็ไม่แปลกอะไรนะครับ "

" ถูกละไม่แปลก แต่มันฟังทะแม่งไว้อ "

สองเกลอหัวเราะลั่น

(หน้า ๑๖๐)

ลุงเซซเรียกหลานๆของตัวเองว่า อ้ายหมา กิมหงวนรู้สึกไม่พอใจ จึงเรียกลุงเซซย้อนกลับว่า ลุงหมา ซึ่งว่าด้วยตรรกแล้ว นับว่าไม่แปลก เพราะเทียบตามศักดิ์และสิทธิ์ แต่กลับรู้สึกถึงแปลกแปร่ง ด้วยผิดที่ทางวัฒนธรรม เหตุผลตามประชาธิปไตยและตรรกแล้ว ลุงหมาย่อมถูกต้อง แต่เหตุผลตามวัฒนธรรมบ้านนอกปากน้ำโพ ลุงหมาฟังผิดหู ทว่าชอบธรรมดีตามประชาธิปไตยและตรรก ด้วยเหตุดังกล่าว คำพูด *ลึงหนาระสวน* เช่นนี้จึงมีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" และดูบ้าไร้สาระ อันทำให้ขบขัน

นอกจาก *ลึงหนาระสวน* เป็นที่ขบขัน เพราะเหลือมด้วยการจิกวางแล้ว ยังมีเป็นที่ขบขัน เพราะตามกิมและ ไม่เหลือมด้วย ดังปรากฏใน เจ้าชู้เอก (๓๐) หน้า ๗๕

กิมหงวนยิ้มแป้น

" ตีมาก-ตีมาก แกมีบุคลิกลักษณะเดียวกับเป็นคนรักของฉิ่งเก้เตี๋ย เขาละแกรอฉิ่งอยู่ทีหนึ่งแล้วกัน ในราวหนึ่งชั่วโมงหรือสองชั่วโมง หรืออย่างมากที่สุดชั่วโมงหรือถ้าซ้าที่สึดก็ไม่เกินสี่ชั่วโมง ฉิ่งจึงจะออกมาจากบ้าน "

คนรถหัวเราะเบาๆ

" เชิญเถอะครับ คุณออกมาไม่พบผมก็แค่นี้เรียกผมก็แล้วกันนะครับ ผมจะไปหากาแฟกินตามแถวนี้ คงไม่ไปนั่งหรือครับ อย่างไกลก็พระโขนง หรือถ้าไกลมากก็ในราวสำโรงหรือบางนา หรือไกลก็สึดก็ปากน้ำ "

" อ้ายท่า " อาเสี่ยคำราม " มึงลือกเรื่อช "

พลกับริกหัวเราะ

(หน้า ๗๕)

เลียน เป็นคำพูดเชิงกระสวนที่ซับซ้อน เพราะพยายามจัดวางคำพูดให้เหมือน แต่สื่อสารเหลื่อมออกไปได้อย่างน่าอัศจรรย์ โดยสารนั้นมีกรนแรงและวิพากษ์ แต่นำเสนอผ่านวิถีที่ดูว่าไร้สาระและมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" ดังนึ่งทำให้ซับซ้อน

กระสวน เป็นคำพูดที่ซับซ้อนนั้น เพราะคำพูดควรดำเนินตามแบบแผนเป็นหลัก ทั้งยังควรมีความหมายตามแบบฉบับ แต่เมื่อพูด กลับเล่นกับแบบแผนตายตัว โดยหลอกว่าดำเนินตามแบบ แต่แท้จริงไม่ ทำให้สื่อได้เกินกว่าคำพูด ก็นัยลึก แต่ดูบ้าไร้สาระ คำพูดที่ดูขัดแย้งและมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"เช่นนี้ ย่อมทำให้ซับซ้อนได้

๖. *กาลเทศะ* อันเป็นคำพูดที่ซับซ้อนนั้น ปรากฏใน ๖ ลักษณะ คือ แจกแจง และ บึงเอิญ

๖.๑. *แจกแจง* อันเป็นคำพูดเชิง*กาลเทศะ*ที่ซับซ้อน ปรากฏใน พิศุดกยอก (๑๑)
หน้า ๖๘-๗๐

"...ง่า-พ่อมอแหม่นำมาให้รู้จักกับเราไว้ด้วย "

กิมหงวนรับแนะนำตัวเอง

"ผม-หย่อมราชวงศ์กิมหงวนครับ "

นิกรชั้นบัตรข้าง

"เกล้ากระผม นิกร การฉวงค์ ครับ คุณจะเรียกผมว่ากรเฉยๆ หรือเวลาโมโหขึ้นมาจะเรียกว่าอายุกรก็ได้ "

แม่งามอมยิ้ม

" ขอขอบคุณ "

(หน้า ๖๘-๗๐)

นิกรแนะนำตัวเอง (ป. อินทรปาลิต เขียนเล่นสำนวนเป็นชั้นบัตร) โดยแจกแจงชื่อเต็ม วิถีเรียกอย่างสนิทสนม ตลอดจนวิถีเรียกเวลาโมโห ดังนึ่งบว่าผิดปรกติ เพราะทั่วไปมักจะแนะนำชื่อเต็มและชื่อเรียกสั้นๆ(สนิทสนม)เท่านั้น โดยที่จะแนะนำชื่อเรียกสั้น เฉพาะกรณีรู้จักกันอย่างไม่ เป็นทางการด้วย ด้วยเหตุดังกล่าว การแนะนำวิถีเรียกเวลาโมโห นับว่าผิดแปลกจากแบบแผน แต่

เป็นการบอกกล่าว *กาลเทศะ* ล่วงหน้า ซึ่งการได้บอกกล่าว เช่นนี้ก็แสดงนัยลึกๆ (ที่ต่อไปจะแสดง) อยู่ในตัวเองด้วย ดังนั้น *กาลเทศะ* ล่วงหน้าก็ได้รับรู้ ทว่าปกติเวลาโมโหมักไม่ไม่มีใครคิดพิจารณาตามแบบแผนกัน ด้วยเหตุดังกล่าว แบบแผนเวลาโมโหสำหรับ *กาลเทศะ* ล่วงหน้า จึงนับเป็น "การกลับหัวกลับหาง" และคู่กับ *วิสวะระ* ทำให้ซับซ้อน

แจจแจง เป็นคำพูดเชิง *กาลเทศะ* ที่ซับซ้อน เพราะเสนอเกินแบบแผนปกติ ถึงแม้ที่เสนอแบบแผนส่วนเกินจะถูกต้องเป็นจริงก็ตาม ทว่าเวลาเกิดแบบแผนส่วนเกินนั้น (อารมณ์รุนแรง เช่น โกรธ) ซ่อมไม่มีใครนึกถึงแบบแผนได้ ดังนั้น แบบแผนจึงขัดแย้ง *วิสวะระ* และมีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" ทำให้ซับซ้อน

๖.๖. *บังเอิญ* อันเป็นคำพูดเชิง *กาลเทศะ* ที่ซับซ้อนนั้น ปรากฏใน สามเกลอไปอเมริกา (๑๑) หน้า ๕๓

... ประเทศอเมริกาเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดในโลก แต่ไม่เคยปรากฏว่ามีมหาเศรษฐีคนใดกล้าฉีกขาไม้ตรวนเป็นปีๆ อย่างนี้เลย เลี้ยงขุดกันจ็อกแจ็จจะเฟ่งไม่ได้ศัพท์ (ภาษาอังกฤษ)

" เป็นไปไม่ได้ เขาเป็นบ้ากระมัง ? " ช่างภาพคนหนึ่งเอ็ดตะโรขึ้น

นายเวสพายหน้าหงิกๆ

" เฮส ออไรท์ ออไรท์ "

อาเล็ชยกมือปิดปากลุงเซย์ทันที

" ล่าบายนักร้อฮาพูดภาษาฝรั่งเลยครับ "

พวกฝรั่งหัวเราะชอบใจไปตามกัน ...

(หน้า ๕๓)

ลุงเซย์ฟังภาษาอังกฤษไม่ออก แต่อยากจะพูดฝรั่ง เผอิญแกพูดต่อจากคำถามที่ถูกตะโกนขึ้นมาว่า กิมหงวนเป็นบ้าหรือ ซึ่งคำพูดฝรั่งของแกบอกว่า ไซ้ แน่นนอนๆ จึงหว่าเวลากว่าที่พอเหมาะเช่นนี้ ทำให้เกิดสภาพขัดแย้งและ "กลับหัวกลับหาง" เพราะคำรับรองจากผู้หนึ่งในคณะของกิมหงวน จะว่าเชื่อก็อไค้ก็ไม่น่าไซ้ จะว่าเชื่อก็อไม่ไค้ก็ไม่เชิง เพราะเห็นอยู่แก่ตา ด้วยเหตุดังกล่าว คำรับรองจึงไม่มีน้ำหนักงุนใจ แต่สลับกับความจริงที่ขกกลยากจะปฏิเสธ ด้วยชุดขัดแย้งบ้า

ไรรสวาระ อันทำให้ขบขัน

คำพูดดังกล่าวเป็น *บังเอิญ* ของคำที่รู้ยั่วว่า มีความหมาย แต่ก็มีประเภทไม่รู้และได้ ความหมายด้วย ดังปรากฏใน เจ้าแม่ตะนาวศรี (๕๗) หน้า ๒๖

" ตายจริง ทำไมคุณไปด่าแม่มีนละ ? "

อาเสี่ยสะดุ้งเฮือก ไม่นึกไม่ฝันเลยว่า คำพูดสังเดชจะแปลได้ความ

" ฮ้า ! "

" ไม่ฮ้าละ " มนุษย์ต๋มๆ " คำว่าประกาศเป็นคำด่าแม่เราดีๆนี่เอง ถ้าใช้ แปลว่าสองคน "

กิมหงวนอ้าปากหวอ

" ตายโหงง ฝรั่งกลับหายเลย " แล้วอาเสี่ยก็ยกมือไหว้ทหารทั้งสาม " อากอ อีต้อต้อ ขอโทษวิชัย อ้ายเปรด "

ผลทหารทั้งกอง วัฒนธรรมมือออกมาได้ วัฒนธรรมแปลก็ ใจอย่างยิ่งทกมหงวนพูดภาษา ชาวป่าได้

' เอ-คุณพูดเดาศัมแก๊ๆ ไม่อย่างจะเป็นเรื่องเป็นราวเลย อากอ อีต้อต้อ เขา แปลว่า คุณเพื่อศรีชมขอโทษ '

ตถะล่าสัตว์หัวเราละลิน ...

(หน้า ๒๖)

กิมหงวนพูดสังเดชอย่างไม่มี ความหมายสำหรับเขา แต่คำสังเดชได้แสดงเดชเป็นมี ความหมายได้ ซึ่งยังได้จังหวะเวลาที่โต้ตอบกันพอดี ด้วยเหตุดังกล่าว คำพูดภาษาหนึ่งสามารถสื่อ สารได้ถูกต้อง โศกพูดสังเดชของอีกภาษาหนึ่ง ทั้งๆที่ตัวคนพูดไม่รู้เรื่องนั้น นับเป็น "การกลับหัว กลับหาง" และดูบ้ำไรรสวาระ ถึงขนาดทำให้ขบขันได้

บังเอิญ เป็นคำพูดเชิงกavalเทศะที่ขบขัน เพราะพูดทั้งๆไม่รู้ความหมาย แต่เกิด ความหมายพอดีกับจังหวะ การสื่อสารอย่างไม่รู้ถึงสารสื่อได้พอดี นับว่าเป็น "การกลับหัวกลับหาง" และบ้ำไรรสวาระ อันทำให้ขบขันได้

กาลเทศะ เป็นคำพูดที่ซับซ้อน เพราะพูดได้จังหวะ เวลาพอดีหรือล่วงหน้าได้ ซึ่งทำให้เหตุผลดูไม่สมเหตุผล ด้วยไม่รู้แน่นอนถูกต้อง แต่บังเกิดที่ยังตรงแน่แท้ได้ ข้าสุมจะปฏิเสธด้วย ตั้งใจดูบ้าไร้สาระและมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" อันทำให้ซับซ้อนได้

๗. กว้าว อันเป็นคำพูดที่ซับซ้อน ปรากฏใน ๓ ลักษณะ คือ คำคล้องจอง ไวยากรณ์ และระดับ

๗.๑. คำคล้องจอง อันเป็นคำพูดเชิงกาวัวที่ซับซ้อน ปรากฏใน ไปสวรรค์ (๕๕)
หน้า ๗๙

อาเสี่ยพูดสอดขึ้น

" แล้วอย่างผมล่ะครับ หล่อไหมพระองค์ ? "

เทพบุตรยิ้ม

" สิ่งที่เราะ มีงอยู่บนสวรรค์ ใครอยากไปมีใครรัก "

" ไม่รักผมก็ไม่ต้องการ " อาเสี่ยพูดอย่างเคืองๆ " กามาจัดจรีตต่อแหละ หลุดตติได้เน่า พอกบปให้ก็เลข พับผ่า "

แถวดาวหัวเราะอีกครั้ง ...

(หน้า ๗๙)

อาเสี่ย (กิมหงวน) เคืองที่เทพบุตรว่า เขาไม่หล่อและจะไม่มีใครรักหลง เขาจึงบ่นกะปอดกะแปดตามประสา เป็นคำคล้องจองตามปากพาไป คำคล้องดูเป็นคำที่อ่านตามแง่ภาษาปากใบ คำ"จัดจรีตต่อแหละหลุด... " ทว่าต่อจากนั้นก็กลับเป็นคำเกินเสริม ซึ่งฟังเข้าหูใครเพราะ แต่กินนัยความหมายพลิกพิลัน ทั้งกินนัยอารมณ์ปรากฏอย่างขอบบ่ฟังว่า "...ตติได้เน่า" คำว่าว่าชู้คนจะว่าตั้งใจเตรียมตัวมาก่อนก็ได้ จะว่าไม่ถูกต้องในเชิงภาษาปากก็ได้ แต่จะเอาความหมายตรงตัวก็พลิกพิลัน ทั้งกลับรับรู้ได้ถึงที่ต้องการสื่อโดยนัย คำพูดเช่นนี้ที่ดูบ้าไร้สาระ จึงมีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" เพราะสื่อสารได้ ทั้งๆที่พลิกผิดปรกติ อันทำให้ซับซ้อน

คำคล้องจอง เป็นคำพูดที่ซับซ้อน เพราะฟังดูเหมือนไม่ได้คิดและไม่ได้เตรียมตัว แต่กลับกินนัยที่คิดได้และมีความหมาย ทั้งๆที่ฟังดูไร้ทิศทางและตามอำเภอใจ เมื่อปรากฏเช่นนี้ คำ

พูดต้องจงใจดูบ้าไร้สาระและมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" อันทำให้ขบขัน

๗.๒. *ไวยากรณ์* อันเป็นคำพูดที่ขบขันนั้น ปรากฏใน เฮอใหม่ (๒๑) หน้า ๖-๗

...นายณรงค์ฤทธิ์หยุดยั้งห่างออกจากหล่อน ๒-๓ ก้าว กวาดสายตามองไปรอบๆ แล้วเอือมซึมธรรมดา

" แหม-พระจันทร์หงายแจ่มนำชมเหลือเกินนะครับ "

ประกายหัวเราะก๊าก สีตมแอบมองดูอยู่ต่างยกมือปิดปากหัวเราะคิก

" อะไรกันคะ พระจันทร์หงายแจ่ม เขามีแต่แค่นี้ แล้วพระจันทร์สุกปลั่ง หรือพระจันทร์สว่างนวล เขาไม่เรียกว่าพระจันทร์หงายแจ่มหรอกคะ "

(หน้า ๖-๗)

ดีเรกชมความงามของพระจันทร์ให้ประหลาดใจ แต่คำพูดที่ใช้ชมเชย*ไวยากรณ์* เพราะไม่ได้ใช้ตามปกติที่รู้จักทั่วไป ทั้งยังใช้อธิบายลักษณะ "เดือน"หงาย" ใช้บอกเวลาเป็นเดือนข้างขึ้น ส่วน"พระจันทร์"ใช้เป็นบุคลาธิษฐานถึง เกษ(มีนัยประหวัดว่าคำว่า"พระ"หน้าจันทร์) ที่เป็นดาวดวงหนึ่งที่ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงขนาดทุกคืน และ"แจ่ม"ใช้บอกความรู้สึกร้อนต่อแดด ด้วยเหตุดังกล่าว ขอทั้ง ๓ คำประสมเป็นคำเดียว ลักษณะนิกลายากจินตนาการจึงเกิด ถึงจะไม่น่าเป็นไปไม่ได้ แต่ก็ได้เกิดจากผลการประสมคำนี้เอง ดังนั้นลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"จึงเกิดและ**ดูบ้าไร้สาระ** อันทำให้ขบขัน

ตัวอย่างที่ผ่านไป เป็นเลือกผิดที่ไม่น่าผิด ทว่าผิดเพราะสับสนและไม่รู้ แต่จำใจต้องกล่าวด้วย ดังปรากฏใน เมืองลับแล (๓๒) หน้า๑๘

นางพระยาศวาดลั่น

" เจ้านิทานซ้ำว่าอะไร หา ? "

อาเส็กราบปะหลกๆ

" ปกเกล้าปกกบาล ขอเดชะ " เขาพูดละล้าละลัก " หม่อมฉันทูลเพื่อนว่า ท่านทรงพระสวຍเหลือเกิน ขอรับกระผม "

ผลกับนิกรหัวเราะคิก เกศันทรงพระสรวลเบาๆ ทรงทราบดีว่า กิมหงวนไม่เคยพูดกับเจ้านาย ก็ประทานอภัยให้

(หน้า ๑๙)

อาเสื่อ (กิมหงวน) ใช้คำราชาศัพท์ ปนกับคำภาษาสามัญ ทั้งยังใช้ระดับชั้นภาษาผิดที่ ผิดบุคคลด้วย ปกเกล้าปกกระหม่อมนี้ "กระหม่อม" กลายเป็น "กบาล" คำภาษาสามัญ (ไม่สุภาพ) "หม่อมฉัน" เป็นคำสรรพนามกราบทูลแทนตัวของสามัญชนผู้หญิง "ทูล" เป็นคำที่ไม่ใช่บอกเล่าการกระทำระหว่างสามัญชน "พระสวธ" ควรเป็นราชาศัพท์ว่า ทรงมีพระสิริโฉมงดงาม "เหลือเกิน" เป็นภาษาปาก ไม่ควรพูดใช้กับเจ้านายเช่นนี้ "ขอรับกระผม" เป็นคำกล่าวต่อผู้บังคับบัญชา (มักทางข้าราชการ) ต่อเจ้านายเช่นนี้ต้องใช้ชะงะคะ ด้วยเหตุที่ผิดดังกล่าวมา ภาษาจึงฟังดูประดักประเดิด ทั้งจำแนกจำพวกไม่ได้ แต่เข้าใจได้ถึงเจตนา ภาษาสื่อสารได้ ทั้งๆที่ผิด ดังนั้นยอมคู่บ้าไว้สวธและก็มีลักษณะ "กลับหัวกลับหาง" อันทำให้ขบขัน

ไวยากรณี เป็นคำพูดเชิงภาษาที่ขบขัน เพราะใช้ผิดสถานะตัวหมายแฝงของคำ ทำให้เกิดเป็นดูกลผสมประดักประเดิด จำแนกจำพวกไม่ได้ แต่กลับเข้าใจได้ ทั้งๆที่ผิด ดังนั้นจึงคู่บ้าไว้สวธและเป็น "การกลับหัวกลับหาง" อันทำให้ขบขัน

ศ.ศ. ระดับ อีกเป็นคำพูดเชิงภาษาที่ขบขันเช่น ปรากฏใน จ้าวคนบรรดาหึก

(๒๕) หน้า ๘๐

อาเสื่อหัวเราะลั่น แลเห็นโองสามโคกในเครื่องแต่งกายในชุดเขี้ยวใบหนึ่งตั้ง
 อยู่บนรถไฟ
 " โอ๊ย-เคี้ยวแหนรถไฟหัก ลงมา-แม่ทูนหัวแธ่จริง ชาติวะข้างกิ่งกะหม
 แธ่ม "

แม่โองทาปากทมุขมิบ ฮออัววะส่วนล่างที่ดูดีให้
 " นี่แน่ะ-ทะลึ่ง ! "

กิมหงวนหลับตาปี หม่อมๆสาวๆที่เ็นอยู่ข้างอาเสื่อพากันหัวเราะคึกคัก

(หน้า ๘๑)

อาเสื่อ (กิมหงวน) ทะลึ่งไปเห็นบนนมผู้หญิงอีกคนหนึ่งเข้า ผู้หญิงอีกคนนั้นจึงใช้ ภาษาไม่สุภาพ กล่าวกับกิมหงวน จริงอยู่ภาษาที่กิมหงวนใช้ฟังดูขรรมตาและไม่ทาบคาย แต่กิริยา

และวิธีแสดงออกกลับแสดงความเป็นสุภาพ เพราะถึงแม้จะเป็นความจริง แต่ความจริงเช่นนี้ในการกล่าวถึงนั้นถือว่า แค่ว่าก็ไม่สุภาพแล้ว ความจริงบางอย่างกล่าวไม่ได้ แต่ก็มึนงงจนได้กล่าวออกมา ดังนี้ เมื่อได้รับไม่สุภาพโต้ตอบ ความจริงที่ไม่สมควรกล่าวทั้งสองฝ่าย จึงต่างได้แสดงออกมา และเป็นปฏิกริยาต่อเนื่อง ด้วยเหตุดังกล่าว ไม่ควรก็คู่สมควรได้ ทั้งๆที่ไม่น่าจะควรเกิดขึ้นยังมีความหมายเข้าใจได้ แม้จะผิดวิสัยอันควรก็ตาม แต่จะว่าสมควรก็ไม่ได้เต็มที่ ที่สมที่สุดคือสมน้ำสมเนื้อ ดังในจังหวัดแข็งเกิดลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"และคูป้าไร้สวรรค์ อันทำให้ซับซ้อน

ตัวอย่างที่ผ่านไป เป็นระดับที่ปรกติไม่กล่าว แต่ก็ได้กล่าว ซ้ำยังมีโต้ตอบกลับด้วย ซึ่งทำให้แปลกและขัดแย้ง ทว่าก็มีระดับที่ปรกติไม่เข้าอยู่ด้วยกัน แต่มาอยู่ด้วยกัน ดังปรากฏใน ผู้หลอก ! (๖๘) หน้า ๑๑๔

" ค่อมินฮิงง์ครับ ปีสัจฉายที่ทองกลมข้อมหุรัยกว่าปีสัจฉายเ็ดอนๆ เมื่อเราไปลงคางเอาน้ำมีหมาไล่และนำไปทาผู้หญิงคนใดคนหนึ่ง ปีสัจฉายโทงก็จะมีบังคัมจิตใจผู้หญิงคนนั้นให้รักเขา หรือที่ฝรั่งว่าฟลออินเลเฟ "

ช่างเกลอหัวเราะลั่น

(หน้า ๑๑๔)

อาจารย์ทองผู้เป็นหมอยี่ กล่าวถึงพิธีกรรมไสยศาสตร์ของแก ไสยศาสตร์ในมโนทัศน์ร่วมสมัยนั้น เป็นความลึกลับและงมงาย ทว่าเพื่อสนับสนุนคำบอกเล่าของตัวเอง อาจารย์ทองได้ใช้ภาษาต่างประเทศ อันรู้ได้ว่าเป็นต้องมีการศึกษาและทันสมัย โดยคำต่างประเทศนั้นใช้เพื่อขับอวิชาไสยศาสตร์ให้ร่วมสมัยและทันสมัยนั่นเอง เวอมนทัศน์ลึกลับและทันสมัยปะทะกัน ผ่านการให้คำภาษาต่างประเทศ(อังกฤษ) ลักษณะ"กลับหัวกลับหาง"(paradox)ก็เกิดและคูป้าไร้สวรรค์ มโนทัศน์ไสยศาสตร์ก็กวัดแกว่งไปมาได้ผ่าน*คำพูด* อันทำให้ซับซ้อน

ที่ผ่านไปเมื่อสักครู่ เป็นระดับปรกติที่ไม่อยู่ด้วยกัน เพราะเป็นคู่ตรงกันข้าม ทว่ามีที่ ปรกติไม่อยู่ด้วยกัน เพราะคนละชุดไม่สัมพันธ์กันด้วย ดังปรากฏใน เขยใหม่ (๒๑) หน้า ๘

ดิเรกนั่งนึกถึงคำฝากรักที่กิมหงวนสอนให้เขา แล้วเจ้าหญิงก็เริ่มต้น
สารภาพความในใจตามแบบอาจารย์

" คุณประภา โปรดให้ผมได้บรรยายความในใจของผมให้คุณฟังเกิดนะครับ คุณฟังเส้นไหนภาพมัดหัวใจผม ดีเรกนี่เส้นที่จะหลงรักคุณ รักเสียจริงๆจังๆ รักยิ่งกว่าแม่ยังเกิดเกล้าของผมเสียอีก เวลาฝันผมก็ฝัน เวลาหลับผมก็ฝัน ฝันเห็นเท้าอันเรียวเล็กของคุณลอยเด่นอยู่ที่หน้าของผมตลอดคืน " พุดรดดีเรกก็ทูปยกตัวเองตั้งหก "

" โปรดเห็นเอกผมบ้างคุณประภา ล้า-ง่า-เอ-ยังงัยอีกหว่า " แล้วดีเรกก็นั่งนึกสักครู่ก็พูดกับหล่อนต่อไป "

" ถ้าหากคุณไม่กรูณาารับรักผมแล้ว หัวใจของผมก็จะตรอมตรมระทมทุกข์อย่างสาหัส ตอบผมสักนิดเถอะครับว่าคุณก็รักผม เอ้อ-โล่งใจทีว่ะ "

(หน้า ๘)

ดีเรกกล่าวฝากรักต่อประภา แต่คำฝากรักของเขามีคำนอกชุดสวยงามชวนฝันอยู่ด้วย นั่นคือ "แม่ยังเกิดเกล้า" "เท้าอันเรียวเล็กลอยเด่นอยู่ที่หน้า" "โปรดเห็นเอก" "เอ้อ-โล่งใจทีว่ะ" เพราะเมื่อใช้ "แม่" ช่อมเคารพบูชาไม่ใช่รัก "เท้า" อยู่คู่กับ "หน้า" ก็ไม่ชวนรื่นรมย์ กลับชวนนึกถึงการใช้กำลัง "เห็นเอก" มักไม่ตีความเป็น "เห็นใจ" คำช่อมเข้าคู่กันตามปกติ แต่มีก็ตีความตามคำมากกว่าเป็น "เห็นหน้าอก" ซึ่งฟังดูป็นคำแกล้งเสียอีก นอกจากนั้น "เอ้อ-โล่งใจทีว่ะ" ก็แสดงถึงความลำบากลำบากและอัดอั้นซึ่งพูดอาชยาน ไม่ใช่จริงใจตรงไปตรงมาแสดงออกตามธรรมชาติ ดังนี้ เมื่อมีทั้ง "เคารพบูชา" "การใช้กำลัง" "โป้" และ "อาชยาน" บรรยากาศฝากรักก็ฉีกฉวนฉั่น ไม่ใช่สวยงามชวนฝัน เพราะไม่เข้ากัน แต่อยู่ด้วยกันได้อย่าง "กลับหัวกลับหาง" (paradox) อันดูบ้าไร้สาระ

ระคึย เป็นคำพูดเชิงภาษาที่ซับซ้อน เพราะปรากฏซึ่งไม่ควรปรากฏ ทั้งไม่น่าอยู่ด้วยกันก็มาอยู่ด้วยกันได้ จึงดูบ้าไร้สาระและ "กลับหัวกลับหาง" อันทำให้ซับซ้อน

ภาษา อันเป็นคำพูดที่ซับซ้อนนั้น เพราะชุดของการปรากฏผิดไปจากแบบและปกติ โดยคำคล้องจองอาศัยเสียงคำ ไวยากรณ์อาศัยพยางค์ และระดับอาศัยชั้นคำ ซึ่งก่อให้เกิดเนยกินความประสม อันไม่สามารถแสดงตัวตามต้องการได้ แต่รู้ถึงนิยความที่ต้องการ ทั้งผู้จะว่าภาษาไร้ประสิทธิภาพก็ไม่เชิง เพราะได้ประสิทธิ์ผล ดังจึงเกิด "การกลับหัวกลับหาง" และดูบ้าไร้สาระ อันทำให้ซับซ้อน

คำพูด อันเป็นที่ขบขันขึ้น เพราะตัวคำพูดไม่ได้สื่อโดยตรง สิ่งสื่อโดยตรงกลับ
 ไม่ใช่ตัวของคำ ทว่าเป็นวิธีก้าว แต่จะว่าสื่อชัดเจาก็ไม่ได้ จะว่าสื่อผิดก็ไม่เชิง ที่สื่อจึงเพื่อให้
 ได้รู้ ไม่ใช่เพื่อให้ตัดสินใจ และที่สื่อเป็นนัยเป็นอารมณ์อย่างลึกลับแสดงออก ทำให้เห็นเป็นปัญหาฝังค
 เพราะดูบ้ำไว้สาระและมีลักษณะ"กลับหัวกลับหาง" อันทำให้ขบขัน ทั้งนี้วิธที่ปรากฏในการศึกษา
 ครุฑ คือ วิธฟังคำพูดตัวเอง ได้แก่ วิธฟังเห็นคำพูดเป็นสิ่งที่ประหลาด วิธฟังเห็นคำพูดเปลี่ยน
 แ่งเหมือนเป็นวิธดู วิธฟังเห็นคำพูดชอบแบบความเปรียบ วิธฟังเห็นคำพูดนอกกรอบเหตุผล
 วิธฟังเห็นคำพูดเกี่ยกับสาระวิธ วิธฟังเห็นคำพูดเหมาะเจาะทั้งที่ผิดกาลเทศะ และวิธฟังเห็นคำ
 พจนผลลุดคฤคิตกาวาฬ

ถึงตรงนี้ก็พบว่า ตลก ใน พล นิกร กิมหงวน ของ ป. อินทรปาลิต เป็นการ
 แสดงความเข้าใจไว้สาระที่ไม่ก่อให้เกิดรู้สึกกลัวหรือสงสาร ซึ่งประกอบอยู่ใน ๕ ลักษณะ คือ บุคลิกปรากฏ
 ในลักษณะเฉพาะตัว (แต่ละคน) อากัปกริยาปรากฏในลักษณะแสดงออก พฤติกรรมปรากฏในลักษณะนำ
 เสนอ สถานการณ์ปรากฏในลักษณะเป็นไป และคำพูดปรากฏในลักษณะสื่อสาร

ลักษณะตลกทั้งหมดนี้มีลักษณะหัวใจสำคัญ คือ "การกลับหัวกลับหาง" (paradox)
 กล่าวคือมี ๒ ลักษณะที่เป็นคู่แย้งตรงข้ามกันมาอยู่ด้วยกัน ถ้าว่าด้วย "เหตุผล" แล้ว ลักษณะเช่นนี้ขัด
 แย้ง บ้ำไว้สาระ และเป็นไปไม่ได้ ทว่าใน "ความเป็นจริง" ได้เกิดแล้วและเป็นไปอย่างเหลือเชื่อ
 ทั้งคู่แย้งตรงกันข้ามมักเป็นตัวแทนของ ๒ อารมณ์ตรงกันข้ามกัน ข้ำอารมณ์ที่มีลักษณะคือยมัก
 ถูกมองว่าเป็น "ค่าจริงแท้" ไม่ว่าจะ เป็นโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น ตลกจึงเป็นเรื่องของการ
 เห็น ๒ อารมณ์ต่างระดับกัน มีทั้งเด่นและด้อย ทว่าเราเห็น "ด้อย" เป็น "ค่าจริงแท้" ตลกจึงเป็น
 การพบเห็น "ความด้อย" หรือ "โง่" เชิงปัญญา ซึ่งในลักษณะเช่นนี้ปัญญาก็พิจารณาเป็นมโนทัศน์ของ
 อารมณ์ต่างระดับที่ "กลับหัวกลับหาง" ในตัวเองได้ (paradox)

โครงสร้างตลก ใน พล นิกร กิมหงวน ของ ป. อินทรปาลิต คือ "การกลับหัว
 กลับหาง" ของอารมณ์ต่างระดับหรือปัญญาในรูปมโนทัศน์ ซึ่งได้แสดงลักษณะ "ด้อย" หรือบ้ำไว้สาระ
 ออกมาเป็น "ค่าจริงแท้" ที่ไม่ทำให้รู้สึกกลัวหรือสงสาร